

KKTC'YE YAPILAN TC YARDIMLARI

2010 YILI FAALİYET RAPORU

T.C.
LEFKOŞA BÜYÜKELÇİLİĞİ
Yardım Heyeti Başkanlığı

**Kuzey Kıbrıs
Türk
Cumhuriyeti**

**2010 YILI
FAALİYET RAPORU**

**T.C.
Yardım Heyeti
[Haziran-2011]**

SUNUŞ

KKTC ekonomisinin gelişmesinde Türkiye Cumhuriyeti'nden yapılan yardımlarının rolü önemlidir. Bu nedenle, yardımlarla ilgili gelişmeleri kamuoyu ile paylaşmak, hem şeffaflık hem de hesap verebilirlik açısından bir sorumluluktur. Her yıl yayınlanan Yardım Heyeti Yıllık Faaliyet Raporunu sürekli geliştirerek sizlere sunmayı önemli bir görev sayıyoruz.

KKTC ekonomisinin ihtiyaç duyduğu yeterli altyapıyı kurarak KKTC ekonomisini sağlam ve rekabet edebilir bir yapıya kavuşturmak Türkiye Cumhuriyeti tarafından sağlanan yardımların ana hedefidir. Bu hedefin başarılmasıyla Kıbrıs Türklerinin refah düzeyinin yükseltilmesi ve genç kuşakların yarınlara umutla bakması başarılabacaktır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye'den sağlanan yardımların daha etkin kullanılması için görev yapan Yardım Heyeti Başkanlığı 2010 yılında da faaliyetlerini sürdürmüştür.

2010 Yılı Faaliyet Raporu'nun bir özelliği de 2010-2012 Kamunun Etkinliğinin ve Özel Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması Programı'nın ilk yılının uygulama sonuçlarını değerlendiriyor olmasıdır. Kamunun etkin hale getirilerek özel sektörün güçlendirilmesini stratejik öncelik olarak belirleyen Program 2010 yılında başarıyla uygulanmıştır. Program kapsamında alınan tedbirlerle kamu maliyesinin dengeye getirilmesi, ekonomide israfın önlenmesi ve reel sektöre yönelik yeni desteklerin devreye alınması konusunda önemli adımlar atılmıştır. İlk yılda atılan bu adımlar,

kalan iki yılda programın uygulanması ile iş yapma ortamının daha güvenilir ve cazip hale getirilerek KKTC ekonomisinin kalkınma hızının artırılması hususunda güçlü ipuçları vermektedir. Söz konusu sonuçlar 2010 yılında başlayan ekonomik büyümenin 2011 yılında daha da artacağını göstermektedir. Özellikle turizm desteklerinin kullanım şeklinde yapılan değişikliğin olumlu yansımalarının bu gelişmede başat rol oynadığı gözlenmektedir.

Cari bütçe açıklarını kendi gelirleri ile karşılayan; Türkiye'den sağlanan destekleri altyapı yatırımları, reel sektör destekleri ve savunma harcamaları için kullanan bir KKTC ekonomisi hedef olarak seçilmelidir. Bu yapıda, gelişmiş ekonomilerde olduğu gibi, özel sektör ile kamu sektörü birbiriyle doğru biçimde ilişki kurmaya başlamış ve sosyal denge oluşması yönünde altyapı hazır hale gelmiş olacaktır. Cari bütçe açıklarının Türkiye'den karşılandığı bir KKTC ekonomisinde özel sektörün yerinin doğru tespit edilmesi, çalışan-işveren dengesi ile siyasetçi-seçmen ilişkisinin doğru biçimde kurulması olanaklı olamayacaktır.

Ekonomik ve sosyal gelişmenin; geleceğe umutla bakılması, beklentilerin olumlu seyretmesi ve kaynak kullanımında mevcut nesil-gelecek nesil arasında gelecek nesil yönünde tercih yapılması ile sağlanacağını farkında olarak, 2010 yılı faaliyetlerini kamuoyunun değerlendirmesine sunarken bu faaliyetlerin yürütülmesinde emeği geçenlere teşekkür ederim.

Halil İbrahim AKÇA
TC Lefkoşa Büyükelçisi
Yardım Heyeti Başkanı

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	3
MAKROEKONOMİK GELİŞMELER.....	7
A. Büyüme.....	11
B. Enflasyon.....	15
C. İstihdam	17
D. Dış Ticaret.....	18
E. Bankacılık Sektörü	22
KAMU MALİYESİNDE GELİŞMELER.....	33
A. Genel Görünüm	35
B. Bütçe.....	38
C. Borçlanma.....	53
D. Sosyal Güvenlik.....	55
SEKTÖREL GELİŞMELER.....	65
A. Tarım Sektörü	67
B. Eğitim Sektörü.....	70
C. Sağlık Sektörü	76
D. Turizm Sektörü	77
E. İçme Suyu ve Çevre Sektörü	80
F. Ulaştırma Sektörü.....	81
G. Enerji Sektörü.....	82
TC YARDIMLARININ GELİŞİMİ	85
MALİ RAPORLAR.....	97
TAMAMLANAN PROJELER	105

MAKROEKONOMİK GELİŞMELER

KKTC EKONOMİSİNE İLİŞKİN TEMEL EKONOMİK VE SOSYAL GÖSTERGELER

	2007	2008	2009	2010
GSMH (Cari Fiyatlarla Milyon TL)	4.671,2	5.128,3	5.415,2	5.567,1
GSMH (Milyon \$)	3.589,8	4.040	3.444	3.686
Reel Büyüme Hızı (%)	1,5	-3,4	-5,7	3,9
Fert Başına GSMH (Cari Fiyatlarla TL)	19.165	20.865,3	18.615,95	21.876,8
Fert Başına GSMH (\$)	14.765	16.158	13.930	14.488
Enflasyon Oranı (%)	9,4	14,5	5,7	3,2
Bütçe Açığı (Milyon \$) (1)	167,6	371,8	622,5	493,3
Nüfus	268.011	274.436	283,736	285.000
İstihdam (3)	89.787	91.223	91.556	93.086
İşsiz Sayısı (3)	9.361	9.881	12.941	12.972
İşsizlik Oranı (%) (3)	9,4	9,8	12,4	12,2
İhracat (Milyon \$)	83,7	83,6	64,5	90,8
İthalat (Milyon \$)	1.539,2	1.681,0	1.252,6	1.499,6
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	-1.455,5	-1.597	-1,255	-1,465
Banka Mevduatları (Milyon TL) (2)	4.937	5.563	6,566	7.067
Döviz Rezervi (Milyon \$)	2.072,1	2.356,0		
Gelen Turist Sayısı	791.036	808.682	800.376	902.390
Türkiye	634.580	650.405	638.700	741.925
Diğer	156.456	158.277	161.676	160.465
Net Turizm Geliri (Milyon \$) (7)	381,0	383,7	368,6	400,0
Net Elektrik Tüketimi (Milyon KWS)	955,9	989,2		
Akaryakıt Tüketimi (Lt) (8)	916	900		
Trafiğe Kayıtlı Araç Sayısı				
Bin Kişiye Düşen Otomobil (9)	500,0	524,0		
Nüfus Yoğunluğu	82,7	84,7		
Kaba Doğum Oranı (Binde)	15,0	15,0		
Kaba Ölüm Oranı (Binde)	6,8	6,8		
Doğal Nüfus Artış Oranı (%)	0,9	0,9		
Bebek Ölüm Oranı (Her bin canlı doğumda)	15,0	14,9		
Toplam Doğurganlık Oranı	1,8	1,8		
Doğuştaki Yaşam Ümidi (Yıl) (4)				
Erkek	71,5	71,4		
Kadın	76,2	76,0		

Okullaşma Oranı (%)			
Okul Öncesi	100,0	100,0	
İlkokul	100,0	100,0	
Ortaokul	100,0	100,0	
Genel ve Teknik Lise	95,0		
Yüksek Öğretim	80,0		
Sağlık Giderleri / GSMH (%)	3,9	3,4	
Sağlık Giderleri / Bütçe (%)	8,6	7,5	
Doktor Başına Kişi Sayısı	529	493	
Diş Doktoru Başına Kişi Sayısı	2.062	1.960	
Hemşire Başına Kişi Sayısı (5)	398	414	
Yatak Başına Kişi Sayısı	194,0	227,0	
Hemşire Başına Yatak Sayısı (6)	2,0	2,0	
10000 Kişiye Düşen Yatak Sayısı	51,0	44,0	
Yıllık Ortalama Döviz Kurları (10)			
1 ABD \$	1,4290	1,5196	1,5130
1 Stg	2,8087	2,2039	2,4017
1 Euro	1,8521	2,1511	2,1707

Kaynak: DPÖ

- 1) Devlet bütçe dengesi tablosundaki finansman dengesini ifade etmektedir.
- 2) Türk TL'si mevduatlar ile döviz mevduatları ve tevdiatlarını içermektedir.
- 3) 2004 yılına kadar yaratılan katma değere göre hesaplanan istihdam ve kayıtlı ortalama işsiz sayıları ifade edilmektedir. Daha sonraki yıllarda Hane halkı İşgücü anketine göre hesaplanmış değerlerdir.
- 4) Yıllar itibariyle aynı olan değerler kapsadıkları yılların ortalamalarını ifade etmektedir.
- 5) Kamu sağlık merkezlerindeki hemşire ve ebe sayısı esas alınmıştır.
- 6) Kamu sağlık merkezlerindeki hemşire ve yatak sayısı esas alınmıştır.
- 7) Santral içi tüketimi ve şebeke kayıpları düşülmüştür.
- 8) Benzin, motorin ve gazyağı tüketimi esas alınmıştır.
- 9) Salon ve station araç sayısı esas alınmıştır.
- 10) 2005 yılından itibaren YTL olarak ifade edilmiştir.
- 11) 2006 yılından itibaren 30 Nisan 2006 tarihinde gerçekleştirilen genel nüfus ve konut sayımı sonuçlarına göre hesaplanan yıl ortası de-jure nüfus kullanılmaktadır.

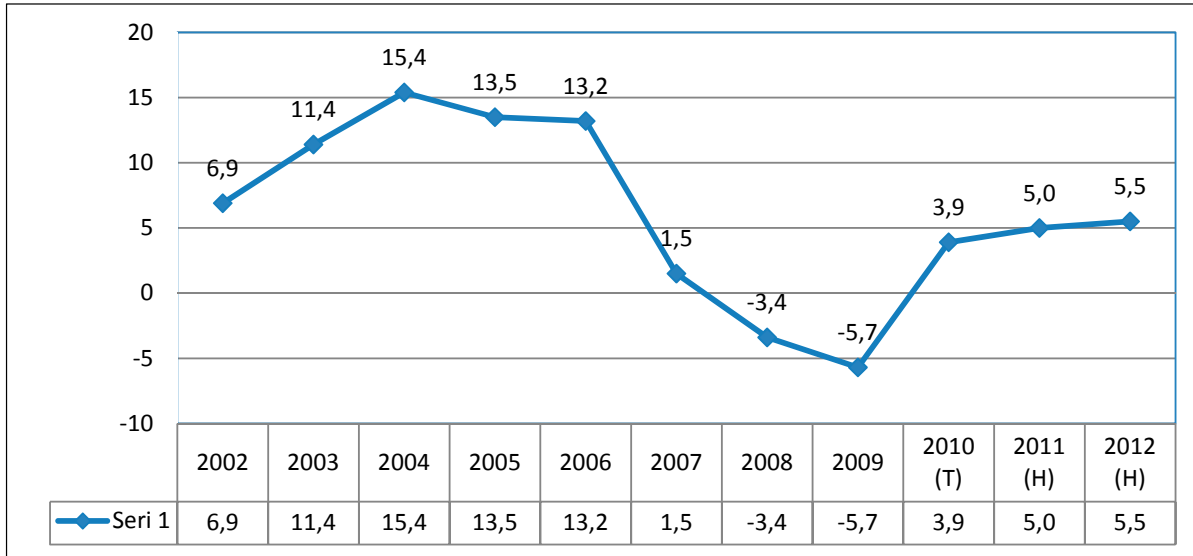
A. BÜYÜME

KKTC ekonomisi 2002-2006 yılları arasında yüksek büyüme performansı göstermiştir. Ekonominin büyümesi, 2007 yılında yavaşlamış, 2008 ve 2009'da küçülmüştür. 2002-2006 döneminde ortalama yıllık büyüme yüzde 13,4 olurken 2007 yılında yüzde 1,5'e düşmüştür. 2008 yılında ekonomide yüzde 3,4, 2009 yılında ise ekonomi yüzde -5,7 oranında küçülmüştür. Buna göre ekonomide 2007-2009 Program döneminde yıllık ortalama yüzde -2,5 oranında küçülme kaydedilmiştir.

Devlet Planlama Örgütü'nün (DPÖ) 2010 yılı için yapmış olduğu hesaplamalara göre ekonomideki büyüme hızının yüzde 1 olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bununla birlikte ikincil göstergelere göre ekonominin daha hızlı büyüdüğünü söylemek mümkündür. KKTC büyüme hesaplarının ağırlıklı olarak kamu iktisadi teşebbüslerinin üretim verileri üzerine kurulu olması, KKTC ekonomisindeki özel sektörün hesaplamalara hak ettiği ölçüde yansımaması, resmi tahminin beklentilerden çok daha düşük seyretmesinin temelindeki en önemli neden olarak gösterilebilir. DPÖ, başlatmış olduğu yeni seri çalışmasıyla ekonomiye ilişkin daha isabetli veriler sunacaktır.

Buna göre 2010-2012 Programında herhangi bir revize işlemi yapılmamış olup büyümenin sırasıyla yüzde 3,9, 5,0 ve 5,5 oranlarında gerçekleşmesi hedeflenmektedir.

GRAFİK 1: Büyüme Hızı

(T): Tahmin
(H): Hedef
Kaynak: DPÖ

Dolar cinsinden kişi başına GSMH; 2002 yılından 2008 yılı sonuna kadar yüksek bir artış göstermiş ve 4.409Dolardan 16.158Dolara ulaşmıştır. 2008 yılında 16.158Dolara kadar çıkan kişi başına GSMH 2009 yılında 13.930 Dolara düşerek yüzde 13,8 oranında gerilemiştir. 2010 yılında ise eski seri ön tahmine göre bu rakam yüzde 4 oranında artış göstererek 14.488 Dolar yükselmiştir.

TABLO 1: GSMH'daki Sektörel Gelişmeler

(Cari Fiyatlarla)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Tarım	223	214	249	288	259	301	353
Sanayi	231	281	377	431	543	517	552
İnşaat	107	165	315	365	362	346	279
Ticaret	264	371	455	436	492	484	544
Otel ve Lokantacılık	127	171	163	195	230	282	297
Ulaştırma-Haberleşme	258	329	437	533	615	597	595
Mali Müesseseler	187	196	259	309	358	388	410
Konut	62	70	118	144	176	202	216
Serbest Meslek	225	308	442	494	525	609	597
Kamu Hizmetleri	510	628	808	1.003	1.104	1.201	1.184
İthalat Vergileri	262	338	365	407	417	448	503
GSYİH	2.456	3.070	3.988	4.604	5.080	5.376	5.532
Net Dış Alem	64	73	113	67	48	39	35
GSMH	2.521	3.144	4.101	4.671	5.128	5.415	5.567

Kaynak: DPO

(*) Tahmin

TABLO 2: Reel Büyüme Hızları (2004-2010)

(Sabit Fiyatlarla % Değişim)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Tarım	8,4	2,8	-3,2	0,4	-18,2	8,2	10,5
Sanayi	10,6	6,4	20,0	-0,9	-10,3	-9,1	0,2
İnşaat	5,3	18,9	68,1	4,2	-8,0	-18,5	-12,9
Ticaret	25,5	24,9	13,6	-4,2	-3,5	-11,4	6,5
Otel ve Lokantacılık	25,5	3,3	-11,2	7,1	5,8	5,4	9,1
Ulaştırma-Haberleşme	8,9	14,2	-0,7	-3,6	2,2	-2,8	-12,2
Mali Müesseseler	-0,3	4,2	8,9	6,3	9,6	1,7	2,1
Konut	2,4	3,4	20,1	4,6	2,7	3,8	2,8
Serbest Meslek ve Hizmet.	26,0	19,1	12,5	6,6	4,3	3,4	0,1
Kamu Hizmetleri	5,1	6,8	2,4	8,2	1,2	-5,0	0,2
İthalat Vergileri	46,7	29,7	-0,6	12,3	-0,8	-7,1	16,9
GSYİH	14,2	13,8	12,7	2,8	-2,9	-5,5	1,1
Net Dış Alem Faktör Gelir.	88,8	4,2	34,1	-47,3	-36,4	-28,2	-10,7
GSMH	15,4	13,5	13,2	1,5	-3,4	-5,7	1,0

Kaynak: DPO

(*) Tahmin

İnşaat sektörü 2010 yılı KKTC ekonomisi içinde yüzde 5 paya sahiptir. Sektörde 2004 yılından itibaren başlayan yüksek büyüme, 2008 yılından itibaren küçülmeye dönmüş ve 2009 yılında yüzde -18,5, 2010 yılında ise yüzde -12,9 oranında küçülmüştür.

Ticaret sektöründe hızlı bir büyümeyi takiben 2007 yılından itibaren gözlenen daralma 2010 yılında yerini büyümeye bırakmıştır.

Otel ve lokantacılık sektörü 2006 yılındaki yüzde -11,2 oranındaki daralmanın ardından 2007-2009 döneminde büyümüş ve 2010 yılında da yüzde 9,1 oranında büyüyerek pozitif trendini devam ettirmiştir. Otel ve lokantacılık sektörünün 2006 yılındaki düşüşün ardından küresel ekonomik krize rağmen büyümesi ve 2010 yılında GSMH artış hızının çok üzerinde yüzde 9,1 oranında büyümesi, bu sektörün KKTC ekonomisi için avantaja sahip en önemli sektör olduğunu bir kez daha ortaya koymaktadır.

Üniversiteler sektörü krizin ve Türkiye’de açılan yeni üniversitelerin de etkisiyle hedeflenen öğrenci sayısına ulaşamazken GSMH’den aldığı pay itibariyle durumunu korumuş (yüzde 7,7) ve 2010 yılında yüzde 0,5’lik bir büyüme kaydetmiştir.

TABLO 3: GSYİH’nin Sektörel Dağılımı

(Cari Fiyatlarla % Pay)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010*
Tarım	9,1	7,0	6,3	6,3	5,1	5,6	6,4
Sanayi	9,4	9,2	9,5	9,4	10,7	9,6	9,9
İnşaat	4,3	5,4	7,9	7,9	7,1	6,4	5,0
Ticaret	10,8	12,1	11,4	9,5	9,7	9,0	9,8
Otel ve Lokantacılık	5,2	5,6	4,1	4,2	4,5	5,2	5,4
Ulaştırma-Haberleşme	10,5	10,7	11,0	11,6	12,1	11,1	10,8
Mali Müesseseler	7,6	6,4	6,5	6,7	7,0	7,2	7,4
Konut	2,5	2,3	3,0	3,1	3,5	3,8	3,9
Serbest Meslek ve Hizmet.	9,2	10,0	11,1	10,7	10,3	11,3	10,8
Kamu Hizmetleri	20,8	20,5	20,3	21,8	21,7	22,4	21,4
İthalat Vergileri	10,7	11,0	9,1	8,8	8,2	8,3	9,1
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

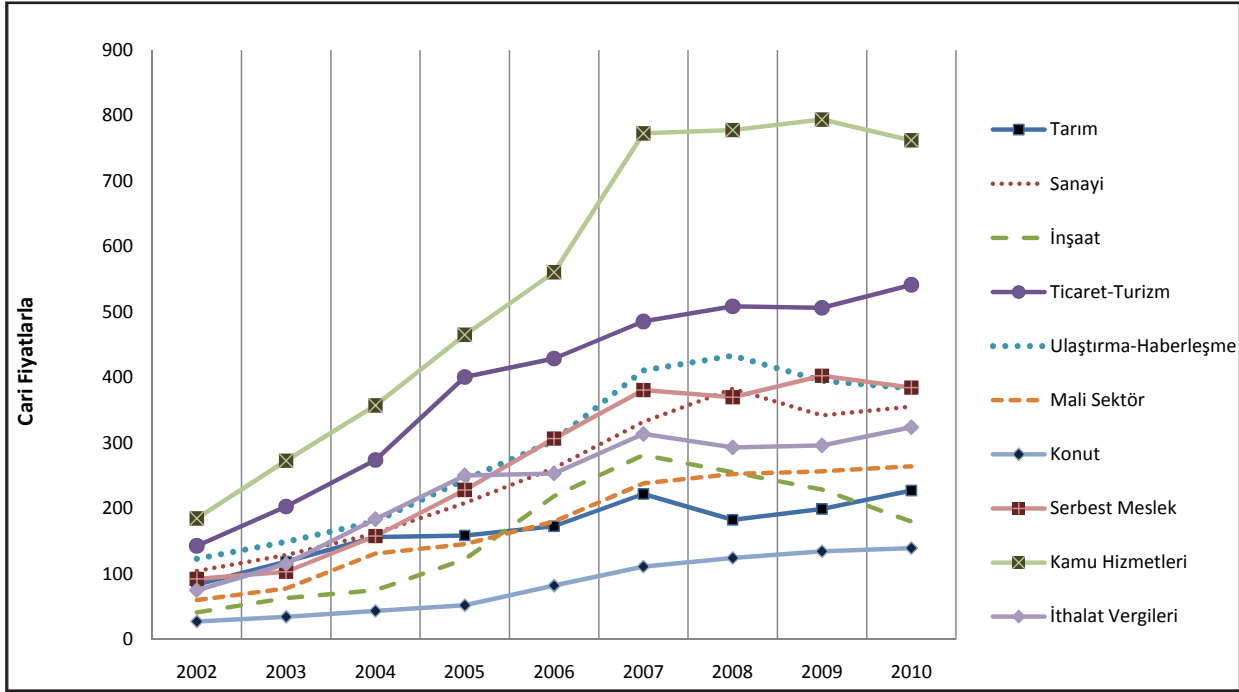
Kaynak: DPÖ

(*) Tahmin

Ekonominin eski seri ön tahminlere göre 2010 yılında yüzde 1 oranında büyümesinden sonra sektörlerin oransal dağılımı yeni bir yapıya kavuşmuştur. Bu yeni yapı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Buna göre; GSMH içinde tarım ve ticaret sektörünün payı artarken, inşaat ve ulaştırma sektörünün payı azalmıştır. Burada ilginç olan husus 2010 yılında hava yolu taşımacılığı ile taşınan yolcu sayısı artarken sektörün daralmasıdır. Bu durum milli gelir hesaplamalarında ulaştırma sektörünün sadece, Haziran 2010 tarihinde faaliyetleri sona eren KTHY’yi kapsıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum milli gelir hesaplamalarında yapılması gereken reformun gerekliliğini bir kez daha ortaya koymaktadır.

Aşağıdaki grafikte dolar cinsinden GSYİH’daki 2004-2010 dönemi gelişme yer almaktadır.

GRAFİK 4: Sektörler İtibariyle GSYİH (ABD \$)

Kaynak: DPÖ

Kuraklık nedeniyle 2008 yılında daralan tarım sektörü 2009 yılında olduğu gibi 2010 yılında da büyümeye devam etmiş ve GSMH içinde payını yüzde 7,3'ten yüzde 8'e çıkarmıştır.

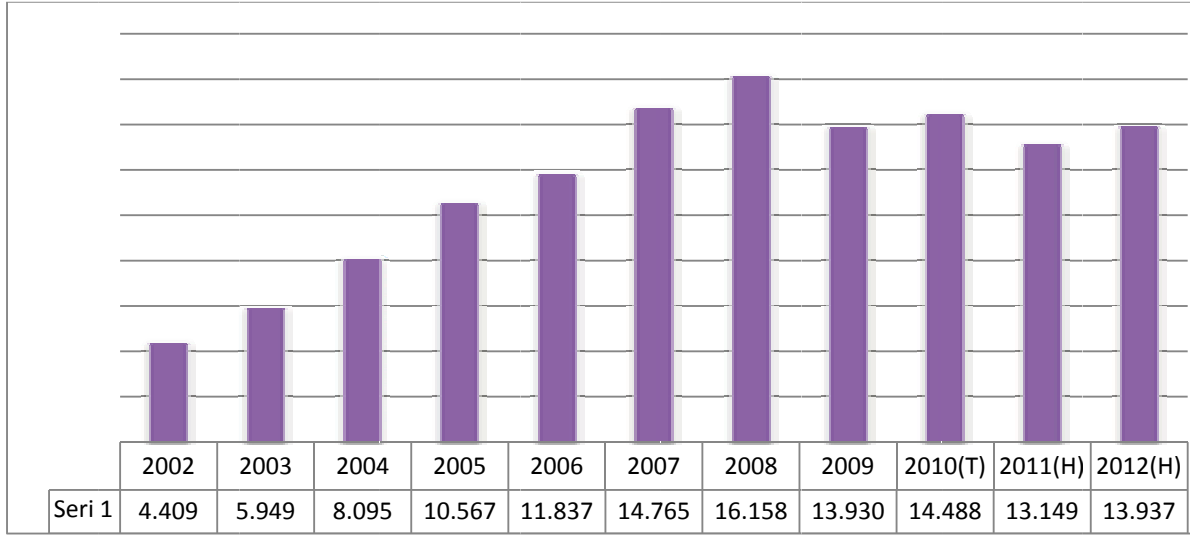
B. ENFLASYON

Enflasyon genel olarak Türkiye'de yaşanan enflasyona paralel olarak yıllar itibariyle önemli oranda düşmüştür.

Türkiye'de enflasyon 2002 yılından itibaren düzenli olarak düşüş eğilimi göstermiştir. 2006 ve 2008 yıllarında küçük artışlar olsa da bu dönem boyunca enflasyonun seyri ciddi oranda azalma eğiliminde olmuştur.

2010 yılının Ocak ayında yürürlüğe giren ve akaryakıt ürünleri ile alkollü içecekler ve tütün ürünlerini kapsayan vergi düzenlemelerinin oluşturduğu yüksek oranlı fiyat artışları Türkiye'de ilk çeyrekte enflasyonun yüksek çıkmasında belirleyici rol oynamıştır. Bunun yanında işlenmemiş gıda fiyatları birinci çeyrekte endeks tarihinin en yüksek dönemsel artışını göstermiştir. İlk çeyrekte etkili olan olumsuz unsurların tersine dönmesiyle birlikte yılın ikinci çeyreğinde tüketici fiyatları düşmüş böylece tüketici fiyatları endeks tarihinde çeyreklik bazda ilk defa azalış kaydetmiştir. Üçüncü çeyrekte gıda fiyatlarındaki keskin artışlar nedeniyle enflasyon yükselişe geçmiş olup, gıda fiyatları dışındaki bütün alt kalemlerin çeyreklik değişim oranları geçmiş yılların ortalamasının belirgin olarak altında kalmıştır. Yılın son çeyreğinde uluslararası petrol fiyatları ve döviz kuru gelişmeleri enflasyonu artırıcı etkide bulunmuş olsa da işlenmemiş gıda fiyatlarındaki düşüş etkisi daha fazla olmuş ve enflasyonda düşüş yaşanmıştır. Böylece Türkiye'de 2010 yılında tüketici enflasyonu yüzde 6,4 olarak gerçekleşmiştir.

GRAFİK 2: Kişi Başına Düşen GSMH (\$)

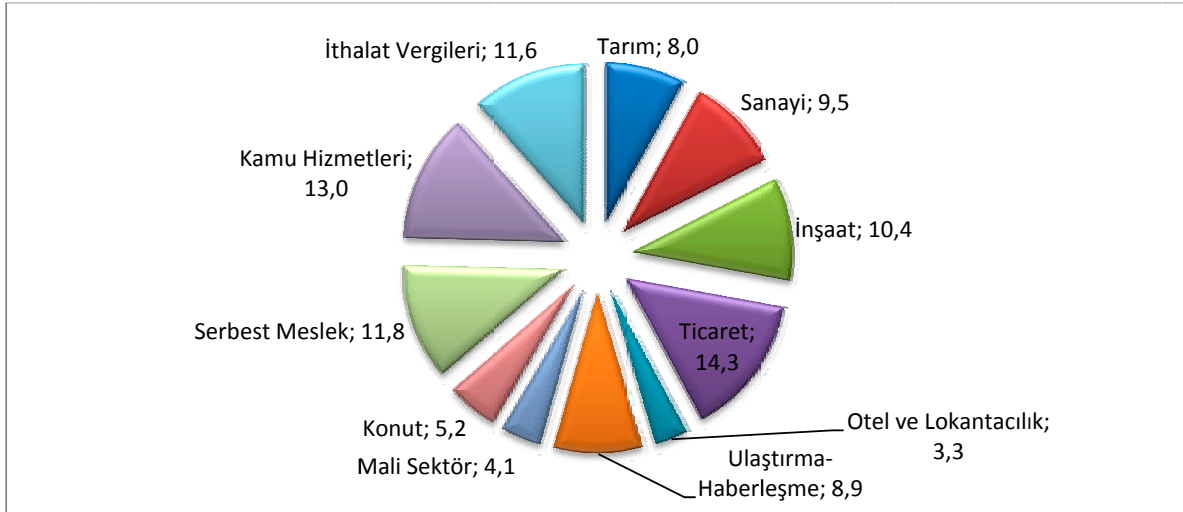
(T): Tahmini

(H): Hedef

Kaynak: DPÖ

Aşağıdaki grafikte eski seri ön tahminine göre 2010 yılında GSYİH'nin sektörel dağılımı verilmektedir.

GRAFİK 3: GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı (2010)

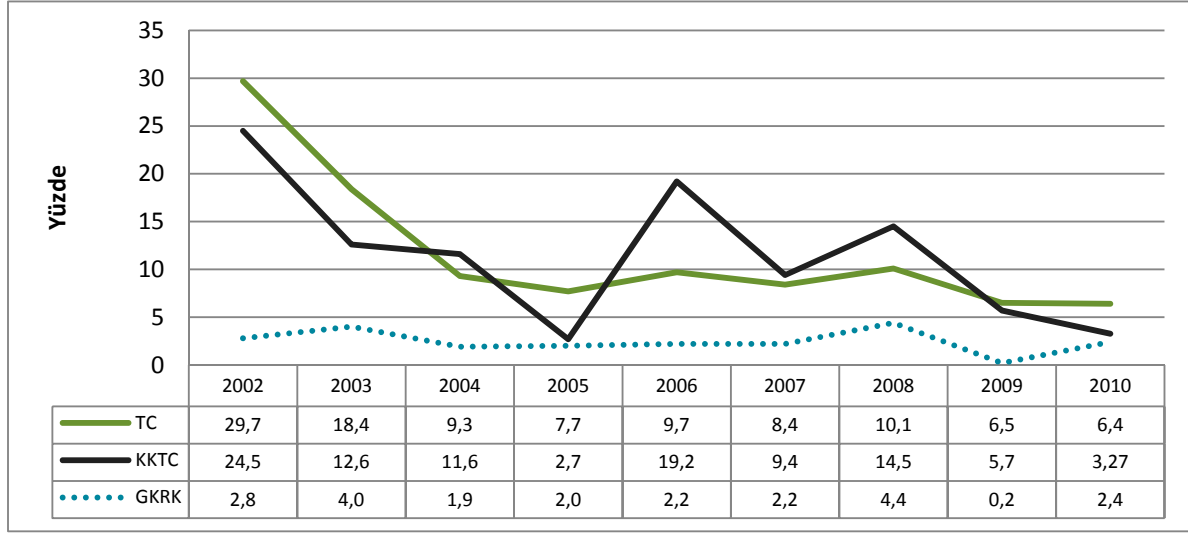

Kaynak: DPÖ

GSYİH içinde en büyük pay yüzde 24,6 oranıyla (ithalat vergileri yüzde 11,6 + kamu hizmetleri yüzde 13) kamu sektörüdür. Kamu dışındaki en büyük sektör yüzde 14,3 ile toptan perakende ticaret sektörüdür. Bunu sırasıyla yüzde 10,4 ile inşaat sektörü, yüzde 9,5 ile sanayi sektörü ve 8,9 ile ulaştırma-haberleşme sektörü takip etmektedir. Bu sektörlerin ardından sırasıyla tarım sektörü (yüzde 8) ile üniversiteler sektörü (yüzde 7,7) gelmektedir.

Tablo 1 ve Tablo 2'de 2004-2010 yılları arasında GSMH'da yaşanan gelişmeler cari fiyatlarla ve sabit fiyatlarla yüzde değişim olarak gösterilmektedir.

GRAFİK 5: Enflasyon (TÜFE)

Kaynak: TÜİK, DPÖ

KKTC’de enflasyon oranı 2002 yılında düşüş trendine girmiş, ancak iç ve dış ekonomik etkenlerle istikrarsız bir görünüm sergilemiştir. Dış etkenlerin başında Türkiye’deki enflasyon gelmektedir. Bununla birlikte Türkiye’de yaşanan dalgalanmalar gayet yumuşak iken KKTC’de yaşanan enflasyonun keskin dalgalı olması dikkate değerdir. Bu durumun büyük ölçüde KKTC TÜFE sepetinin mal ağırlıklı yapısından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. 2006 yılında yaşanan kuraklık neticesinde fiyatların iç etkenlerden dolayı yükseldiği düşünülmektedir. Fakat yine de tarım sektörünün ekonomi içindeki etkisinin düşük olması 2006 yılında yaşanan enflasyonu açıklamakta yetersiz kalmaktadır. 2009 yılında enflasyonun Türkiye’den daha aşağı seviyede gerçekleşmesi, küresel ekonomi ile daha az entegre olduğu düşünülen KKTC’nin küresel ekonomik krizden öngörülenden daha yüksek oranda etkilendiği şeklinde algılanmaktadır.

KKTC’de 2010 yılında enflasyon yüzde 3,27 olarak gerçekleşmiştir. KKTC ekonomisinde Sterling, Euro ve Dolar kullanımının yaygın olması, TL’nin değer kaybetmesi neticesinde Türkiye’de gerçekleşen enflasyona göre KKTC’de daha düşük bir enflasyonun gerçekleşmesine neden olmuştur. Diğer taraftan ticaretin kaymaması için GKRY’deki fiyatlar KKTC’deki fiyatlara bir sınır teşkil etmektedir.

2010 yılında gerçekleşen enflasyona etki eden ana gruplara bakıldığında zaman en yüksek artışın yüzde 16,61 oranıyla alkollü içecekler ve tütün ana grubunda yaşandığı görülmektedir. Yıl içinde yaşanan vergi artışları bu ana grupta enflasyonu etkilemiştir. Yüksek fiyat artışının olduğu (yüzde 8,4) bir diğer ana grup ise eğlence ve kültür ana grubudur. Giyim ve ayakkabı ana grubunda yaşanan fiyat artışı yüzde 4,89 olurken, konut, su, elektrik, diğer yakıtlar, sağlık, lokanta ve oteller ana gruplarında fiyat artışları yıllık enflasyon oranı ile hemen hemen aynı oranda gerçekleşmiştir. Gıda ve alkolsüz içecekler, mobilya, ev aletleri, ev bakım hizmetleri, ulaştırma ve haberleşme anagruplarında gerçekleşen fiyat artışları yıllık enflasyonun altında kalmıştır. Eğitim ana grubunda yüzde -3,78 oranında fiyat azalışı yaşanmıştır.

C. İSTİHDAM

TABLO 4: İstihdam Verileri

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Çalışma Çağındaki Nüfus	178.117	185.455	190.423	197.660	201.796	209.310	213.282
İşgücü	96.592	93.248	101.366	99.149	101.104	104.490	106.057
İstihdam	86.914	85.583	91.815	89.787	91.223	91.556	93.086
İşsiz	9.678	7.665	9.522	9.361	9.881	12.941	12.972
Rum Kesiminde Çalışanlar	4.655	3.919	4.093	2.643	3.252	2.595	
İşgücüne Katılma Oranı (%)	54,2	50,3	53,2	50,2	50,1	49,9	49,7
İstihdam Oranı (%)	48,8	46,1	48,2	45,4	45,2	43,7	43,6
İşsizlik Oranı (%)	10,0	8,2	9,4	9,4	9,8	12,4	12,2
Genç Nüfustaki İşsizlik Oranı (%)	22,3	203	23,8	22,8	24,7	31,4	

Kaynak: DPÖ

KKTC’de 2009 yılında çalışma çağındaki nüfus 209.310 iken 2010 yılında 213.282’ye yükselmiştir. İşgücüne katılım oranı 2010 yılında yüzde 49,7’ye düşmüştür. 2009 yılında 91.556 olan istihdam 2010 yılında 93.086’ya yükselmiş ve bu sayede 2009 yılında yüzde 12,4 olan işsizlik oranını 2010 yılında yüzde 12,2’ye gerilemiştir.

TABLO 5: İstihdam Edilenlerin Sektörel Dağılımı

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarım	7.279	4.681	4.378	3.170	3.171	4.432	3.856
Sanayi	10.210	9.226	8.763	8.896	8.144	8.376	8.519
Hizmetler	61.346	63.301	69.084	68.058	69.416	69.544	71.364
İnşaat	8.078	8.375	9.590	9.664	10.491	9.204	9.346
Toplam	86.913	85.583	91.815	89.787	91.223	91.556	93.086

Kaynak: DPÖ ve 2010-2012 Programı Makro Ekonomik Çerçeve

2010 yılında hizmet sektöründe istihdam edilenlerin sayısı önemli miktarda artarken sanayi ve inşaat sektöründe artış az olmuştur. Bununla birlikte tarım sektöründeki istihdamda düşüş gerçekleşmiştir. 2010 yılında istihdamın sektörel dağılımı; yüzde 76,6’lık payla hizmet sektörü, yüzde 10’luk payla inşaat sektörü, yüzde 9,2’lik payla sanayi sektörü ve yüzde 4,1’lik payla tarım sektörü olmuştur.

TABLO 6: İstihdama İlişkin Tahminler

	2010	2012
Çalışma Çağındaki Nüfus	213.282	221.489
İşgücü	106.057	110.342
İstihdam	93.086	97.225
Tarım	3.856	3.495
Sanayi	8.519	8.445
Hizmetler	71.364	75.542
İnşaat	9.346	9.743
İşsiz	12 972	13.117
İşgücüne Katılma Oranı (%)	49,7	49,8
İstihdam Oranı (%)	43,6	43,9
İşsizlik Oranı (%)	12,2	11,9
İstihdam Artışı Oranı (%)	1,7	2,4

Kaynak: DPÖ ve 2010-2012 Programı Makro Ekonomik Çerçeve

2010-2012 programına göre 2012 için hedeflenen istihdam verileri yukarıda yer almaktadır.

D. DIŞ TİCARET

Ticaret Dairesi'nin verilerine göre, KKTC 2010 yılında 1 milyar 499 milyon dolarlık ithalat; 90 milyon 874 bin dolarlık da ihracat yapmıştır. 2009 yılına göre ithalatta yüzde 20; ihracatta ise yüzde 41 artış yaşanmıştır. Buna göre, KKTC'nin 2010 yılında dış ticaret açığı 1 milyar 408 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2008 yılında yüzde 5, 2009 yılında yüzde 5,1 iken 2010 yılında yüzde 6,1 olarak gerçekleşmiştir. Karşılama oranındaki iyileşme, 2009 yılında ithalatın ihracattan daha büyük bir oranda azalmasından kaynaklanırken 2010 yılında ihracattaki artışın ithalattaki artıştan daha büyük oranda artmasından kaynaklanmıştır. Buna göre son iki yılda ihracatın ithalatı karşılama oranı sürekli artmış ve ada ülkeleri için ortalama hedef olan yüzde 10 oranına biraz daha yaklaşmıştır.

KKTC'nin ithalatında Türkiye'nin payı 2009 yılındaki yüzde 67,8 oranından yüzde 69'a çıkmış; üçüncü ülkelerin payı ise yüzde 31,9 oranından yüzde 31'e düşmüştür. İhracatta ise Türkiye'nin payı yüzde 54,1 oranından yüzde 49,1'e düşmüş, üçüncü ülkelerin payı ise yüzde 45,9'dan yüzde 50,9'a yükselmiştir.

TABLO 7: Dış Ticaret

YILLAR	İHRACAT Milyon \$	İTHALAT Milyon \$	İhracatın İthalatı Karşılama Oranı
2002	45,4	309,6	14,7
2003	50,8	477,8	10,6
2004	62,0	853,1	7,3
2005	68,1	1.255,5	5,4
2006	68,1	1.376,2	4,9
2007	83,7	1.539,2	5,4
2008	83,6	1.680,7	5,0
2009	64,5	1.252,6	5,1
2010	90,8	1.499,6	6,1

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC'nin ithalatında en büyük payı taşıt araçları, yakıt, konfeksiyon, ilaçlar, inşaat demiri, mobilya ve aksamaları alırken ihracatın ana kalemlerini süt ve narenciye ürünleri oluşturmuştur.

KKTC'nin 2010 yılına ait en çok ithal edilen 15 mal ile birlikte dış ticaret verileri aşağıda yer almaktadır.

TABLO 8: İthal Edilen Başlıca Ürünler

(Milyon \$)

MAL ADI	2008		2009		2010		2008-10 % DEĞİŞİM
1 Taşıt Araçları	135,5	%8,0	110,7	%8,8	117,2	%7,8	-0,13
2 Yakıt	143,9	%8,5	72,8	%5,8	97,5	%6,5	-0,32
3 Konfeksiyon	36,0	%2,1	32,3	%2,5	38,1	%2,5	0,05
4 İlaçlar	31,1	%1,8	29,0	%2,3	32,8	%2,1	0,05
5 İnşaat Demiri	55,9	%3,3	24,8	%1,9	29,6	%1,9	-0,47
6 Mobilya Ve Aksamaları	31,5	%1,8	23,4	%1,8	31,0	%2,0	-0,01
7 Tıbbi Cihazları	9,5	%0,5	21,8	%1,7	16,1	%1,0	0,69
8 Bilgi İşl. Mak. Ve Aks.	22,8	%1,3	21,3	%1,7	29,1	%1,9	0,27
9 Alkollü İçkiler	16,8	%0,9	18,4	%1,4	24,7	%1,6	0,47
10 Hayvan Yem. Katkı M.	33,5	%1,9	20,8	%1,6	23,4	%1,5	-0,30
11 Oto Aksamaları	22,3	%1,3	19,0	%1,5	21,8	%1,4	-0,02
12 Sanayi Tipi Makineler	27,0	%1,6	18,1	%1,4	26,9	%1,7	0,00

13	Elektrik Malzemeleri	19,8	%1,1	17,3	%1,3	19,8	%1,3	0,00
14	Arpa	42,8	%2,5	16,9	%1,3	3,8	%0,2	-0,91
15	Sigara	17,1	%1,0	17,8	%1,4	19,2	%1,2	0,12
16	Diğer	1.035,2	%61,5	788,2	%62,9	968,6	%64,6	-0,06
	TOPLAM	1.680,7	%100	1.252,6	%100	1.499,6	%100	-0,10

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC'nin ithalatına bakıldığı zaman, ithalatta en büyük payı taşıt araçları ve yakıt oluşturmaktadır. Bu durum ithalatın tüketim amaçlı yapıldığını göstermektedir.

TABLO 9: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İthalatı

(Milyon \$)

YIL	TÜRKİYE		3. ÜLKELER							TOPLAM İTHALAT
	Milyon \$	%	AB	UZAK DOĞU	DiĞER AVR.	ORTA DOĞU	DiĞER	TOPLAM	%	
2008	1.172,5	69	236,3	109,1	78,5	56,4	27,6	508,1	30,2	1.680,6
2009	849,8	68	205,8	87,6	30,3	52,0	26,7	400,5	31,9	1.252,6
2010	1.034,3	69	250,5	89,5	29,8	68,9	26,3	465,0	31	1.499,6

Kaynak: Ticaret Dairesi

KUTU:**Yeşil Hat Tüzüğü Kapsamında Yapılan Ticaret**

Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında 2010 yılında GKRY'ne 8 milyon 476 bin dolarlık ihracat yapılmıştır. Söz konusu ihracatta bir önceki seneye göre %11 oranında artış yaşanmıştır. Bir önceki yıla göre ihracatın artmasında Kıbrıs Türk firmalarının AB mevzuatı gereğince talep edilen güvenlik, sağlık ve kalite belgelerini temin etmeleri etkili olmuştur. Taştan mamul ürünler, karo, tuğla, seramik ürünleri, alüminyum ürünler, metal parçaları, kimyasal ürünler, mobilya, yatak, plastik ürünler, sebze, balık ihraç edilen başlıca ürünleri oluşturmaktadır.

Yeşil Hat kapsamında yapılan ihracat incelendiğinde, GKRY'nde Kıbrıs Türk mallarına karşı resmi otoritelerce uygulanan psikolojik baskının devam ettiği, güneydeki tüketicinin nihai kullanıma yönelik raf ürünlerine talebi olmadığı gözlenmektedir.

Bununla birlikte, 2004 yılının ikinci yarısından itibaren uygulanmaya başlayan Yeşil Hat mevzuatı kapsamındaki ticaretin 2005 yılında yaklaşık 1,6 milyon Euro düzeyinde iken beş sene içerisinde yaklaşık 3 kat artarak 2010 yılında 6 milyon Euro düzeyine ulaştığı, bu artışın önümüzdeki dönemde de devam edeceği beklenmektedir.

Aşağıdaki tabloda 2008-10 yıllarında ihraç edilen malların sıralaması ve değerleri yer almaktadır. Buna göre narenciye 2009 yılındaki azalmayı 2010 yılında artışa çevirerek ihracatta önemli bir paya sahip olmuştur. Süt ürünleri ihracatı ise pay olarak azalmasına rağmen toplamda artış göstermiştir.

TABLO 10: İhraç Edilen Başlıca Ürünler

(Milyon \$)

	MAL ADI	2008		2009		2010		2008-10% DEĞİŞİMİ
1	Süt Ürünleri	21,6	%25,8	20,0	%31,0	25,8	%28,4	0,19
2	Narenciye	20,5	%24,5	14,0	%21,7	27,1	%29,8	0,32
3	Rakı	6,7	%8,1	8,4	%13,0	7,6	%8,4	0,13
4	Hurdalar	6,8	%8,1	4,2	%6,5	6,4	%7,0	-0,05
5	Alçı Taşı	3,9	%4,6	2,3	%3,5	1,8	%2,0	-0,53
6	Konfeksiyon	3,7	%4,4	2,3	%3,5	4,0	%4,4	0,08
7	Narenciye Konsantre	0,7	%0,8	1,7	%2,6	3,0	%3,3	3,28
8	Piliç Eti	0,3	%0,3	1,4	%2,1	2,7	%2,9	8,00
9	Patates	1,4	%1,6	0,9	%1,4	0,9	%0,9	-0,36
10	Sebzeler	0,9	%1,0	0,8	%1,2	1,2	%1,3	0,33
11	Diğer	17,1	%20,4	8,5	%13,1	10,3	%11,4	-0,39
	TOPLAM	83,6	%100	64,5	%100	90,8	%100	0,08

Kaynak: Ticaret Dairesi

KUTU:**Sektörel Dış Ticaret Şirketi (SDŞ) KKTC İçin Bir Model Olabilir mi?**

Türkiye’de 90’lı yılların ikinci yarısından itibaren uygulanmakta olan “Sektörel Dış Ticaret Şirketleri” modeli, KKTC’de, mobilya sektöründe faaliyet gösteren altı firmanın dış pazarlarda güçlerini birleştirme amacıyla biraraya gelerek şirket kurmasıyla gündeme gelmiştir. Ürünlerin gerek Türkiye’ye gerekse Ortadoğu pazarına belirli imkanlar dahilinde ihraç edilmesi hedefine yönelik olarak 2010 yılı başından itibaren T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği’nin de katkılarıyla yürütülen çalışmalar neticesinde Mersin’de bir showroom açılmış ve firmanın Türkiye’ye ilk ihracatı mevzuat kapsamındaki belgelerin tamamlanmasını müteakiben Mersin Gümrüğü’nden 4 Nisan 2011 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

KOBİ niteliğinde faaliyet gösteren firmaların örgütlü bir şekilde dış ticarete yönelmeleri, maliyetlerin düşürülmesinde ve dış pazarlarda rekabet gücünün kazanılmasında fayda sağlayacaktır.

TABLO 11: KKTC'nin Ülke Gruplarına Göre İhracatı

(Milyon \$)

YIL	TÜRKİYE		3. ÜLKELER							TOPLAM İHRALAT
	Milyon \$	%	AB	UZAK DOĞU	DİĞER AVR.	ORTA DOĞU	DİĞER	TOPLAM	%	
2008	41,7	49,9	17,1	0,065	5,0	14,2	5,4	41,8	50,1	83,6
2009	38,5	54,1	6,6	0,2	1,3	13,8	4,1	25,9	45,9	64,5
2010	44,7	49,1	6,3	0,3	3,6	31,1	4,8	46,1	50,9	90,9

Kaynak: Ticaret Dairesi

KKTC ihracatında en önemli artış Ortadoğu pazarında yaşanmıştır. Bu artışta en önemli pay İran'a yapılan narenciye ihracatıdır. Diğer Avrupa ülkelerinde yeni pazar bulma açısından önemli gelişmeler yaşanmıştır. Türkiye'ye yapılan ihracat değer olarak artarken Ortadoğuya ihracatın artması nedeniyle KKTC ihracatında Türkiye'nin payı oransal olarak azalmıştır.

Yeşil Hat Tüzüğü kapsamında GKRY'ne yapılan 8.476.000 dolarlık ihracat da toplam ihracat rakamı içine dahil edilmiştir. Söz konusu ihracatta bir önceki yıla göre yüzde 11 oranında artış yaşanmıştır.

E. BANKACILIK

Sektörün aktif toplamı 2010 yılında 2009 yılsonuna göre yüzde 8,63 artarak 8.416 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. Buna paralel olarak bankacılık sektöründe hizmet sunum birimi olan şube sayısı 184'den 192'ye, personel sayısı ise 21 kişi artarak 2.408'den 2.429'a yükselmiştir.

2010 yılsonu itibarıyla sektörün toplam kredileri (Brüt) 2009 yılsonuna göre yüzde 16,5'lik artışla 4.630 milyon TL'ye ulaşmıştır. İlgili dönemde kredilerde sektörel bazda en büyük artış yüzde 95,6 oranı ile ihracat kredileri kaleminde meydana gelmiştir.

Toplam mevduat geçmiş dönemlerde olduğu gibi 2010 yılında da sektörün en önemli fon kaynağı olma niteliğini korumuş olup, 2009 yılsonuna göre artış oranı yüzde 7,63'tür. Brüt krediler artış hızının mevduat kalemi artış hızından fazla olmasına bağlı olarak 2009 yılsonunda yüzde 60,5 olan sektör mevduatının krediye dönüşüm oranı, 2010 yılsonu itibarıyla 5,01 puan artarak yüzde 65,53'e yükselmiştir.

Tahsili Gecikmiş Alacakların (TGA) brüt kredilere oranı 2009 yılı sonunda yüzde 11,46 iken bu oran 2010 yılı sonunda 1,93 puan azalarak yüzde 9,53 seviyesine gerilemiştir.

Menkul Değerler Cüzdanı (MDC) 2010 yılında yüzde 28,78 oranında azalmıştır. Buna göre Aralık 2009 yılında 702,3 milyon TL olan MDC 2010 yılsonunda 202,1 milyon TL azalarak 500,2 milyon TL'ye gerilemiştir.

Bankacılık sektörünün istikrarı ve gelişmesi açısından büyük önem taşıyan özkaynaklar,

2010 yılsonunda bir önceki yılsonuna göre 144,8 milyon TL artarak 935,4 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

Sektörün Sermaye Yeterliliği Standart Rasyosu (SYSR) bir yıllık dönemde 0,47 puan artışla yüzde 20,86'ya ulaşmış ve asgari yüzde 10 olan yasal sınırın oldukça üzerinde gerçekleşmiştir.

Sonuç olarak, Aralık 2009-Aralık 2010 döneminde bankacılık sektörü temel göstergelerinin olumlu yönde gelişmesini sürdürdüğü görülmektedir.

Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı

2010 yılsonunda bankacılık sektöründe faaliyet gösteren banka sayısı 23'tür. Yerel bankalardan Denizbank Ltd.'in bankacılık yapma ve mevduat kabul etme izni KKTC Merkez Bankası tarafından kaldırılmış olup, bu bankaya ilişkin mahkeme süreci halen devam etmektedir. Sektördeki 23 bankanın 2'sinin hisse ve yönetimi KKTC Tasarruf Mevduatı Sigorta ve Finansal İstikrar Fonu'na aittir. Bunun dışında 2 adet banka kamu eliyle yönetilirken, özel sermayeli banka sayısı 12'dir. Sektörde faaliyet gösteren şube bankası sayısı 7'dir. 2010 yılsonu itibarıyla özel sermayeli bankaların toplam banka sayısı içindeki payı yüzde 62,50'dir. Özel sermayeli banka grubunu sırasıyla yüzde 29,17'lik pay ile şube bankaları ve yüzde 8,33'lük pay ile kamu mevduat bankaları izlemektedir.

TABLO 12: Banka Sayısındaki Gelişmeler

Banka Grupları	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kamu Mevduat Bankalar	2	2	2	2	2	4
Özel Sermayeli Bankalar	15	15	15	15	15	12
Şube Bankalar	6	6	7	7	7	7
Toplam	23	23	24	24	24	23

Sektörde hizmet sunum birimi olan şube sayısı 2006 yılından itibaren artış eğilimi göstermektedir. Nitekim Aralık 2006 yılında 134 olan şube sayısı dört yıllık dönem içinde 58 adet artarak, 2010 yılı sonunda 192'ye ulaşmıştır. Şube sayısının banka gruplarına göre yüzde dağılımına bakıldığında, özel sermayeli bankaların toplam şube sayısı içindeki payı 2010 yılı sonunda yüzde 61,46, şube bankalarının yüzde 20,83 ve kamu mevduat bankalarının payı ise yüzde 17,71 olduğu görülmektedir.

TABLO 13: Şube Sayısının Gelişimi ve Yüzde Dağılımı (%)

Banka Grupları	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kamu Mevduat Bankalar	23	23	24	27	29	34
Özel Sermayeli Bankalar	83	83	95	111	120	118
Şube Bankalar	25	28	30	32	35	40
Toplam	131	134	149	170	184	192

Yüzde Dağılım (%)						
Kamu Mevduat Bankalar	17,56	17,16	16,11	15,88	15,76	17,71
Özel Sermayeli Bankalar	63,36	61,94	63,76	65,30	65,22	61,46
Şube Bankalar	19,08	20,90	20,13	18,82	19,02	20,83

Sektördeki personel sayısı 2010 yılsonunda 2009 yılsonuna göre 21 kişi artarak 2.408 kişiden 2.429 kişiye yükselmiştir. İlgili dönemde personel sayısındaki değişim banka grupları bazında incelendiği zaman, en fazla istihdamın 30 kişi ile şube bankalarında gerçekleştiği görülmektedir. Özel sermayeli bankalarda çalışan personel sayısı 4 kişi artarken, kamu mevduat bankalarında ise bu sayı 13 azalış göstermiştir. Bu değişimler içinde şube sayısında artış olduğu halde personel sayısında düşüş gösteren kamu mevduat bankaları dikkat çekmektedir. Yaşanan bu değişimlerle birlikte 2010 yılsonunda özel sermayeli bankalarda 1.437 kamu mevduat bankalarda 549 ve şube bankalarda 443 kişi çalışmaktadır.

2009-2010 yılsonları arasındaki dönemde sektörün toplam personel sayısı içinde şube bankalarının payı yüzde 17,15'ten yüzde 18,24'e yükselirken, özel sermayeli bankaların payı 59,51'den yüzde 59,16'ya, kamu mevduat bankaların toplam personel sayısı içindeki payı ise yüzde 23,34'ten yüzde 22,60'a gerilemiştir.

TABLO 14: Personel Dağılımı (%)

Banka Grupları	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kamu Mevduat Bankalar	857	491	518	558	562	549
Özel Sermayeli Bankalar	1.171	1.257	1.386	1.432	1.433	1.437
Şube Bankalar	269	296	345	382	413	443
Toplam	2.297	2.044	2.249	2.372	2.408	2.429
Yüzde Dağılım (%)						
Kamu Mevduat Bankalar	37,31	24,02	23,03	23,52	23,34	22,60
Özel Sermayeli Bankalar	50,98	61,50	61,63	60,37	59,51	59,16
Şube Bankalar	11,71	14,48	15,34	16,11	17,15	18,24

Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

KKTC bankacılık sektörü 2009 sonu itibarıyla 7.782,6 milyon TL aktif büyüklüğe sahipken, 2010 yılında bir önceki yıla göre yüzde 8,63 büyüme kaydetmiş ve 8.416,8 milyon TL'ye ulaşmıştır. 2007, 2008 ve 2009 yıllarında aktif toplamında bir önceki yıla göre izlenen artış oranlarına kıyasla 2010 yılındaki artış hızında bir yavaşlama yaşandığı görülmektedir.

2009 - 2010 yılsonları arasında likit aktifler yüzde 5,65, krediler yüzde 16,53 artış gösterirken, aynı dönemler arasında MDC kaleminde yüzde 28,78 gerileme yaşanmıştır.

Bankacılık sektörü kaynak yapısı incelediğinde mevduat 2010 yılında da en önemli fon

kaynağı olma niteliğini korumuş ve 7.066,9 milyon TL'ye ulaşmıştır. Son bir yıllık dönemde özkaynaklar toplamında meydana gelen yüzde 18,31 oranındaki artış dikkat çekmektedir.

TABLO 15: Bankacılık Sektörü Konsolide Bilançosu

Milyon TL	2009	2010	Yüzde Değişim (%)
Likit Aktifler	2.364,9	2.493,8	5,65
MDC	704,8	500,2	-28,78
Krediler (Brüt)	3.939,9	4.630,7	16,53
Diğer Aktifler	773,0	792,1	11,33
Toplam Aktif-Pasif	7.782,6	8.416,8	8,63
Mevduat	6.505,1	7.066,9	7,63
Diğer Pasifler	485,4	414,4	5,88
Özkaynaklar	792,1	935,5	18,31

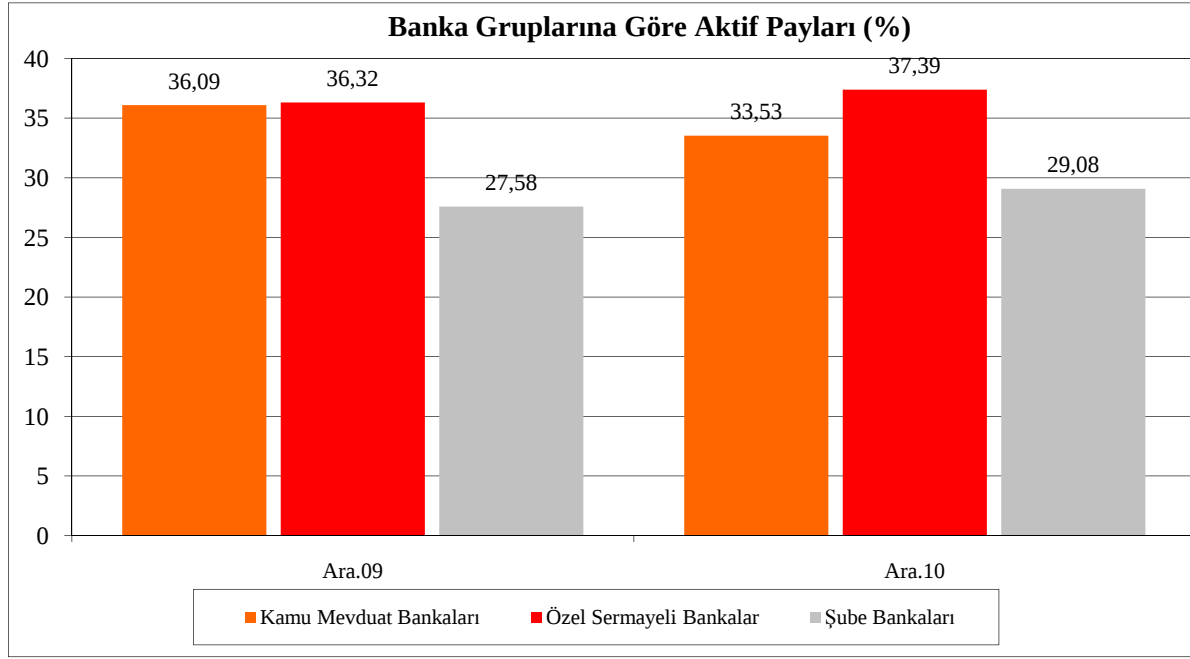
Sektörün bir yıllık (Aralık 2009 - Aralık 2010) varlıkları yapısal dağılım yönünden incelendiğinde, likit aktifler ve MDC'de daralmaya karşın, brüt kredilerde genişleme olduğu görülmektedir. İlgili dönemde brüt kredilerin aktif toplamı içerisinde payı 3,73 puan artarak yüzde 51,29'dan yüzde 55,02'ye yükselmiştir. MDC ise 3,12 puan azalarak yüzde 9,06'dan yüzde 5,94'e gerilemiştir.

2010 yılsonu itibarıyla toplam pasifin yüzde 83,96'sını mevduat, yüzde 4,92'sini diğer pasifler ve yüzde 11,12'sini özkaynaklar oluşturmaktadır.

TABLO 16: Bankacılık Sektörü Aktif/Pasif Yapısal Dağılımı (%)

Aktif	2009	2010
Likit Aktifler	30,47	29,63
MDC	9,06	5,94
Krediler (Brüt)	51,29	55,02
Diğer Aktifler	9,18	9,41
Toplam	100,00	100,00
Pasif	2009	2010
Mevduat	84,74	83,96
Diğer Pasifler	5,05	4,92
Özkaynaklar	10,21	11,12
Toplam	100,00	100,00

Bir yıllık dönemde sektörün aktif yapısı banka grup paylarına göre incelendiğinde, özel sermayeli bankalar yüzde 36,32'den yüzde 37,39'a, şube bankaları yüzde 27,58'den yüzde 29,08'e artarken, kamu bankalarının aktif payı ise yüzde 36,09'dan yüzde 37,39'a yükselmiştir.

Brüt Krediler

Bankacılık sektörünün temel görevi finansal aracılık yapmaktır. Dolayısıyla, bankaların topladığı fonlar sayesinde kredilerde yarattığı gelişmeler takip edilmesi gereken önemli bir göstergedir. Bir yıllık dönemde (Aralık 2009 - Aralık 2010) toplam krediler yüzde 19,07 artış göstermiş ve 4.189,3 milyon TL'ye ulaşmıştır. Söz konusu dönemde toplam krediler içindeki en büyük iki kalem olan işletme kredileri 1.847,0 milyon TL'den 2.202,2 milyon TL'ye, tüketici kredileri ise 989,2 milyon TL'den 1.237,7 milyon TL'ye yükselmiştir. Bu dönem içinde tüketici kredilerinde meydana gelen yüzde 28,76 oranındaki artışla birlikte, 2009 yılında toplam krediler içinde yüzde 28,12 olan payı, 2010 yılı sonunda yüzde 30,41'e yükselmiştir.

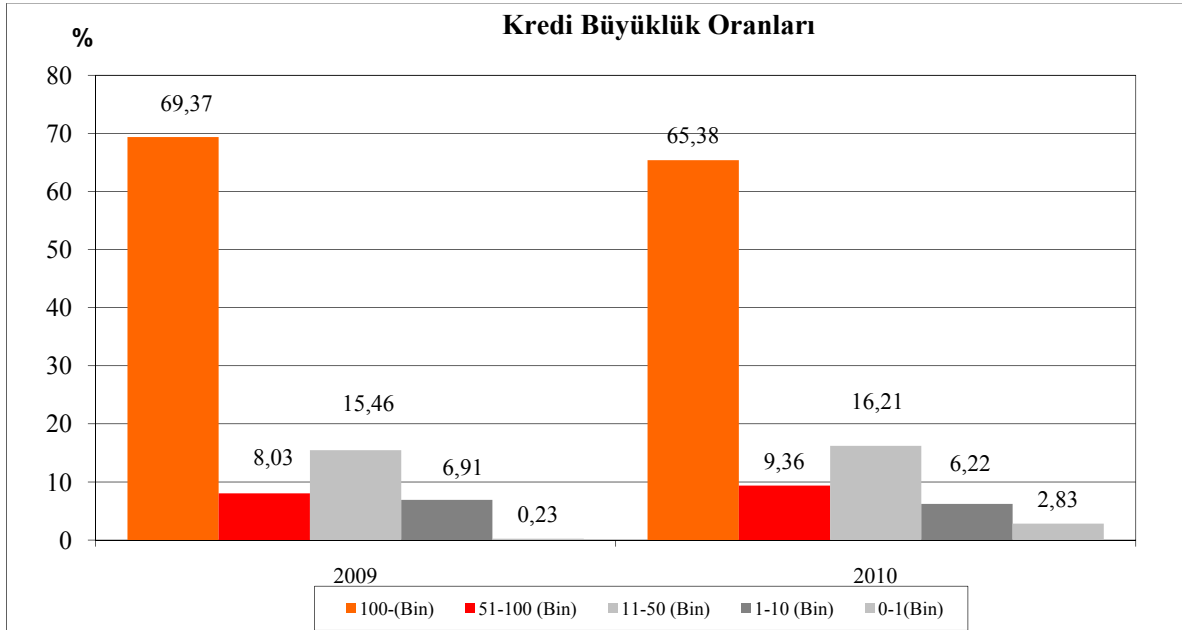
TABLO 17: Kredilerin Brüt Sektörel Dağılımı (Milyon TL)

	2009	2010
İskonto ve İştira Senetleri	46,1	59,3
İhracat Kredileri	2,3	4,5
İthalat Kredileri	15,6	16,8
İhracat Garantili Yatırım Kredileri	0,0	0,0
Diğer Yatırım Kredileri	6,5	6,5
İşletme Kredileri	1.847,0	2.202,2
İhtisas Kredileri	16,4	19,4
Fon Kaynaklı Krediler	16,4	14,4
Tüketici Kredileri	989,2	1.273,7

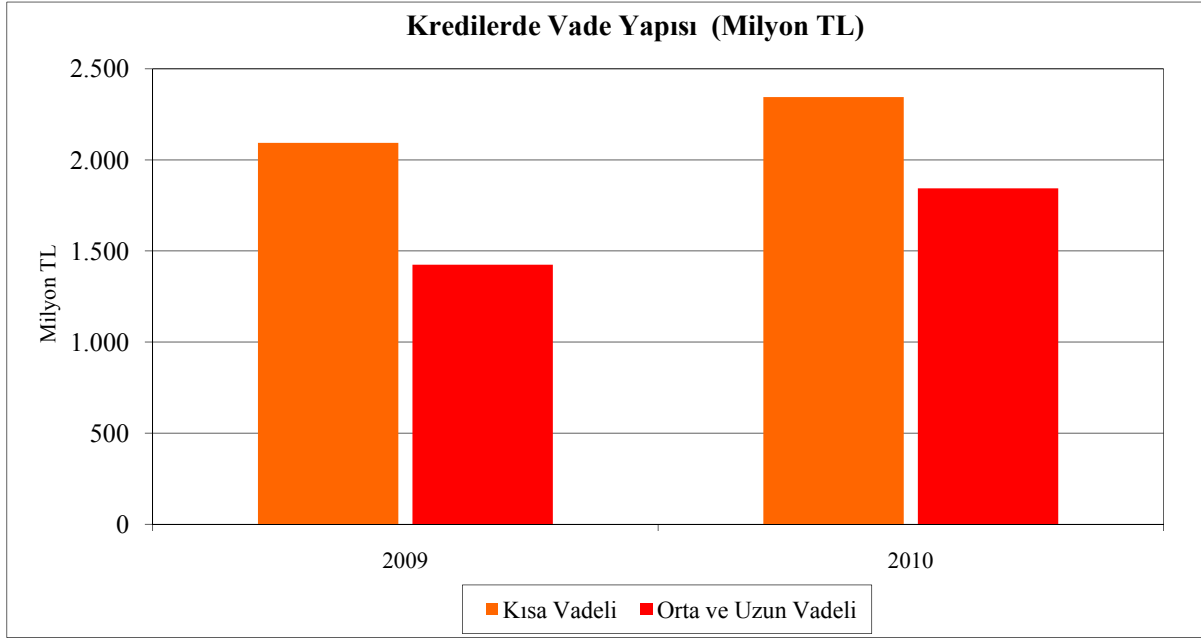
Kredi Kartları	131,1	146,3
Müşteri Adına Menkul Değer Alım Kredileri	0,0	0,0
KKTC Merkez Bankası Kaynaklı Kredileri	6,3	5,8
KKTCMB Kaynaklı Aracılığıyla Kullanılan Kredileri	1,9	1,0
Diğer Krediler	439,5	439,4
Toplam Krediler (Brüt)	3.518,3	4.189,3

2009 yılsonu itibarıyla 100 bin TL'den büyük kredilerin toplam krediler içindeki payı yüzde 69,37 iken, 2010 yılı içinde tüketici kredilerinin toplam krediler içindeki payının artmasına bağlı olarak, 2010 yılsonu itibarıyla yüzde 65,38'e gerilemiştir. Kredi büyüklüklerinde ikinci sırayı 2010 yılı sonunda yüzde 16,21 paya sahip 11-50 bin TL dilimi almaktadır. 51-100 bin TL ve 1-10 bin TL tutarlarındaki krediler ise toplam kredilerin sırasıyla yüzde 9,36 ve yüzde 6,22'sini oluşturmaktadır. Sektördeki en düşük kredi kullanımı ise yüzde 2,83 payla 0-bin TL dilimidir.

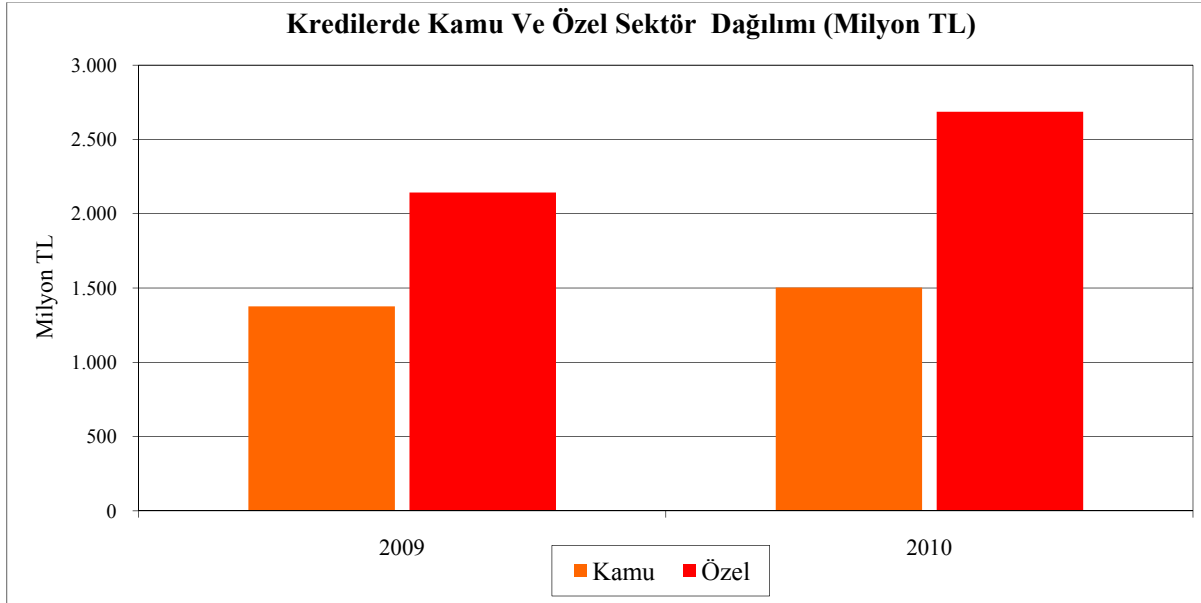
Aralık 2010 itibarıyla sektördeki kredi büyüklükleri geçen yıla göre bakıldığında, 100 bin TL'den büyük krediler ile 1-10 bin TL dilimindeki kredilerde gerileme, 51-100 bin TL, 11-50 bin TL ve 0-1 bin TL dilimlerinde ise artış olmuştur.

Aralık 2010 sonu itibarıyla kısa vadeli krediler bir önceki yılsonuna göre yüzde 12,01 artarak 2.093,9 milyon TL'den 2.345,3 milyon TL'ye ulaşmıştır. İlgili dönemde orta ve uzun vadeli krediler ise yüzde 29,46 artış göstermiş ve 1.424,4 milyon TL'den 1.844,0 milyon TL'ye yükselmiştir.

2010 yılsonu itibarıyla kamu kesimine ve özel sektöre kullandırılan kredilerin dağılımı 2009 yılsonuna göre incelendiği zaman, kamu kesimine verilen kredilerin yüzde 9,25 yükselerek 1.503,2 milyon TL'ye, özel sektöre kullandırılan kredilerin ise önceki yıla göre yüzde 25,38 artışla 2.686,1 milyon TL'ye ulaştığı görülmektedir. Yaşanan bu artışlarla 2010 yılsonu itibarıyla toplam krediler içinde kamuya kullandırılan kredilerin payı yüzde 35,89, özel sektöre kullandırılan kredilerin payı ise yüzde 64,11 olmuştur.

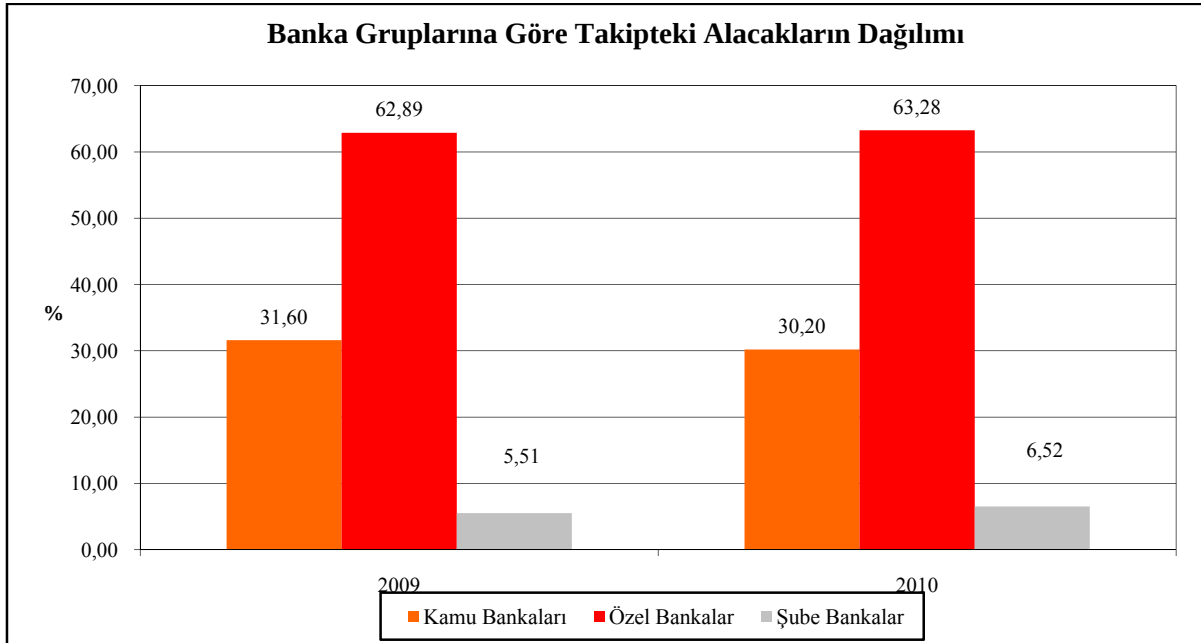

Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA)

Aralık 2010 itibarıyla, tahsili gecikmiş alacakların banka gruplarına göre dağılımı incelendiğinde, kamu bankaları payında azalış, özel sermayeli bankalar grubu ile şube bankalar grubu payında ise artış olduğu görülmektedir. Sektörün bütününe ait TGA'lar içinde özel bankalar yüzde 63,28 ile en büyük paya sahiptir. Özel bankaları sırasıyla, yüzde

30,20 oran ile kamu bankaları ve yüzde 6,52 oranla şube bankaları takip etmektedir. 2009 yılsonu ve 2010 yılsonu dönemleri arasındaki bir yıllık dönemde, özel bankaların sektör içindeki TGA payı yüzde 62,89'dan yüzde 63,28'e, şube bankalarının payı yüzde 5,51'den yüzde 6,52'ye yükselmiştir. Buna karşın kamu bankalarının payı yüzde 31,60'dan yüzde 30,20'ye gerilemiştir.

2009 yılında KKTC ekonomisinde yaşanan daralmanın ardından, 2010 yılında ekonominin büyüme beklentisine paralel olarak KKTC bankacılık sektörü brüt krediler toplamında artış, tahsili gecikmiş alacaklar toplamında da gerileme yaşanmıştır. Buna göre 2009 yılında brüt krediler içinde yüzde 11,46 seviyelerine kadar yükselen takibe dönüşüm oranı, 2010 yılsonu itibarıyla yüzde 9,53 seviyelerine gerilemiştir. Yaşanan bu gerilemenin temelini krediler toplamında yaşanan artışa ters yönlü olarak TGA toplamında görülen gerileme oluşturmuştur.

Mevduatlar

KKTC bankacılık sektöründe kullanılan kredilerin en büyük kaynağı olan mevduat toplamında 2010 yılsonu itibarıyla bir önceki yıla göre yüzde 7,63 artış gerçekleşmiştir. Yaşanan bu artışla sektörün toplam mevduatı 6.565,9 milyon TL'den, 7.066,9 milyon TL seviyesine ulaşmıştır.

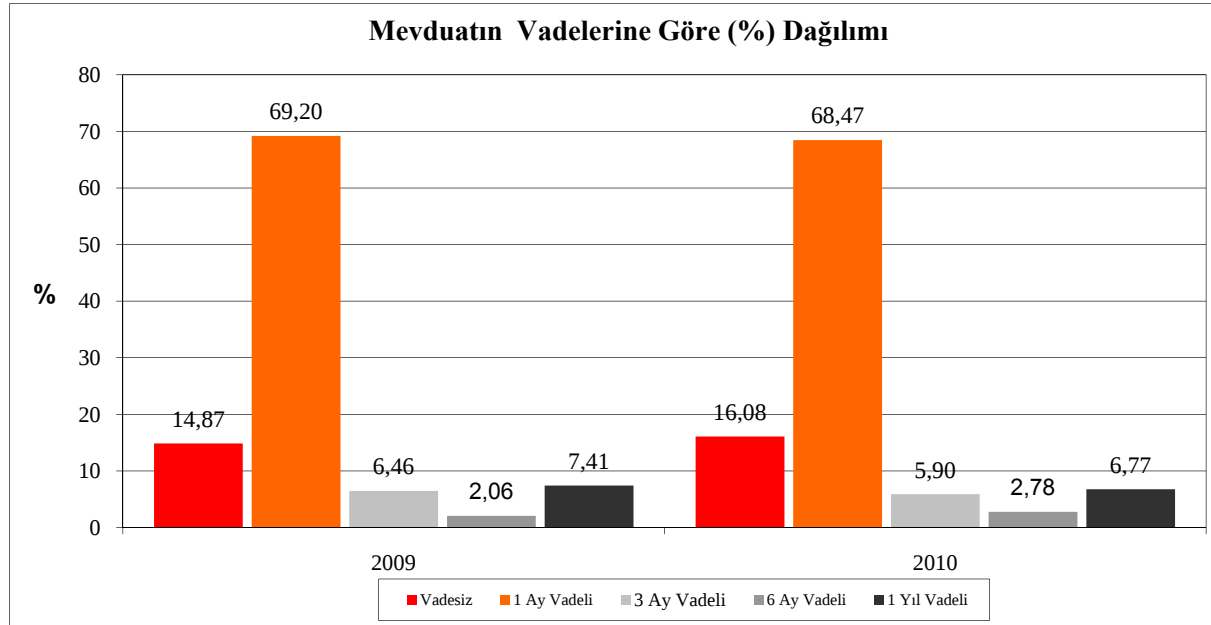
Mevduatın türlerine göre gelişimi incelendiğinde, en büyük payın geçmiş dönemlerde olduğu gibi Aralık 2010 itibarıyla 5.332,1 milyon TL'lik toplam ve yüzde 75,45'lik payla tasarruf mevduatında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Bunu sırasıyla 679,6 milyon TL ve yüzde 9,62'lik payla ticari mevduat, 638,8 milyon TL ve yüzde 9,04 payla resmi mevduat izlemektedir.

TABLO 18: Mevduatın Türlerine Göre Gelişimi

Milyon TL	2009	2010
Resmi	615,0	638,8
Ticari	609,2	679,6
Tasarruf	5.025,0	5.332,1
Diğer	190,8	192,3
Bankalararası	125,9	224,1
Toplam Mevduat	6.565,9	7.066,9

Bankacılık sektörü toplam mevduatının vade yoğunluğunun önceki dönemlerde olduğu gibi, Aralık 2010 sonunda 1 aylık vadeli mevduatta olduğu görülmektedir. 2010 yılsonunda 1 ay vadeli mevduatın toplam mevduat içindeki payı 2009 yılsonuna göre 0,73 puan azalarak yüzde 68,47'ye gerilemiştir. Bir ay vadeli mevduatı yüzde 16,08 oranla vadesiz mevduat, yüzde 6,77 oranla bir yıl vadeli mevduat, yüzde 5,90 oranla üç ay vadeli mevduat ve yüzde 2,78'lik oranla 6 ay vadeli mevduat izlemektedir.

Bir ve üç ay vadeli mevduatlar ile bir yıl vadeli mevduatın sektör toplamı içindeki payları bir yıllık dönemde (Aralık 2009-Aralık 2010) sırasıyla 0,73, 0,56 ve 0,64 puan azalmasına karşın vadesiz ve 6 ay vadeli mevduat payı sırasıyla, 1,21 ve 0,72 puan artmıştır.

Özkaynaklar

Özkaynaklar bankacılık sektörünün istikrarı ve gelişmesi açısından büyük önem taşımaktadır. 2009 yılsonunda 790,6 milyon TL olan bankacılık sektörü özkaynaklar toplamı, 144,8 milyon TL artarak Aralık 2010 itibarıyla 935,4 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. İlgili dönemde sektörün ödenmiş sermaye toplamında 42,3 milyon TL, ihtiyatlarda 9,9 milyon TL artış yaşanırken en büyük artış 91,2 milyon TL ile dönem karı kaleminde görülmüştür.

TABLO 19: Özkaynakların Gelişimi

Milyon TL	2009	2010
Ödenmiş Sermaye	525,1	567,4
Yedek Akçeler	97,9	107,8
Sabit Kıymet Yeniden Değerleme Fonu	3,4	3,3
Menkul Değerler Değer Artış Fonu	3,8	3,8
Dönem Karı (Zararı)	79,4	170,6
Geçmiş Yıllar Karı (Zararı)	81,0	82,3
Toplam	790,6	935,4

Bankacılık Sektörü Performans Göstergeleri

Bir yıllık dönemde likit aktiflerin toplam aktiflere oranında azalış olmuştur. Aralık 2009 sonunda yüzde 30,47 olan bu oran Aralık 2010 sonunda 0,84 puan azalarak yüzde 29,63 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektörü sermaye yeterliliği standart rasyosu bir yıllık dönemde (Aralık 2008 - Aralık 2009) 1,98 puan artarak yüzde 20,91'e ulaşarak asgari yüzde 8 olan yasal sınırın oldukça üzerine seyretmiştir.

Sektörün aktif karlılığı (RoA) 0,47 puan artarak yüzde 1,30'dan yüzde 1,77'ye yükselmiştir. Özkaynak karlılığında (RoE) ise Aralık 2009 sonunda 3,98 puan artış olmuş ve yüzde 16,72 olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılsonunda yüzde 4,07 olan sektörün net faiz gelirlerinin toplam aktiflere oranı, Aralık 2010 sonunda yüzde 4,43 seviyesine yükselmiştir.

Takipteki kredilerin brüt kredilere oranı 1,93 puan azalarak yüzde 11,46'dan yüzde 9,53'e gerilemiştir.

Brüt krediler/mevduat oranı ve brüt krediler/aktif toplamı oranında artış olmuştur. Krediler/mevduat oranı yüzde 60,52'den yüzde 65,53'e, krediler/aktif toplamı payında ise yüzde 51,29'dan yüzde 55,02'ye artış olmuştur.

Aralık 2009 - Aralık 2010 döneminde krediler ve mevduattaki büyüme hızı sırasıyla yüzde 16,53 ve yüzde 7,63 olarak gerçekleşmiştir.

Yabancı kaynakların toplam özkaynaklara oranı olan Finansal Kaldıraç Oranı (FK) Aralık 2010 sonunda yüzde 8,00 seviyesindedir.

TABLO 20: Performans Göstergeleri

	2009	2010
Likit Aktifler / Toplam Aktifler	30,47	29,63
SYSR	20,39	20,86
Aktif Karlılığı	1,30	1,77
Özkaynak Karlılığı	12,74	16,72
Net Faiz Gelir / Toplam Aktifler	4,07	4,43
TGA / Brüt Krediler	11,46	9,53
Brüt Krediler / Mevduat	60,52	65,53
Brüt Krediler / Toplam Aktifler	51,29	55,02
Kredilerdeki Büyüme Hızı	16,79	16,53
Mevduatlardaki Büyüme Hızı	18,02	7,63
Finansal Kaldıraç (FK)	8,80	8,00

Para Arzı

En dar tanımlı para arzı M1, Aralık 2010 itibarıyla bir önceki yılsonuna göre çok az artış göstermiş ve 1.151,1 milyon TL seviyesine ulaşmıştır. M1 para arzında bir yıllık dönemde (Aralık 2009 - Aralık 2010) sadece 10,0 milyon TL artış olmuştur.

2009 yılsonunda 6.182,2 milyon TL seviyesinde olan M2 tanımlı para arzı, 2010 yılsonu itibarıyla yüzde 6,27 oranında genişleyerek 6.569,7 milyon TL'ye yükselmiştir.

M2 para arzına resmi mevduat ve KKTC Merkez Bankası nezdindeki diğer mevduatın ilave edilmesiyle bulunan en geniş tanımlı para arzı M3, 2010 yılında bir önceki yıla göre yüzde 6,42 oranında artarak 6.831,1 milyon TL'den 7.269,9 milyon TL'ye ulaşmıştır.

KAMU MALİYESİNDE GELİŞMELER

A. GENEL GÖRÜNÜM

2002-2007 döneminde KKTC ekonomisi yüksek kalkınma hızıyla gelişmiştir. Bu ekonomik gelişme kamu maliyesinde gelirlerin yüksek düzeyde gerçekleşmesini sağlamıştır. Ekonomik gelişmeye dayalı yüksek kamu gelirleri, bir taraftan gelir idaresini rehavete sürüklerken diğer yandan kamu harcamalarının disiplin altına alınması hususunda gevşek davranılmasına neden olmuştur. Vergi gelirlerinde istisna ve muafiyetler yaygınlaşırken süreklilik arz eden kamu harcamalarında reel artışlar sağlanarak ileriki yıl bütçelerinin esnekliği risk altına sokulmuştur.

Siyasi gelişmelere bağlı olarak 2004 yılından itibaren yaşanmaya başlanan olumlu havanın 2007 yılında azalmaya başlaması 2008 yılında ortaya çıkan küresel ekonomik krizle de birleşerek etkisini şiddetlendirmiştir.

2008 yılından itibaren küresel krize karşı tüm dünyada ekonomik tedbirler alınırken KKTC’de mali disiplini sağlamaya yönelik tedbirler alınmadığı gibi seçim sürecine girilerek, mali disipline zarar veren mali düzenlemeler yapılmıştır.

2009 yılından itibaren küresel ekonomik krizin yanı sıra KKTC’de arka arkaya yapılan seçimler ekonominin daha da kötüleşmesine neden olmuştur. 2009 yılı Mayıs ayında göreve başlayan Hükümet, bir yıl sonra tekrar seçime gideceğini değerlendirerek, bozulan ekonomik dengeleri düzeltmeye yönelik tedbir alma yoluna gitmemiş, bunun sonucu olarak 2008 yılında artan bütçe açığı 2009 yılında daha da kötüleşmiştir.

2009 yılının son yarısında mali disiplini sağlayıcı bazı tedbirler alınmış ancak bunların etkisi çok sınırlı kalmıştır.

Bunların başında kamu çalışanlarına hayat pahalılığı zammı verilmesi uygulamasının 2 aydan 6 aya çıkarılmasını sağlayan düzenleme gelmektedir. 2009 yılının ikinci yarısında uygulamaya geçen bu düzenleme otomatik stabilizatör etkisine sahip olduğu için yüksek enflasyon ortamında tasarruf sağlayıcı etkiye sahip iken düşük enflasyon döneminde bu etkisi daha düşük düzeyde gerçekleştiğinden 2009 ve 2010 yıllarında mali disipline katkı sağlamamıştır.

2009 yılında uygulamaya konulan bir diğer tedbir ise ek çalışma uygulamasında yapılan düzenlemedir. Düzenlemenin Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi 2009 yılında hiçbir tasarruf sağlanamamasına neden olmuş, 2010 yılında yapılan yeni düzenleme mesai saatlerinin azaltılmasına yönelik Hükümetin yaptığı bir başka düzenleme nedeniyle tekrar akamete uğramıştır.

2009 yılında alınan tedbirler arasında yer alan ve etkisinin uzun dönemde görüleceği “kamuda yeni istihdam edilecek personele verilecek olan ücretleri” düzenleyen Kanun, Cumhurbaşkanı tarafından Anayasa Mahkemesine gönderilmiştir. Mahkemenin Kanunu incelemesi ve karar vermesi Kanunun 2011 yılından itibaren yürürlüğe girmesine neden olmuş, zaten uzun dönemde etkisini hissettirecek olan Kanunun etkisinin ötelenmesine neden olunmuştur.

2010 yılının Mayıs ayında kurulan yeni Hükümet Haziran ayındaki yerel seçimlere odaklanmış, Temmuz ayından itibaren mali disipline öncelik vermeye başlamıştır.

2010 yılında mali disiplini sağlamaya yönelik tedbirler daha çok gelir artışı sağlamaya yönelik tedbirlerden oluşmaktadır. Gelir artışı sağlamaya yönelik tedbirler alınırken; ekonominin gelişmesine engel teşkil etmeyecek, gelir adaletinin sağlanmasına yardımcı olacak, temel vergilendirme ilkelerine uygun olacak ve vergilendirilmeyen veya ticari ilişki içinde bulunan ülkelere göre yeterince vergilendirilmemiş alanlardan gelir elde edilmesine dikkat edilmiştir.

2010 yılının ikinci yarısında alınan mali tedbirler çerçevesinde, alkollü içkilerden, binek otomobillerden, sigaradan ve akaryakıt ürünlerinden alınan fon, müşterek bahis salonları ve casinolardan alınan şans oyunları vergisi, çalışanlardan alınan gelir vergisi, mevduat faizlerinden ve şans oyunlarından alınan stopaj gelir vergisi arttırılmış; KDV oranları yeniden belirlenmiş ve oran sayısı 7 den 5'e indirilmiş; super emeklilerin maaşlarından vergi kesintisi yapılmaya başlanmıştır. Süper emeklilerin maaşlarından gelir vergisi alınmasına ilişkin uygulama ile çalışanların ücretlerinde yapılan vergi artışı Anayasa Mahkemesince 13/1/2011 tarihinde iptal edilmiştir.

Yaklaşık 250 milyon liralık bir gelir elde edilmesini amaçlayan düzenlemeler, Anayasa Mahkemesinin emeklilerden kesinti yapılmasını düzenleyen hükümlerin ve gerekçeli kararda yer almamasına rağmen ücretlilerin muafiyetlerinin azaltılmasına yönelik düzenlemenin de iptal edilmesi nedeniyle önemli ölçüde etkisizleşmiştir.

Gelir artırıcı önlemler, denetim mekanizmasının da geliştirilmesini amaçlayan tedbirlerle beraber yürütülmüş, bu kapsamda kayıt dışılıkla belli ölçüde mücadele edilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde özellikle post cihazlarından yapılan alışverişlerle beyannamelerin ilişkilendirilmesi KKTC'de kayıt dışı ekonominin tahmin edilenden daha büyük olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Harcama politikasında ise; personel alımında genel olarak sınırlar dahilinde kalınmıştır. Tarımsal desteklemeler hem bütçe dahilinde kalmış hem de önceki yıllardan kalan borçların bir kısmının ödenmesi sağlamıştır.

Öte yandan mesai saatlerinin yasal düzenleme ile haftada 39 saate çıkarılması fakat uygulamada idari izinlerle 36,5 saate düşürülmesi ek çalışmaya ilişkin olarak alınan tedbirlerin etkisinin belirsizleşmesine ve hatta yetersiz kalmasına neden olmuştur. Uygulama 2010 Aralık ayında başlamış olduğundan söz konusu düzenlemenin olumsuz etkisinin ilerde daha net ortaya çıkacağı düşünülmektedir.

Meclisin iradesi dışında ve bütçe hakkına aykırı olarak, bütçede yer almayan ve kesin hesap yasasıyla da bütçeleştirilmeyen harcamalara 2010 yılında da devam edilmiştir. Mali disiplin ve kamu düzeni açısından en tehlikeli uygulamalardan biri olarak görülen ve "avans verme" olarak isimlendirilen bu uygulama ile 2010 yılında 3,6 milyon TL harcanmış olup, önceki yıllarla birlikte 2010 yılı sonuna kadar toplam 138,5 milyon TL'lik bütçe dışı harcama gerçekleşmiştir. (2011 yılı bütçe yasasına konan bir madde ile "avans verme" yetkisi kaldırılmıştır.)

Öte yandan bazı kamu kurumlarında gelir gider dengesinin sağlanması açısından önemli tedbirler alınmıştır. Doğu Akdeniz Üniversitesi gider azaltıcı önemli tedbirler olarak gelirlerini de artırmayı hedefleyen orta vadeli bir programı hayata geçirmeyi başarmıştır. Tarım Ürünleri Kurumu yeniden yapılanma programı çerçevesinde borçlarını ödemeye başlamıştır. Sosyal Sigortalar Kurumu ise faiz giderlerini düşürmeyi amaçlayan çalışmalarında başarılı olamamıştır. Kurumun mali sıkıntıdan kurtulabilmesi için daha ciddi yasal düzenlemelere ihtiyaç duymaktadır.

KKTC bütçesinde savunma, yatırım ve reel sektörün teşvik edilmesine ilişkin giderler yer almadığı gibi kamu borçlarına ilişkin faiz giderleri de yer almamaktadır. Buna rağmen toplanan gelir KKTC gider bütçesinin yüzde 78'ini karşılamaktadır. Başka bir deyimle toplanan gelir cari giderleri karşılamaya yetmemektedir. KKTC vatandaşları kendilerinin ve gelecek nesillerin ihtiyacı olan yatırımı yapamadığı gibi kendi cari giderleri için de gelecek nesilleri borç altına sokmaktadır.

2010 yılında KKTC bütçesinin yüzde 84'ü maaş ve maaş benzeri ödemelerden oluşmaktadır. Bunun dışındaki harcamalar Devletin işlemesi için yapılması zorunlu olan harcamalardan oluşmaktadır. Maaş ve maaş benzeri kalemlerden tasarruf yapılamaması nedeniyle mali disiplini sağlamaya yönelik olarak düzenleme yapılabilecek alan olarak gelirlerin artırılması kalmaktadır. Vergi oranlarının artırılması suretiyle sağlanacak gelir artışı ekonomik gelişme açısından arzu edilen bir tedbir değildir.

B. BÜTÇE

TABLO 1: 2010 Yılı Gerçekleşmeleri

(Milyon TL)

	2007	2008	2009	Ödenek	2010 Gerçekl.	Sapma	% Pay	% Artış
GİDERLER GENEL TOPLAMI (A+B)	2.125	2.364	2.575	2.645	2.661	1,01	100,00	3,3
YEREL GİD. TOP. (A=I+II)	1.796	2.007	2.200	2.200	2.285	1,04	85,87	3,8
MAHALLİ GİDERLER (I)	1.663	1.889	2.072	2.070	2.163	1,04	81,29	4,3
Personel Gid.	730	841	902	882	911	1,03	34,24	0,8
Maaş	676	786	846	882	871	0,99	32,73	2,9
Ek Mesai	54	55	56	0	39		1,47	-30,4
Sos. Güv. Kur.	27	30	32	35	32	0,91	1,20	0,0
Mal ve Hiz. Al.	107	117	135	126	146	1,15	5,49	7,4
Faiz Giderleri	60	23	22	0	38		1,43	72,7
Cari Transferler	680	810	954	944	1.015	1,07	38,14	6,2
Görev Zararı	61	69	71	67	68	1,00	2,56	-5,7
Hazine Yardımı	166	220	292	289	300	1,04	11,27	2,7
Kar Amacı G. K.T.	24	31	31	29	28	0,96	1,05	-9,7
Hane Halkına T.	424	487	555	555	611	1,10	22,96	10,0
Yurt Dışına T.	2	2	2	3	2	0,66	0,08	0,0
Sermaye Gid.	43	42	24	18	19	1,00	0,71	-25,0
Sermaye Trans.	1	3	1	0	0		0,00	
Borç Verme	15	22	1	1	2	2,00	0,08	100,0
Yedek Ödenek	0	0	0	65	0		0,00	
FON- DÖN.S. (II)	133	117	128	130	122	0,94	4,58	-0,5
Fon Giderleri	130	113	124	125	118	0,94	4,43	-5,0
Döner Ser. Gid.	3	4	3,5	5	4	0,80	0,15	14,2
TC YARDIM HARCAMALARI (B)	328,7	357,6	374,6	445	376	0,84	14,13	0,4
GELİRLER GENEL TOPLAMI (A+B)	2.183	2.361	2.509	2.504	2.643	1,05	100,00	5,3
YEREL GELİR TOP. (A=I+II)	1.628	1.635	1.578	1.609	1.791	1,11	67,76	13,5
MAHALLİ GELİRLER (I)	1.176	1.313	1.291	1.303	1.439	1,10	54,45	11,4
Vergi Gelirleri	968	1.163	1.149	1.185	1.277	1,04	48,32	11,1
Vergi Dışı Gelirler	195	158	148	129	170	1,31	6,43	14,2
Sermaye Gelirleri	3	4	5,6	2	4	2,00	0,15	-29,0
Alacaklardan Tah.	41	5	3	0	6		0,23	100,0
Red ve İadeler (-)	-31	-17	-15	-14	-18	1,21	-0,68	13,3
FON-DÖN-SER. GELİRİ (II)	452	322	287	306	353	1,15	13,36	23,0
Fon Gelirleri	449	318	283	301	349	1,16	13,20	23,0
Dön. Ser. Gelirleri	3	3,7	3	5	4	0,80	0,15	33,3
TC YARDIMLARI (B)	554	726	932	895	851	0,95	32,20	-8,7
Yerel Açık	-167	-372	-622	-591	-493	0,83		-20,8
Genel Bütçe Açığı (TC Yar. Dahil)	-58	-3	-66	-141	-18	0,12		-0,74
Yerel Açık/GSMH	% 3,6	% 7,3	% 11,4	% 11,3	% 8,8			

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

2007-2010 dönemi bütçe gerçekleştirmeleri yıllar itibariyle yukarıdaki tabloda gösterilmiştir.

Buna göre mahalli giderler 2009 yılına göre yüzde 4,3 artışla 2.163 milyon TL olarak gerçekleşirken Fon-Döner Sermaye harcamaları yüzde -0,5 azalışla 122 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Mahalli giderler ile Fon-Döner Sermaye harcamalarının toplamından oluşan Yerel Giderler yüzde 3,8 artışla 2.285 Milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

T.C. Yardımları ile gerçekleştirilen; altyapı yatırım harcamaları, reel sektörün desteklenmesine yönelik harcamalar ve savunma harcamalarının toplamı 2009 yılına göre yüzde 0,4 artarak 376 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Yerel giderler ile Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Yardımları ile finanse edilen harcamaların toplamından oluşan 2010 yılı Bütçe Giderler Genel Toplamı 2009 yılına göre yüzde 3,3 oranında artarak 2.661 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

2010 yılı Bütçe Genel Giderleri 2009 yılına göre yüzde 3,3 oranında artmıştır. Bu artış 2010 yılında yaşanan enflasyonla uyumlu bir artıştır. 2010 yılı mahalli bütçe harcamaları ise bir önceki yıla göre yüzde 4,3 oranında artmıştır. Bu durumun öngörülen ödenek ile hemen uyumlu bir gerçekleşme olduğu görülmektedir. Bununla birlikte mahalli bütçenin alt detaylara bakıldığı zaman bu artışın mahalli bütçenin 82,2'sini oluşturan maaş ve maaş benzeri ödemelerden değil, bunun dışında kalan yüzde 16'lık bir ağırlığa sahip olan diğer harcamaların artmasından kaynaklandığı görülmektedir. Bu durum diğer gider kalemlerinde yüksek bir harcama seviyesine çıktığını göstermektedir. Bu kalemler mal ve hizmet alımları ve cari transfer kalemleridir. İlerleyen kısımlarda bu artışın gerekçesi olan harcamalara daha detaylı değinilecektir.

Gelir gerçekleştirmelerine bakıldığı zaman; 2010 yılında Mahalli Gelirler bir önceki yıla göre yüzde 11,4 oranında artarak 1.439-TL olarak gerçekleşmiştir. Fon ve Döner Sermaye Gelirleri yüzde 23 oranında artmıştır. Mahalli Gelirler ile Fon-Döner Sermaye Gelirlerinden oluşan Yerel Gelirler toplamı yüzde 13,5 artarak 1.791 milyon TL'ye ulaşmıştır.

2010 yılında KKTC bütçesinin 851 milyon TL'lik bölümü T.C. Yardım ve Kredilerinden karşılanmış olup, bu katkının 475 milyon TL'si bütçe açığı için 376 milyon TL'si yukarıda da ifade edildiği gibi yatırım, savunma ve reel sektör destek harcamaları için yapılmıştır. Toplam yardım olan 851 milyon TL, KKTC bütçe gelirlerinin yüzde 32,2'sine tekabül etmektedir.

2010 yılında T.C. yardımları bir önceki yıla göre yüzde 8,7 oranında azalmıştır. Bunun en önemli nedeni 2008 ve 2009 yıllarında bütçe açıklarında yaşanan artış nedeniyle yardımların 554 milyon TL seviyesinden iki yıl içinde 932 milyon TL seviyesine çıkmış olmasıdır. Bu seviyeye çıkmış olan yardımların içinde en büyük payın bütçe açığına verilen yardımlar olması, 2010 yılında bütçe açığının azaltılması nedeniyle yardımların azalmasını sağlamıştır.

2010 yılı bütçesinde yapılması taahhüt edilen 895 milyon TL yardımın 851 milyon TL'sinin harcanmış olması, alt yapı yatırımları ve reel sektöre ayrılan kaynağın tümünün 2010 yılında kullanılamayıp 2011 yılına devretmesinden kaynaklanmaktadır.

TC Yardımlarını da içeren Bütçe Genel Dengesine bakıldığı zaman bütçenin 2010 yılında 17,9 milyon TL açık verdiği görülmektedir. Bu açık bütçe büyüklüğüne göre çok küçük bir düzeyde kaldığından 2010 yılı bütçesinin tutturulduğunu söylemek mümkündür. 2010 yılında yapılan T.C. Yardımları, Türkiye Cumhuriyeti ile KKTC arasında imzalanan 2010-2012 Programı dahilinde yapılmış ve ilave bir kaynak verilmemiştir. Bu açıdan 2010 yılı bütçe uygulamasının başarılı olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte 2010 yıl sonu nakit açığı (önceki yıldan devralınan nakit açığı+2010 yılı bütçe açığı+2010 yılı bütçe dışı harcama); 2010 yılına önceki yıllardan devrederek gelen nakit açığının yüksek olması nedeniyle 203,8 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Nakit açığının yüksek düzeyde olması Hazinesinin ödemelerinde önemli sorunlara yol açmaya devam etmektedir.

Bütçe açığı, önemli ekonomik ve mali sonuçlara yol açtığı için detaylı olarak incelenmesi gereken bir değişkendir. Bu amaçla oluşturulan aşağıdaki tabloda 2004-2010 dönemi bütçe büyüklükleri ve bütçe açıkları yer almaktadır.

TABLO 2: Bütçe Büyüklükleri

(Milyon TL)	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bütçe Giderleri	1.262	1.500	1.924	2.125	2.365	2.575	2.661
Yerel Giderler	1.016	1.193	1.471	1.796	2.007	2.200	2.285
T.C. Yardım	245	307	453	328	358	375	376
Bütçe Gelirleri	1.277	1.543	1.830	2.183	2.361	2.510	2.643
Yerel Gelirler	937	1.042	1.216	1.628	1.635	1.578	1.791
T.C. Yardım	340	501	614	554	726	932	851
Bütçe Açığı*	-325	-458	-708	-497	-730	-997	-870
Mahalli Açık**	-79	-150	-255	-167	-372	-622	-493
GSMH	2.521	3.144	4.101	4.671	5.128	5.415	5.567
Mah.Açık/Mahalli Gider.	-7,8	-12,6	-17,3	-9,3	-18,5	-28,2	-21,6
Mah.Açık/GSMH	-3,14	-4,80	-6,2	-3,6	-7,3	-11,5	-8,8
Bütçe Açığı/GSMH	-12,9	-14,6	-17,7	-10,6	-14,2	-18,4	-15,6

(*) T.C. Yardımlarıyla yapılan yatırım ve reel sektör harcamaları gibi giderler dahil Bütçe giderlerinden Mahalli gelirler çıkarılarak bulunmuştur.

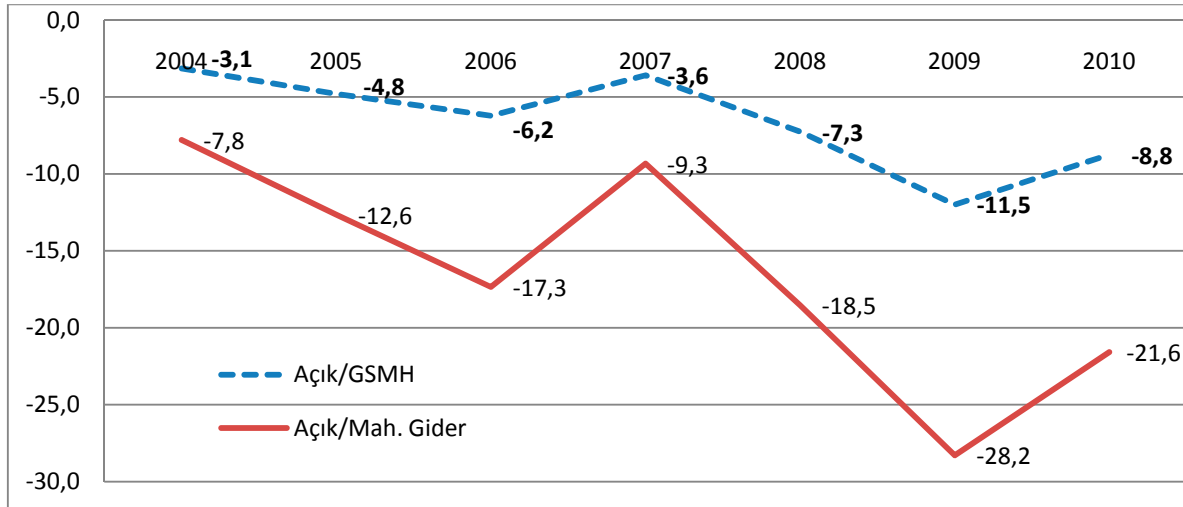
(**) T.C. Yardımlarıyla yapılan yatırım ve reel sektör harcamaları gibi giderler hariç sadece Mahalli giderlerden Mahalli gelirler çıkarılarak bulunmuştur.

Buna göre Yerel Giderler altı yılda 2,25 kat artarken Yerel Gelirler aynı dönem zarfında 1,91 kat artmıştır. Özellikle 2006 ve 2007 yılında Yerel Giderler bir öncekiyle göre yüzde 20'nin üzerinde artış göstermiştir. Buna mukabil Yerel Gelirler 2006 yılında yüzde 17, 2007 yılında yüzde 34 artmıştır. 2008 yılında giderlerdeki artışın devam etmesi gelirde artış olmaması ve 2009 yılında giderlerdeki artışın devam etmesine rağmen gelirde yüzde 3,5 azalma olması 2009 yılında bütçe açığının katlanamaz bir duruma (bütçenin yüzde 28'i) gelmesine neden olmuştur.

2006, 2007 ve 2008 yılındaki kötü bütçe yönetimi, 2009 yılında yeni Hükümetin duruma müdahale etmemesi, 2010 yılına bozulmuş bir mali denge devredilmesine neden olmuştur.

Aşağıdaki grafikte 2004 yılından itibaren (TC Yardımları hariç) Yerel Giderler ile Yerel Gelirlerin farkından oluşan yerel bütçe açıklarının gelişimi yer almaktadır.

GRAFİK 1: Bütçe Açığının Gelişimi

Yüksek gelir artışına rağmen 2006 yılında uygulanan yanlış bütçe politikaları sebebiyle oluşan yüksek açıklar 2007 yılında açıkların düşürülme imkanını ortadan kaldırmıştır. Küresel ekonomik krizin; turizm, yükseköğretim ve ithalata olan olumsuz etkileri 2008 ve 2009 yıllarında bütçe gelirlerinde önemli azalmalara neden olmuştur. Bu süreç sonunda bütçe 622 milyon TL açık vermiş ve gider bütçesinin yüzde 28,2'si açık bütçe olarak gerçekleşmiştir. Bu oran GSMH'nın yüzde 11,5'ine tekabül etmektedir.

2009 yılı gibi mali disiplin açısından fevkalade olumsuz kapanan bir yılın ardından uygulamaya geçen 2010 yılı bütçesinde gider artışı dizginlenmiş ve gelir artırıcı önlemlerin, ekonominin tekrar yükselişe geçmesinin de etkisiyle, olumlu sonuç vermesi bütçe açıklarının nispeten azalmasını sağlamıştır. 2009 yılında 622 milyon TL olarak gerçekleşen yerel açık, 2010 yılında 493 milyon TL'ye düşmüştür. Bu değer 2009 yılında GSMH'ın yüzde 11,5'ine 2010 yılında yüzde 8,8'ine tekabül etmektedir.

2010 yılında mahalli bütçe açığında yaşanan azalma, yukarıda da değinildiği gibi hala yeterli düzeyde olmayıp, yatırım, savunma, reel sektör teşvikleri ve faiz giderlerini içermeyen bir bütçenin yüzde 21,6'sının hala açık bütçe olması ve bu açığın GSMH'a oranının yüzde 8,8'lerde olması mali disipline ne kadar uzak olunduğunun bir göstergesidir.

KKTC bütçe açığının tam olarak anlaşılabilmesi için TC yardımları ile yapılan harcamaların da dikkate alınması gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında 2010 yılında KKTC gider bütçesi 2.661 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Buna mukabil KKTC gelir bütçesini 1.791 milyon TL olarak almak gerekmektedir. Buna göre KKTC bütçesinin açığı 870 milyon TL'dir. Bu, KKTC bütçesinin yüzde 32,6'sının açık bütçe olduğunu göstermektedir. Bu açığın GSMH ile oranlanması sonucu elde edilen oran yüzde 15,6'dır.

Gerçek açığın hesaplanmasında dikkate alınması gereken bir diğer büyüklük faiz ödemeleridir. Daha önce de belirtildiği gibi KKTC’de istisnalar dışında genellikle kamu borç faizleri ödenmediği için bütçeye faiz ödeneği konulmamaktadır. Borç alınan kurumlar faizleri hesaplayarak anaparaya eklemekte ve borç stoku artmaktadır. KKTC bütçesinin gerçek açığını bulmak için yapılması gereken, faiz giderlerinin de bütçe giderine ve dolayısı ile açığa eklenmesidir. KKTC’de kamunun 2010 yılı faiz tutarı Türkiye’den alınan borçlar hariç 200 milyon TL civarındadır. Bunun yaklaşık 175 milyon TL’si mahalli bütçenin (merkezi hükümetin), 25 milyon TL’lik kısmı ise KİT’ler ve diğer teşebbüslerin borçlarından oluşmaktadır. Aşağıdaki tablo bu yaklaşımla 2010 yılında bütçe giderlerine ödenmesi gereken faiz giderleri de eklenerek gerçek bütçe açığının ortaya konması amacıyla düzenlenmiştir. Buna göre faiz dahil KKTC bütçe açığı, bütçe giderlerinin yüzde 37,3’üne, bütçe açığı GSMH’nın yüzde 19,2’sine çıkmaktadır. Bu verilere göre mali durum 2009 yılına göre düzelme trendine girmiş olmakla birlikte oldukça kötüdür.

TABLO 3: Faiz Giderleri Dahil Bütçe Büyüklükleri

(Milyon TL)	2009	2009 (Faiz Dahil)	2010	2010 (Faiz Dahil)
Bütçe Giderleri	2.575	2.825	2.661	2.861
Mahalli Giderler	2.200	2.450	2.285	2.485
Faiz Giderleri	0	250	0	200
Diğer Giderler	2.200	2.200	2.285	2.285
T.C. Hibe Yard. İle Finans Edilen Giderler	375	375	376	376
Bütçe Gelirleri	2.510	2.510	2.643	2.643
Mahalli Gelirler	1.578	1.578	1.791	1.791
T.C. Hibe ve Kredi Yardımları	932	932	851	851
Bütçe Açığı*	-997	-1.247	-870	-1.070
Mahalli Açık**	-622	-872	-493	-693
GSMH	5.415	5.415	5.567	5.567
Mah. Açık/Mahalli Giderler	-28,2	-35,6	-21,5	-27,9
Mah. Açık/GSMH	-11,5	-16,1	-8,8	-12,4
Bütçe Açığı/GSMH	-18,4	-23,0	-15,6	-19,2
Bütçe Açığı/Bütçe Giderleri	-38,7	-44,1	-32,7	-37 ,3

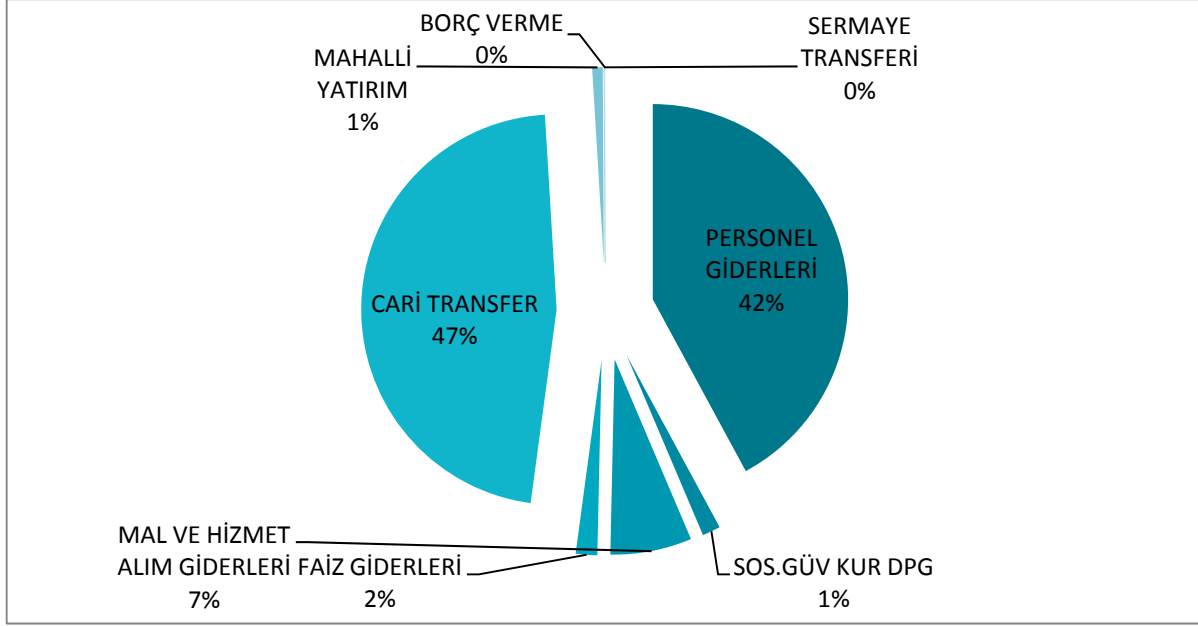
(*) T.C. Yardımlarıyla yapılan yatırım ve reel sektör harcamaları gibi giderler dahil Bütçe giderlerinden Mahalli gelirler çıkılarak bulunmuştur.

(**) T.C. Yardımlarıyla yapılan yatırım ve reel sektör harcamaları gibi giderler hariç sadece Mahalli giderlerden Mahalli gelirler çıkılarak bulunmuştur.

Aşağıdaki grafikte 2010 yılı bütçe gerçekleştirmelerinin ekonomik sınıflandırma itibarıyla dağılımı yer almaktadır. Buna göre bütçenin yüzde 44’ü cari transferlere bir başka deyimle; karşılıksız olarak ve herhangi bir yatırım amacına matuf olmaksızın merkezi devlet dışı sektörlerle dağıtılmaktadır.

KKTC mahalli gider bütçesinin diğer büyük gider kalemi personel giderleridir. Personel giderleri sosyal güvenlik primleri ile beraber mahalli gider bütçesinin yüzde 42'sini oluşturmaktadır.

GRAFİK 2: Gider Bütçesinin Dağılımı

Aşağıdaki tabloda ise 2006 ile 2010 yılları arasında mahalli bütçenin (T.C. Yardımları ve fon-döner sermaye hariç) ekonomik sınıflandırma itibariyle gelişimi yer almaktadır.

TABLO 4: 2006-2010 Dönemi Gider Bütçesinin Oransal Dağılımı

(Bin TL)	2006		2007		2008		2009		2010	
	TUTAR	%	TUTAR	%	TUTAR	%	TUTAR	%	TUTAR	%
Personel	606.408	44,9	730.200	43,9	841.324	44,5	902.180	43,5	910.630	42,1
Sosyal Güv.	22.139	1,6	26.684	1,6	30.199	1,6	32.049	1,5	32.488	1,5
Mal ve Hiz. Alım	85.366	6,3	106.609	6,4	117.265	6,2	135.448	6,5	145.872	6,7
Faiz Giderleri	23.529	1,7	59.883	3,6	23.365	1,2	21.996	1,0	38.202	1,8
Cari Transfer	567.591	42,0	679.808	40,8	810.026	42,8	953.678	46,0	1.014.856	46,9
Mahalli Yatırım	35.643	2,6	43.020	2,5	41.990	2,2	24.510	1,1	18.737	0,9
Sermaye Tr.	4.516	0,3	1.362	0,0	2.682	0,1	1.226	0,0	200	0,0
Borç Verme	5.188	0,3	15.469	0,9	22.585	1,2	1.372	0,0	1.713	0,0
TOPLAM	1.350.380	100	1.663.035	100	1.889.436	100	2.072.459	100	2.162.698	100

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

Bütçede refah seviyesinin artmasına en önemli katkıyı sağlayan kalem yatırım harcamalarıdır. 2006 yılında bütçenin yüzde 2,6'sı yatırıma giderken 2010 yılında bu oran yüzde 0,8'e gerilemiştir. Görüldüğü üzere kamu gelirlerden hemen hemen yatırımlara hiç kaynak ayrılmamaktadır.

2006 yılında bütçenin yüzde 46,5'i personel giderlerine (sosyal güvenlik kurumuna yatırılan devlet primi dahil) harcanmıştır. Aynı yıl bütçe dışı kurumlara kaynak transferi ve maaş benzeri ödemelerin ağırlıkta olduğu cari transfer harcamasına bütçeden yüzde 42 kaynak harcanmıştır. Bu iki kaleme ayrılan kaynağın toplamı 2006 yılında 88,5 iken 2010 yılında bu oran yüzde 90,5'e yükselmiştir.

Aşağıdaki tabloda genel bütçeye dahil kamu kurumlarının hizmetlerini yürütürken ihtiyaç duydukları “mal ve hizmet alımı” harcamalarının ana kalemler itibarıyla gelişimi yer almaktadır. Mal ve hizmet alımları içinde en büyük kalem yüzde 23,4 ağırlıkla enerji harcamaları olup 34 milyon 169 bin TL olarak gerçekleşmiştir. Enerji harcamalarının ağırlığı 2009 yılına göre yüzde 2 azalırken ilaç alımları yüzde 3 artışla 31 milyon 254 bin TL'ye ulaşmıştır. 2009 yılına göre 6 milyon liralık bir artış yaşanan ilaç alımlarında bu artış yüzde 24'lük bir artış anlamına gelir ki bu artışa enflasyon etkisinin dışında bir etkenin sebep olduğu tahmin edilmektedir.

TABLO 5: Mal ve Hizmet Alımı Detay Ağırlık Dağılımı

	2007	2008	2009	2010
Enerji Alımları	18,3	20,9	25,6	23,4
Yiyecek, İçecek ve Yem Alımları	4,5	4,4	4,6	4,2
Tıbbi Malzeme ve İlaç Alımları	19,7	20,5	18,8	21,4
Müşavir Firma ve Kişilere Ödemeler	5,2	7,1	5,9	6,4
Taşıma Giderleri	10,4	9,9	10,9	8,9
Temsil ve Tanıtma Giderleri	5,6	5,0	4,1	4,9
Menkul Mal. Gayrimaddi Hak. Alım. Bakım ve Onarım	5,6	4,6	4,5	4,5
Diğer	30,8	27,6	25,5	26,4
TOPLAM	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

Taşıma giderleri mal ve hizmet alım giderleri içinde yüzde 8,9'luk bir paya sahiptir.

Aşağıdaki kalemler için bütçede tefrik edilen ödenek yetersiz kalmış olup, ödenek aşımaları şöyledir:

- Belediyelere hazine yardımı 12 milyon TL,
- Emekli maaşları 8 milyon TL,
- Emekli ikramiyesi ve kıdem tazminatı ödemesi 46 milyon TL,
- Enerji alımları 9 milyon TL,
- İlaç alımları 11 milyon TL,
- Taşıma giderleri 3 milyon TL.

Gider bütçesinin büyüklük açısından en önemli kalemi cari transferlerdir. Aşağıdaki tabloda cari transferler önemli alt kalemler itibarıyla gösterilmiştir. Önemli kalemlerin dışında kalan kalemler “diğer” başlığı altında toplanmıştır.

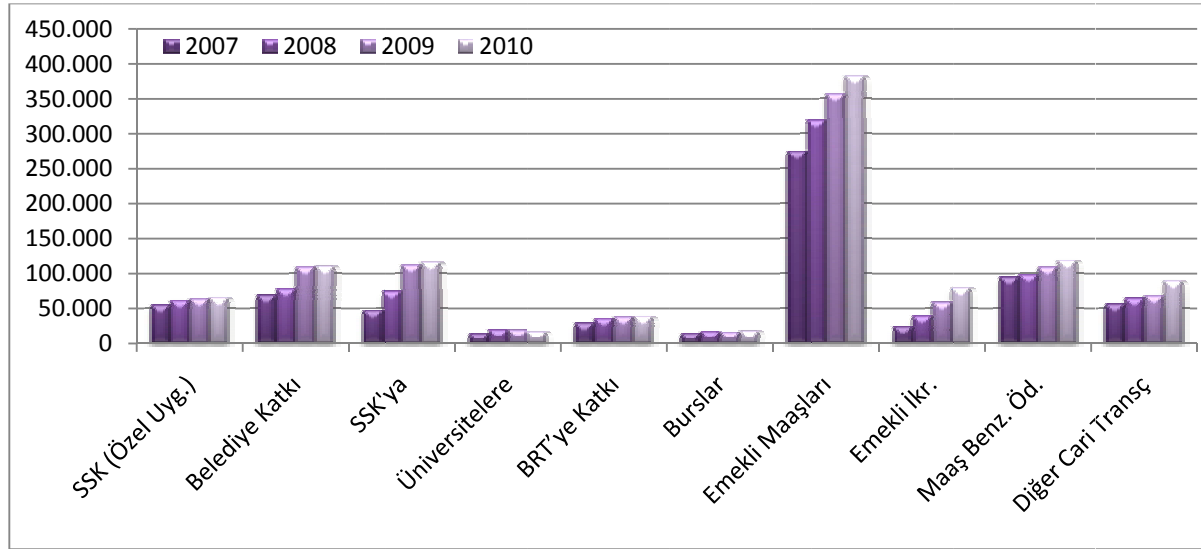
TABLO 6: Cari Transferlerin Gelişimi (Bin TL)

	2007	2008	2009	2010
Sosyal Sigortalar Kurumuna (Özel Uygulamalar)	55.260	61.713	64.120	65.559
Belediyelere Katkı	69.253	78.419	109.555	110.751
Sosyal Sigortalar Kurumuna	47.533	74.950	112.450	119.600
Vakıf Üniversitelerine	13.814	19.332	19.114	16.456
BRT'ye Katkı	29.299	35.946	38.180	38.953
Burslar ve Harçlıklar	14.168	16.822	15.948	17.669
Maaş Benzeri Ödemeler	394.001	457.906	525.852	581.651
- Emekli Maaşları	274.962	319.593	357.246	382.962
- Emekli İkramiyeleri	24.037	39.627	59.128	79.670
- Diğer Maaş Benzeri Ödemeler	95.002	98.686	109.478	119.019
Diğer Cari transferler	56.479	64.937	68.458	89.842
TOPLAM	679.807	810.025	953.677	1.014.856

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

Tablodan belediyelere katkı, sosyal sigortalar kurumuna yapılan ödemeler, emekli maaşları ve emekli ikramiye ödemelerinin arttığı görülmektedir. Aynı tespiti aşağıdaki grafikten de ulaşmak mümkündür.

GRAFİK 3: Cari Transferlerin Gelişimi

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

2009 yılında Belediyelere katkı kaleminde önemli bir sıçrama olduğu ve bunun 2010 yılında devam ettiği grafikten görülmektedir. SSK'ya yapılan transferler 2009 ve 2010 yılında önemli bir sıçrama kaydetmiştir. Buna rağmen SSK'nın önemli ölçüde bütçe açığı vermeye devam etmesi SSK'nın mali durumunun ne kadar bozulduğunu gözler önüne sermektedir. Cari transferlerin içinde bir diğer sorun emekli maaşlarıdır. Emekli maaşları

cari transferlerin yüzde 38'ini oluşturmaktadır. Emekli maaşlarını da içeren maaş benzeri ödemeler ise cari transferin yüzde 57'sini oluşturmaktadır. Emekli maaşları ve emekli ikramiyelerindeki artış bütçenin büyüme trendinin iki katıdır.

Bu bölümde son olarak maaş ve maaş benzeri ödemelerin analizine yer verilecektir. Maaş ve maaş benzeri ödemeler bir bütçenin içinde ne kadar yüksek oranda ise, bütçe aynı oranda esnekliğini yitirir. Aşağıdaki tabloda kişilere maaş ve maaş benzeri olarak 2010 yılında yapılan ödemeler yer almaktadır.

TABLO 7: 2010 Yılında Yapılan Maaş ve Maaş Benzeri Ödemeler

Ödemenin Türü	Tutar
DOĞRUDAN MAAŞ VE MAAŞ BENZERİ ÖDEMELER	1.502.027.500
Maaş/Ücret	871.315.149
Ek Çalışma	39.314.975
Sosyal Güvenlik Kurumuna Devlet Primi Giderleri	32.487.562
Sosyal Sigortalar Kurumuna (Özel Uygulama)	65.559.558
TÜK (Kamuda Görevlendirilen Personel)	3.586.631
Muhtaç ve Yoksullara Yardım	25.909.980
Malül Gazi Ödenekleri	5.711.576
Malüllere Yardımlar	2.141.901
Şehit Aileleri Ödenekleri	13.361.144
Şehit Ebeveynlerine Yardımlar	1.757.900
Cemile Yardımları	210.892
Özürlülere Yardım	35.504.129
Emekli Maaşları	382.965.810
Müc. Taz. Y. Öd. Emekli Maaşları	22.200.293
DOLAYLI MAAŞ VE MAAŞ BENZERİ ÖDEMELER	314.528.757
BRT Hazine Yardımı	38.953.247
Belediyelere Hazine Yardımı	110.751.727
Sosyal Sigortalar Kurumuna Hazine Yardımı	119.600.000
DAÜ ye Katkı	15.499.970
Diğer Özerk Kurumlara Katkı	29.723.813
G E N E L T O P L A M	1.816.556.257

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

Tabloya göre doğrudan kişiye yapılan maaş ve maaş benzeri ödemelerin toplamı 1 milyar 502 milyon TL, ödemenin önce bir kuruma yapılması ve akabinde bu kurumun kişiye ödeme yapması şeklinde olan dolaylı maaş ve maaş benzeri ödemeler toplamı 314 milyon 528 bin TL olarak gerçekleşmiştir. Bu iki ödemenin toplamı 1 milyar 816 milyon TL'dir.

KKTC'nin mahalli gelirleri ile fon-döner sermaye gelirleri toplamından oluşan, KKTC bütçesinin tüm gelirlerinin toplamı olan yerel gelirler 2010 yılında 1 milyar 791 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Buna göre KKTC yerel gelirinin yüzde 84'ü kişilere doğrudan, yüzde 17,7'si dolaylı olmak üzere KKTC bütçesinin tüm gelirlerinden daha fazlası (% 101,7'si) maaş ve maaş benzeri ödemeler için kullanılmaktadır.

Bütçe giderlerinin fonksiyonlar itibariyle dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Buna göre 2010 yılı bütçesinden en yüksek harcama Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetlerine yapılmıştır. Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetlerinin içinde emekli maaş ve ikramiyeleri bulunmakta olup, bu gider kalemleri adı geçen fonksiyonun temel gider kalemleridir. Bu fonksiyonun yıllar itibariyle gelişimi de dikkate değer bir yapı arz etmektedir. 2007 yılında 457,7 milyon TL olan harcama düzeyi 2010 yıl sonunda 660,7 milyon TL'ye çıkmıştır.

Bütçeden en yüksek pay alan ikinci fonksiyon Ekonomik İşler ve Hizmetler fonksiyonudur. Bu fonksiyon için 2010 yılında 543,7 milyon TL harcanmıştır. Tarımsal destekleme giderleri ve KİT'lere yapılan transferler bu fonksiyon içinde yer almaktadır.

TABLO 8: Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri (Bin TL)

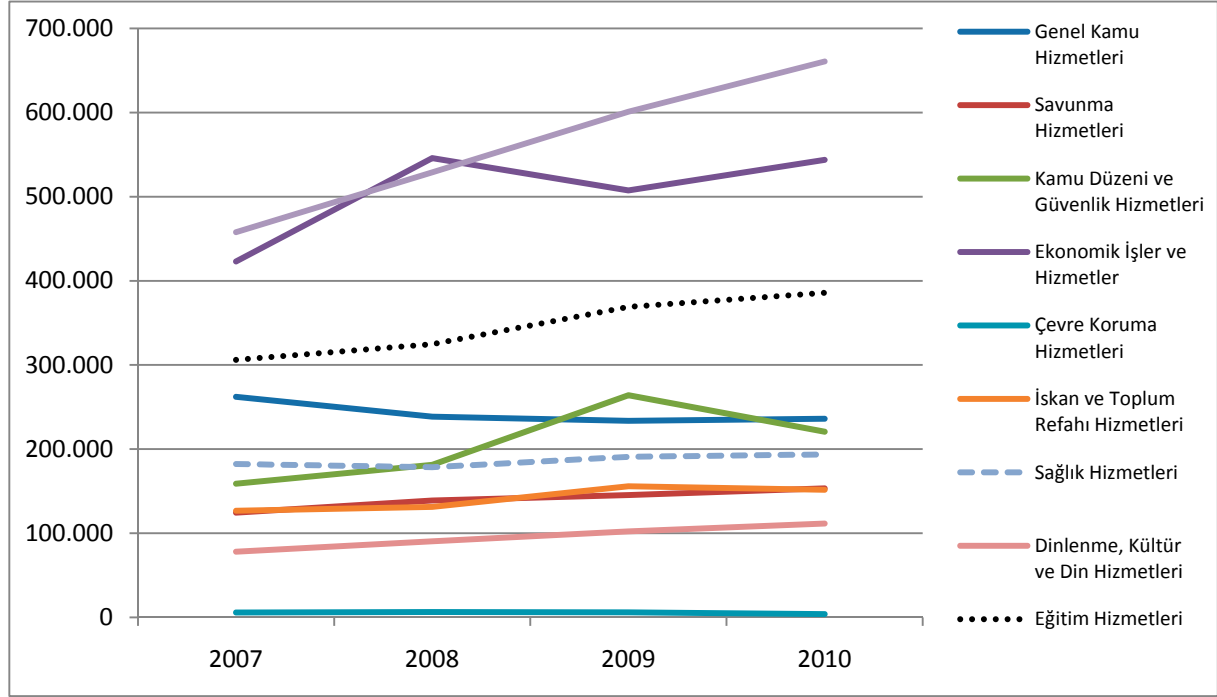
	2007	2008	2009	2010
Genel Kamu Hizmetleri	262.206	238.575	233.610	236.035
Savunma Hizmetleri	124.514	138.865	145.387	153.318
Kamu Düzeni ve Güvenlik Hizmetleri	158.879	181.205	264.034	220.682
Ekonomik İşler ve Hizmetler	423.110	545.935	507.444	543.723
Çevre Koruma Hizmetleri	5.695	6.412	5.884	3.829
İskan ve Toplum Refahı Hizmetleri	126.734	131.221	155.720	151.707
Sağlık Hizmetleri	182.160	178.447	190.796	193.706
Dinlenme, Kültür ve Din Hizmetleri	78.015	90.305	102.217	111.409
Eğitim Hizmetleri	306.094	324.763	369.033	385.796
Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetleri	457.756	529.003	600.983	660.752
TOPLAM	2.125.164	2.364.729	2.575.108	2.660.957

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı

Fonksiyonel sınıflandırmaya göre bütçe ödeneklerinin oransal gelişimi aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Buna göre Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetlerine yapılan harcamalar 2007 yılında bütçe harcamalarının yüzde 21,5 oluştururken 2010 yılında bu oranın yüzde 24,8'e yükseldiği görülmektedir.

GRAFİK 4: Fonksiyonel Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri (Bin TL)

Sosyal Güvenlik ve Sosyal Yardım Hizmetlerini yüzde 20,4 ile Ekonomik İşler ve Hizmetler takip etmektedir. Bunları sırasıyla yüzde 14,5 oranıyla Eğitim Hizmetleri, yüzde 8,9 oranıyla Genel Kamu Hizmetleri takip etmektedir.

Sağlık Hizmetlerine yapılan gider 2007-2010 döneminde yüzde 8,6 dan yüzde 7,3'e düşerken eğitim hizmetlerinin bütçeden aldığı payda bir değişiklik olmamıştır. Genel Kamu Hizmetleri bu dönem içinde payını en çok kaybeden fonksiyon olarak görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda 2007-2010 yılları arası gelir bütçesindeki ana kalemler itibariyle gerçekleştirmeler gösterilmektedir.

TABLO 9: Gelir Bütçesi

(Milyon TL)

GELİRİN NEVİ	2007	2008	2009	2010
GELİRLER GENEL TOPLAMI	2.183	2.362	2.510	2.643
VERGİ GELİRLERİ	968	1.163	1.149	1.277
GELİR. KAR VE SERMAYE KAZANÇLARI ÜZERİNDEN ALINAN	331	407	458	483
Gelir Vergisi	193	264	292	326
Kurumlar Vergisi	138	143	165	157
SOSYAL GÜVENLİK KATKI PAYLARI	6	8	8	6
MÜLKİYET ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER	28	33	34	36
DAHİLDE ALINAN MAL VE HİZMET VERGİLERİ	207	282	306	353
Dahilde Alınan Katma Değer Vergisi	136	141	138	158
Özel İletişim Vergisi	18	60	68	80
Şans Oyunları Vergisi	4	16	19	26
Mal Kullanımı ya da Kullanım İzni veya Faaliyette Bulunma İzni	50	65	81	88
Motorlu Taşıtlar Vergisi	40	53	67	72
ULUSLAR ARASI TİCARET VE MUAMELELERDEN ALINAN	279	284	248	283
Gümrük Vergileri	30	27	21	23
İthalat Vergileri	249	257	227	260
DİĞER VERGİLER	27	39	30	39
İDARİ HARÇLAR VE ÜCRETLER. SANAYİ DIŞI VE ARIZİ SATIŞLAR	88	111	65	77
VERGİ DIŞI GELİRLER	647	480	435	522
TEŞEBBÜS VE MÜLKİYET GELİRLERİ	154	106	93	104
Döner Sermaye ve Benzeri Kurumlar Hasılatı	3	4	3	4
Hizmet Gelirleri	149	99	86	96
MALİ OLMAYAN TEŞEKKÜL VE KAMU MALİ KURULUŞLARINDAN	18	25	26	40
DİĞER MÜLKİYET GELİRLERİ	8	8	10	10
PARA CEZALARI VE CEZALAR	18	23	22	19
ÇEŞİTLİ VERGİ DIŞI GELİRLER	449	319	284	349
Çeşitli Vergi Dışı Gelirler	0,3	0,2	0,3	0,2
Fon Payları	449	318	283	349
ALINAN BAĞIŞ, YARDIMLAR VE KREDİLER	554	726	932	852
SERMAYE GELİRLERİ	3	4	6	4
ALACAKLARDAN TAHSİLAT	41	5	3	6
RED VE İADELER (-)			15	18

Aşağıdaki tabloda başlıca yerel gelir kalemlerinde son 4 yılda kaydedilen gerçekleştirmeler yer almaktadır.

TABLO 10: Gelir Bütçesi

(Milyon TL)

GELİRİN NEVİ	2007	2008	2009	2010
Gelir Vergisi	193	264	292	325
Kurumlar Vergisi	138	143	165	157
Dahilde Alınan KDV	136	141	138	158
Özel İletişim Vergisi	18	60	68	80
Şans Oyunları Vergisi	4	16	19	26
Motorlu Taşıtlar Vergisi	40	53	67	72
Gümrük Vergileri	30	27	21	23
İthalattan alınan KDV	241	248	220	251
Damga Vergisi	21	33	26	30
Harçlar	89	111	65	77
Hizmet Gelirleri	149	100	86	96
Merkez Bankası Kar Payı	18	25	26	40
Fon Payları	449	318	283	349
Diğer	103	96	102	107
TOPLAM	1.628	1.635	1.578	1.791

Tabloya göre, 2009 ve 2010 yıllarında KKTC yerel gelirleri toplamı sırasıyla 1,578 ve 1,791 milyar TL olarak gerçekleşmiş ve 2010 yılında bir önceki yıla göre %13,50 oranında artmıştır.

Gelir türleri itibarıyla 2010 yılı gerçekleştirmelerine bakıldığında Kurumlar Vergisi dışındaki tüm gelir türlerinde bir önceki yıla göre artış kaydedilmiştir.

Bu artışta 2010 yılının ikinci yarısından itibaren uygulamaya konulan mali tedbirler ve ekonomide yaşanan büyüme etkili olmuştur.

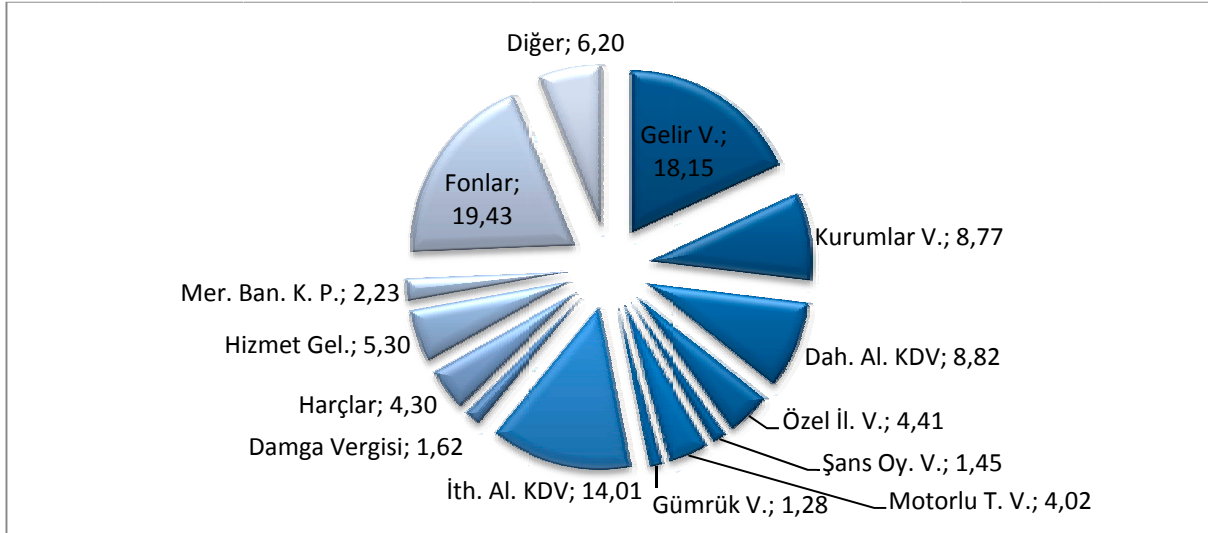
Süper emeklilerin maaşlarından vergi kesilmesine ilişkin düzenleme ile ücretlerdeki vergi artışına ilişkin düzenleme, Anayasanın 1 ve 160 ıncı maddelerine aykırı bulunarak Anayasa Mahkemesince iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesi kararları geriye yürümediğinden söz konusu iptal kararı 2010 yılı gelirlerini etkilememiş ve emekli vergileri de dahil yukarıda ifade edilen düzenlemelerin tümünden 2010 yılında yaklaşık 93 milyon TL ilave gelir elde edilmiştir. Mahkeme kararı da dikkate alınarak yapılan hesaplama göre, söz konusu mali tedbirlerin 2011 yılı yerel gelirlerine katkısının ise 247 milyon TL olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

KUTU 1: 2010 Yılında Alınan Başlıca Mali Tedbirler:

- Mevduat faizlerinden alınan stopaj gelir vergisi oranı yüzde 8'den yüzde 10'a yükseltilmiştir.
- Müşterek bahis salonları ve casinolardan alınan şans oyunları hizmetleri vergisi asgari maktu tutarları ile stopaj gelir vergisi maktu tutarları sırasıyla yüzde 50 ve yüzde 20 oranında arttırılmış; müşterek bahislerde kazananlara yapılan ikramiye ödemelerine yüzde 5 oranında şans oyunları hizmetleri vergisi getirilmiştir.
- Binek otomobillerinin ithalinde silindir hacminin her bir cm³'ü itibarıyla alınan Fiyat İstikrar Fonu (FİF) tutarları yeniden belirlenecektir.
- Üzerinden fon alınmayan Duty Free Shoplarda satılan alkollü içkilere CIF bedelinin yüzde 10'u kadar Fiyat İstikrar Fonu getirilmiş, ayrıca iç piyasada satılan alkollü içkilerde (bira hariç) litre başına alınan fon tutarı 0,75 ABD Dolarından 2,25 TL'ye yükseltilmiştir.
- Fiyat İstikrar Fonunda tütün ürünlerine ilişkin yapılan değişikliklerle gerek iç piyasaya satılan gerekse Duty Free Shoplarda satılan yerli üretim ve ithal sigaralar üzerinden alınan fonun hesaplama şekli yeniden belirlenmiştir.
- Litre başına maktu tutar ve nispi yapının toplamından oluşan akaryakıt ürünlerindeki Fiyat İstikrar Fonunun hesaplanma şekli değiştirilmiş ve litre başına tamamıyla maktu esasa göre fon alınmasına başlanmıştır. 1/1/2011 tarihinden geçerli olmak üzere benzin ve motorinin KDV oranı %16'dan %10'a indirilmiş, buna mukabil söz konusu ürünlerin (maktu) fon tutarları %6 puanlık KDV indirimine eşit tutarda arttırılmış; böylece yıllık yaklaşık 25 milyon TL tutarındaki KDV FİF'e kaydırılmıştır.
- Döviz kurundaki riskin ortadan kaldırılması amacıyla ABD Doları yerine (1\$=1,5 TL paritesi esas alınarak) TL üzerinden Fiyat İstikrar Fonu uygulanmaya başlanmıştır.
- Yapılan yasal düzenleme ile emekli maaşları toplamı 2.639 TL'yi aşan yaklaşık 7.050 süper emeklinin söz konusu tutarı aşan maaşları üzerinden vergi tarifesine göre gelir vergisi alınmaya başlanmış, ancak bu düzenleme Yüksek Mahkeme tarafından iptal edilmiştir.

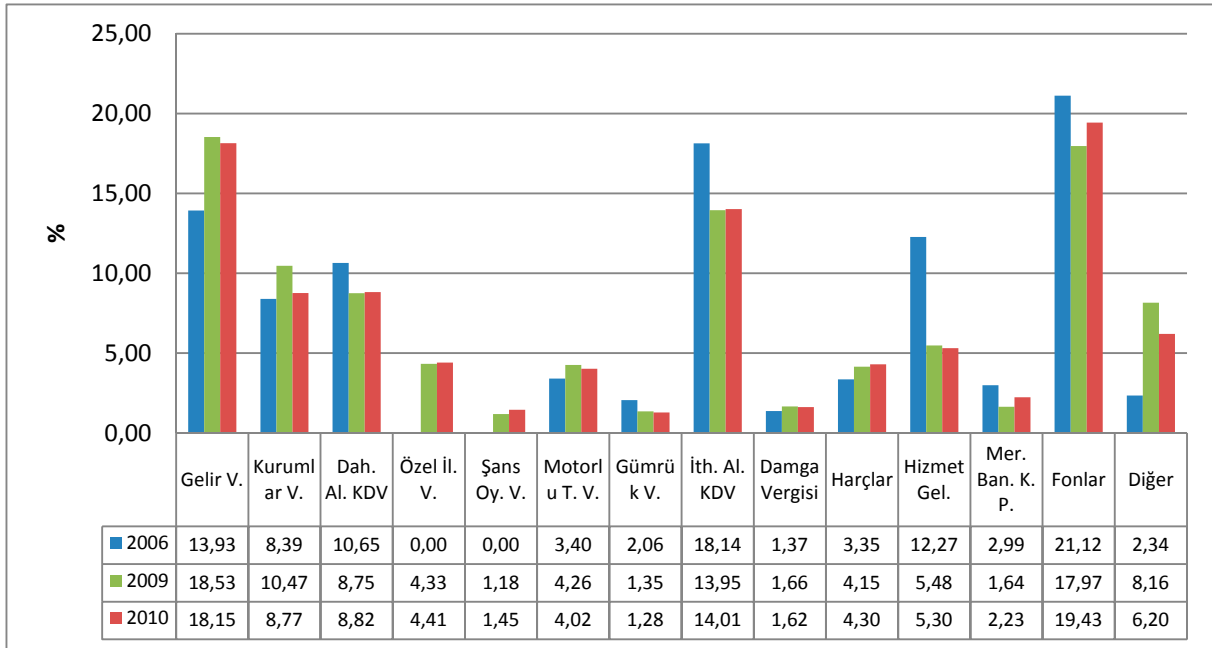
2010 yılı gelirlerinin dağılımının gösterildiği aşağıdaki grafikte en büyük payı yüzde 19,43 oranı ile fonlar almaktadır. Daha sonra yüzde 18,15 oranı ile gelir vergisi ve yüzde 14,01 oranı ile İthalattan alınan KDV gelmektedir.

GRAFİK 5: Gelir Kalemleri Ağırlık Dağılımı

Aşağıdaki grafikte 2006 yılı gelir kalemleri ağırlık dağılımı ile 2009 ve 2010 yılları dağılımı arasındaki fark gösterilmektedir. Buna göre gelir vergisinin toplam içindeki payı 2006 yılındaki yüzde 14 oranından 2009 yılında yüzde 18 oranına çıkmış, 2010 yılında da bu oranı korumuştur. Kurumlar vergisinin ağırlığı ise vergi affı ile birlikte 2009 yılında bir artış göstermiş ama 2010 yılında aftan önceki durumuna geri dönmüştür. Dahilde alınan KDV ile ithalde alınan KDV ekonominin canlı olduğu 2006 yıllarında toplam vergi gelirinin içinde toplam yüzde 29'luk bir ağırlığa sahipken 2010 yılında yüzde 23 oranına düşmüştür. Bu düşüşlerin karşılığında özel iletişim vergisinin devreye girmesi ve diğer başlığı altındaki bazı küçük kalemlerin artması vergi dağılımını değiştirmiştir.

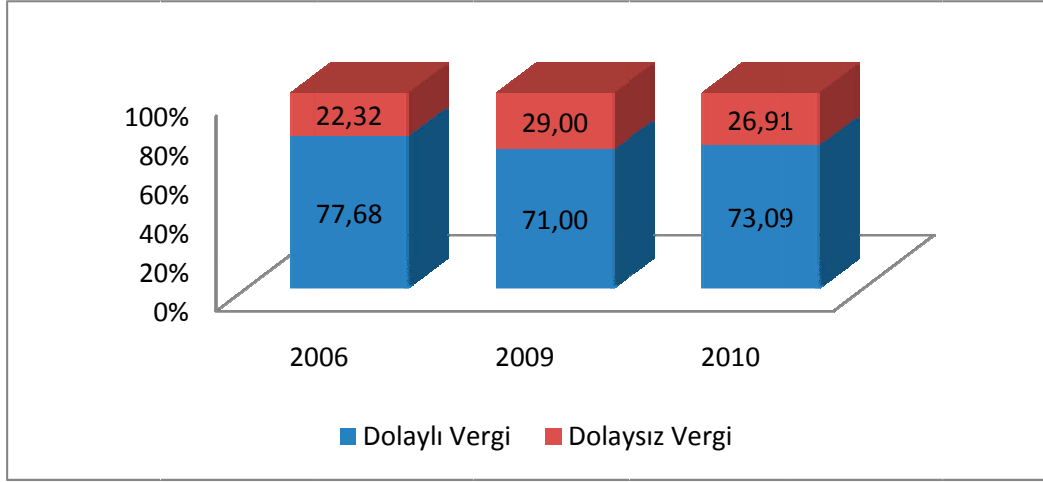
GRAFİK 6: Gelir Kalemleri Ağırlık Dağılımı

2009 ve 2010 yılı gelir gerçekleştirmeleri, gelir bütçesinin ekonomik krizlerin etkisine çok duyarlı olduğunu ve değişen şartlara göre yeni politika geliştirme kabiliyetinin çok zayıf olduğunu göstermektedir.

Bir ülkede ödenen toplam vergi miktarının GSYH'ya oranını ifade eden vergi yükü KKTC'de 2009 yılı için yüzde 30,4 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran AB 19'da 2006 yılı için 38,7) ve AB 15'da 2006 yılı için 39,8'dir.

GRAFİK 7: Dolaylı Dolaysız Vergi Dağılımı

Yukarıdaki grafikte dolaylı vergiler ile dolaysız vergilerin toplam bütçe gelirin oranı yer almaktadır. Buna göre KKTC'de 2006 yılında dolaylı vergiler toplam bütçe gelirin yüzde 77,68 ini oluştururken bu oran 2010 yılında yüzde 73'e düşmüştür.

C. BORÇLANMA

Kamu borç stoku, borç yönetiminin olmaması veya varsa bile etkin çalışmaması nedeniyle, önemli bir sorun teşkil etmektedir. Hem merkezi yönetimin hem de belediyeler ile KİT'lerin cari giderlerini karşılamak için dahi borçlanmak zorunda olmaları, bu borçlara ilişkin faizlerin genellikle ödenmeyip borca eklenmesi ve "faiz dışı fazla" hesabının takip edilmemesi mali disiplin açısından önemli yapısal bir bozukluğun mevcudiyetine işaret etmektedir.

Bu yapısal bozukluğun ortadan kaldırılması için 2010 yılında "borç yönetiminin" etkin çalışmasını sağlayacak bazı mekanizmalar geliştirilmiştir. Bütçe dengesinin iyileşmesi yeni iç borçlanmanın önüne geçmiştir. Borç envanterleri üzerinde durulmuş ve piyasa şartlarına uygun faiz indirimine gidilmiştir.

Bununla birlikte İhtiyat Sandığına olan borçlar için geçmiş yıllarda piyasa koşullarının iki katına yakın faiz oranları uygulanarak ihtiyat sandığına olan borç stoku fiktif bir şekilde şişirilmiş olduğundan bu borçların değeri tabloya tam olarak yansıtılamamıştır.

Öte yandan bütçeye merkezi yönetimden kaynaklanan borçların faizinin ödenmesini sağlamak amacıyla ödenek konulması ve "Kamu Finansmanı ve Borç Yönetimi Yasa Tasarı"sının hazırlanması bu alanda yaşanan en önemli gelişmelerdir.

Aşağıdaki tabloda 31.12.2010 tarihi itibarıyla kamu borç stokunun gelişimi yer almaktadır. Türk lirası ve ABD Doları cinsinden iki ayrı para birimine göre tutulan kamu borç stoku 2010 yılında 3.417,7 milyon ABD Doları ve 2.684,5 milyon TL'ye ulaşmıştır.

TABLO 9: Kamu Borç Stoku

(Milyon)	31/12/2007 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2008 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2009 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2010 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ	
	YTL	USD	YTL	USD	TL	USD	TL	USD
Devlet Borcu	772,8	2.174,5	920,3	2.487,2	1.181,9	2.901,1	1.205,2	3.232,3
Devlet Kefaleti								
Nedeniyle								
Üstlenilen Krediler	666,4	87,3	837,8	80,7	976,5	87,2	1.113,5	93,9
Devlet Kefaleti								
Krediler	108,7	67	187,8	67,4	338,5	76,3	346,0	86,9
Devlet Kefaleti								
Bulunmayan Kamu								
Borçları	48,8	0	77,8	15,5	10,4	13,0	19,8	4,6
TOPLAM KAMU BORÇ STOKU	1.596,7	2.328,8	2.023,7	2.650,8	2.507,3	3.077,6	2.684,5	3.417,7

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Hazine Muhasebe Dairesi Müdürlüğü

Tabloda aynı zamanda borçlanma enstrümanlarına göre borç dağılımını da görmek mümkündür. Buna göre kamu borç stokunun yüzde 96'sını Devlet borçları oluşturmaktadır.

TABLO 10: Alacaklılara Göre kamu Kamu Borç Stoku

(Milyon)	31/12/2007 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2008 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2009 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ		31/12/2010 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYELERİ	
	YTL	USD	YTL	USD	TL	USD	TL	USD
I. İÇ BORÇ	1.582,0	202,7	2.014,7	197,5	2.499,6	209,2	2.675,9	223,5
K.Vakıflar Bankası Ltd.	122,8	48,1	179,0	41,3	189,8	58,1	228,3	65,1
K.Türk Koop.Merkez Bank.Ltd.	763,1	64,6	990,7	78,8	1.181,1	84,5	1.257,9	94,3
KKTC Merkez Bankası	107,8	35,3	102,3	26,4	108,8	17,6	107,4	8,8
İhtiyat Sandığı	516,8	22,9	625,3	23,2	774,2	23,4	918,8	37,2
Türk Bankası		5,9	2,9	2,7	7,3	0,0	19,7	0,0
KKTC Kalkınma Bankası	71,5	25,9	114,5	25,1	99,9	20,6	103,7	18,0
Asbank LTD.					0,9		0,0	0,0
İktisat Bankası Ltd.					1,1		10,0	0,0
Creditwest Bank Ltd.					0,5	1,0	0,0	0,1
Şekerbank Ltd.					2,7		5,7	0,0
Yakın Doğu Bank Ltd.					18,3		12,4	0,0
T.C. Ziraat Bankası					100,0		0,0	0,0
Türk Hava Yolları					13,3			
T. Garanti Bank							12,0	0,0
Belediyeler	6,8		1,1	6,5	1,7	4,0	0,0	0,0
II. DIŞ BORÇ	7,9	2.126,1	7,9	2.446,8	7,9	2.868,4	8,6	3.194,2
T.C. Kredisı	7,7	2.118,9	7,7	2.439,3	7,7	2.860,7	8,6	3.186,3
Türkiye İhracat Kredi Bankası		7,2		7,5		7,7	0,0	7,9
Toki	0,2		0,2		0,2		0,0	0,0
TOPLAM BORÇ	1.589,9	2.328,8	2.022,6	2.644,3	2.507,5	3.077,6	2.684,5	3.417,7

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Hazine Muhasebe Dairesi Müdürlüğü

Yukarıdaki tabloda alacaklılara göre kamu borç stokunun gelişimi yer almaktadır. Kamu borç stokunun yaklaşık yüzde 63'ü dış borç, yüzde 37'si ise iç borçlardan oluşmaktadır. Dış borcun tamamı Türkiye Cumhuriyetinden alınan borçlardan oluşmaktadır.

İç borcun yaklaşık yüzde 46'sını K. Türk Kooperatif Merkez Bankasına olan borç oluşturmaktadır.

TABLO 11: Faiz Oranına Göre Kamu Borç Dağılımı

(Milyon)	31/12/2007 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYESİ		31/12/2008 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYESİ		31/12/2009 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYESİ		31/12/2010 İTİBARIYLA BORÇ BAKİYESİ	
	YTL	USD	YTL	USD	TL	USD	TL	USD
NA	166,1	2.180,20	204,4	2.485,50	234,3	2.969,70	280,2	3.289,80
%5 - 10	163,1	148,6	175,5	165,3	192,3	102,9	201,6	127,8
%11 - 15	639,4		843,4		1.054,70	5	2.046,00	0,1
%16 - 20					20		136,70	0
%21 - 25	558,8		704,9		906,8		20	
%26 - 30	69,3		95,5		99,2			
TOPLAM	1.596,7	2.328,8	2.023,7	2.650,8	2.507,3	3.077,6	2.684,5	3.417,7

Kaynak: KKTC Maliye Bakanlığı Hazine Muhasebe Dairesi Müdürlüğü

Kamu borç stokunun faiz oranlarına göre dağılımı yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Tabloda dolar cinsinden borçların hemen hemen tamamını oluşturan dış borçlara ilişkin herhangi bir faiz oranı yazılmamış, iç borçlara ilişkin faiz oranına göre borçlar dağıtılmıştır. Buna göre 2009 yılında borç stokunun yüzde 14'üne yüzde 20'nin üzerinde faiz işletilirken, 2010 yılında yüzde 20'nin üzerinde faiz işletilen borç kalmamıştır.

D. SOSYAL GÜVENLİK

KKTC'de sosyal güvenlik ile ilgili hizmetler Sosyal Sigortalar Dairesi, Maliye Bakanlığı ve İhtiyat Sandığı olmak üzere üç farklı kurum tarafından sağlanmaktadır. Sosyal Sigortalar Dairesi ve Maliye Bakanlığı tüm nüfusu kapsayan, devlet tarafından sunulan zorunlu emeklilik planları kapsamında sosyal güvenlik hizmetlerini sunmaktadır. İhtiyat Sandığı, kişisel birikimlere dayalı ek gelir sağlamak üzere hizmet vermektedir.

Hali hazırda ülkede 2008 Öncesi İşçi ve Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar İçin (Sosyal Sigortalar Yasası), 2008 Öncesi Kamu Görevlileri İçin (Emeklilik Yasası) ve 2008 Öncesi Kamu Görevlileri İçin (Emeklilik Yasası) üç farklı yasa uygulanmaktadır.

KKTC'de 2008 yılında Sosyal Güvenlik Kanunu ile ilgili bir takım düzenlemelere

gidilmiştir. Söz konusu kanun ile kanunun yürürlük tarihinden sonra ilk defa sigortalı olanlar çalışma türüne bakılmaksızın tek çatı altında birleştirilmiştir. Sosyal Güvenlik Yasasının uygulaması Sosyal Sigortalar Dairesince yürütülmektedir.

01 Ocak 2008 tarihinden önce sigortalı olan kişiler için eski mevzuat uygulanmaktadır. Bu kapsamda bulunan işçi ile kendi nam ve hesabına çalışanlara Sosyal Sigortalar Dairesi, kamu görevlilerine Maliye Bakanlığı bünyesinde kurulmuş olan Emeklilik Şubesi vasıtasıyla hizmet sunulmaktadır.

Kıdem tazminatı ödemesi olarak adlandırabileceğimiz ve fon esaslı finansmanı sağlanan hizmet ise ihtiyat sandığı bünyesinde sürdürülmektedir. 01 Ocak 2008 tarihi öncesinde sadece işçilere hizmet veren sandık, sosyal güvenlik yasası ile ilk defa sigortalı olan kamu görevlileri ile istekleri halinde kendi nam ve hesaplarına çalışanları da kapsamına almıştır.

Aktif Sigortalılar:

Herhangi bir sosyal sigorta sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak kesin bir aktif pasif oran değeri bulunmamaktadır. Her yıl için sistemin açık vermemesini sağlayacak oran o sistem için sağlıklı aktif pasif değerini göstermektedir.

TABLO 12: Aktif/Pasif Oranı

Yıllar	Aktif Sig.Sayısı	Pasif Sig.Sayısı	Aktif-Pasif Oranı
2000	36.029	17.921	2.01
2001	34.424	18.696	1.84
2002	35.020	18.842	1.85
2003	35.891	20.240	1.77
2004	39.104	21.517	1.81
2005	47.080	22.507	2.09
2006	65.689	22.846	2.88
2007	72.385	23.858	3.03
2008	72.942	24.761	2.95
2009	66.623	25.787	2.58
2010	70.331	27.051	2,60

Aşağıda takip eden iki tabloda Sosyal Sigortalar Dairesinin uyguladığı mevzuat kapsamındaki aktif pasif sayıları ile Emeklilik Yasası kapsamındaki aktif pasif sigortalıların yıllar itibarı ile 2010 yılı rakamları verilmiştir.

Aktif Pasif Sayıları (SSD)

Yukarıda yer alan, aktif ve pasif sigortalı sayısını gösteren tabloya göre 2004-2007 yılları arasında aktif sigortalı sayısında ağırlıklı olarak inşaat sektöründe yaşanan gelişme nedeniyle

32.000 kişilik bir artış yaşanmış, izleyen yıllarda bu rakam küçük bir azalma göstermiş olsa da 2009 yılında 66.623 olan aktif sigortalı sayısı 2010 yılında 70.331 rakamına, 25.787 olan pasif sigortalı sayısı ise yine 2010 yılında 27.051 rakamına ulaşmıştır. Aktif Pasif oranı ise 2,58'den 2,60'a çıkmıştır. Aktif sigortalıların, yani sisteme prim yatıran sigortalıların 42.000'i yabancı işgücünden oluşmaktadır. Bu durum sosyal sigortalar sistemini ayakta tutanların yabancı işgücü olduğunu göstermektedir.

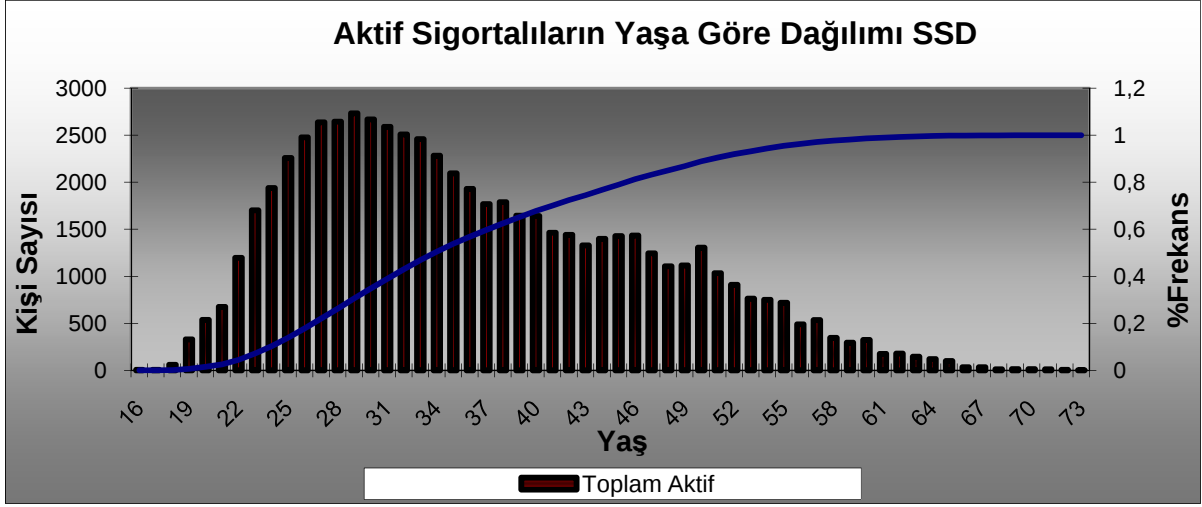
Emeklilik Yasası kapsamında bulunan aktif pasif sayılarına ilişkin veriler ise aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

TABLO 13: Aktif Pasif sayıları (Emeklilik Yasası)

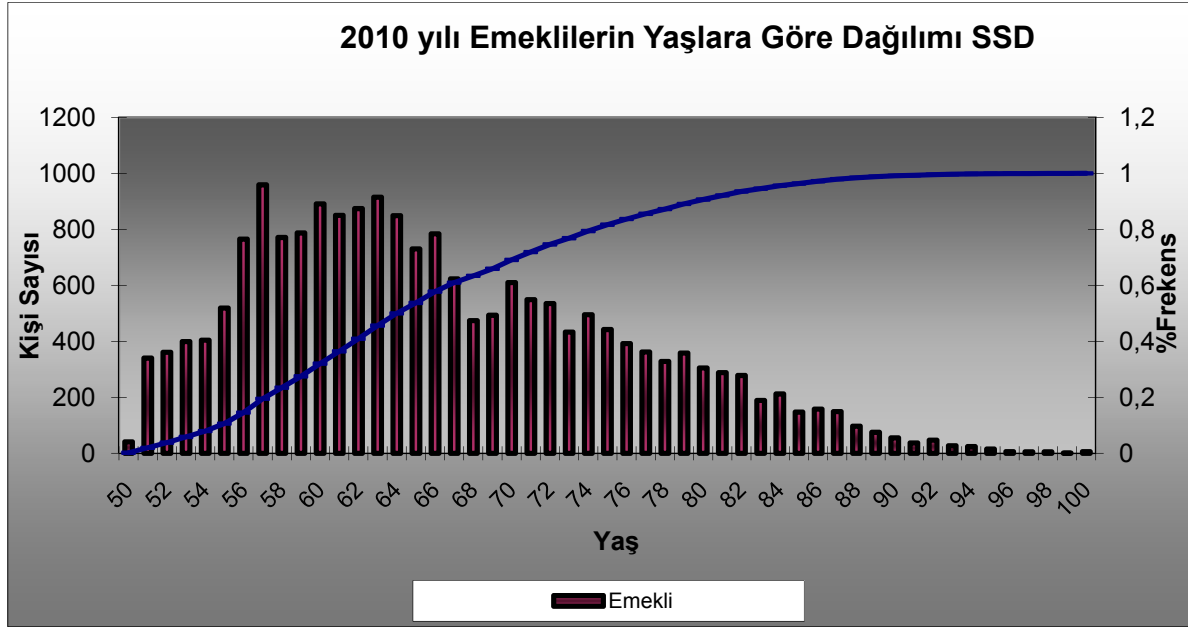
EMEKLİLİK YASASI KAPSAMINDA BULUNAN		
2010 Mayıs Ayı İtibari İle Aktif Sayısı		
KADIN	1987 Sonrası	5.159
	1987 Öncesi	669
ERKEK	1987 Sonrası	7.063
	1987 Öncesi	1.161
2010 Yılı Aralık Ayı İtibari İle Aktif Sayısı		
13.527		
Pasif Sayısı		
DÖNEM	KİŞİ SAYISI	ARTIS
2005	11.170	
2006	11.295	125
2007	11.446	151
2008	11.622	176
2009	11.905	283
2010 Mayıs	12.054	149
2010 Aralık	12.579	674
Aktif Pasif Oranı (Mayıs)		1,17
Aktif Pasif Oranı (Aralık)		1,08

1987 öncesi sisteme girenlerin 2010 yılı içinde emeklilik başvurusunun artması önceki yıllara göre daha fazla kişinin emekli olması sonucunu doğurmuştur. Aktif sayısına ilişkin veri ancak mayıs ayına ait alınmış olup, ilgili aydan yılsonuna kadar emekli olanların sayısı düşülerek Aralık ayına ilişkin aktif sayısı elde edilmiştir.

Emeklilik Yasası kapsamındaki aktif pasif oranının Mayıs ayındaki 1,17'lik değeri Aralık ayında 1,08 seviyesine gerilemiştir. Söz konusu Kanun çerçevesinde yeni istihdam olmayacağı göz önüne alındığında bu oranın gelecekte daha düşük seviyelere ulaşacağı açıktır.

Aktif olarak çalışanların %67'sinin 40 yaş ve altında, sigortalıların yaklaşık yarısını oluşturan grubun 24-36 yaş aralığı olduğu anlaşılmaktadır. Sistemde aktif olarak çalışanların ortalama yaşı 2010 yılı itibarıyla 36'dır. 50 yaş ve üzeri çalışanlar toplam çalışanların %11'ini oluşturmaktadır. Mevcut emeklilik kurallarına göre bu kişiler yaş açısından emeklilik hakkını elde etmiştir. Bu büyüklükte bir kitlenin kısa dönem içinde emekli olması sistemin mali yükünü artıracaktır.

2010 yılı emeklilerin dağılımını gösteren yukarıda yer alan tabloda ise 65 yaş ve altı emeklilerin tüm emeklilere oranı %54 olarak görünmektedir. Erken emekli olarak adlandırılacak bu grubun uzun yıllar boyunca aktif sigortalılar tarafından finansmanının sağlanması gerekecektir.

KKTC'de uygulamada olan üç emeklilik yasası da sistemin finansman kaynağını prim olarak belirlemiştir. Aktif sigortalılar çalışma türü ve sisteme giriş tarihlerine göre farklı oranlarda prim ödemektedir. Aşağıdaki tabloda uygulamada olan prim oranları verilmiştir.

TABLO 14: Prim Oranları

SOSYAL SİGORTALAR YASASI (2008 Öncesi İşçi ve Kendi Nam ve Hesabına Çalışanlar)				
	SİGORTALI HİSSESİ	İŞVEREN HİS.	DEVLET HİS.	TOPLAM
İŞKAZASI	0	Min. 0.5 - Max. 6	0	Min. 0.5 - Max. 6
HASTALIK	2	2	2	6
ANALIK	0	0,5	0,5	1
M.Y.Ö.	5	6	3	14
İŞSİZLİK	1	1	1	3
TOPLAM	8	Min. 10 - Max.15.5	6,5	Min. 24.5- Max.30
EMEKLİLİK YASASI (2008 Öncesi Kamu Görevlileri)				
	ERKEK		KADIN	
1987 Öncesi	2,5		0	
1987 Sonrası	5	9	5	
SOSYAL GÜVENLİK YASASI (2008 Sonrası Tüm Çalışanlar)				
	SİGORTALI HİS.	İŞVEREN HİS.	DEVLET HİS.	TOPLAM
İŞKAZASI	0	Min. 0.5 - Max. 6	0	Min. 0.5 - Max. 6
HASTALIK	2,25	2,25	2	6,5
ANALIK	0,5	0,5	0	1
M.Y.Ö.	5,5	7	4	16,5
İŞSİZLİK	0,75	0,75	0	1,5
TOPLAM	9	Min. 11-Max.16,5	6	Min. 26-Max.31,5

Sosyal Sigortalar Yasası kapsamında çalışandan, %8, işverenden %10-15,5 ve devletten %6,5 oranında prim tahsil edilmesi öngörülmüştür. Kanunda devletin de prim ödeyerek katkıda bulunacağı belirtilmiş olmasına rağmen bugüne kadar bütçede bu ödeme yer almamıştır. Devlet ilgili prim ödemesi yerine bütçe olanakları dahilinde sistemin açığını kapatmaya yönelik transfer ödemeleri yapmıştır. Yapılan transferlerin sistem açığını kapatmaya yetmediği dönemlerde Sosyal Sigortalar Dairesi bankacılık sisteminden kredi alarak sistemin ihtiyacı olan finansmanı sağlamaktadır.

TABLO 15: Bazı OECD ve AB Üyesi Ülkeler ile KKTC Emeklilik Yaşı

Ülkeler	Emeklilik Yaşı (Erkek)	Emeklilik Yaşı (Kadın)
Almanya	65	65
Belçika	65	64
Danimarka	67	67
Finlandiya	63	63
Güney Kıbrıs	65	65
Hollanda	65	65
İngiltere	65	60
İrlanda	65	65
İspanya	65	65
Japonya	65	65
KKTC*	50/60	50/60
Lüksemburg	65	65
Macaristan	62	60
Norveç	67	67
Polonya	65	60
Portekiz	65	65
Türkiye**	60/65	58/65
Yeni Zelanda	65	65
Yunanistan	65	60

* 2008 yılında çıkarılan Sosyal Güvenlik Yasası ile birlikte yasanın yürürlük tarihi sonrası sigortalı olanlar için emeklilik yaşı 60'a yükseltilmiştir.

** 5510 sayılı Kanun ile 2036 yılından başlamak üzere kademeli biçimde kadın ve erkeğin emeklilik yaşı 65'e yükseltilmiştir.

Kaynak: ILO Social Security Database 2005

Yukarıda yer alan Tabloda bazı OECD ve AB üyesi ülkelerin emeklilik yaşı uygulamaları verilmiştir. Tablodan da görüleceği üzere artan yaşam süresi ve değişen çalışma koşulları ile birlikte emeklilik yaşı 65'in üzerindedir.

AB üyesi ülkelerden İngiltere, İtalya ve Yunanistan AB direktifleri doğrultusunda kadınlar için emeklilik yaşını erkeklerle eşit olacak biçimde 65'e kademeli biçimde yükseltecektir. Bununla birlikte İngiltere emeklilik yaşını 2044 yılından geçerli olmak üzere 68 olarak belirlemiştir. Benzer biçimde Almanya 65 olan emeklilik yaşını 2029 yılı itibarı ile 67 olacak biçimde yeniden düzenlemiştir. Fransa, Estonya, Çek Cumhuriyeti ve birçok ülke 60 yaş ve üzerinde olan emeklilik koşulunu 65 ve üzeri olacak biçimde değiştirmiştir.

Benzer biçimde yaşam süresinin artması, nüfusun yaşlanma hızı ve ekonomide yaşanan değişimler Türkiye'nin emeklilik sisteminin mali sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik bir takım tedbirler almasını zorunlu kılmış, 2008 yılında yapılan reform ile sisteme ilk defa katılacak sigortalılar için emeklilik yaşı 65 olarak belirlenmiştir.

Adanın güneyinde yer alan Rum kesiminde yapılan reformlar sonrası emeklilik yaşı

65 olarak belirlenmiştir.

KKTC’de uygulanan resmi emeklilik yaşı uluslararası uygulamalar ile karşılaştırıldığında düşük olduğu gözlenmektedir. 2008 yılında emeklilik koşuluna ilişkin bir düzenleme yapılmış olsa da, gerek ilk defa sigortalı olacaklar için uygulanacak olması gerekse 60 yaşın düşük kalması nedeniyle sistemin sürdürülebilirliği için yeterli gözükmemektedir.

Mali Durum

KKTC sosyal güvenlik sistemi aktiflerden aldığı prim ile pasiflerin ödemesini karşılayamamaktadır. Erken emeklilik, prim oranlarının düşük tutulması ve prim karşılığı olmayan ödemeler sistemin kendi kaynakları ile idare edilebilme olanağını ortadan kaldırmıştır. Tabloda Sosyal Sigortalar Dairesinin yıllar itibariyle gelir-gider durumu verilmiştir.

Tabloda yer alan 2010 yılı verileri kesinleşmemiş olup birçok kalem ekim ayına kadar fiili ödemeleri sonraki dönem için tahmini içermektedir. 13’üncü maaş ödemesi 2010 yılının Aralık ayı içerisinde yapılamamış olup, 2011 yılına sarkmıştır.

TABLO 16: Sosyal Sigortalar dairesi gelir Gider

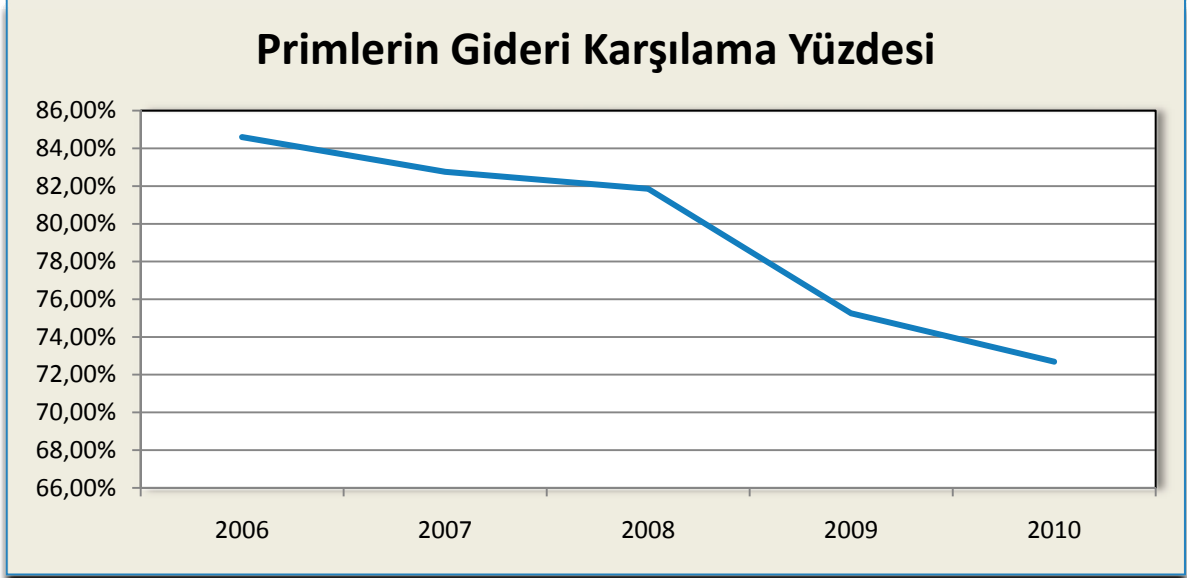
	2006	2007	2008	2009	2010
GELİR					
Prim gelirleri	209.959.353	255.562.488	296.955.687	310.138.985	327.995.477
Gecikme Zam-Diğer G.	4.879.979	802.311	8.188.127	16.498.388	6.280.686
Bütçe Transferi	92.599.753	103.094.072	113.264.331	167.251.103	175.670.731
Görev zararı	46.754.943	55.561.072	60.972.212	63.280.350	64.727.214
Hazine yardımı	45.844.810	47.533.000	72.292.119	103.970.753	110.943.517
Toplam Gelir	307.439.085	359.458.871	438.408.145	493.888.476	509.946.894
GİDER					
MYO	248.182.736	308.800.660	362.754.969	412.151.990	451.247.797
İş Kazası	1.527.510	1.894.810	2.227.827	2.531.524	2.219.322
Hastane İlaç İşsizlik	12.996.832	24.291.994	26.080.778	37.157.359	6.821.982
Özel Uygulama	46.754.943	55.356.107	61.701.694	64.063.892	77.665.590
Diğer	7.710.068	16.167.619	27.559.660	37.270.597	29.177.574
Toplam Gider	317.172.089	406.511.190	480.324.928	553.175.362	567.132.265
TRANSFER ve DEVLET KATKISI SONRASI PİYASADAN BORÇLANILAN TUTAR					
Gelir-Gider	-9.733.004	-47.052.319	-41.916.783	-59.286.886	-57.185.371

Tabloda yer alan Görev zararı kalemi Mücahitlik yapmış kişilerden prim ödemesi yapmadan emeklilik hakkı kazananlar için yapılan aylık ödemesini ve karşılığında Maliye Bakanlığından alınan tutarı ifade etmektedir.

Sistemin kendi kendine yetebilmesi için topladığı prim ve Kanunda yer alan devletin prime katkısının giderleri karşılayabilmesi gerekmektedir. Sosyal Sigortalar Dairesince toplanan malullük, yaşlılık, ölüm, hastalık, analık, iş kazası ve işsizlik primlerinin devlet

katkısı dahil toplamı aylık ödemelerine yetmemektedir. Özel uygulama hariç toplam ödenen aylık ile toplanan tüm primlerin karşılaştırması grafik 3'te verilmiştir.

Grafik Toplam Primin Uzun Vadeli Sigorta Giderini Karşılama Yüzdesi

Sistemin topladığı işçi, işveren primleri ile Sosyal Güvenlik Yasası çerçevesinde devletin prim katkısı toplamı özel uygulama hariç olmak üzere yapılan aylık ödemelerini karşılamamaktadır. Sistemin topladığı tüm primlerin emeklilik giderini karşılama yüzdesi grafik'ten anlaşılacağı üzere düşmektedir. Alınan tüm primler 2006 yılında malullük, yaşlılık, ölüm sigortası giderlerinin %84,6'sını karşılamaktayken 2010 yılında %72,7'sini karşılayabilmektedir.

Sosyal Sigortalar Dairesi sistemin finansmanını sağlayabilmek için bütçeden aktarılan transfer haricinde bankacılık sisteminden de borçlanmaktadır. 2006 yılında 9,7 milyon TL olan borçlanma gereği 2009 yılında 59 milyon TL'ye ulaşmış, 2010 yılında ise bu rakamın artmış olduğu tahmin edilmektedir.

Sosyal Sigortalar Dairesinin 2009 yılının Ocak ayında 61 milyon TL olan banka borcu, aynı yılın Aralık ayında 122 milyon TL seviyesine yükselmiştir. 2010 yılının Mayıs ayında İhtiyat Sandığının 50 milyon TL'lik kefalet senedine el konularak borç miktarı 63 milyon TL'ye indirilmişse de Aralık ayı sonu itibarıyla yine 90 milyon TL'nin üzerine çıkmıştır. 13'üncü maaş ödemesinin yapılması ile birlikte bu miktar yaklaşık 120 milyon TL'ye çıkmıştır. Söz konusu banka borcu için yüksek oranda faiz uygulanmakta olup 2011 yılında mevcut borç stoku için 20,7 milyon TL faiz ödemesinde bulunulması gerekmektedir.

2011 yılında Sosyal Sigortalar Dairesine faiz ödemesi için bir bütçe ayrılmadığı gibi sistemin bankacılık sektöründen borçlanmaya devam etmesi öngörülmüştür. Tablo 8'de Sosyal Sigortalar Dairesinin kabul edilen 2011 yılı bütçesi yer almaktadır.

TABLO 17: Sosyal Sigortalar Dairesi 2011 Yılı Bütçesi

SSD 2011 Bütçesi		
GELİR		
		Toplam İçindeki Payı
İşçi ve İşveren Prim Geliri	364.495.000	64,66%
SGY Devlet Primi Dahil Transfer	122.515.000	21,73%
Özel Uygulamalar	70.000.000	12,42%
Diğer Gelirler	6.707.500	1,19%
Gelir Toplamı	563.717.500	100,00%
GİDER		
Yaşlılık	412.750.000	62,98%
Özel Uygulamalar	70.000.000	10,68%
Malulük	21.550.000	3,29%
Ölüm	63.683.770	9,72%
Hastalık	33.052.900	5,04%
Analık	8.626.300	1,32%
İşsizlik	6.070.100	0,93%
Faiz Ödemesi	20.657.500	3,15%
Diğer Giderler	18.988.545	2,90%
Toplam Gider	655.379.115	100,00%
AÇIK	91.661.615	

Sosyal Sigortalar Dairesinin 2011 yılında bütçeye konan devlet primi ve transfer sonrasında 91,7 milyon TL ek kaynağa ihtiyacı bulunmaktadır. Söz konusu miktar bankacılık sektöründen sağlanacak olursa borç stoku 200 milyon TL'nin üzerine çıkacaktır.

KKTC'de 2010 yılında pasiflere yapılan aylık ödemesi aşağıda yer alan tabloda verilmiştir. Emeklilik Yasası çerçevesinde verilen rakamlar 2010 yılı Haziran ayı revize bütçe rakamları olup, gerçekleşme bütçe rakamlarını aşmıştır.

Tablo 9 KKTC Emeklilik Sistemlerinin 2010 Yılı Aylık Ödemeleri

Sosyal Sigortalar Dairesi	
Malül Yaşlı Ödemeleri	451.247.797
Özel Uygulamalar	77.665.590
Ara Toplam	528.913.387
Emeklilik Yasası	
Aylık Ödeme	375.000.000
Emeklilik İkramesi	58.500.000
TOPLAM	962.413.387
% GSMH	16,33%

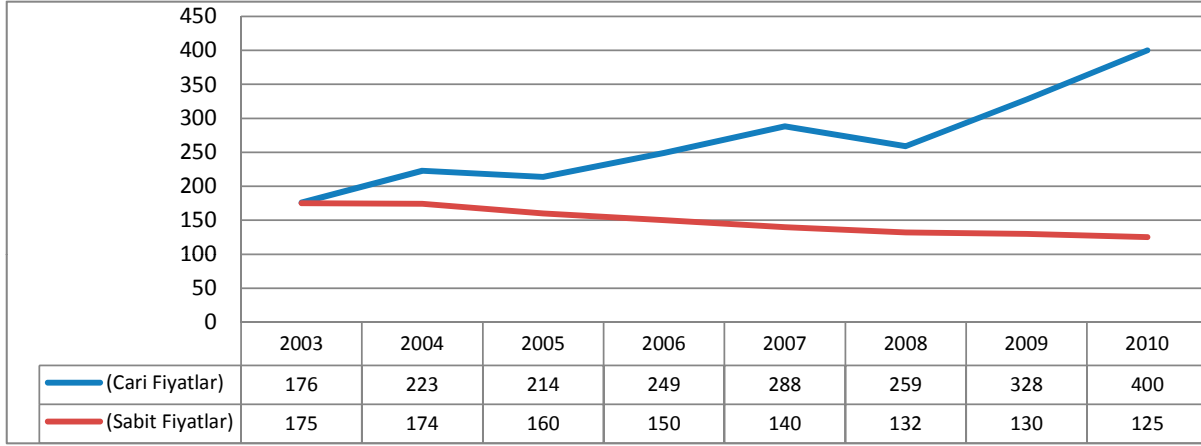
2010 yılında sosyal güvenlik sistemlerinden aylık alanlar için 13'üncü maaş ile Emeklilik Yasası gereği ödenen emeklilik ikramiyesi dahil 1 milyar TL'ye yakın bir kaynak aktarılmıştır. Söz konusu miktar 5.895 milyon TL olarak tahmin edilen KKTC Gayri Safi Milli Hasılasının %16,3'ünü teşkil etmektedir. Emeklilik Yasası gereği verilen emeklilik ikramiyesi haricinde aylık olarak yapılan ödemelerin GSMH'ye oranı %15,3 olmaktadır.

SEKTÖREL GELİŞMELER

A.TARIM SEKTÖRÜ

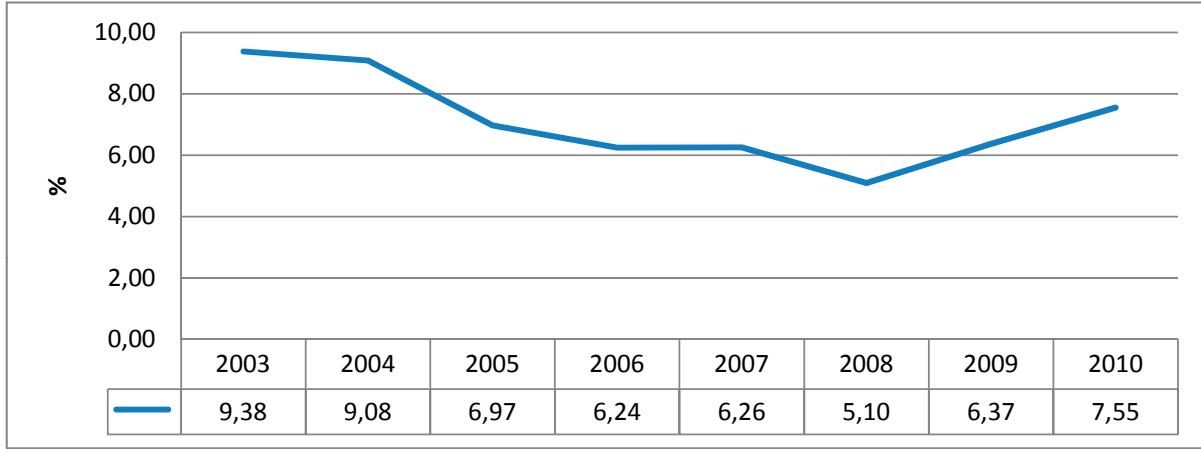
KKTC ekonomisi içinde tarım sektörü (2009 yılı) 328 milyon TL ile yüzde 6,4 paya sahiptir. Toplam istihdamın yüzde 4,2 si (4.432 kişi) tarım sektöründe bulunmaktadır.

GRAFİK 1: Tarım Sektörünün Katma Değeri (Milyon TL)

Tarım sektörünün gelişimi yukarıdaki grafikte yer almaktadır. Cari fiyatlarla tarım sektörü 2005 ve 2008 yıllarında daralma yaşamış olmakla beraber 2007 ve 2009 yıllarında büyümüştür. Bununla birlikte tarım sektörüne sabit fiyatlarla baktığımızda sektörün sürekli bir küçülme içinde olduğu görülmektedir.

GRAFİK 2: Tarım Sektörünün Gelişimi

Yukarıdaki grafikte Tarım sektörünün yıllar itibariyle GSMH içindeki büyüklüğünün gelişimi yer almaktadır. Grafikten de görüldüğü gibi tarım sektörü 2003 yılında GSYİH'nın 9,38 ini oluştururken 2008 yılında yüzde 5,1 e kadar gerilemiş, 2010 yılında ise 7,55 seviyesine çıkmıştır.

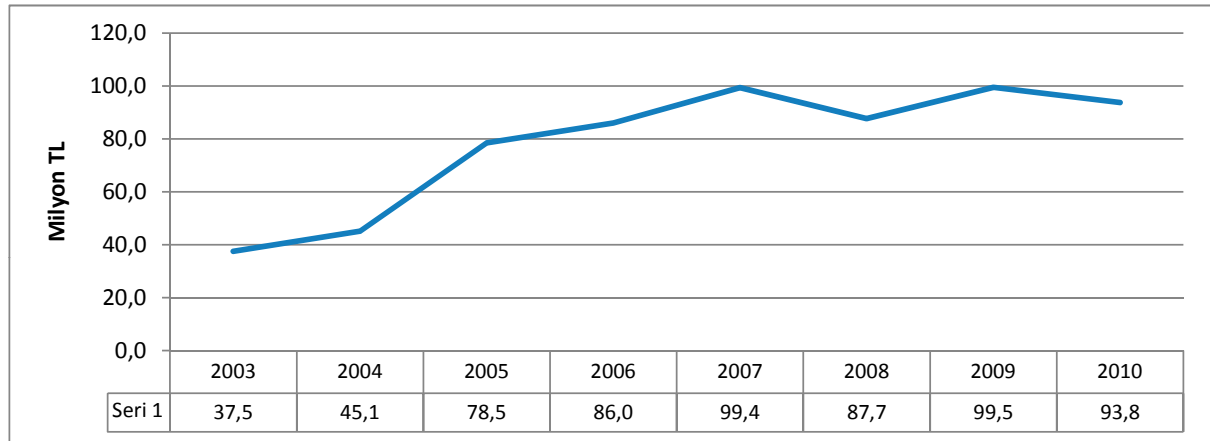
Aşağıdaki tabloda 2010 yılında yapılan tarımsal desteklerin kalemler itibarıyla dağılımı yer almaktadır.

TABLO 1: 2010 yılı Tarımsal Destekleri

DESTEKLEME TÜRÜ	BİRİM	MİKTAR	Birim/TL	ÖDEME TUTARI
Tahıl DGD 2010	Dönüm	815.000 Dönüm	24	19.528.165 TL
Tahıl DGD 2009	Dönüm	264.000 Dönüm	25	6.607.825 TL
Hayvan Başına Destek	Adet	37.135 Adet	muhtelif	5.031.730 TL
Enerji Desteği	Litre		0,55	6.999.753 TL
Narenciye DGD	Dönüm	33.555 Dönüm	160	5.368.840 TL
Narenciye Tür Değişikliği	Adet	156000	5,45	851.151 TL
Meyve, Sera vb.	Dönüm	13.800 Dönüm	120 TL	1.656.000 TL
Çiğ Süt	Litre	94583443	0,18	17.454.201 TL
Süt Ürünleri İhracatı	Ton			10.994.544 TL
Narenciye İhracatı Teş Pr.	Ton	75.616.355 Ton	muhtelif	13.729.363 TL
Arpa Görev Zararı (TÜK)	Ton	3.569.185 Ton		4.711.162 TL
Diğer				631.303 TL
TOPLAM				93.564.037 TL

Tarımsal destekler için 2010 yılında tarıma tahsis edilen 100 milyon TL lik ödeneğin dağılımının ilk defa ayrıntılı olarak tahmini bütçesi hazırlanmış ve gerçekleştirmeler takip edilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi 93,5 milyon TL lik kaynakla 2009 yılından sarkan ödemelerle birlikte 2010 yılı desteklerinin tümü ödenmiş ve 2011 yılına sarkan ödeme kalmamıştır.

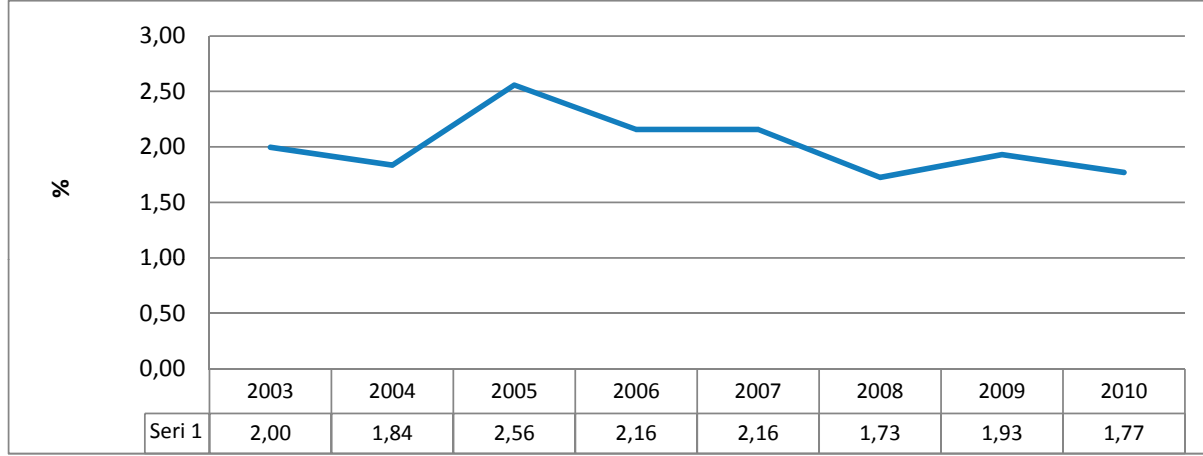
GRAFİK 3: Bütçeden Sağlanan Tarım Desteklerinin Gelişimi

Tarımsal desteklemeler 2003 yılındaki 37,5 milyon TL düzeyinden 2009 yılında 99,5 milyon TL düzeyine çıkmıştır. Tarımsal destekler özellikle 2005 yılında 45,1 milyon TL'den 78,5 milyon TL'ye yükselerek önemli bir irtifa kazanmıştır. Bütçe açığının önemli boyutlara ulaştığı 2008 yılında tarımsal desteklemeler kontrol altına alınmaya çalışılmış fakat 2009 yılında önceki yıldan sarkan ödemelerinde etkisiyle yeniden 100 milyon TL seviyesine çıkmıştır. 2010 yılında bütçeden tarımsal desteklemeler için 93 milyon TL harcanmıştır.

Aşağıdaki grafikte bütçeden yapılan tarımsal desteklerin GSMH içindeki payı yer almaktadır.

GRAFİK 4: Tarımsal Ödemelerin GSYİH İçindeki Payı

Buna göre tarımsal destekleme ödemeleri 2005 yılında en yüksek seviyesi olan 2,56 oranına yükselmiş daha sonraki yıllarda yüzde 2 oranı civarında kalmıştır.

Tarım sektörü GSYİH ve istihdama sağladığı katkının yanı sıra ihracatta birinci sektör olarak KKTC ekonomisi içinde önemli bir konuma sahiptir. Aşağıdaki tabloda ihracata konu olan ürünler ve değerleri yer almaktadır.

TABLO 2: 2010 Yılı Tarım İhraç Malları (Dolar)

	MAL CİNSİ	2009 (\$)	2010 (\$)
1	NARENCİYE	14.005.097	27.166.238
2	PİLİÇ ETİ	1.470.592	2.747.256
3	SÜT ÜRÜNLERİ	20.074.230	25.826.381
4	NARENCİYE KONSANTRE	1.746.933	3.007.110
5	NARENCİYE ESANS YAĞI	107.314	32.562
6	KEÇİ BOYNUZU (Öğütülmüş)	262.094	166.802
7	KEÇİBOYNUZU (Çekirdek)	12.535	448.616
8	KEÇİBOYNUZU (Bütün)	403.749	75.593
9	TÜTÜN	246.738	289.527
10	MEŞRUBAT+MEYVE SUYU	1.462	0
11	SEBZELER	805.573	1.276.661
12	PATATES	2.113.848	889.288
	TARIMSAL İHRACAT TOPLAM	41.250.165	61.926.034
	DİĞERLERİ	23.323.119	28.948.193
	TOPLAM İHRACAT	64.573.284	90.874.227

Tarım sektörünün KKTC ekonomisine katkısını daha da artıracak potansiyel bulunmasına rağmen bu katkıyı sınırlayan sorunlar mevcuttur. Bunlar; tarım işletmelerinin küçük olması ve ekonomik örgütlenmelerin yetersiz olması gibi yapısal sorunlar, üretim planlamasının olmaması, bazı ürünlerde (süt) üretim fazlalığı, bazı ürünlerde üretim yetersizliği(et, yem bitkileri gibi), çoğu üründe kalite ve verim düşüklüğü ve tarımsal girdilerde dışa bağımlılık gibi üretimle ilgili sorunlardır.

Ayrıca, ürünlerin pazarlanmasında rol alan müdahale kuruluşlarının yapısının tarımsal ürünlerin rekabet ortamında pazarlanmasına engel oluşturması gibi kurumsal sorunlar ve bunun sonucunda desteklemelerin imalat sektöründe maliyetleri yükseltmesi gibi pazarlamayla ilgili sorunlar da sektörün gelişimini engellemektedir. Destekleme ve tarım politikalarında sürekliliğin olmaması ise belirsizliği iyice artırmaktadır.

Tarımın sözkonusu sorunlarının çözümüne yönelik tarım stratejisi oluşturulması amacıyla 2-3 Temmuz 2010 tarihinde çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayda; uygulanan destek araçlarının tarımı yönlendirmekte yetersiz olduğu ve tarımın sorunlarına çözüm getirmediği yönünde genel görüş ortaya çıkmıştır.

Faiz destekli Tarımsal Kredi T.C. Ziraat Bankası anapara kaynaklı olarak 2010 yılında uygulamaya konmuştur. 2010 yılında yatırım ve işletme kredilerine faiz desteği olarak 2,5 milyon TL kaynak tahsis edilmiş ve 10 Milyon TL kaynak kullanımı sağlanmıştır.

B. EĞİTİM SEKTÖRÜ

KKTC’de eğitim sistemi; anaokulu, beş yıllık ilkokul, yedi yıllık orta öğretim ve ardından yükseköğretim ile yaygın eğitimden oluşmaktadır. Eğitim sektörü aşağıda yüksek öğretim öncesi ve yüksek öğretim olarak iki başlık altında değerlendirilmiştir.

İlk ve Orta Öğretim

KKTC’de ilkokul ve ortaokul zorunludur. Orta öğretim, genel ve mesleki öğretim adıyla ikiye ayrılmaktadır. Meslek okulları, genel liselerden sonra ikincil tercih olarak görülmektedir. İlk ve ortaöğretimdeki öğrencilerin yüzde 16’sı özel okullarda eğitim görmektedir.

Tablo 3: Eğitim Düzeyine Göre Okullaşma Oranı Tablosu

	Öğrenci Sayısı				Toplam Öğrenci Yüzdesi			
	1990	2000	2005	2010/11	1990	2000	2005	2010/11
Okul Öncesi (4 ve 5 Yaş)	3.174	2.085	3.770	4.254	8,1	5,9	10,5	11,0
İlköğretim	16.514	15.493	15.119	15.464	42,1	43,9	42,4	40,0
Ortaöğretim (Orta, Lise ve Mes. Tek.)	19.525	17.702	16.655	18.718	49,8	50,2	46,7	48,5
Özel Nitelikli Eğitim			145	189			0,4	0,5
Devlet Okul Toplam	39.213	35.280	35.689	38.625	100	100	100	100
Özel Okullar			3.707	7.229				
Genel Toplam			39.396	45.854				

Kaynak: KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

Yukarıdaki tabloda ilk ve orta öğretime ilişkin yıllar itibariyle gelişme yer almaktadır. 2010-11 öğretim yılında devlet okullarındaki öğrenci sayısının 1990 yılı seviyesi ile yaklaşık aynı değerde olması geçen 20 yıllık dönemdeki gelişimi göstermesi açısından önemlidir. 2005 yılına kadar öğrenci sayısında ciddi bir düşüşün yaşandığı, 2010-11 verilerine göre ise öğrenci sayısında yaşanan artışın önemli oranda orta eğitimin (lise kısmının) bir yıl artmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

KKTC’de 9 özel okulda yüksek öğretim öncesi eğitim verilmekte olup burada eğitim alan öğrencilerin sayısı 7.229’dur. Bu rakamla birlikte toplam öğrenci sayısı 45.854’e ulaşmaktadır.

Tablo 4: Eğitim Sisteminin Büyüklüğü

Eğitim Düzeyi	Öğrenci	Öğretmen	Kurum	Öğrenci-Öğretmen Oranı 2010-11
Okul Öncesi (4 ve 5 Yaş)	4.254	233	18	18,2
İlkokul	15.464	1.149	85	13,5
Özel Eğitim	189	36	6	5,3
Genel Orta Öğretim	15.638	1.664	32	9,4
Mesleki Teknik Lise	3.080	438	11	7,0
Devlet Okulu Toplam	38.625	3.520	152	10,9
Özel Okullar	7.229	931	82	7,8
Genel Toplam	45.854	4.451	234	10,3

Kaynak: KKTC Milli Eğitim Bakanlığı

Altyapı bakımından okul altyapısının büyüklüğü yeterlidir. 152 eğitim kurumu vardır. Bu okullarda 38.625 öğrenciye 3.520 öğretmen istihdam edilmiştir. Öğretmen – öğrenci oranı; anaokullarında 18,2, ilkokullarda 13,5, genel orta öğretimde 9,4 öğrencidir. Bu oran meslek liselerinde 7,0’dır.

Öğretmen – öğrenci oranı açısından KKTC bir çok OECD ülkesinin ilerisindedir. Bu durum meslek okullarında kaynak israfı boyutundadır. Mevcut durum, ihtiyaçları karşılama açısından oldukça kötü bir tasarım yapıldığını göstermektedir. Özellikle mesleki teknik okullar ağı zayıf organize edilmiştir. Bu da mesleki ve teknik eğitimin sonuçlarını ve geleceğe ilişkin istihdamı sorgulanabilir kılmakta ve mesleki eğitimi pahalı bir hizmet haline getirmektedir. Birleştirilmeye müsait olup birbirine yakın birçok meslek okulu bulunmaktadır.

Öğretmenler istisnai meslek şartlarında çalışmaktadırlar. Yüksek maaşla sürekli işe alınmakta ve istihdamları sona erdiğinde elverişli yan haklara sahip olmaktadır. Ayrıca çalışma şartları hemen hemen bütün Avrupa ülkelerinden daha avantajlı durumdadır.

Öğretmenlerin çalışma zamanı haftalık bazda belirlenmektedir. Çalışma süresi, orta öğretimde haftada 20 ders, ilköğretimde 25 ders ve anaokulunda 30 derstir. Okul yılı 31 haftadır. Çalışma saatleri normal olarak 08.00 – 13.00 arasında yapılmaktadır. Ancak, Pazartesi günleri okullar 16.15’e kadar devam etmektedir. Aşağıdaki Tablo’da öğretmenlerin iş yükü OECD ve AB ülkeleri ile kıyaslanmıştır.

Tablo 5: Orta Okul Öğretmenlerinin Çalışma Süreleri Tablosu

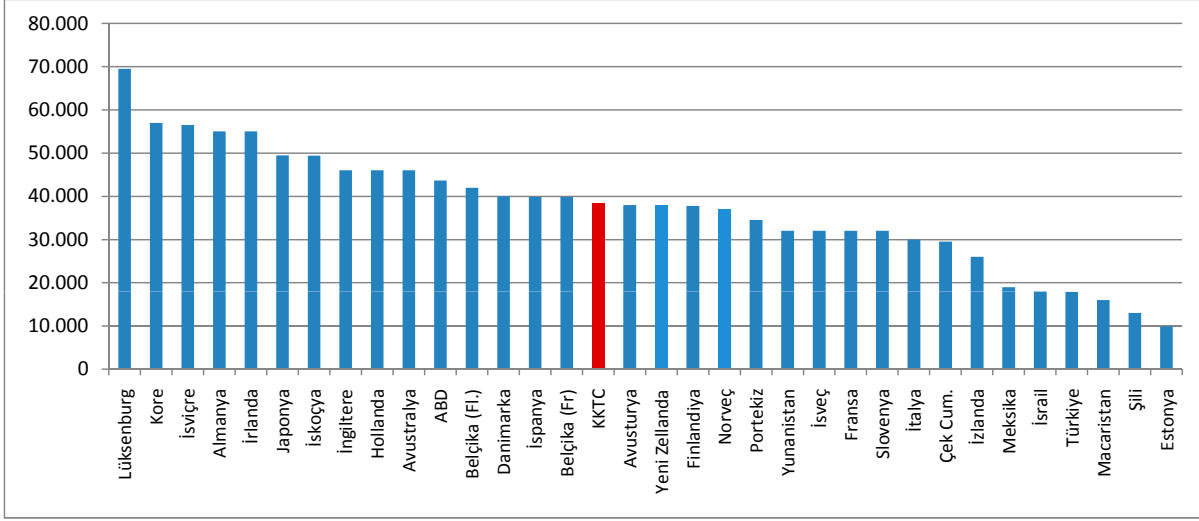
Ülke	Hafta	Öğretim Günü	Net Öğretim Süresi (Saat)
KKTC	31	155	415
Avusturalya	38	184	622
Danimarka	42	200	640
İngiltere	38	190	-
Finlandiya	38	190	599
Almanya	40	189	735
Macaristan	37	185	555
İtalya	33	165	594
Kore	37	220	560
Türkiye	38	180	600
ABD	36	180	1127
OECD Ortalaması	38	186	701

Tablodan, KKTC öğretmenlerinin nispeten düşük bir öğretim yükü taşıdıkları görülmektedir. Tabloda ortaokul öğretmenlerinin net öğretim süresi saat olarak belirtilmiştir. Bu rakama göre KKTC’de azami öğretim yükünde çalışan öğretmenler (haftada 20 ders) ortalama 13,3 saat çalışmaktadırlar. OECD ülkelerinin yıllık ortalama net öğretim süresi 701 saat iken, KKTC’de 415 saattir. Bu rakam Kıbrıs Rum Kesiminde 840 saattir.

Bütün öğretmenler, pedagojik iş normu için yıllık brüt maaşı belirleyen sabit bir formüle göre maaş almaktadır. 15 yıllık bir öğretmenin normal mesai karşılığı olarak elde ettiği yıllık brüt geliri 60.616 TL (38.364 \$)’dir.

Aşağıdaki grafikte 15 yıllık tecrubeye sahip bir öğretmenin OECD ülkelerinde aldığı maaşlar gösterilmektedir. OECD ülkelerinde 15 yıllık tecrubeye sahip bir öğretmenin ortalama yıllık maaşı 39.007 ABD Dolarıdır.

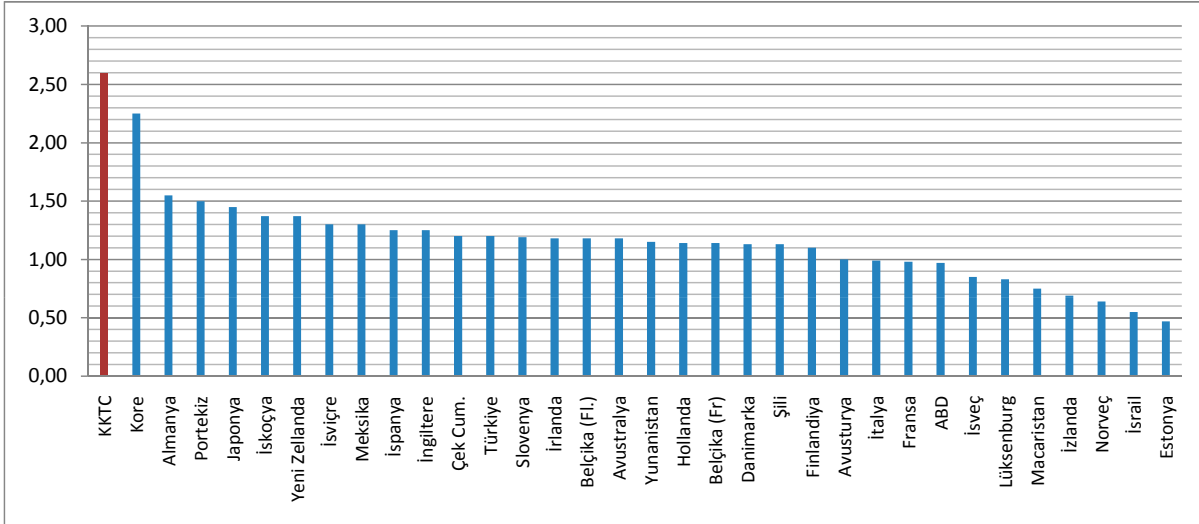
Grafik 5 ; OECD Ülkelerinde Öğretmen Maaşı (Dolar)

Kaynak: Organization for Economic Cooperation and Development Annual statutory
<http://economix.blogs.nytimes.com/2009/09/09/teacher-pay-around-the-world/>

Aşağıdaki grafikte 15 yıllık deneyime sahip olan öğretmenlerin almış oldukları aylıkların kişi başına düşen GSMH ile karşılaştırması yer almaktadır. Buna göre KKTC’de öğretmenlerin aldığı maaş KKTC’nin kişi başına düşen GSMH’inin 2,59 katıdır. Bu alanda KKTC’yi 2,25 kat ile Kore takip etmektedir.

Grafik 6 ; OECD Ülkelerinde Öğretmen Maaşı ile Kişi Başına Düşen GSMH Karşılaştırması

Kaynak: Organization for Economic Cooperation and Development Annual statutory <http://economix.blogs.nytimes.com/2009/09/09/teacher-pay-around-the-world/>

Öğretmenlerin iki sendikası vardır. Biri ilköğretim öğretmenleri için, diğeri orta öğretim öğretmenleri içindir. Öğretmenler arasında sendikalaşma oranı oldukça yüksektir. Hemen hemen her öğretmen kendi sendikasının üyesidir. Bu iki öğretmen sendikası ulusal politikalarda etkindirler ve kendi üyeleri için oldukça elverişli şartlar elde etmişlerdir. Öğretmen sendikalarının en büyük sorunu aşırı yüksek haklara sahip olan üyelerinin sosyal standartlarını korumaktır. Muhtemelen bu nedenle daha uç söylemleri savunmaktadırlar.

Sistem genelinde eğitim için büyük ölçüde özel harcama yapılmaktadır. İlk ve orta öğretim öğrencilerinin %80 kadarının öğrenimleri süresince belli bir zaman özel ders aldıkları tahmin edilmektedir.

KKTC'de öğrenciler 8 yıllık zorunlu eğitim sisteminde kendi ortalama AB'li akranlarına göre 443 gün daha az (2,5 yıldan daha fazla okul süresi) okula gitmektedirler. AB'de ortalama okul süresi 187 gündür (Güney Kıbrıs'ta 212 gün) ve KKTC'de ise 155 gündür.

KKTC'de eğitim harcamaları uluslararası ortalamalara göre yüksektir. 2011 yılında eğitim bütçesi merkezi bütçenin %14'dür. MEB bütçesi 2010 yılında 440 milyon TL'dir. Bütçenin %70'ini maaşlar ve sosyal haklar, %30'unu ise burslar ve üniversitelere sübvansiyonlar oluşturmaktadır.

Tüm lise mezunları yükseköğrenime devam etmektedir. 2010-11 öğretim yılında yeni kayıt olan öğrenci sayısı 2.144 kişidir. Aynı zamanda 852 kişi de Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim görmektedir. Üçüncü ülkelerde okuyan öğrenci sayısı ise 185 kişidir. İlkokul öğretmenlerini yetiştiren Atatürk Öğretmen Akademisinde öğrenim gören öğrenci sayısı ise 160'tır.

Yüksek Öğretim

KKTC'de faaliyet gösteren altı üniversite bulunmaktadır. İTÜ'nün de kuruluş çalışmalarına ilişkin düzenlemeler tamamlanmış ve eğitim faaliyetine 2011 yılında başlaması hedeflenmektedir.

KKTC'de yükseköğretimdeki öğrenci sayısının artırılmasına ilişkin politikalarda önemli bir başarı sağlanmış ve öğrenci sayısı 2008 yılında 47.907 seviyelerine çıkmıştır. 2010 yılında ise gerek küresel ekonomik krizin etkisiyle gerekse de Türkiye'de yeni üniversitelerin açılmasının etkisiyle bu sayı 43.261'e düşmüştür.

KKTC üniversiteleri, eğitim ve yaşam maliyetini düşürücü, uluslararası standartlarda eğitim kalitesi ve öğrenci memnuniyetini artırıcı önlemler alarak rekabet güçlerini artırmak durumundadırlar.

KKTC üniversitelerindeki eğitim ücretleri; üniversiteye, bölüme ve öğrencinin uyuşuna göre farklılık göstermektedir. Üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte; üniversite giderlerinin içinde en yüksek payı personel harcamaları almaktadır.

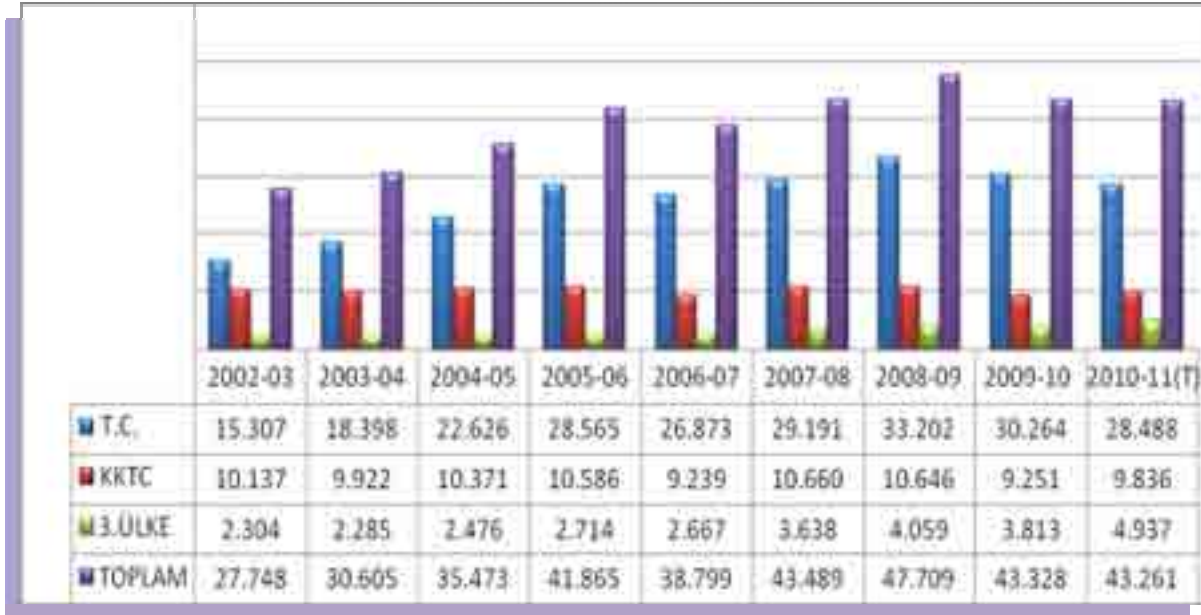
KKTC'deki yurt-yatak sayısı, sağlanan teşviklerin de etkisi ile yeterli seviyeye ulaşmıştır. Yurt yerine evde barınmayı tercih eden öğrenciler için yeterli konut mevcut olup, öğrenciler için kira düzeyi yüksektir.

Üniversitelerin akademik kadrolarının gelişimi için başlatılan ve ODTÜ tarafından desteklenen Öğretim Üyesi Yetiştirme Projesinden (ÖYP) KKTC üniversiteleri de yararlanmaktadır. Ayrıca, değerlendirmesi ve izlenmesi TÜBİTAK tarafından yapılan ve KKTC Üniversitelerindeki öğretim üyelerince sürdürülen araştırma projeleri desteklenmektedir.

Tablo 6: Üniversiteler ve Öğrenci Sayıları

	DAÜ	YDÜ	LAÜ	GAÜ	ODTÜ KKK	UKÜ	TOPLAM
2002-03	13.211	7.418	1.263	1.648		686	27.748
2003-04	13.938	8.106	1.560	2.354		1.346	30.605
2004-05	14.063	9.747	2.221	3.485		2.138	35.473
2005-06	15.091	10.843	2.997	4.898	376	3.444	41.865
2006-07	12.545	11.157	3.043	4.590	674	3.280	38.799
2007-08	14.556	15.385	3.406	5.093	1.024	4.025	43.489
2008-09	13.980	19.340	3.773	5.033	1.278	4.503	47.907
2009-10	12.418	16.310	3.349	5.051	1.486	4.714	43.328
2010-11	11.835	16.247	2.720	5.975	1.481	5.003	43.261

Grafik 7: Öğrencilerin Ülkelere Dağılımı

C. SAĞLIK SEKTÖRÜ

Kamu sağlık hizmetleri temel olarak 5 hastane tarafından verilmektedir. Bunlar; Lefkoşa Burhan Nalbantoğlu Devlet Hastanesi, Gazi Mağusa Devlet Hastanesi, Girne Akçiçek Devlet Hastanesi, Güzelyurt Cengiz Topel Devlet Hastanesi ve Lefkoşa Barış Ruh Sağlığı Hastanesidir. Ayrıca Lefkoşa’da hekim istihdam edilmemiş olan ve daha çok yaşlı ve engelli bakım merkezi olarak faaliyet gösteren Bülent Ecevit Rehabilitasyon Merkezi ile Girne’de 200 yataklı bir askeri hastane bulunmaktadır.

Birinci basamak sağlık hizmetleri 15 sağlık merkezi tarafından verilmektedir. Ayrıca sağlık tesisi olmayan yerlere gezici sağlık hizmeti verilmektedir.

112 acil hizmetleri “Hızır Merkezleri” adıyla 6 tanesi sağlık merkezi ve 5’i hastane olmak üzere 11 noktadan ambulansla verilmekte olup “çağrı merkezi” Lefkoşa’da bulunmaktadır. Çağrı sisteminde telsiz yerine sabit ya da mobil telefon kullanılmaktadır.

Hâlihazırda kayıtlı olarak 11 özel hastane bulunmaktadır. En büyüğü 50 yataklı olmak üzere toplam yatak kapasiteleri 200’dür. Sağlık sektöründe özel sektörün, yatak payı % 38 civarındadır.

Özel sektör olarak ayrıca 6 adet özel tüp bebek merkezi bulunmakta ve bu kuruluşların faaliyetlerinden çok taraflı uluslararası kuruluşlar nezdinde Türkiye sorumludur.

Ayrıca Yakın Doğu Üniversitesi tarafından bir tıp fakültesi hastanesi kurulmuş olup hastanenin 250 yatak kapasitesi bulunmaktadır.

Sağlık Kurumları ve Alt Yapısı

-2008 yılı sonu itibarıyla kamunun sunduğu toplam yatak kapasitesi Lefkoşa Bülent Ecevit Rehabilitasyon Merkezindeki 45 yatak da dâhil olmak üzere 969 olup, buralarda 221 hekim görev yapmaktadır. Yatak sayılarına diyaliz ve yoğun bakım yatakları da dâhildir.

-Yıl içindeki yatak doluluk oranı % 32 ile % 67 arasında, uzman hekim başına düşen günlük müracaat sayısı da 3 ile 10 arasında değişmektedir.

-Kamu hastanelerinin hiç birinde otomasyon sistemi bulunmamaktadır.

-Muayene edilen hastaların reçeteleri, merkez içinde oluşturulmuş eczaneden temin edilmektedir.

Lefke Avrupa Üniversitesinin yapmış olduğu bir araştırmada halkın kamu hastanelerinden memnuniyet oranı % 27, çalışanların memnuniyet oranı ise % 21 olarak bulunmuştur.

Kamu hastanelerinde nüfus için yatak sayısının yeterli olduğu görülmektedir; fakat yatak doluluk oranları ve hekim başına düşen müracaat sayılarının düşük olması, verimliliğin düşük olduğuna işaret etmektedir. Bunun en temel nedenleri; yetersiz muayene odası tahsis, sağlık personelinin düşük çalışma saatleri ve yüksek yıllık izin süreleri ile hekimlerin hem kamu sektöründe hem de özel sektörde çalışıyor olmasıdır.

İnsan Kaynakları

KKTC’de gerek kamu sektöründe gerekse özel sektörde hekimlik mesleğini icra

edebilmek için Kıbrıs Türk Tabipleri Birliği'ne (KTTB) üye olmak şartı bulunmaktadır. KTTB'ye üyelik için KKTC vatandaşı olma şartı bulunmakla birlikte, KKTC vatandaşı olmayan hekimlerin istihdam edilebilmesi için KTTB geçici üyelik hakkı tanımaktadır. Geçici üyeliklerin süresi ihtiyaca göre değişmekte; başvuruyu hekimi istihdam edecek olan kurum yapmaktadır.

KTTB'nin verilerine göre birliğe hâlen kayıtlı 536 hekim ve 170 diş hekimi bulunmaktadır ve bunların içinde aktif hekimlik yapanların sayısı 320'dir. Özel sektörde hizmet verenlerin sayısının (son düzenlemelerden önce) 80-100 civarında olduğu ve geri kalanların hem kamu sektöründe hem de özel sektörde çalıştığı tahmin edilmektedir.

“Kamu Sağlık Çalışanları Yasası” na göre tabiplik hizmetlerinde çalışanların yaz ve kış aylarında haftalık mesaisi 35 saat olmakla birlikte hekimlerin pratikte 09-12 saatleri arasında 3 saat çalıştığı gözlenmektedir.

KKTC'de hemşirelik mesleğini icra edebilmek için de Hemşirelik Encümenliğine kayıt olma zorunluluğu vardır ve KKTC vatandaşı olmayanlar buraya kayıt yaptıramamaktadır.

Finansman

Tedavi, tetkik ve ilaç fiyatlarının belirlendiği bir fiyat tüzüğü bulunmaktadır. Tüzük, Sağlık Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca çıkarılmaktadır. Hastanelerde yapılan işlemler bu tüzüğe göre fiyatlandırılarak sigorta kurumundan talep edilmekte; ancak sigorta kurumu tarafından herhangi bir ödeme yapılmamaktadır.

Hastanelerde döner sermaye bulunmayıp hastaneler tarafından alınan muayene, tedavi, tetkik ve ilaç katkı payları makbuz karşılığı tahsil edilmekte ve bir gün sonra Maliye Bakanlığına yatırılmaktadır.

D. TURİZM SEKTÖRÜ

Turizm sektörü KKTC için ilk sırada gelen karşılaştırmalı üstünlüğe sahip sektördür. “Otel ve lokanta sektörü” olarak takip edilen turizm sektörünün GSMH içindeki büyüklüğü 2010 yılında yüzde 5,4 olmakla birlikte diğer sektörlerle olan etkisi açısından ekonomi içindeki önemi çok fazladır. Sektör 2007 yılında yüzde 7,1, 2008 yılında yüzde 5,8, 2009 yılında yüzde 5,4 ve 2010 yılında 9,1 oranında büyümüştür.

Sektörün karşılaştırmalı üstünlüğünün ve ileride doğacak fırsatlarının faydaya çevrilmesi amacıyla 1995-2008 yılları arasında muhtelif turizm master planları ve envanter çalışmaları yapılmıştır. Bu kapsamda KKTC'de turizm, büyük otellerin yanı sıra ev pansiyonculuğu, özel ilgi turizmi ve eko turizme dayalı bir yapı üzerine kurulmuştur.

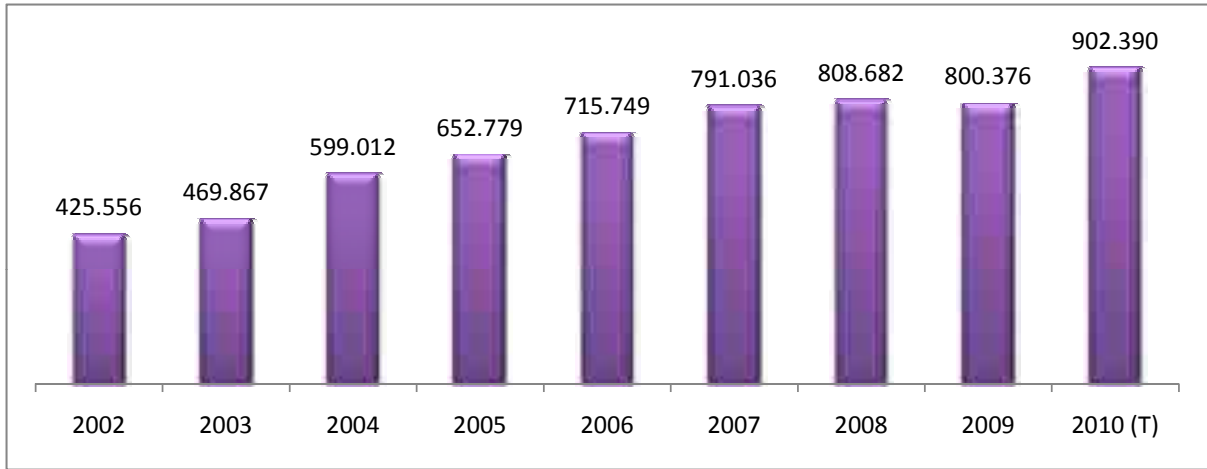
2000'li yıllarda turizm alanlarının geliştirilmesi kapsamında, ilk örnek olarak Bafra Turizm bölgesi oluşturulmuş, büyük kapasiteli tesislerin kurulması amacı ile uluslararası yatırımcıların bölgeye çekilmesi amaçlanmıştır. 2002-2003 yılında TC-KKTC arasında imzalanan protokol çerçevesinde, Türkiye Kalkınma Bankası (TKB) aracılığı ile ülkede yapılan tüm yatırımlar için yaklaşık 114 milyon TL kredi kullandırılarak 3500 yatak hizmete sunulmuştur. Bafra ve İskele Bölgesi yatırımlarının tamamlanması amacı ile 2008 yılında yeni bir protokol imzalanmış, yaklaşık 15.000 yatağın hizmete sunulması hedeflenmiştir.

Az gelişmiş yörelerin ekonomik aktivitesinin artmasını sağladığı için ayrı bir öneme sahip olan ev pansiyonculuğu, özel ilgi ve eko turizmin geliştirilmesi büyük otellerin yanında KKTC’de desteklenen diğer alanlardır. Bu amaçla Karpaz pilot bölge olarak seçilmiş, özel ilgi turizmi ve eko turizmde önemli yatırımlar yapılmıştır. 2010 yılı itibari ile toplam 14 tesis yaklaşık 180 yatak kapasitesi ile hizmete girmiştir.

KKTC’de büyük otellerin artmasına ve eko turizmin canlanması ve yeni teşviklerle yıllık doluluk oranı gaziolu standardı yüksek pazarlanabilir tesislerde % 65, standardı düşük ve küçük tesislerde % 30, toplamda ise %39 seviyesine ulaşmış, konaklama oranında artış gerçekleşmiştir. 2010 yılı turistik tesislerde geceleme sayısının yaklaşık 1.900.000 olarak gerçekleşmesi, aynı dönemde villalarda konaklamanın 650.000 civarında olduğu tahmin edilmektedir.

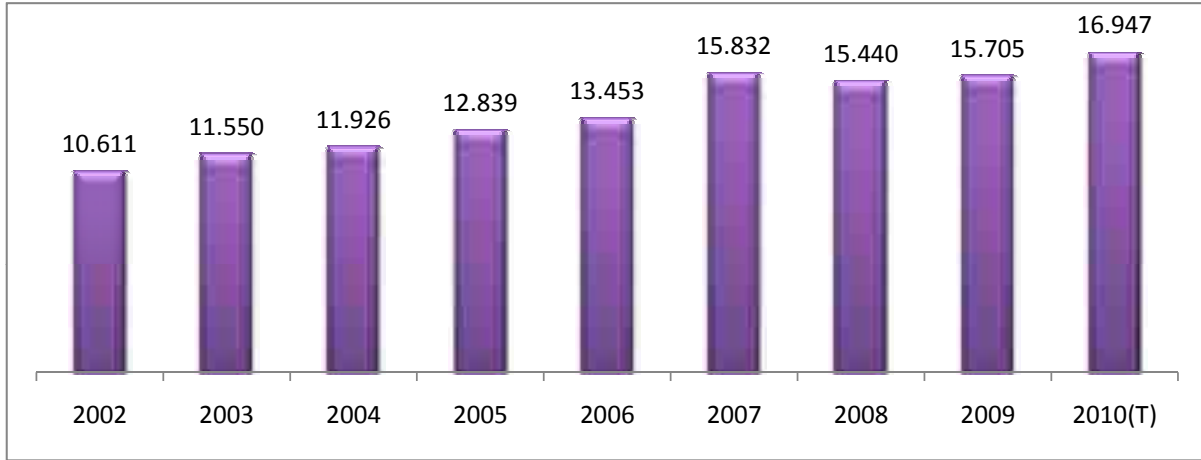
KKTC’ne gelen turistlerin yaklaşık yüzde 60’ı Türkiye’den, yüzde 20’si İngiltere’den, yüzde 20’si ise diğer ülkelerdendir. KKTC’ne yoğunluklu turist gelen Türkiye ve İngiltere’nin yanında 2010 yılında Almanya, Hollanda, İtalya, İran, Rusya ve Ukrayna’dan gelen turist sayısında ciddi artışlar sağlanmıştır. KKTC’ye 2010 yılında Türkiye’den gelen turistlerin konaklamalarında artış, Almanya, Hollanda ve İtalya gibi yeni turizm destinasyonlarında canlanma, İngiltere’den gelen turistlerin konaklama miktarında azalma yaşanmıştır. İngiltere pazarındaki azalma irdelendiğinde 2010 Ocak-Haziran ayları arasında aylık ortalama % 17 civarında, Temmuz’dan itibaren de %23’ler civarında düşüş olduğu görülmüştür. Bu düşüşte dünya kupası, İzlanda’daki volkanın sebep olduğu ulaşım engeli ve İngiltere iç piyasasında yaşanan ekonomik krizin etkili olduğu düşünülmektedir.

Grafik 8: Turist Sayısı

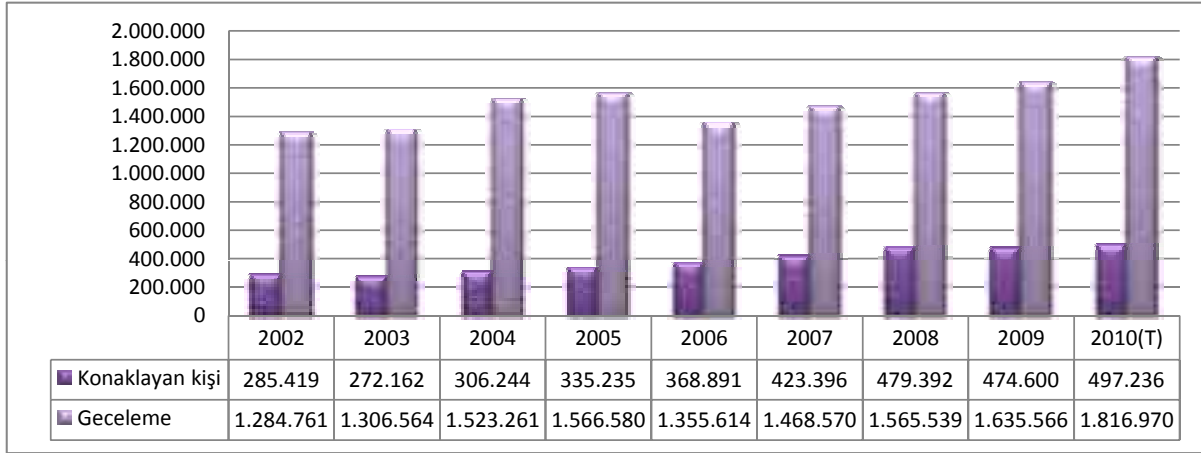
Kaynak: KKTC Turizm Bakanlığı

Grafik 9: Yatak Sayısı

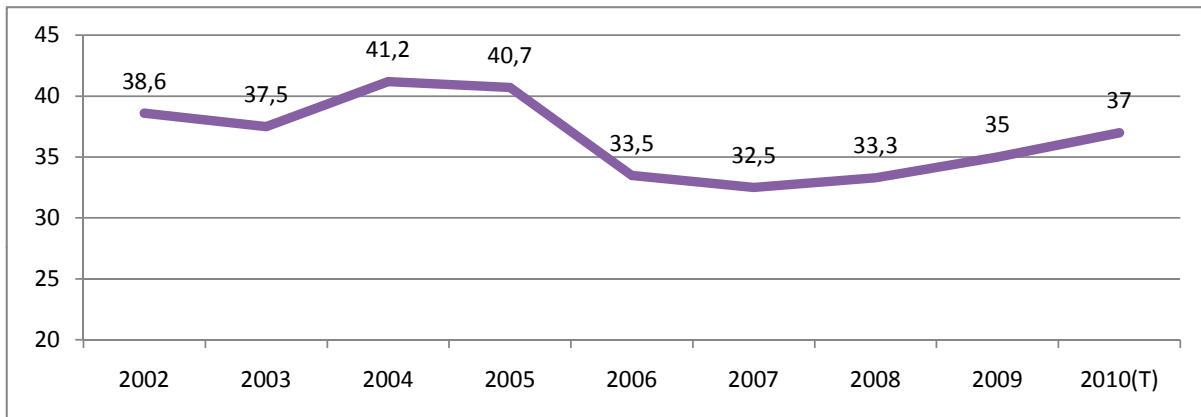
Kaynak: KKTC Turizm Bakanlığı

Grafik 10: Konaklama Durumu

Kaynak: KKTC Turizm Bakanlığı

Grafik 11: Doluluk Oranı

Kaynak: KKTC Turizm Bakanlığı

E. İÇME SUYU VE ÇEVRE SEKTÖRÜ

KKTC yer altı ve yerüstü su potansiyelinin yaklaşık 100 milyon m³'ün üzerinde olduğu tahmin edilmekte olup bu kapasiteyi; başta Güzelyurt havzası, Meserya, Yeşilirmak, karstik kireçtaşı, açık ve kapalı küçük havzalar, deniz ve pissu arıtmalar, denize akışlar ve göletler oluşturmaktadır. Adanın en önemli su kaynağı Güzelyurt ovasıdır. Bu havzadan içme ve kullanma amaçlı yaklaşık yılda 50 milyon m³ su çekilmekte olduğu, son zamanlarda aşırı çekim nedeniyle deniz suyu girişi 1500 metreye ulaşmıştır. İkinci önemli yer altı havzası ise Meserya ovası olup, bazı bölgelerde jibs oluşumları su kalitesini kötü yönde etkilemektedir. Yeşilirmak, Yeşilköy ve benzer kıyı ve iç kesimlerde yeralan küçük ovalarda da az da olsa içme ve kullanmaya elverişli su bulunmaktadır. Ayrıca mevcut akiferler dışında sondaj çalışmalarında daha derinlerde ikincil bir akifere rastlanmış olup su kalitesi, metan gazı ve hidrojen sülfür içermesi nedeniyle içme ve kullanmaya uygun bulunmamıştır. Hem yüzeysel hem de akiferlerden ciddi miktarlarda su denize boşalmaktadır. İçme kullanma için oldukça kaliteli su içeren akiferler, karstik kireçtaşlarıdır.

KKTC'nin kurak iklim kuşağında olması ve yağışların kısa sürede denize ulaşması, adanın yer altı yerüstü su kaynak potansiyelini yetersiz kılmıştır. Ülkenin yaklaşık 25 milyon m³/yıl olan içme kullanma su ihtiyacı, ova ve kireçtaşı akiferlerinde açılan kuyulardan temin edilmektedir. Ancak yer altı suyundan aşırı çekim yapılması sonucu deniz suyu girişimi ile yeraltı su kaynaklarında tuzlanmalar olması üzerine, farklı yöntemlerle su temini projeleri gündeme gelmiştir. İlk olarak 1998 yılında balonla su taşıma projesi ve daha sonra tankerle su taşıma projeleri gündeme gelmiş ancak yeterli şartların ve faydanın oluşmaması üzerine bu projelerden vazgeçilmiştir.

KKTC su ihtiyacına kalıcı çözümün Türkiye'den boru ile 75 milyon m³/yıl su getirme projesi kabul görmüş, proje üç aşamalı olarak yürütülmektedir. Projenin tahminen 2014'de tamamlanması hedeflenmektedir. Türkiye tarafında yapılacak baraj ihalesi tamamlanmış ve inşaat başlanmış olup, deniz geçişi ve KKTC yakası için ihale hazırlığı çalışması sürmektedir.

Türkiye'den su gelmesinden sonra ülke yaklaşık 190 milyon m³ su kapasitesine ulaşacaktır. Mevcut kaynakların korunması, iyileştirilmesi, gelen suyun ekonomik ve yararlı şekilde kullanılması amacıyla havza ve su yönetimi oluşturulmuştur. İlk önce kıyı ovalarının deniz suyu girişimini engellemek için Yeşilirmak havzasında sondaj ve jeofizik verilerle havza modeli çıkarılmaktadır. Meserya ovasında bulunan su kalitesinin iyileştirilmesine yönelik pilot proje uygulaması yapılmakta, alternatifli kullanıma göre modeller geliştirilmektedir.

Amyantlı borulardan yapılmış isale ve şebeke hatlarında yenileme çalışmalarına 2000 yılından itibaren başlanmıştır. Her yıl ayrılan kaynaklarla yerleşim bölgelerindeki şebeke, isale hat değişimleri yapılmakta ve ayrıca su depoları yapılmaktadır. Amyant boruların değiştirilmesi 2011 yılında tamamlanacak olup böylece KKTC'de amyant boru kalmamış olacaktır.

Diğer taraftan AB tarafından Güzelyurt'da denizden su arıtma tesisi kurulması planlanmaktadır. Tesis kapasitesi yaklaşık yıllık 7 milyon m³ olacaktır. Tesisin 2012 yılı ortalarında devreye girmesi planlanmıştır.

KKTC'nin yer altı ve yerüstü su kaynaklarının ve kıyı ovalarının korunmasına, su yasalarının AB normlarına uygun hale getirilmesi ve su ve havza yönetimi ile ilgili çalışmalara hız verilmiştir. Su koordinasyon kurulu kurulmuştur.

Ülkenin en büyük sorunlarından birisi de arıtma, kanalizasyon ve katı atık depolama sistemlerinin bazı bölgelerde hiç olmaması, bazı bölgelerde de yetersiz kalmasıdır.

Mevcut pis su arıtma tesislerinin kapasite artırımları ve iyileştirmelerine yönelik projelerin desteklenmesi yanında yerleşim yerlerinin dağınıklığı ve yeterli nüfusun olmaması (en az 5.000 kişi) arıtma tesisi yapılmasını ekonomik kılmaması nedeniyle doğal arıtma tesisi kurulmasına ve vidanjör sularının bertaraf edilmesi projelerinin yapılması için proje çalışmalarına önem verilmektedir.

KKTC Dikmen bölgesinde vahşi depolama yapılan katı atık tesisi bulunmaktadır. AB kaynakları ile düzenli depolama tesisi kurulması planlanmış ancak, projenin daha iyi hizmet verebilmesine yönelik ilave tesislerle ilgili projelerin de (ayırıştırma, arıtma vs) plana dahil edilmesi gerekmektedir.

2009-2010 yılında ihale edilen 39 isale ve şebeke hattı projesinden, 21 isale-şebeke hattı ile 8 adet depo yapım projesi, Güzelyurt derivasyon kanal ıslahı ile dere ıslah çalışmaları tamamlanmıştır.

F. ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ

Karayolları

Ülkede kara ulaştırmasında belli bir ağ genişliğine ve kalitesine ulaşılmış bulunmaktadır. Ana güzergahlar arasında bölünmüş yol çalışmaları büyük ölçüde tamamlanarak, Lefkoşa-Güzelyurt yolunun hizmete açılmasıyla, bölünmüş yol uzunluğu toplamı 153 Km'ye ulaşmıştır.

T.C. Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yürütülen, Kuzey Sahil Yolu, Girne Çevre Yolu ve Dört Yol-Geçitkale bölünmüş yol çalışmaları devam etmektedir. K.K.T.C. Karayolları Dairesi tarafından yürütülen Gönendere-Tirmeren Yolu ile Taşkent Bayrak Yolu inşaatı tamamlanmış ve birçok yolun bakım, onarım işleri yapılmıştır. K.K.T.C. Karayolları Dairesi tarafından yürütülen çalışmalar için 2010 yılında yaklaşık 12 milyon TL harcama yapılmıştır.

T.C. ile K.K.T.C. arasında imzalanan Master Plan çalışması revize edilmiş ve 2010-2020 "Karayolları Master Planı" hazırlıkları tamamlanmıştır.

Hava Ulaşımı

Kıbrıs Türk Hava Yolları (KTHY) bozulan mali yapısı ve birikmiş borçları nedeni ile faaliyetini sürdüremez hale geldiğinden ruhsatı iptal edilmiş ve Şirket faaliyetleri sonlandırılmıştır. Oluşan arz açığının kapatılması için yeni hava yolu şirketlerine uçuş izni verilmiştir.

Ercan Havalimanının artan havayolu yolcu talebine cevap verecek şekilde geliştirilmesi için uluslararası sivil havacılık mevzuatına göre hava güvenliğini sağlayacak önlemler

çerçevesinde SMART merkezi hizmete alınmış olup, Ercan Havalimanı ile Ağırdağ'da radar yenileme çalışmaları başlatılmıştır.

2010 yılında Ercan Havaalanı yolcu sayısı 2 milyonu aşmıştır.

Diğer taraftan Geçitkale Havalimanının işletme hakkı özel sektöre devredilmiştir.

Deniz Ulaşımı

Denizyolu taşımacılığında önemli sorunlar yaşanmakta olup, ülke potansiyeli yeterli biçimde değerlendirilememektedir. Liman hizmetlerinde kaliteyi yükseltmek ve verimliliği artırmak için bir takım çalışmalar başlatılmış olup, başta Gazimağusa Limanı olmak üzere ülkedeki tüm liman ve marinaların planlanması ve işletilmesine yönelik olarak strateji çalışması tamamlanmak üzeredir.

G. ENERJİ SEKTÖRÜ

KKTC'de yerel nitelikli, kullanılabilir birincil enerji kaynağı bulunmamaktadır. Birincil enerji kaynakları ithal edilerek; ağırlıklı olarak ulaştırma faaliyetleri ve elektrik üretiminde kullanılmaktadır. KKTC'ne ithal edilen başlıca akaryakıt ürünleri kurşunsuz benzin 95, kurşunsuz benzin 97, motorin, Eurodiesel, gazyağı, LPG, jet A-1 ve Fuel-oil'dir.

Yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı konusunda yeterince gelişme sağlanamamıştır. Halen sıcak su ısıtma amaçlı güneş kolektörleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kullanımın enerji değeri henüz bilinmemektedir.

Elektrik

KKTC'nde elektrik üretimi, fuel-oil yakıtlı santrallerde gerçekleştirilmektedir. Ülkenin kurulu güç kapasitesi 352 MV olup, bunun 312 MV'ı fiilen değerlendirilmektedir. Kurulu gücün 265 MV'ı Kıbrıs Türk Elektrik Kurumuna (KIBTEK), 87 MV'ı AKSA Şirketine aittir. KKTC'nde 2010 yılı toplam elektrik üretimi 1.256.262 MWh olup, bunun 715.253 MWh'i KIB-TEK (%57), 541.012 MWh'i AKSA (%43) tarafından üretilmiştir. 2010 yılında elektrik üretimi 2009 yılına göre % 5.3 oranında artış göstermiştir.

KKTC'nde elektrik enerjisi tüketimi konut ağırlıklı olup, konutlar ile bina ve tesislerin soğutma ve ısıtma taleplerine bağlı olarak enerji talebi yıl içinde aylara, gün içinde saatlere göre oldukça önemli değişiklik göstermektedir. Aylara göre en fazla üretim 150.453 MWh ile Ağustos ayında, en düşük üretim ise 82.000 MWh ile Nisan ayında gerçekleşmiştir. Günlere göre anlık enerji talebi en yüksek seviyesine (PUANT) 17 Ağustos tarihinde ulaşmıştır. PUANT'ın en yüksek olduğu 17 Ağustos gününde saatlere göre değişim de oldukça farklılık göstermektedir. Gün içinde en yüksek seviyeye 270 MWh ile saat 15.27'de ulaşılmış, bu değer saat 21.00'de 231 MWh, 03.00'da 191 MWh ve en düşük değer olarak saat 06.00'da 155 MWh olarak ölçülmüştür. 17 Ağustos günü PUANT değerinin en düşük talebe göre artış oranı % 74 dür.

İletim sisteminde kapasite artırma ve yenileme çalışmalarına 2010 yılında da devam etmiş olup, 5. Etap iletim hatları çerçevesinde (66 kV'luk hattın-132 kV'luk hatlara geçiş) 35 Km uzunluğunda Lafkoşa-Güzelyurt hattı ile Lefkoşa şehir merkezi trafo ilavesi ve teknecek dizel santral trafo ilavesi işleri ihale edilmiştir.

2010-2012 Kamunun Etkinliğinin ve Özel Sektörün Rekabet Gücünün Artırılması Programı çerçevesinde oluşturulan Enerji Sektörü İzleme Komitesi biri Ankara'da 3'ü Lefkoşa'da olmak üzere 4 defa toplantı yapmıştır. Toplantıda alınan kararlar çerçevesinde KIB-TEK'in fiyat tarife sisteminde düzenleme önerilmiş ve turizm, tarım ve sanayi sektörüne yönelik düşük tarife uygulaması ortalama satış tarifesi seviyesine yükseltilmiştir. Adı geçen sektörlerle düşük fiyattan enerji temini için bütçeye ödenek konulmuştur.

Akaryakıt

KKTC petrol ürünleri ithal eden bir ülkedir. Petrol ürünleri ithal etme ve dağıtma konusunda 2 ayrı şirket bulunmaktadır. 2010 yılında toplam 293.345.702 litre akaryakıt satışı gerçekleşmiş olup, ürün gruplarına göre satış miktarları aşağıda yer alan tabloda özetlenmiştir. 2010 yılında tüketilen LPG miktarı 19.606.040 Kg'dır. 2010 yılı akaryakıt satış miktarları 2009 yılına göre % 7.44 artış göstermiştir.

Tablo 7- KKTC'nde 2010 Yıllık Akaryakıt Satış Miktarları

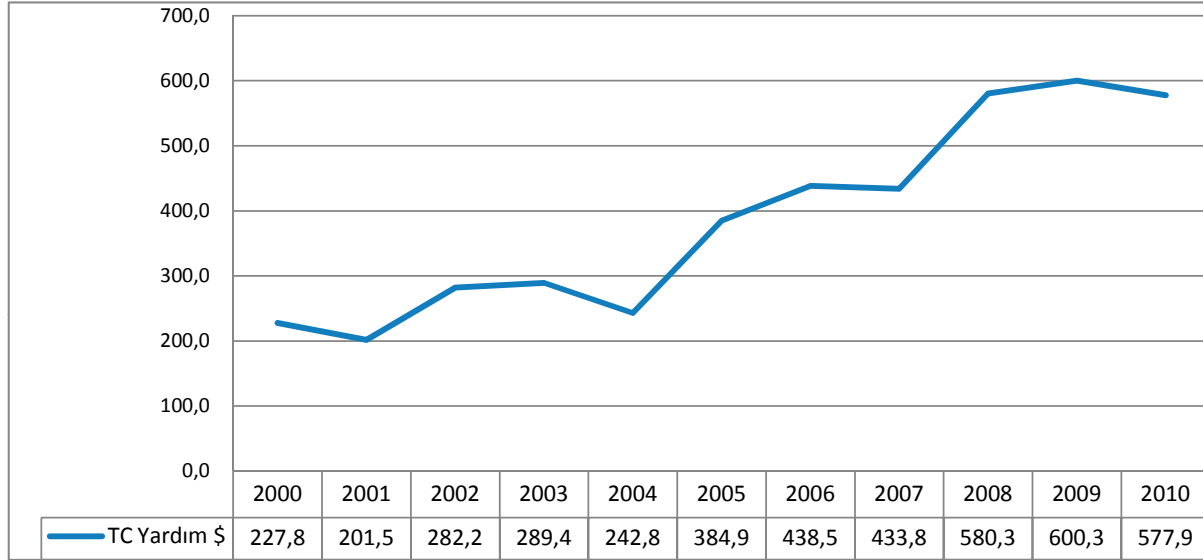
Ürün	Miktar (Litre)
Kurşunsuz Benzin 95	90.147.969
Kurşunsuz Benzin 97	17.394.471
Euro Dizel	31.678.711
Motorin	İç Piyasa
	Gemiler
Motorin Genel	108.561.191
	16.790.422
	125.351.613
Gazyağı	909.036
Jet A-1	27.863.902
Genel Toplam	293.345.702

T.C. YARDIMLARININ GELİŞİMİ

1974 yılından itibaren gerçekleşen Türkiye Cumhuriyeti yardımlarının tahsis alanlarına göre dağılımı bölümün sonunda yer alan Tablo EK:1,2 ve 3'te görülmektedir. Buna göre T.C.'den 2010 yılında K.K.T.C.'ye 1.100.412.450 TL kaynak tahsis edilmiş olup, bunun 867.072.467 TL'si harcamaya dönüşmüştür.

Grafik 1: TC Yardımlarının Gelişimi

(Milyon Dolar)

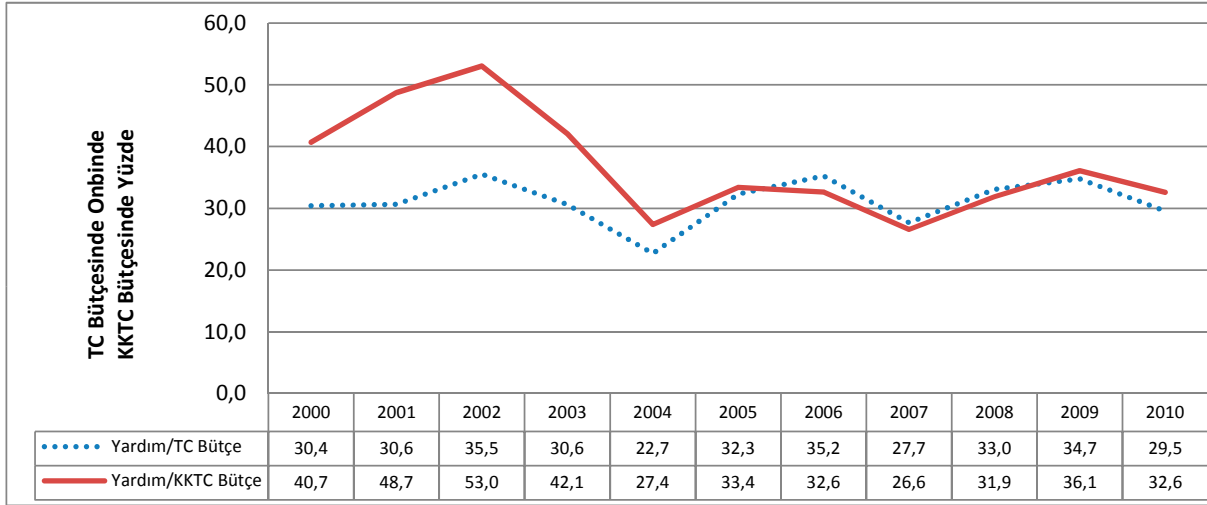

Yukarıdaki grafikte T.C. yardımlarının Dolar cinsinden gelişimi gösterilmektedir. Buna göre T.C. Yardımları sürekli artış göstermektedir. 2001 yılında 201 milyon dolar civarında olan yardımlar , 2006 yılında bu rakamın 2 katına çıkarak 438 milyon dolara, 2009 yılında 3 katına çıkarak 600 milyon dolara ulaşmıştır. 2010 yılında bu rakam 577,9 milyon dolara düşmüştür. Yardımlar 2004 yılında K.K.T.C. bütçesinin zamanında hazırlanıp uygulanamaması nedeniyle azalmıştır. 2005 yılındaki artış da devir ödeneklerinden kaynaklanmıştır. 2006 ve 2007 yılları yardım artışının nispeten yavaşladığı yıllardır. Bu yıllar aynı zamanda K.K.T.C.'de ekonominin güçlendiği, GSMH'da önemli artışların olduğu yıllardır. Küresel ekonomik krizin etkisine karşı tedbir alınmaması neticesinde mali disiplinden sapmanın kamu açıklarına etkisi kendisini 2008 yılında göstermiştir. Bu dönemde kamu açıklarına yönelik olarak yapılan yardımlar bir önceki yıla göre yüzde 66 oranında artmıştır. 2009 yılında T.C. Yardımları büyük oranda artmış olmasına rağmen dolar kurunun 2008 yılına göre yüksek olması nedeniyle grafikte makul bir eğri şeklinde yer almıştır. 2010 yılında dolar aynı seviyesini korurken yardımların azalmaya başladığı görülmektedir. Bu azalma tahsis edilen yardımlardan bazı kalemlerin 2009 yılına göre düşük gerçekleşmesinden kaynaklanmıştır.

Aşağıdaki grafikte 2000 yılından itibaren T.C. Yardımlarının T.C. ve K.K.T.C. bütçesi içindeki büyüklüğü gösterilmiştir. Buna göre 2000 yılında T.C. bütçesi içinde on binde 30,4 büyüklüğüne sahip olan yardımlar 11 yıl sonra on binde 29,5 oranında gerçekleşmiştir. Hemen hemen aynı seviyede olan bu oran T.C. bütçesinin 10 yılda üç kat arttığı dikkate alındığında aynı şekilde üç kat arttığı anlamına gelmektedir. Yardımların K.K.T.C. bütçesi içindeki büyüklüğü ise 2000 yılında yüzde 40,7 iken 2010 yılında yüzde 32,6'ya düşmüştür. Bu da 2009 yılına göre harcamaların, daha fazla öz kaynakla karşılandığını ve kriz öncesi yıl olan 2007 yılı seviyelerine doğru iniş trendine girdiğini göstermektedir.

Grafik 2: TC Yardımlarının Bütçe İçindeki Yeri

(Yüzde ve On binde)

Not: T.C. Kalkınma Bankası vasıtasıyla verilen krediler de toplama dahil edilmiştir.

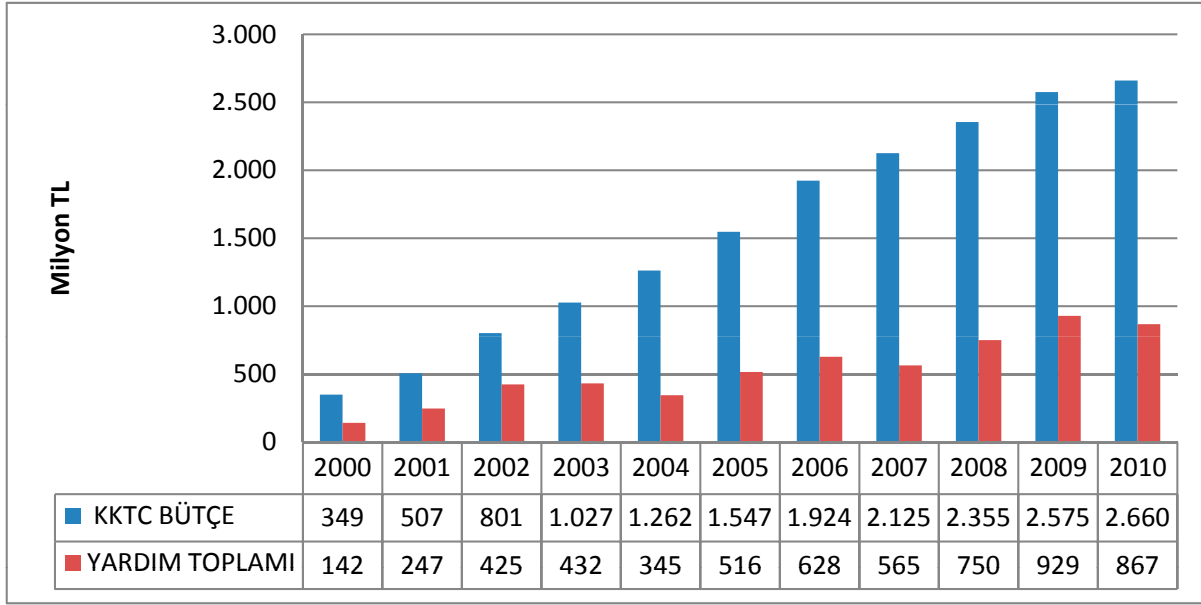
Yukarıdaki grafikte dikkati çeken kısım 2001-2003 yılları arasındaki yardım miktarının bütçelere olan oranının yüksek olmasıdır. 2001 yılından itibaren bankacılık krizine paralel olarak yardımlar artmış ve TC bütçesi içindeki büyüklüğü son yılların en yüksek oranı olan on binde 35,5'e ulaşmıştır. Bu dönem KKTC'de batık bankaların tasfiye edildiği bir dönem olduğu için yardımların bu miktara çıkması istisnai bir durumdur. Daha sonra bu oran 2004 yılında on binde 22,7 seviyesine düşmüştür. 2007 yılından itibaren bu oran artış trendine girmiş ve on binde 27,7 oranından başlayarak on binde 34,7' oranına kadar yükselmiştir.

T.C Yardımları KKTC bütçesi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu oran 2000 yılında yüzde 40,7 iken 2004 yılında yüzde 27,4 oranına düşmüştür. Bunun en önemli sebebi 2004 yılında KKTC'de bütçe çıkartılamaması nedeniyle harcamaların düşük düzeyde kalmasıdır. Bu oran 2008 yılında yüzde 31,9'a 2009 yılında ise yüzde 36,1'e yükselmiştir. 2008 ve 2009 yılında yardımların artması ve dolayısıyla KKTC bütçesindeki payının artması, hem küresel kriz nedeniyle bütçe gelirlerinde yaşanan azalmadan kaynaklanmış hem de hükümetlerin krize karşı seri önlemler alamamasından dolayı harcamaların sürekli artmasından kaynaklanmıştır. Yardımlar mali disiplini sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar sayesinde 2010 yılında oransal olarak azalmıştır.

Aşağıdaki grafikte KKTC bütçesinin yarısının TC Yardımlarından oluştuğu istisnai dönemler olsa da genel olarak bütçenin 1/3'ünün yardımlardan oluştuğu görülmektedir. Bu KKTC bütçesinin TC yardımlarına bağımlılığını göstermekte ve bu durumun düzeltilmesi gereğinin aciliyetini göz önüne sermektedir.

Grafik 3: TC Yardımlarının Bütçe İçindeki Büyüklüğü

(Milyon TL)

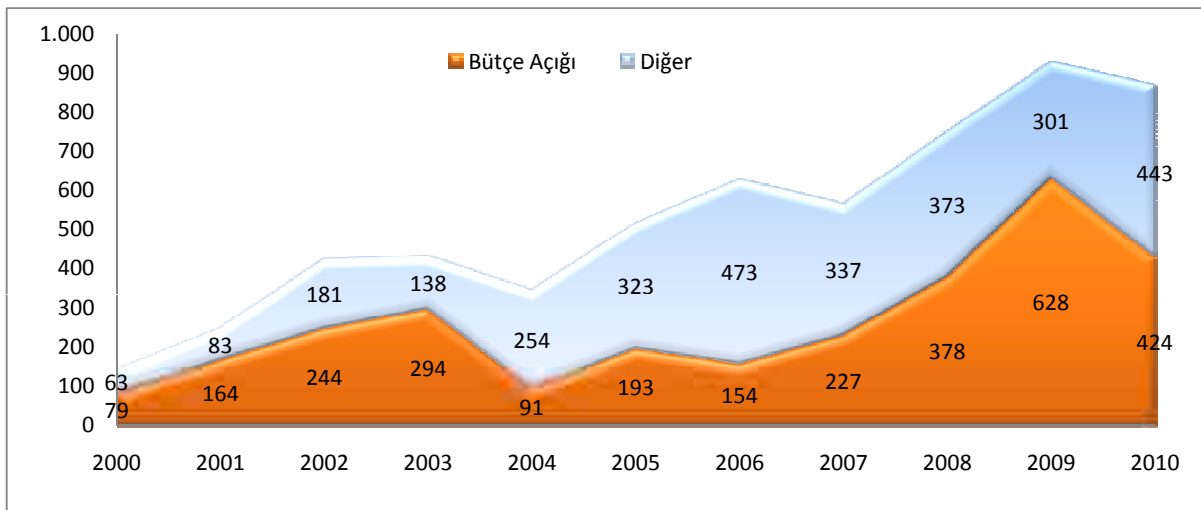

Bu durumun gelişimi yukarıdaki grafikte cari fiyatlarla gösterilmektedir. KKTC bütçesi ile TC Yardımlarının karşılaştırıldığı bu grafikte bütçenin sabit artış hızıyla yükseldiği, yardımların da bütçe büyüklüğünden bağımsız olarak zaman zaman azaldığı ama 2009 yılında bütçenin önemli bir bölümüne ulaştığı 2010 yılında ise azaldığı görülmektedir.

TC Yardımları muhtelif alt başlıklardan oluşmaktadır. Bu başlıklar zamanla değişiklik göstermiş olmakla beraber temel ayırım bütçe açıkları için verilen yardımlar ile bunun dışında kalan yardımlar ayırımıdır. Bu ayırımın temeli yapılan yardımların; verimli alanlarda kullanılmasını sağlamak, bütçe açığı gibi devletin cari nitelikli, her yıl tekrar eden ve sermaye birikimine katkı sağlamayan alanlarda harcanmasını engellemek yaklaşımına dayanmaktadır. Buna göre aşağıdaki grafik yardımların ne kadarının verimli alanlarda kullanıldığını göstermektedir.

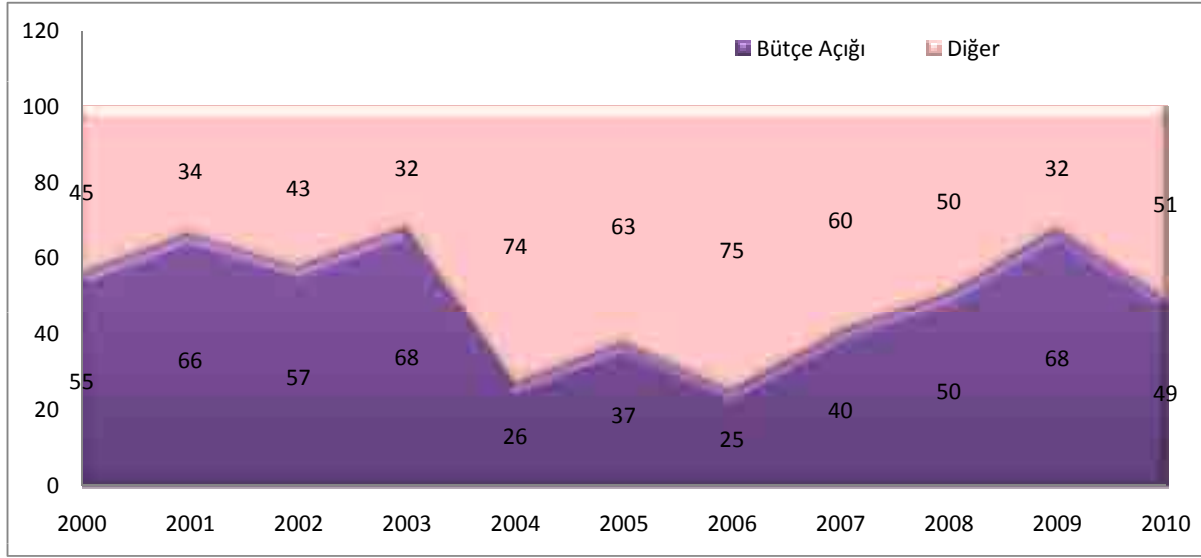
Grafik 4/A: TC Yardımlarının İç Dağılımı

(Milyon TL)

Grafik 4/B: TC Yardımlarının İç Dağılımı

Yüzde

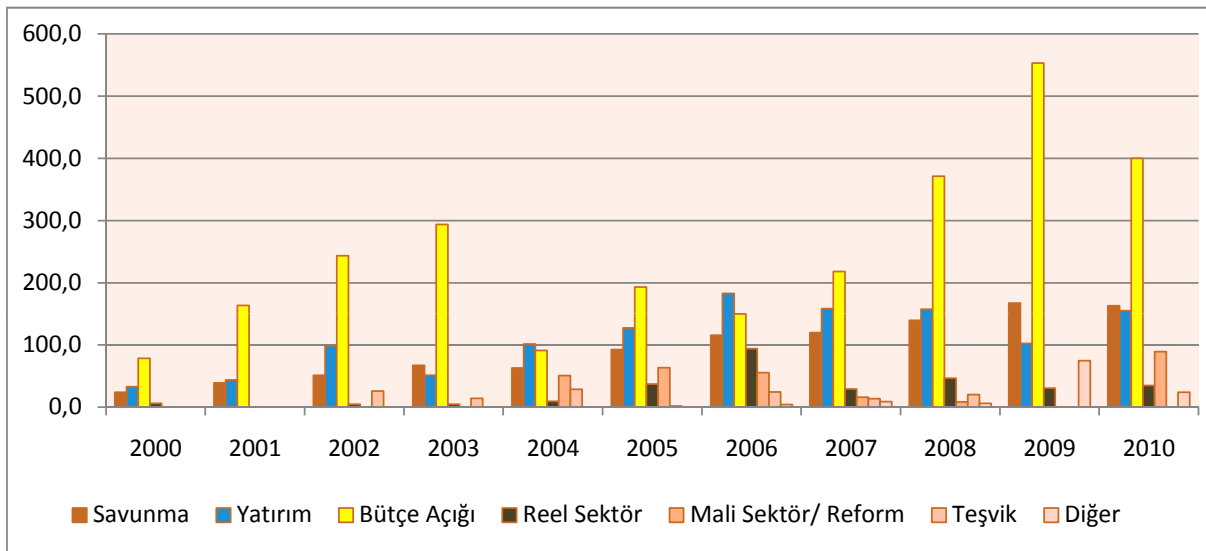

Buna göre yardımlar 2000-2003 yılları arasında cari nitelikteki bütçe harcamalarını finanse etmek amacıyla yani verimsiz alanlarda kullanılırken 2004-2007 yılları arasında daha verimli alanlarda kullanılmıştır. 2006 yılında yardımların yüzde 25'i bütçe açığı için kullanılırken 2009 yılında bu oran yüzde 68'e çıkmıştır. Yardımların verimsiz alanlara kullanım oranı son on yılda iki defa (2003 ve 2009) en kötü seviyesine çıkmıştır. 2010 yılında alınan tedbirler sayesinde dağılım yüzde 51, yüzde 49 olarak gerçekleşmiştir.

Aşağıdaki tabloda yardımların alt başlıklarının 2000-2010 yılları arasındaki gelişimi yer almaktadır. Grafikte bütçe açığı için kullanılan ödeneklerin 2004 ve 2006 yıllarında yatırım harcamalarından az olduğu bunun dışında kalan diğer yıllarda en yüksek değer olması dikkat çekmektedir. 2008 yılında yapılan yardımlar 750 milyon TL'ye ulaşırken bunun 432,7 milyon TL'si bütçe açığı için kullanılmıştır. 2009 yılında ise 928,6 milyon TL'ye ulaşan yardımların 658,5 milyon TL'si bütçe açığı için kullanılmıştır.

Grafik 5: TC Yardımlarının Gelişimi

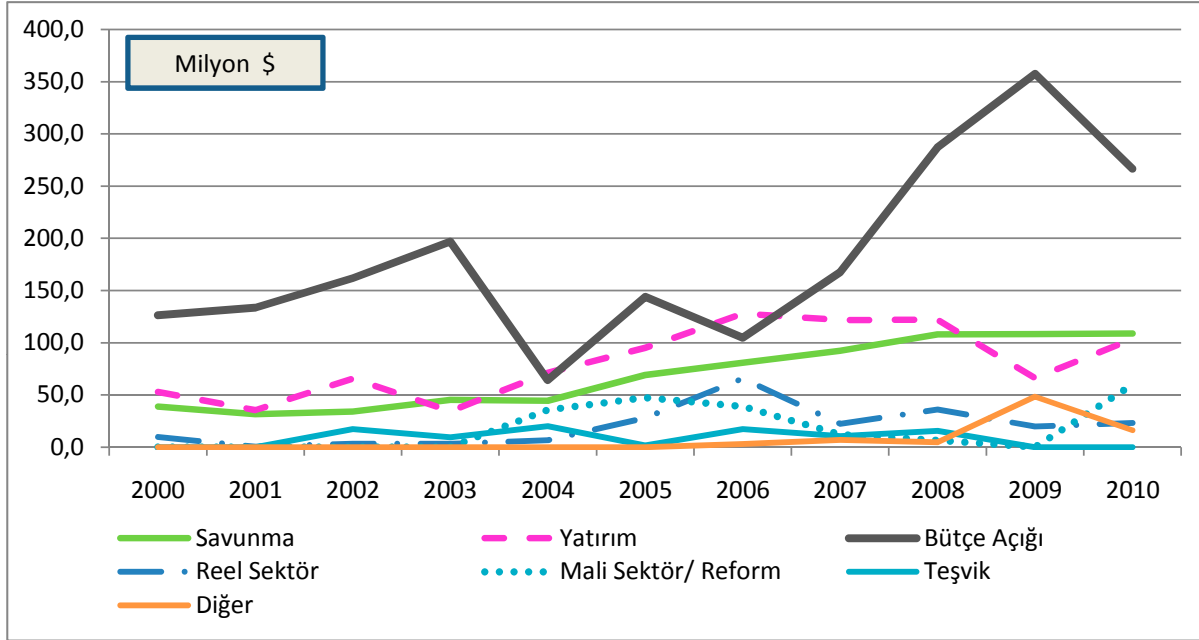
(Milyon TL)

2010 yılında ise bütçe açığı için kullanılan ödeneklere benzer şekilde kullanılan fakat bir reformun finansmanı ile ilişkilendirilerek kullanılan “Reform Destekleme Ödeneklerini” de hesaba katarak baktığımızda yardımların 513,6 milyon TL’sinin bütçe açığı için kullanıldığı söylenebilir.

Grafik 6: TC Yardımlarının Gelişimi

(Milyon \$)

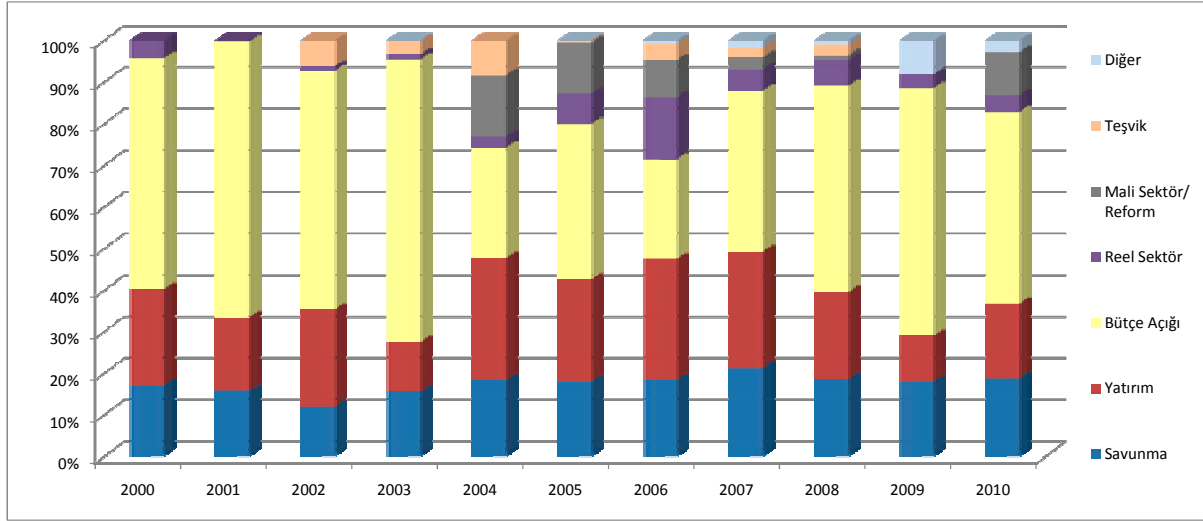

Yukarıdaki grafikte dolar cinsinden yardım kalemlerinin yıllar itibarıyla gelişimi yer almaktadır. 2000 yılında 39 milyon Dolar olan savunma harcamaları, 2009 yılı sonunda 108 milyon dolara ulaşmıştır. 2000’li yılların hemen başında yaşanan bankacılık sektörü krizi neticesinde oluşan mali sektör 2003 yılından sonra isimlendirilerek 2005 yılında en yüksek noktası olan 47,3 milyon dolara ulaşmış aynı artış trendiyle azalarak bir yay oluşturmuş ve 2008 yılında nihayetlenmiştir. 2010 yılında yerini reform destekleme ödeneğine bırakmıştır. Yardımların amacı açısından odak noktası olan yatırımlar incelenen dönem içinde 2006 yılında zirve yapmış ve 128 milyon dolara ulaşmıştır. 2007 ve 2008 yıllarında 121 milyon dolar civarında gerçekleşen yardımlar 2009 yılında doların değer kazanması ve seçim nedeniyle ihale yapılmamasının da etkisiyle 66 milyon dolar seviyesine düşmüştür. 2010 yılında yatırım harcamaları 103 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiş olup 100 milyon dolar seviyesini geçen ender yıllardan biri olmuştur. Yardımların amacı açısından odak noktasını teşkil eden bir diğer kalem olan reel sektör, 2007 yılındaki hızlı düşüşün dışında yatırımlara paralel bir seyir takip etmiştir.

Yukarıdaki grafikte dikkat edilmesi gereken en önemli kalem bütçe açığı kalemidir. Mali sektörün ayrı bir kalem olarak yer aldığı 2004-2006 yılları arasında 2003 yılına göre düşük seyreden bütçe açıkları 2007 yılından sonra önemli oranlara yükselmiştir. 2007 yılında 167 milyon dolar olarak gerçekleşen bütçe açığına verilen yardım miktarı 2008 yılında 287 milyon dolara, 2009 yılında 357 milyon dolara yükselmiştir. 2010 yılında bu rakam alınan tedbirler neticesinde 282,6 milyon dolara düşürülmüştür.

Grafik 7: TC Yardımlarının İç Dağılımı

(%)

2004 yılından sonra bütçe açığı için yapılan yardımların, yardımlar içinde giderek büyük bir alan işgal ettiği yukarıdaki grafikte görülmektedir. Bütçe açıklarına yardımın artması nedeniyle yüksek miktarlara ulaşan TC Yardımları içinde savunma harcamaları yüzde 20 oranını korumuştur. Savunma harcamalarının içindeki ana büyüklüğün personel harcamalarından oluşması nedeniyle yardımların içindeki ağırlığı düşmemiştir.

2010 yılında yardımların kullanımı açısından en önemli gelişme ödemelerde kullanılan nakdin KKTC Hazinesine girmeksizin doğrudan hak ediş sahibine ödenmesi uygulamasıdır. Bu sayede hak ediş ödemelerinin KKTC Hazinesinin nakit sıkışıklığı nedeniyle gecikmesi önlenmiş, böylece yapılan işlerin finansman maliyeti düştüğünden yatırımların daha ucuza yapılması ve yardımların daha da etkin kullanılması teorik olarak sağlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Yardımlarının Gelişimi 1974-2011										
(Cari Fiyatlarla)										
YILLAR	HİBELER			BÜTÇE			KREDİLER			TOPLAM
	SAVUNMA	ALTYAPI PROJELERİ	TOPLAM	KAMU SEKTÖRÜ	REEL SEKTÖR	MALİ SEKTÖR / REF.DEST.*	TEŞVİK KREDİLERİ	BÜTÇE	BÜTÇE DİŞİ	
1974	174.139.000	308.029.000	482.168.000					482.168.000	25.000	482.193.000
1975	106.000.000	265.600.000	371.600.000					371.600.000	104.000	371.704.000
1976	187.918.000	270.493.000	458.411.000					458.411.000	123.900	458.534.900
1977	104.000.000	89.618.000	193.618.000					193.618.000	138.700	193.756.700
1978	164.625.000	154.075.000	318.700.000					318.700.000	238.731	318.938.731
1979	183.300.000	190.786.000	374.086.000					374.086.000	350.000	374.436.000
1980	317.300.000	269.948.000	587.248.000					587.248.000	1.482.092	588.730.092
1981	535.660.000	1.217.226.000	1.752.886.000					1.752.886.000	1.700.000	1.754.586.000
1982	758.000.000	1.859.220.000	2.617.220.000					2.617.220.000	3.364.000	2.620.584.000
1983	1.100.000.000	3.958.220.000	5.058.220.000					5.058.220.000	5.343.372	5.063.563.372
1984	2.514.886.000	9.835.900.000	12.350.786.000					12.350.786.000	7.070.789	12.357.856.789
1985	3.279.529.000	8.073.000.000	11.352.529.000					11.352.529.000	8.750.000	11.361.279.000
1986	4.137.250.000	17.181.000.000	21.318.250.000					21.318.250.000	11.678.267	21.329.928.267
1987	5.980.000.000	18.123.100.000	24.103.100.000					24.103.100.000	14.321.833	24.117.421.833
1988	7.820.000.000	38.884.670.000	46.704.670.000					46.704.670.000	4.000.000	46.708.670.000
1989	12.550.000.000	69.507.260.000	82.057.260.000					82.057.260.000	0	82.057.260.000
1990	25.540.000.000	103.060.000.000	128.600.000.000					128.600.000.000	25.000.000	128.625.000.000
1991	46.975.000.000	190.275.000.000	237.250.000.000					237.250.000.000	83.700.000	237.333.700.000
1992	84.150.000.000	410.850.000.000	495.000.000.000					495.000.000.000	150.000.000	495.150.000.000
1993	126.100.000.000	514.100.000.000	640.200.000.000					640.200.000.000	107.500.000	810.307.500.000
1994	303.000.000.000	561.600.000.000	864.600.000.000					864.600.000.000	1.514.600.000.000	1.514.600.000.000
1995	747.500.000.000	931.125.000.000	1.678.625.000.000					1.678.625.000.000	2.060.625.000.000	2.060.625.000.000
1996	4.267.500.000.000	2.270.700.000.000	6.538.200.000.000					6.538.200.000.000	7.551.400.000.000	7.551.400.000.000
1997	4.825.000.000.000	5.512.500.000.000	10.337.500.000.000					10.337.500.000.000	23.312.500.000.000	23.320.071.026.000
1998	11.000.000.000.000	8.000.000.000.000	19.000.000.000.000					19.000.000.000.000	48.300.000.000.000	48.300.000.000.000
1999	17.600.000.000.000	23.700.100.000.000	41.300.100.000.000					41.300.100.000.000	68.567.400.000.000	68.567.400.000.000
2000	24.275.000.000.000	33.000.000.000.000	57.275.000.000.000					57.275.000.000.000	142.100.000.000.000	142.100.000.000.000
2001	38.870.000.000.000	43.665.000.000.000	82.535.000.000.000					82.535.000.000.000	246.870.838.000.000	246.870.838.000.000
2002	51.418.000.000.000	99.000.000.000.000	150.418.000.000.000					150.418.000.000.000	424.999.933.000.000	424.999.933.000.000
2003	67.500.000.000.000	51.430.000.000.000	118.930.000.000.000					118.930.000.000.000	432.054.826.000.000	432.054.826.000.000
2004 (YTL)	63.236.233	101.602.031	164.838.264					164.838.264	345.357.499	345.357.499
2005(TL)	92.798.997	127.381.082	220.180.079					220.180.079	516.110.136	516.110.136
2006	115.833.589	183.033.454	298.867.043					298.867.043	627.583.129	627.583.129
2007	120.047.875	158.317.708	278.365.583					278.365.583	564.556.054	564.556.054
2008	139.791.027	157.565.115	297.356.142					297.356.142	750.300.522	750.300.522
2009	167.395.579	102.695.376	270.090.955					270.090.955	928.690.272	928.690.272
2010	163.327.202	155.303.458	318.630.660					318.630.660	867.072.467	867.072.467
2011**	216.961.205	265.497.120	482.458.325					482.458.325	1.124.156.319	1.124.156.319

*Reform Destekleme Ödeneği 2010 yılından itibaren verilmeye başlamış olup bütçe açığına verilen katkı gibi kullanılmaktadır.

** Bütçe ve Devir Ödeneği

KKTC'ye Yapılan Türkiye Cumhuriyeti Yardımlarının Gelişimi 1974-2011										(Dolar)		
YILLAR	SAVUNMA	HİBELER ALTYAPI PROJELERİ	TOPLAM	BÜTÇE			KREDİLER		TEŞVİK KREDİLERİ	BÜTÇE	BÜTÇE DIŞI	TOPLAM
				KAMU SEKTÖRÜ	REEL SEKTÖR	MALİ SEKTÖR / REFORM.DEST.*	TOPLAM					
1974	12.438.500	22.002.071	34.440.571							34.440.571	1.786	34.442.357
1975	7.571.429	18.971.429	26.542.857							26.542.857	7.429	26.550.286
1976	11.744.875	16.905.813	28.650.688							28.650.688	7.744	28.658.431
1977	5.777.778	4.978.778	10.756.556							10.756.556	7.706	10.764.261
1978	6.859.375	6.419.792	13.279.167							13.279.167	9.947	13.289.114
1979	5.912.903	6.154.387	12.067.290							12.067.290	11.290	12.078.581
1980	4.230.667	3.599.307	7.829.973							7.829.973	19.761	7.849.735
1981	4.869.636	11.065.691	15.935.327							15.935.327	15.455	15.950.782
1982	4.708.075	11.547.950	16.256.025							16.256.025	20.894	16.276.919
1983	4.910.714	17.670.625	22.581.339							22.581.339	23.854	22.605.194
1984	6.909.027	27.021.703	33.930.731							33.930.731	19.425	33.950.156
1985	6.306.787	15.525.000	21.831.787							21.831.787	16.827	21.848.613
1986	6.184.230	25.681.614	31.865.845							31.865.845	17.456	31.883.301
1987	6.985.981	21.171.846	28.157.827							28.157.827	16.731	28.174.558
1988	5.483.871	27.268.352	32.752.223							32.752.223	2.805	32.755.028
1989	5.917.020	32.770.985	38.688.006							38.688.006	0	38.688.006
1990	9.800.460	39.547.199	49.347.659							49.347.659	9.593	49.357.252
1991	11.251.497	45.574.850	56.826.347							56.826.347	20.048	56.846.395
1992	12.241.781	59.768.694	72.010.474							72.010.474	21.821	72.032.296
1993	11.426.241	46.583.907	58.010.149		0	15.404.132	15.404.132			73.414.281	9.741	73.424.021
1994	10.171.881	18.853.229	29.025.111		0	21.820.867	21.820.867			50.845.978	0	50.845.978
1995	16.342.727	20.357.354	36.700.081		0	8.351.735	8.351.735	0	45.051.816	0	45.051.816	
1996	52.435.308	27.900.376	80.335.684		0	6.305.753	6.305.753	6.143.563	92.785.000	0	92.785.000	
1997	31.728.600	36.249.515	67.978.115		0	3.123.541	3.123.541	82.198.447	153.300.103	49.786	153.349.889	
1998	42.149.793	30.654.395	72.804.187		111.122.181	1.149.540	112.271.721	0	185.075.908	0	185.075.908	
1999	41.892.194	56.411.886	98.304.080		64.266.434	636.238	64.902.672	0	163.206.752	0	163.206.752	
2000	38.920.706	52.909.714	91.830.420		126.261.817	9.740.197	136.002.014	0	227.832.433	0	227.832.433	
2001	31.719.944	35.632.914	67.352.858		133.624.314	482.287	134.106.601	0	201.459.459	0	201.459.459	
2002	34.145.726	65.744.037	99.889.763		161.758.177	3.320.406	165.078.583	17.266.111	282.234.456		282.234.456	
2003	45.208.926	34.445.852	79.654.778		196.792.662	3.348.809	200.141.471	9.577.595	289.373.844		289.373.844	
2004 (YTL)	44.459.263	71.432.962	115.892.226		64.313.910	6.636.667	106.692.709	20.224.278	242.809.213		242.809.213	
2005(TL)	69.212.127	95.004.428	164.216.555		143.945.833	27.818.284	219.092.528	1.620.511	384.929.595		384.929.595	
2006	80.939.852	127.896.414	208.836.267		107.879.954	65.606.090	212.454.354	17.239.223	438.529.844		438.529.844	
2007	92.237.524	121.641.748	213.879.272		174.582.745	22.468.906	209.258.943	10.632.499	433.770.714		433.770.714	
2008	108.121.403	121.868.776	229.990.179		292.039.290	36.181.202	334.700.775	15.629.164	580.320.117		580.320.117	
2009	108.202.034	66.380.777	174.582.810		405.862.578	19.846.307	425.708.886	0	600.291.696		600.291.696	
2010	108.858.385	103.510.520	212.368.905		282.698.379	23.205.260	365.539.167	0	577.908.073		577.908.073	
2011**	138.662.065	169.681.851	308.343.916		257.702.421	63.910.995	382.664.394	27.451.178	718.459.489		718.459.489	
TOPLAM	1.226.929.377	1.675.833.240	2.902.762.617	2.522.850.695		339.357.216	3.123.620.845	207.982.569	6.234.366.031	300.885	6.234.666.917	

*Reform Destekleme Ödeneği 2010 yılından itibaren verilmeye başlanmış olup bütçe açığına verilen katkı gibi kullanılmaktadır.

** Bütçe ve Devir Ödeneği

KKTC'ye Yapılan Türkiye Cumhuriyeti Yardımlarının Gelişimi 1974-2011										(2010 Fiyatlarıyla)			
YILLAR	SAVUNMA	HİBELER		TOPLAM	BÜTÇE			KREDİLER		TEŞVİK KREDİLERİ	BÜTÇE	BÜTÇE DIŞI	TOPLAM
		ALT YAPI	PROJELERİ		KAMU SEKTÖRÜ	REEL SEKTÖR	MALİ SEKTÖR / REFORM.DEST.*						
1974	106.367.703	188.150.483		294.518.186							294.518.186	15.271	294.533.457
1975	53.209.102	133.323.938		186.533.040							186.533.040	52.205	186.585.246
1976	80.712.810	116.179.664		196.892.473							196.892.473	53.216	196.945.690
1977	34.209.880	29.479.048		63.688.928							63.688.928	45.624	63.734.552
1978	32.038.611	29.985.415		62.024.025							62.024.025	46.461	62.070.486
1979	20.233.628	21.059.973		41.293.601							41.293.601	38.635	41.332.236
1980	19.944.604	16.968.188		36.912.792							36.912.792	93.160	37.005.953
1981	24.778.057	56.305.296		81.083.352							81.083.352	78.637	81.161.989
1982	26.067.115	63.937.337		90.004.452							90.004.452	115.686	90.120.138
1983	28.788.636	103.592.503		132.381.138							132.381.138	139.844	132.520.982
1984	44.351.958	173.463.698		217.815.656							217.815.656	124.699	217.940.355
1985	39.887.606	98.188.685		138.076.291							138.076.291	106.423	138.182.714
1986	37.384.640	155.249.379		192.634.018							192.634.018	105.526	192.739.545
1987	38.902.756	117.899.422		156.802.178							156.802.178	93.170	156.895.348
1988	30.137.935	149.859.805		179.997.740							179.997.740	15.416	180.013.156
1989	29.618.584	164.040.366		193.658.950							193.658.950	0	193.658.950
1990	37.598.760	151.719.976		189.318.736							189.318.736	36.804	189.355.539
1991	41.666.914	168.774.285		210.441.199							210.441.199	74.242	210.515.441
1992	43.886.947	214.271.563		258.158.509							258.158.509	78.230	258.236.739
1993	39.595.223	161.426.677		201.021.900	0	53.379.761				53.379.761	254.401.661	33.755	254.435.416
1994	46.118.068	85.478.241		131.596.308	0	98.933.149				98.933.149	230.529.457	0	230.529.457
1995	60.161.351	74.940.117		135.101.468	0	30.744.664				30.744.664	165.846.132	0	165.846.132
1996	190.442.347	101.332.733		291.775.080	0	22.902.170				22.902.170	336.990.355	0	336.990.355
1997	115.930.491	132.449.084		248.379.575	0	11.412.846				11.412.846	560.130.480	181.909	560.312.389
1998	143.141.020	104.102.560		247.243.581	377.371.781	3.903.846				381.275.627	628.519.207	0	628.519.207
1999	138.914.984	187.062.444		325.977.428	213.108.214	2.109.771				215.217.986	541.195.414	0	541.195.414
2000	123.680.468	168.134.107		291.814.576	401.229.120	30.951.961				432.181.080	723.995.656	0	723.995.656
2001	128.265.131	144.087.907		272.353.038	540.333.242	1.950.211				542.283.453	814.636.491	0	814.636.491
2002	117.043.881	225.355.794		342.399.676	554.470.707	11.381.606				565.852.313	967.436.338	0	967.436.338
2003	122.630.592	93.435.428		216.066.020	533.806.110	9.083.748				542.889.858	784.935.395	0	784.935.395
2004	103.873.775	166.894.612		270.768.387	150.261.793	15.505.781				249.274.813	567.294.818	0	567.294.818
2005	140.902.991	193.411.309		334.314.300	293.046.888	56.632.842				83.507.238	783.644.914	0	783.644.914
2006	160.463.611	253.555.201		414.018.811	213.872.481	130.064.361				96.351.825	869.387.332	0	869.387.332
2007	152.926.910	201.678.187		354.605.097	289.452.693	37.252.739				34.176.835	719.178.183	0	719.178.183
2008	161.240.098	181.741.383		342.981.480	435.514.544	53.956.575				17.628.349	865.424.140	0	865.424.140
2009	181.711.015	111.477.741		293.188.755	681.592.559	33.329.250				23.307.577	1.008.110.564	0	1.008.110.564
2010	163.327.202	155.303.458		318.630.660	424.150.471	34.816.336				0	867.072.467	0	867.072.467
2011	211.976.845	259.397.720		471.374.565	393.957.397	97.702.649				41.965.437	1.098.330.505	0	1.098.330.505
TOPLAM	3.112.555.442	4.832.239.304		7.944.794.746	5.502.168.001	736.014.265				575.443.907	15.228.243.550	1.461.437	15.229.704.987

*Reform Destekleme Ödeneği 2010 yılından itibaren verilmeğe başlanmış olup bütçe açığına verilen katkı gibi kullanılmaktadır.

** Bütçe ve Devir Ödeneği

MALİ RAPORLAR

TABLO 1- 2010 YILINDA PLANLANAN T.C. YARDIMLARI

		PLANLANAN	EKLENEN/ DÜŞÜLEN	SON ÖDENEK DURUMU
BÜTÇELERE GÖRE DAĞILIM				
2010 T.C. BÜTÇESİ	Savunma	180.000.000	0	180.000.000
	Altyapı Yatırımları	125.000.000	4.325.000	129.325.000
	Kredi Yardımı	590.000.000	0	590.000.000
	Teşvik Yardımı	15.000.000	0	15.000.000
	TOPLAM	910.000.000	4.325.000	914.325.000
2009 T.C. BÜTÇESİNDEN DEVREDEN BÜTÇE EMANETİ	Savunma			0
	Altyapı Yatırımları	98.561.168	0	98.561.168
	Kredi Yardımı	17.000.000		17.000.000
	Teşvik Yardımı	22.952.200	0	22.952.200
	TOPLAM	138.513.368	0	138.513.368
NAKİT VE AVANS DEVRİ	Savunma	15.288.408		15.288.408
	Altyapı Yatırımları	2.914.410		2.914.410
	Kredi Yardımı	19.897.660		19.897.660
	Reel Sektör Geri Dönüş (2010 Tahmin)	9.473.605		9.473.605
	Teşvik Yardımı	0	0	0
	TOPLAM	47.574.083	0	47.574.083
TOPLAM PLANLANAN YARDIM		1.096.087.450	4.325.000	1.100.412.450
KULLANIM ALANLARINA GÖRE DAĞILIM				
SAVUNMA YARDIMI	2010 T.C. Bütçesi	180.000.000		180.000.000
	2009 T.C. Bütçesi Emanet Hesabı	0		0
	Nakit ve Avans	15.288.408		15.288.408
	TOPLAM SAVUNMA YARDIMI	195.288.408	0	195.288.408
YATIRIM YARDIMI	2010 T.C. Bütçesi	125.000.000	4.325.000	129.325.000
	2009 T.C. Bütçesi Emanet Hesabı	98.561.168		98.561.168
	Nakit ve Avans	2.914.410		2.914.410
	TOPLAM YATIRIM YARDIMI	226.475.578	4.325.000	230.800.578
KREDİ YARDIMI	2010 T.C. Bütçesi	590.000.000	0	590.000.000
	2009 T.C. Bütçesi Emanet Hesabı	17.000.000		17.000.000
	Nakit ve Avans	19.897.660		19.897.660
	Reel Sektör Geri Dönüş (2010 Tahmin)	9.473.605		9.473.605
	TOPLAM KREDİ YARDIMI	636.371.265	0	636.371.265
TEŞVİK YARDIMI	2010 T.C. Bütçesi	15.000.000	0	15.000.000
	2009 T.C. Bütçesi Emanet Hesabı	22.952.200		22.952.200
	TOPLAM TEŞVİK YARDIMI	37.952.200	0	37.952.200
TOPLAM PLANLANAN YARDIM		1.096.087.450	4.325.000	1.100.412.450

**TÜRKİYE CUMHURİYETİNCE 2010 YILINDA
KÜZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİNE YAPILMASI PLANLANAN YARDIMLAR
(GENEL İÇMAL)**

TL

AÇIKLAMALAR	2009 YILINDAN DEVREDEN			2010			YAPILAN REVİZE İŞLEMLERİ	2010 YILI SONU TOPLAM REVİZE ÖDENEĞİ	2010 YILI HARCAMASI	2011 YILINA DEVREDEN ÖDENEK
	(KKTC'ndeki) NAKİT	(Türkiye'deki) BÜTÇE EMANETİ	TOPLAM	BÜTÇE ÖDENEĞİ	GERİ DÖNÜŞ ÖDENEĞİ	EKLENEN DÜŞÜLEN				
SAVUNMA ÖDENEKLERİ (HİBE)	15.288.407,55		15.288.407,55	180.000.000,00	0,00	0,00	0,00	195.288.407,55	163.327.202,50	31.961.205,05
ALTYAPI PROJELERİ (HİBE)	2.914.410,37	98.561.168,00	101.475.578,37	125.000.000,00	0,00	4.325.000,00	15.000.000,00	245.800.578,37	155.303.457,99	90.497.120,38
Ankara Kaynaklı Projeler			0,00	79.333.958,00			9.275.000,00	88.608.958,00	88.391.419,99	
Lefkoşa Kaynaklı Projeler	2.914.410,37	98.561.168,00	101.475.578,37	45.666.042,00		4.325.000,00	5.725.000,00	157.191.620,37	66.912.038,00	
TEŞVİK KREDİLERİ (T.KALKINMA BANKASI)	22.952.199,90	22.952.199,90	22.952.199,90	15.000.000,00	0,00	0,00	-15.000.000,00	22.952.199,90	0,00	22.952.199,90
KREDİLER	19.897.660,00	17.000.000,00	36.897.660,00	590.000.000,00	9.473.604,67	0,00	0,00	636.371.264,67	548.441.807,48	88.605.155,71
Kamu Sektörü (Cari Bütçe Açığına Katkı)			0,00	400.000.000,00		0,00		400.000.000,00	400.000.000,00	0,00
Kamu Sektörü (MTK Gid. Katkı)	1.875.133,35	0,00	1.875.133,35	50.000.000,00		0,00	-1.000.000,00	50.875.133,35	22.654.339,90	28.220.793,45
Kamu Sektörü (Diğer)	496.131,32		496.131,32	0,00			1.000.000,00	1.496.131,32	1.496.131,32	0,00
Reel Sektör (Geri dönüşler dahil)	17.526.395,33	17.000.000,00	34.526.395,33	45.000.000,00	9.473.604,67		-15.000.000,00	74.000.000,00	34.816.336,26	39.859.362,26
Reform Destekleme Ödeneği	0,00	0,00	0,00	95.000.000,00			15.000.000,00	110.000.000,00	89.475.000,00	20.525.000,00
TOPLAM	38.100.477,92	138.513.367,90	176.613.845,82	910.000.000,00	9.473.604,67	4.325.000,00	0,00	1.100.412.450,49	867.072.467,97	234.015.681,04

2010 yılında gerçekleşen geri dönüşler öngörülerinin üzerinde olduğundan Reel Sektör kullanım alanından 675.698,52 TL daha fazla devir işlemi gerçekleştirilmiştir.

TABLO 3- ANKARA KAYNAKLI PROJELER 2010 YILI ÖDENEK VE GERÇEKLEŞME DURUMU

TL

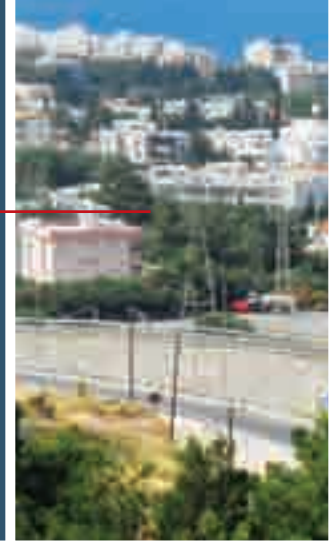
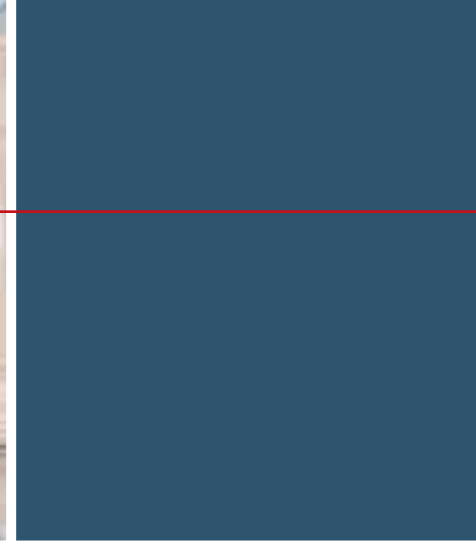
PROJE ADI	SORUMLU KURUM	2010 Ödeneği	Tadil Ödenek	Eklene- Düşülen	Toplam Ödenek	Toplam Harcama
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ		31.000.000	31.000.000	13.985.000	44.985.000	44.500.000
KKTC Karayolları Master Plan Uygulama Projesi	Karayolları Genel Müdürlüğü	27.000.000	27.000.000	13.500.000	40.500.000	40.500.000
Ercan Havaalanı SMART Projesi	DHİM Genel Müdürlüğü	4.000.000	4.000.000	485.000	4.485.000	4.000.000
KÜLTÜR SEKTÖRÜ		3.000.000	3.000.000		3.000.000	
Belediyelerce Yapırlacak Camilerin Yapımına Katkı Projesi	T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği	3.000.000	3.000.000		3.000.000	
YÜKSEK ÖĞRETİM SEKTÖRÜ		25.000.000	25.000.000	3.650.000	28.650.000	22.150.000
ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu Giderlerine Katkı Projesi	ODTÜ KKK Rektörlüğü	18.000.000	18.000.000	3.650.000	21.650.000	21.650.000
İTÜ Kuzey Kıbrıs Kampusu Yatırım Giderlerine Katkı Projesi	İstanbul Teknik Üniversitesi	7.000.000	7.000.000		7.000.000	500.000
DIĞER KAMU SEKTÖRÜ		13.906.790	13.906.790	-8.360.000	5.546.790	262.038
Müşavirlik Hizmetleri Projesi	T.C. Lefkoşa Büyükelçiliği	2.406.790	2.406.790		2.406.790	262.038
E-Devlet Projesi	Başbakanlık	6.500.000	6.500.000	-6.000.000	500.000	
KKTC'de Nirengi Ağı Oluşturulması Projesi	Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	5.000.000	5.000.000	-2.360.000	2.640.000	
ÇEVRE SEKTÖRÜ		1.427.168	1.427.168		1.427.168	
Yeni Baraj Ana İsale Hatları ve Diğer Su Etüt-Proje ve Yatırımları Projesi	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü	1.427.168	1.427.168		1.427.168	
SAVUNMA, GÜVENLİK VE ADALET SEKTÖRÜ		5.000.000	5.000.000		5.000.000	
Yeni Cezaevi Yapımı Projesi	İçişleri Bakanlığı	5.000.000	5.000.000		5.000.000	
TOPLAM		79.333.958	79.333.958	9.275.000	88.608.958	66.912.038

TABLO 4- LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER 2010 YILI ÖDENEK VE GERÇEKLEŞME DURUMU

TL					
LEFKOŞA KAYNAKLI PROJELER	2010 Ödeneği	Tadil Ödenek	Eklenen/ Düşülen	Toplam Ödenek	Toplam Harcama
TARIM SEKTÖRÜ	2.500.000,00	7.000.000,00	1.379.000,00	8.379.000,00	3.579.785,27
Balıkçı Barınaklarının İyileştirilmesi ve Geliştirilmesi Projesi	500.000,00	500.000,00		500.000,00	67.732,75
Otomatik Meteoroloji Ölçüm Sistemleri Projesi	500.000,00	500.000,00	379.000,00	879.000,00	813.767,87
Bitki Koruma ve Bitkisel Üretimi Geliştirme Projesi		285000		285.000,00	219.636,51
Modern Sulama Sistemlerinin Geliştirilmesi Katkı Projesi		100000		100.000,00	100.000,00
Hayvancılığın ve Organize Hayvan Barınaklarının Geliştirilmesi ve Katkı Projesi		250000	105.000,00	355.000,00	144.104,51
Balıkçılığın Geliştirilmesi Teşviki ve Katkı Projesi		65000	-65.000,00		
Hayvan Islahı, Hayvansal Hastalık ve Zararlılarla Mücadele Projesi	800.000,00	1.570.000,00		1.570.000,00	526.802,14
Tarımsal Araştırma ve Geliştirme Projesi	700.000,00	830.000,00	-163.070,00	666.930,00	202.348,76
KKTC Ormancılık Sektörünü Geliştirme Projesi		2900000	1.123.070,00	4.023.070,00	1.505.392,73
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	500.000,00	1.300.000,00		1.300.000,00	1.126.027,49
Organize Sanayi Bölgeleri Altyapı İnşaatına Katkı Projesi	500.000,00	1.300.000,00		1.300.000,00	1.126.027,49
ENERJİ SEKTÖRÜ	6.800.000,00	16.700.000,00	-200.000,00	16.500.000,00	4.749.583,18
Elektrik Altyapılarının Tamamlanmasına Katkı Projesi	1.000.000,00	10.900.000,00		10.900.000,00	4.749.583,18
UCT Standartlarına Uyum Projesi	5.800.000,00	5.800.000,00	-200.000,00	5.600.000,00	
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	1.250.000,00	36.625.000,00	1.200.000,00	37.825.000,00	26.336.532,52
Yol Yapım Projesi	500.000,00	16.471.000,00	1.800.000,00	18.271.000,00	12.283.977,18
Lefkoşa Güzel yurt Duple Yolu III. Etap (Yılmazköy-Mevlevi-Güzel yurt-Kalkanlı) Projesi		13780000	1.000.000,00	14.780.000,00	10.319.474,36
Lefkoşa-Şehirci Anayolları Açma ve Bölünmüş Yolları Tamamlama Prj.	500.000,00	3.200.000,00		3.200.000,00	2.592.357,99
Limanların ve Diğer Kıyı Yapılarının Geliştirilmesi Projesi	250.000,00	1.150.000,00	200.000,00	1.350.000,00	1.107.017,97
Ercan Havaalanının Eksikliklerinin Giderilmesi Projesi		1024000	-1.800.000,00	224.000,00	33.705,02
TURİZM SEKTÖRÜ	3.000.000,00	3.000.000,00	-3.000.000,00		
Bafra Turizm Bölgesi Planlama ve Çevre Düzenlemesi Projesi	1.500.000,00	1.500.000,00	-1.500.000,00		
Turizm Çeşitlendirme Projesi	1.500.000,00	1.500.000,00	-1.500.000,00		
EĞİTİM SEKTÖRÜ	6.275.000,00	9.485.000,00	830.000,00	10.315.000,00	3.292.978,31
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Destek Projesi	4.325.000,00	4.325.000,00		4.325.000,00	
Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	1.000.000,00	3.830.000,00	790.000,00	4.620.000,00	2.750.067,15
Meslek Liseleri Altyapı Modernizasyon (Donanım) Projesi		195000		195.000,00	194.999,27
Gençlere Yönelik Etkinliklerin Desteklenmesi Projesi	750.000,00	750.000,00		750.000,00	157.919,14
Gençlik Kamplarını Geliştirme Projesi		150000		150.000,00	149.999,98
Sportif Faaliyetlere ve Spor Tesislerine Katkı Projesi	200.000,00	235.000,00	40.000,00	275.000,00	39.992,77
KÜLTÜR SEKTÖRÜ	7.750.000,00	26.980.000,00	3.566.000,00	30.546.000,00	20.611.218,93
Din Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	1.000.000,00	8.000.000,00		8.000.000,00	3.831.686,48
Tanıtma, Enformasyon ve Tören Giderlerine Katkı Prj.	1.750.000,00	2.420.000,00	1.171.000,00	3.591.000,00	3.196.151,00
Dernek,Birlik,Kulüp,Sendika ve Vakıflara Katkı Projesi	1.500.000,00	10.100.000,00	1.600.000,00	11.700.000,00	11.601.407,80
Anıtlar, Şehitlikler ve Müzeler Yapım ve Onarımı ile Katkı Projesi	150.000,00	320.000,00	795.000,00	1.115.000,00	106.990,56
Salamis Antik Kenti Kazısına Katkı Projesi	250.000,00	250.000,00		250.000,00	250.000,00
Lefkoşa Belediyesi Tiyatro Binası Yapımına Katkı Projesi	2.000.000,00	2.000.000,00		2.000.000,00	1.039.938,33
Eski Eserlerin Restorasyonu Projesi	500.000,00	2.400.000,00		2.400.000,00	
TC-KKTC Kültür ve Sanat İşbirliği ve Katkı Projesi	600.000,00	1.490.000,00		1.490.000,00	585.044,76
YÜKSEK ÖĞRETİM SEKTÖRÜ	100.000,00	100.000,00		100.000,00	
DAÜ-Stratejik Araştırmalar Merkezine Katkı Projesi	100.000,00	100.000,00		100.000,00	
SAĞLIK VE SOSYAL GÜVENLİK SEKTÖRÜ	2.250.000,00	4.710.000,00		4.710.000,00	2.078.581,23
Tıbbi Teczizat ve 5 Adet Ambulans Alımı Projesi	1.750.000,00	1.750.000,00		1.750.000,00	399.934,50
Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Bülent Ecevit Rehabilitasyon Merkezi 2. Etap Tamamlama Projesi		2400000		2.400.000,00	1.670.157,27
Devlet Laboratuvarına Teczizat Alımı ve Akreditasyon Projesi	500.000,00	560.000,00		560.000,00	8.489,46
DİĞER KAMU SEKTÖRÜ	10.282.042,00	17.536.620,37	1.569.000,00	19.105.620,37	8.591.287,52
Maliye İdaresini Geliştirme Projesi		360000		360.000,00	236.608,44
Tamamlama Projesi	50.000,00	266.620,37	309.000,00	575.620,37	
TC'den Görevli Olarak Gelen Kamu Görevlileri ve Uzmanların Ücretleri Prj.	2.000.000,00	2.155.000,00		2.155.000,00	1.601.362,12
Hizmet Binaları Yapım Geliştirme ve Tamamlama Projesi	3.500.000,00	6.730.000,00	760.000,00	7.490.000,00	1.379.399,21
Otomasyon Projelerine Katkı Projesi (Vergi ve Diğer Otomasyonlar)		50000		50.000,00	29.671,66
Belediyelerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi	4.232.042,00	7.150.000,00	500.000,00	7.650.000,00	4.980.850,50
K.K.T.C.'de Nirengi Ağı Oluşturulması Projesi	500.000,00	825.000,00		825.000,00	363.395,59
ÇEVRE SEKTÖRÜ	1.934.000,00	12.460.000,00	-1.500.000,00	10.960.000,00	5.891.061,85
İçme Suları, Isale Hatları, Şebeke ve Türbin Yenileme ve Dere Islahı ve Katkı Projesi	1.000.000,00	9.780.000,00		9.780.000,00	5.338.393,82
Su Sondajları Projesi	500.000,00	525.000,00		525.000,00	461.315,45
Atık Su Arıtma Hizmetlerinin Geliştirilmesi ve Katkı Projesi	434.000,00	2.155.000,00	-1.500.000,00	655.000,00	91.352,58
SAVUNMA, GÜVENLİK VE ADALET SEKTÖRÜ	850.000,00	5.650.000,00	-200.000,00	5.450.000,00	4.222.232,84
Askeri Birliklerin Yerleşim Projesi		4400000		4.400.000,00	3.693.634,61
Sivil Savunma Teşkilatının Tanıtma ve Kültür Amaçlı Faaliyetlerine Katkı Projesi	550.000,00	550.000,00	-100.000,00	450.000,00	449.812,23
Cezaevi'nin Geliştirilmesi Projesi	300.000,00	700.000,00	-100.000,00	600.000,00	78.786,00
HABERLEŞME SEKTÖRÜ	2.500.000,00	5.361.000,00	1.640.000,00	7.001.000,00	5.080.356,09
Televizyon ve Radyo Karasal Sayısal Yayıncılık Projesi	1.500.000,00	2.536.000,00		2.536.000,00	2.525.995,80
Stüdyo Yenileme Projesi	500.000,00	500.000,00		500.000,00	500.000,00
Posta Hizmetlerinin Geliştirilmesi		75000		75.000,00	74.989,51
Telefon Şebekelerinin Geliştirilmesi Projesi	500.000,00	2.250.000,00	1.640.000,00	3.890.000,00	1.979.370,78
KIRSAL KALKINMA	4.000.000,00	4.559.000,00	441.000,00	5.000.000,00	2.831.774,33
Kırsal Kalkınma Projesi	4.000.000,00	4.559.000,00	441.000,00	5.000.000,00	2.831.774,33
TOPLAM	49.991.042,00	151.466.620,37	5.725.000,00	157.191.620,37	88.391.419,56

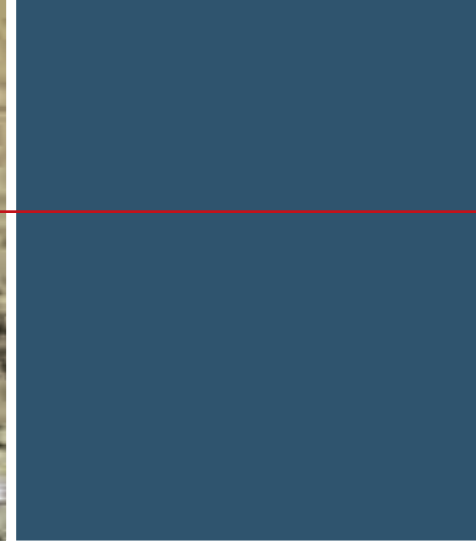
TABLO 5- REEL SEKÖR PROJELERİ 2010 YILI ÖDENEK VE GERÇEKLEŞME DURUMU

	2010 Ödeneği	Tadil Ödenek	Eklenen/ Düşülen	Toplam Ödenek	Toplam Harcama
TARIM SEKTÖRÜ	7.500.000,00	8.190.000,00		8.190.000,00	3.693.476,46
Proje Destekli Tarımsal Kısmi Hibe Programı Projesi	5.000.000,00	5.000.000,00		5.000.000,00	634.561,88
Tarım Sektörünün Geliştirilmesi Projesi		690.000,00		690.000,00	558.914,58
Faiz Destekli Ziraî Kredi Programı Projesi	2.500.000,00	2.500.000,00		2.500.000,00	2.500.000,00
SANAYİ, TİCARET VE MADENCİLİK SEKTÖRÜ	9.000.000,00	13.445.000,00	1.000.000,00	14.445.000,00	2.765.430,55
Lefkoşa Araştırma ve Geliştirme Amaçlı Faiz Destekli Kredi Programı Projesi	2.000.000,00	3.600.000,00		3.600.000,00	
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Proje Destekli Kısmi Hibe Programı Projesi	3.000.000,00	3.000.000,00		3.000.000,00	
Sanayici ve KEZ'e Yönelik Faiz Destekli Kredi Programı Projesi	2.000.000,00	2.645.000,00	1.000.000,00	3.645.000,00	1.000.000,00
Kalite Belgesi, Fuar, Pazarlama ve Navlun Hibe Destek Programı Projesi	2.000.000,00	4.200.000,00		4.200.000,00	1.765.430,55
ULAŞTIRMA SEKTÖRÜ	565.000,00	100.000,00		665.000,00	655.380,90
Ercan Havaalanından Toplu Taşıma Yapılmasına Katkı ve Kredi Verilmesi Projesi		165.000,00		165.000,00	155.380,90
Girne Ecevit Caddesinin Yeniden Düzenlenmesi Projesi		400.000,00	100.000,00	500.000,00	500.000,00
TURİZM SEKTÖRÜ	10.000.000,00	22.020.000,00	360.000,00	22.380.000,00	12.490.618,57
Girne Sahil Şeridi Turizm Yolları Yapımı, Etüd ve Projesi		400.000,00		400.000,00	400.000,00
Yarım Kalınmış Otellerin Tamamlanması ve Mevcut Otel ve Restorantların Geliştirilmesine Kredi Verilmesi		2.600.000,00	1.360.000,00	3.960.000,00	2.980.044,01
Eko Turizmi ve Pansiyonculuğu Geliştirme Projesi		720.000,00		720.000,00	349.755,74
Turizm Talebinin Artırılması Programı Projesi	10.000.000,00	16.700.000,00	-3.500.000,00	13.200.000,00	7.437.077,77
Turizm Bölgelerinin ve Turistik Yerleşim Birimlerinin Alt Yapı Projelerine Katkı Projesi		1.600.000,00	2.500.000,00	4.100.000,00	1.323.741,05
KÜLTÜR SEKTÖRÜ	700.000,00	700.000,00		700.000,00	698.883,66
Güzelyurt Açık Amfi Tiyatro (1300 kişilik)Yapımına Katkı Projesi		700.000,00		700.000,00	698.883,66
YÜKSEK ÖĞRETİM SEKTÖRÜ	11.000.000,00	24.025.000,00	0,00	24.025.000,00	13.970.546,53
Yükseköğretim Yurtlarına Kalkınma Bankası Aracılığı ile Renevasyon Kredisi Verilmesi Projesi		750.000,00	-750.000,00		
Üniversitelerin Ortak Tanıtımına Katkı Projesi	750.000,00	1.400.000,00		1.400.000,00	328.868,69
Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı Projesi	1.250.000,00	1.250.000,00		1.250.000,00	644.248,97
Lefke Avrupa Üniversitesinin Geliştirilmesine Katkı Projesi	1.000.000,00	3.080.000,00		3.080.000,00	1.849.239,71
Yükseköğretim Kurumlarında Mühendislik Laboratuvarlarının Geliştirilmesi Projesi	2.000.000,00	2.500.000,00	750.000,00	3.250.000,00	2.118.972,77
Üniversitelerin Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Projesi	4.000.000,00	4.980.000,00		4.980.000,00	1.133.039,25
Yüksek Öğretimde Bilimsel Faaliyetlerin Desteklenmesi Projesi	500.000,00	500.000,00	70.000,00	570.000,00	568.500,00
Üniversitelerin Uluslararası Akademi ve Bologna Sürecine Hazırlanması Projesi	1.000.000,00	3.715.000,00	-79.550,00	3.635.450,00	1.792.053,97
DAÜ Yatırım Giderlerine Katkı Projesi		5.350.000,00	9.550,00	5.359.550,00	5.261.404,33
Teknoloji Geliştirme Merkezlerinin Geliştirilmesi ve Ar-Ge Çalışmalarına Katkı Projesi	500.000,00	500.000,00		500.000,00	274.218,84
DiĞER KAMU SEKTÖRÜ	7.500.000,00	20.055.000,00	-1.460.000,00	18.595.000,00	542.000,00
Tamamlama Projesi	7.500.000,00	19.513.000,00	-1.460.000,00	18.053.000,00	
Güzelyurt Belediye Çarşısının Öğrencilere Yönelik Tamir ve Tadilatına Katkı Projesi		542.000,00		542.000,00	542.000,00
TOPLAM	45.000.000,00	89.000.000,00	0,00	89.000.000,00	34.816.336,67

TAMAMLANAN PROJELER

Alfabetik Sıralamaya Göre Hazırlanmıştır

Belediyelerin Altyapı Yatırımlarına Katkı Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.582.240 TL
Katkı Tutarı	1.582.240 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Alayköy Belediyesi Yılmazköy İçme Suyu Şebeke Yenileme Projesi

Alayköy Belediyesi Yılmazköy İçme Suyu Şebekesi Yenileme Projesi 02.12.2010 tarihinde tamamlanarak Yılmazköy’de 5.730 metre kanal kazımı, boru döşeme ve örtme işleri ile 135 haneye içme suyu bağlantısı yapılmıştır. Yılmazköy içme suyu şebekesi yenileme projesiyle, belde halkı asbest su borularından kurtularak, daha sağlıklı ve dayanıklı su borularının döşenmesiyle hijyenik bir ortama kavuşmuşlardır.

TC kaynaklarından toplam 132.240 TL harcanmıştır.

Gönyeli Belediyesi Yağmursuyu Drenaj Sistem Projesi

Gönyeli Kenti’nin doğu ve batısından geçen 2 adet derenin, belediye tarafından yapılan master plan çerçevesinde alınan kodlara uyularak temizliği yapılmış, kentin ortasından geçen derenin ise hem temizliği hem de kritik noktalardaki yol geçişlerinde yollar kazılmak suretiyle “cross” kazıları yapılmış ve tamamlanmıştır. Gönyeli kentinin muhtelif sokaklarında toplam 1000 metrelik kanalizasyon hattı döşenerek sorunlu olan sokakları atık su probleminden kurtarılmıştır.

Gönyeli yerleştiği arazi itibariyle toprağın geçirgen olmaması nedeniyle yağmur sularının ve atık suların doğal olarak tahliye edilemediği bir yerleşim yeridir. Bu nedenle Gönyeli Belediyesi bu sorunu çözmeye yönelik muhtelif projeler yürütmektedir. Bu kapsamda Gönyeli Belediyesinin yağmur suyu drenaj sistemi projelerine katkı sağlanmıştır.

Proje kapsamında Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarından 300.000 TL katkı sağlanmıştır.

İnönü Belediyesi Kaldırım Projesi

İnönü ile Korkuteli yerleşim merkezlerinin girişi ve muhtelif yerlerinde kaldırım yapılmıştır. Böylece yerleşim yerleri daha güzel bir görünüme kavuşmuştur.

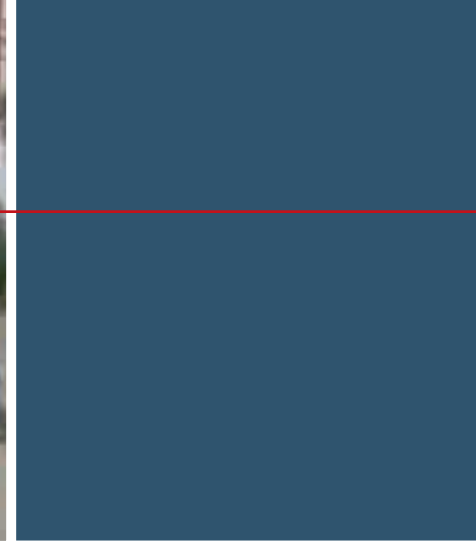
TC Yardımlarıyla 2010 yılında toplam 100.000 TL harcama yapılmıştır.

Lapta Belediyesi Şht. İbrahim Nidai Caddesinde Yapılan Amyant Boru Değişimi

Lapta Kasaba merkezinden geçmekte olan Şht. İbrahim Nidai Caddesinin yeniden düzenlenmesine, (yağmur suyu drenaj, elektrik, telefon, kaldırım ve asfalt) karar verilmiş olup ve bu çerçevede 1974 yılı öncesinden kalan amyant borularının değişimi de projeye dahil edilmiştir. 2010 yılında Şht. İbrahim Nidai Caddesinin 3.050 metrelik kısmında ana boruların ve buna ek olarak bu caddeye bağlı Piyale Paşa Sokak, Şht. Muammer Karaağaç Sokak ve İrfan Nadir Sokaktaki daha ince su boruları ile sokak hatları değiştirilmiştir.

Bu çalışmada amaç öncelikle insan sağlığını tehdit eden amyant boruların değişimi ile bölge halkına sağlıklı, temiz su verilmesini sağlamaktır. Boruların değişimi ile ilgili toplam 317.517 TL harcanmıştır.

Projeye TC yardımlarından 300.000 TL katkı yapılmıştır.

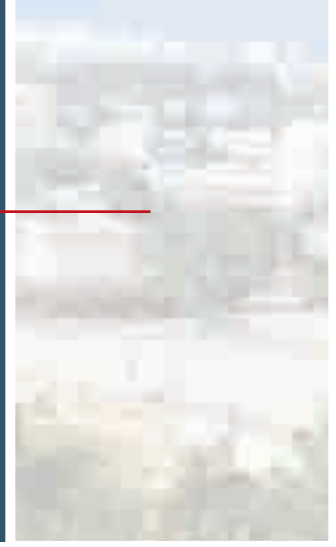
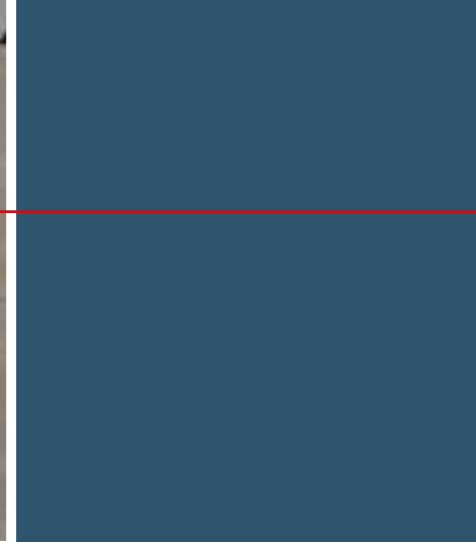

Yeniboğaziçi Belediyesi Sandallı, Muratağa, Atlılar Köyleri Köyiçi Yolları Asfaltlanması ve Salamis Bölgesi Su Hattı Kurulması

Hızla genişleyen ve nüfusu her geçen gün artan beldenin yeni katılan yerleşim bölgelerinde büyük altyapı ve asfalt sorunlarının var olduğu bilinmektedir. Özellikle, dünyanın birçok ülkesinden oldukça fazla ziyaretçi tarafından ziyaret edilen Katliam Çukurları, Toplu Mezarlar ve Şehitlikleri bünyesinde barındıran bölgeye hizmet etmekte olan köy içi yolların bozuk ve yetersiz olmasından dolayı yaz aylarında toz, kış aylarında ise çamur sorunları yaşanmaktadır. Yeniboğaziçi Belediyesi tarafından söz konusu köy içi yolların asfaltlanarak KKTC'ye yakışır şekilde düzenlenmesi ve su şebekelerinin yenilenmesi için bir takım projeler hazırlanmıştır.

Yine Belediye sınırları içerisinde bulunan ve Salamis Bölgesi olarak nitelendirilen bölgenin konut sahipleri yıllardır şebeke suyu alamamaktadır. Bu amaçla söz konusu bölgenin tüm su şebekelerini değiştirmek ve uygulamak için projeye başlanmıştır.

Şehitler Köyleri asfaltlanması projesinin gerçekleşmesinde Türkiye Cumhuriyeti katkılarından 250,000 TL ve yine beldenin su şebekelerinin yenilenmesi kapsamında da 300,000 TL katkı sağlamıştır.

DAÜ Kamera Güvenlik Sistemi Projesi

Yer	Gazimağusa
Proje Tutarı	401.892 TL
Katkı Tutarı	401.892 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Bu proje Kampüs içinde oluşabilecek ve acil müdahale gerektiren olayları anında tespit edebilmek, var olabilecek kötü niyetlileri caydırmak, caymayanların tespit edilerek en kısa sürede yakalanmasını sağlayarak günde 24 saat, yılda 365 gün kesintisiz yüksek seviyede güvenli ortam yaratmak amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu proje sayesinde 12 bin öğrenci ve bini aşkın personel barındıran Doğu Akdeniz Üniversitesi kampüsündeki güvenlik seviyesi en üst düzeye çıkarılmış bulunmaktadır.

Ayrıca **‘teknolojik güvenlik sistemine sahip kampüs’** olarak Doğu Akdeniz Üniversitesi’nin prestijini öğrenciler ve veliler nezdinde daha da yukarılara taşıma konusunda önemli bir kazanım sağlanmıştır.

DAÜ Kampüs genelini izleyebilmek için hazırlanmış olan projede, 10 tanesi hareketli kamera olmak üzere, toplam 149 adet IP kamera kullanılmıştır. Hareketli bölge olan kavşaklarda hareketli kameralar, kampüs giriş-çıkış noktalarında ise analitik özelliği olan kameralar kullanılmıştır. Kameralar kampüs ağı üzerinden sisteme bağlanmış olup Güvenlik Merkez Ofisinde günde 24 saat izlenmektedir. Ayrıca istenebilecek herhangi bir noktadan da izleme yapılabilmektedir. Kurulmuş olan sistemde kayıt üzerinden izleme de yapılabilmektedir. Kameralar üzerinde çeşitli alarmlar tanımlayarak önemli noktaların daha etkin olarak izlenmesi mümkündür.

Kamera sistemi devreye girdikten sonra motorlu araçların kampüs içinde yaptığı tehlikeli sürüşler ve trafik kazaları dikkate değer oranda azalmış, taciz, tartışma, kavga, hırsızlık gibi bazı güvenlik olayları, oluşmasına fırsat verilmeden anında tespit edilerek önlenmiş, böylece kampüste var olan etkin güvenlik tedbirlerinin güvenlik kameralarının destekleyici ve caydırıcı etkisi ile birleştirilmesiyle, kampüsün güvenlik seviyesinde önemli bir yükseltme sağlanmıştır.

TC Yardımlarıyla 2010 yılında 401.892 TL harcama yapılmıştır.

Gazimağusa Kültür ve Kongre Merkezi Binası (KÜKOM) I. Etap Projesi

Yer	Gazimağusa
Proje Tutarı	5.988.867 TL
Katkı Tutarı	5.988.867 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2008-2010

Projenin Gerekçesi :

Özelde Üniversitenin genelde ise KKTC ve Gazimağusa kenti halkının sosyal ve kültürel faaliyetleri ile kongre ve seminerlerini gerçekleştirebilecekleri modern bir mekana ihtiyaçları bulunmaktadır. Ülkenin dışında da benzeri az bulunan ve son derece modern bir tasarımı olan kültür ve kongre merkezi binasının hizmete girmesi bu alandaki ihtiyacı karşılayabilecektir.

Projenin I. etap yapımı Aralık 2010 tarihi itibarı ile tamamlanmıştır. II. Etap yapımı ile ilgili proje çalışmaları devam etmektedir. Kültür Kongre Merkezi'nin toplam kapalı alanı 10.000 M² dir.

Kongre ve Konferans Birimi

- 1200 kişilik tiyatro – konferans ve opera salonu. 1700 m2
- Tam donanımlı sahne ve sahne arkası fonksiyonları.
- 350 kişilik tiyatro salonu. 600 m2
- 200 kişilik konferans salonu.
- 100 kişilik konferans salonu.
- 4 adet 60 kişilik konferans salonu.

Sergi Salonları

- Büyük sergi salonu (rampalı). 450 m2
- Küçük sergi salonu. 165 m2
- Açık alan sergi imkanları.
- Dış mekan sergi alanları.

Müzeler

- Büyük Müze salonu. 400 m2
- Küçük Müze salonu. 165 m2

Sanat Atölyeleri

- Resim atölyesi
- Heykel atölyesi
- Seramik atölyesi
- Unutulmuş sanatlar atölyesi

Müzik ve Tiyatro Birimi

- Aksesuar ve dekor odaları
- Prova odaları
- Soyunma – duş – makyaj odaları
- Eğitim odaları
- Aletli çalışma odaları

- Yönetici odaları

Yönetim Birimleri

- Kültür sorumlusu ve sekreteryası
- İdari ve sosyal işler odaları

Genel Kullanım Alanları

- Ana Kafeterya 400 m2
- Kokteyl alanı (giriş kat fuaye alanı)
- Vip odası 60 m2
- Basın odası 30 m2

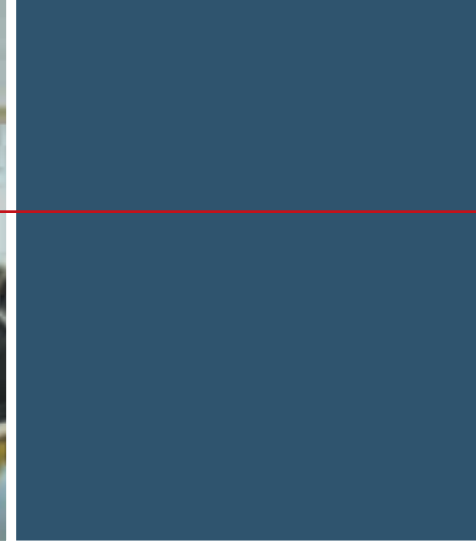
Teknik Servisler

- Mekanik ve teknik işler odaları
- Genel depo alanları

Projeden Beklentiler :

- Yurtiçi ve yurtdışı kurumların sosyal ve kültürel faaliyetlere hizmet vermek.
- Yurtiçi ve yurtdışı kurumların kongre ve seminerlerine hizmet vermek.
- Kongre ve seminer turizimi düzenleyerek ülkeye gelir sağlamak.
- Yabancı kurum ve kuruluşlar kongre ve seminerlerini yapmak üzere davet edilerek özelde Üniversitemizin genelde ise KKTC'nin tanıtımını sağlamak.

TC Yardımlarıyla 2010 yılında toplam 5.988.867 TL harcama yapılmıştır.

DAÜ Mühendislik Fakültesi ABET Akreditasyonu Projesi

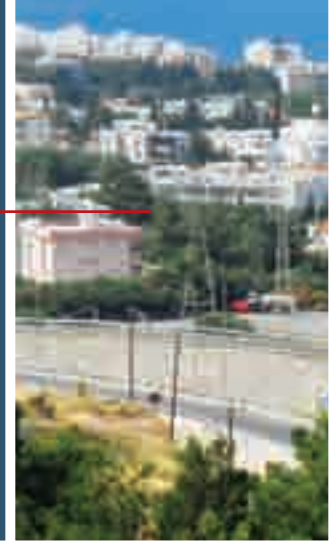
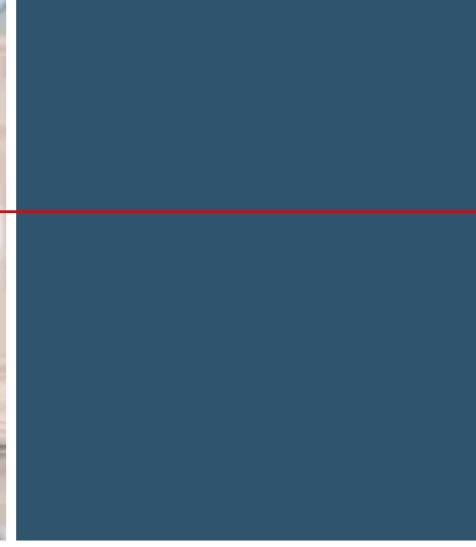
Yer	Gazimağusa
Proje Tutarı	1.694.572 TL
Katkı Tutarı	1.694.572 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Mühendislik Fakültesi bölümlerinin; bina, laboratuvar altyapısı ve malzemeleri, evrensel normlara ve özellikle de ABET ölçütlerine uygun eğitim verebilmesi için güncellenmiştir. ABET (Accreditation Board for Engineering and Technology); merkezi Amerika Birleşik Devletlerinde bulunan Yüksek Öğrenim Akreditasyon Kurumu olup, dünya çapında en iyi mühendislik eğitimi veren bölümlerin eğitim programını akredite etmektedir.

DAÜ Mühendislik Fakültesi ABET Akreditasyon Projesi için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.694.572 TL harcama yapılmıştır.

2010 Yılı Faaliyet Raporu

DAÜ Teknopark Mekatronik Laboratuvarı Kurulum Projesi

Yer	Gazimağusa
Proje Tutarı	274.218 TL
Katkı Tutarı	275.218 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Yüksek maliyetleri ve kullanımlarının teknolojik bilgi ve deneyim gerektirmesi nedeniyle bünyelerinde bulunduramayacakları ileri teknoloji ürünü cihaz ve sistemlerin kullanımına KOBİ'ler Teknopark'ta erişebilmekte ve akademisyenler ile birlikte oluşturmaya başladıkları sinerjik çalışma ortamında, İnovasyon ve Ar-Ge çalışmaları yaparak, ülke ekonomisine yüksek katma değer sağlayan yeni teknoloji ürünü cihaz ve sistemler geliştirme şansını bulmaktadır.

Bu tür yeni teknoloji ürünü sistemlerin kullanımını bilen mühendis ve teknisyenlerin sayısını ve gençlerimizin kalifiye iş bulma şanslarını artırabilmek için, KKTC'deki Mühendislik ve Meslek Okullarının öğrencilerine, bu sistemlerin kullanımı öğretilerek, uygulama yapmalarına olanak sağlanmaktadır. Bu eğitimler sırasında yetişecek teknisyenler, KKTC'de CNC ve 3 Boyutlu tasarım sistemleri kullanan sektörlerin ara eleman ihtiyaçlarını giderecektir.

KKTC'deki tüm KOBİ'lerin, akademisyenlerin ve girişimcilerin İnovasyon ve Ar-Ge faaliyetlerinde kullanımına açık olan Teknopark Mekatroniks Laboratuvarına, aşağıdaki sistem ve cihazlar satın alınmış ve hizmete konmuştur:

Teçhizatın İsmi	Maliyeti (USD)
1) 3 Boyutlu Lazer Yazıcı	45.500
2) 3 Boyutlu Lazer Tarayıcı	43.154
3) 3 Eksenli CNC Dikey İşleme Merkezi	52.400
4) Metal Eritme için Endüksiyon Fırını	12.100
5) 3 Boyutlu Mobil Haritalama Sistemi	18.000
6) İnsansı Robot Geliştirme Sistemi	19.691
Toplam	190.845

Teknoparka ayrıca 3 boyutlu mobil haritalama sistemi alınmıştır. Sistem, coğrafi bilgi sistemleri konusunda çalışan ve şehirlerin 3 boyutlu modellerini geliştirmek isteyen araştırmacı ve uygulamacıların kullanabileceği ileri teknoloji ürünü bir sistemdir. 3 Boyutlu Mobil Haritalama Sistemi ile elde edilen 3 boyutlu şehir modelleri, kent rehberlerinde ve navigasyon sistemlerinde, insanların çok kolay algılayabileceği 3 boyutlu haritalar sağlamaktadır. Coğrafi Bilgi Sistemlerine kolaylıkla entegre edilebilen bu 3 boyutlu haritalar, Devlet ve kamu kurumlarında: planlama, yönetim, araç takip, güvenlik ve afet yönetim alanlarında kullanılacaktır.

Laboratuvarların kurulumu için 2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti Yardımlarından 274.218 TL katkı sağlanmıştır.

Din Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	3.831.686 TL
Katkı Tutarı	3.831.686 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

2010 Yılında yapımı biten bazı camiler

Ötüken Köyü Camii

Ötüken Köyü Cami Projesi, 1100 m² arazi üzerine Cami, minare, WC – abdest alma yeri, çevre duvarı ve çevre düzenleme işlerinden oluşturulmuştur.

Camii (minareler hariç) arazide toplam 103m² alan tutmaktadır. Camiinin iç kullanım alanı (zeminde) 55 m², mahvil kat (kadınlar kısmı) 18m², son cemaat yeri ise 20 m²'dir. Camii 4 mt yarı çapında bir büyük merkezi kubbe ve son cemaat yeri ve mahvilin üzerinde 3 adet küçük kubbeden oluşur.

Osmanlı mimarı tarzını yansıtan cami yanında tek kubbeli WC- abdest alma yeri inşaa edilmiştir.

Camiye bitişik olarak 34 mt yüksekliğinde çifte şerefe bir adet minareden aynı zamanda mahvil kata ulaşma imkânı vardır.

Zemin kattaki pencerelerde Osmanlı uslûbu lokma demir parmaklık, mahvil kattaki pencerelerde ise telli fil gözü pencere panoları bulunmaktadır.

Camideki el oyması minber ve mihrap masif ceviz ağacından özel olarak imal edilmiştir.

Ana kubbenin merkezine takılan 82 adet ampülü bulanan torbalı ve ayetli kristal avizenin çapı 150 cm, yüksekliği ise 280 cm'dir.

Tüm bu binalar sarıtaş bahçe duvarı ve ferforje demir parmaklık ile çevrilmiştir.

Beyarmudu Köyü Camii

Beyarmudu Köyü Cami Projesi, 3900 m² arazi üzerine Cami, minare, sekizgen şadırvan, WC binası, imam lojmanı inşaatı ile çevre duvarı ve çevre düzenleme işlerinden oluşturulmuştur.

Cami, minareler hariç arazide toplam 230 m² alan tutmaktadır. Caminin iç kullanım alanı (zeminde) 162m², mahvil kat (kadınlar kısmı) 66m², son cemaat yerinde ise 30 m²'dir. Cami, 4.4 mt yarıçapında merkezi bir büyük kubbeden; son cemaat yerini kapatan 2 küçük kubbe ve 1 tonozdan; mahvil katının üzerini örten 6 adet küçük kubbe ve 3 adet yarı kubbeden oluşmaktadır.

Cami iç avlusunda, Osmanlı mimarı tarzını yansıtan tek kubbeli sekizgen şadırvan ve diktörtgen şeklinde 2 kubbeli bir bayan – erkek WC binası mevcuttur. Camiye bitişik olarak 34 mt yüksekliğinde çifte şerefe iki adet minareden

aynı zamanda mahvil kata ulaşma imkânı vardır.

Zemin kattaki pencerelerde Osmanlı uslûbu lokma demir parmaklık, mahvil kattaki pencerelerde ise telli fil gözü pencere panoları bulunmaktadır.

Camideki el oyması mimber, kürsü ve mihrap masif ceviz ağacından özel olarak imal edilmiştir.

Ana kubbenin merkezine takılan 82 adet ampülü bulanan torbalı ve ayetli kristal avizenin çapı 150 cm, yüksekliği ise 280 cm'dir.

Ayrıca projede 105 m² imam lojmanı inşaatı bulunmaktadır.

Tüm bu binalar sarıtaş bahçe duvarı ve ferforje demir parmaklık ile çevrilmiştir.

Ulukışla Köyü Camii

Ulukışla Köyü Cami Projesi, 1700 m² arazi üzerine Cami, minare, sekizgen şadırvan, WC binası ile çevre duvarı ve çevre düzenleme işlerinden oluşturulmuştur.

Cami, minareler hariç arazide toplam 230 m² alan tutmaktadır. Caminin iç kullanım alanı (zeminde) 162m², mahvil kat (kadınlar kısmı) 66m², son cemaat yerinde ise 30 m²'dir. Cami, 4.4 mt yarıçapında merkezi bir büyük kubbeden; son cemaat yerini kapatan 2 küçük kubbe ve 1 tonozdan; mahvil katının üzerini örten 6 adet küçük kubbe ve 3 adet yarı kubbeden oluşmaktadır.

Cami iç avlusunda, Osmanlı mimarı tarzını yansıtan tek kubbeli sekizgen şadırvan ve diktörtgen şeklinde 2 kubbeli bir bayan – erkek WC binası mevcuttur.

Camiye bitişik olarak 34 mt yüksekliğinde çifte şerefe iki adet minareden aynı zamanda mahvil kata ulaşma imkanı vardır.

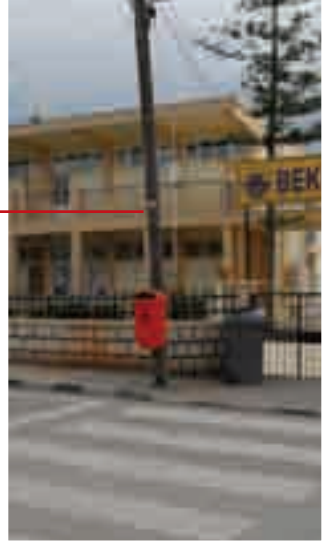
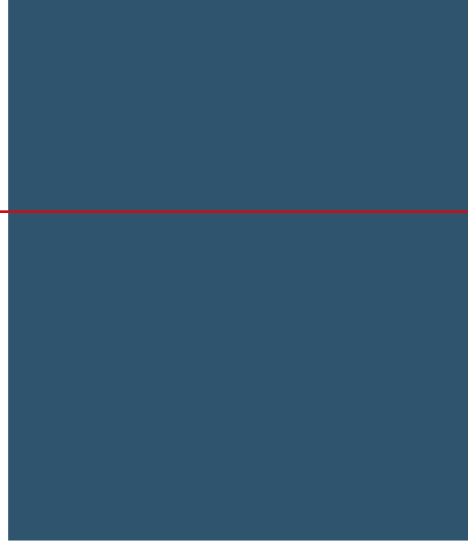
Zemin kattaki pencerelerde Osmanlı uslûbu lokma demir parmaklık, mahvil kattaki pencerelerde ise telli fil gözü pencere panoları bulunmaktadır.

Camideki el oyması mimber, kürsü ve mihrap masif ceviz ağacından özel olarak imal edilmiştir.

Ana kubbenin merkezine takılan 82 adet ampülü bulanan torbalı ve ayetli kristal avizenin çapı 150 cm, yüksekliği ise 280 cm'dir.

Tüm bu binalar sarıtaş bahçe duvarı ve ferforje demir parmaklık ile çevrilidir.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında 3.831.686 TL katkı sağlanmıştır.

Eğitim ve Öğretim Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	4.620.000 TL
Katkı Tutarı	4.620.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Proje kapsamında:

Genel Ortaöğretim Dairesi Müdürlüğüne bağlı okullardaki teknolojik donanım yönünden işlerliğini kaybeden okulların PC laboratuvarları tam teşekküllü yenilenmiştir.

İlkokul, ortaokul ve lise çağındaki öğrencilerin çağdaş ortamlarda eğitim görmesi amacıyla derslik yapımına devam edilmiştir. Bu kapsamda 2010 yılında aşağıdaki derslikler tamamlanıp hizmete girmiştir.

2010 yılında yapılan işler:

Lefkoşa Demokrasi Ortaokuluna derslik yapımı	132.645,12
Doğancı İlkokuluna derslik yapımı	55.624,14
Düzova İlkokuluna derslik yapımı	54.118,76
Güzelyurt Maarif Anaokuluna derslik yapımı	51.854,53
Girne Karaoğlu İlkokuluna 2 derslik yapımı	106.671,15
Girne Oğuz Veli Ortaokuluna 12 ek derslik yapımı	418.000,00
Alasya İlkokuluna 2 derslik yapımı	80.300,00
Türk Marif Koleji prefabrik 4 derslik yapımı	169.400,00
Bekirpaşa Lisesi 4 derslik yapımı	347.749,29
Girne 19 Mayıs TMK Tamirâtı	27.500,00
Türkmenköy İlkokulu Tamirâtı	66.000,00
Yeni Erenköy Lisesi 1. Kat Tip 3 Derslik yapımı	50.600,00
Balıkesir İlkokulu tamirâtı	42.900,00

TOPLAM 1.603.362,99

TUBİTAK Uluslararası yarışmalar için 1 öğretmen ve 8 öğrenci Ankara'da TUBİTAK kampına katılmıştır. Ayrıca Engelleri Kaldırılma Projesi (Engelli rampası ve engelli tuvaleti) yapılmasıyla pilot olarak seçilen 7 okulda çalışmalar tamamlanmıştır.

KKTC'de eğitimin geliştirilmesi için maddi ve manevi katkıların devam etmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda yeni bir kısım çalışmalara başlanmış olup, kaynakları ayrılmıştır.

Eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 4.620.000 TL harcama yapılmıştır.

EKO Turizmi ve Ev Pansiyonculuğunu Geliştirme Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.564.774 TL
Katkı Tutarı	1.564.774 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

KKTC’de eko turizmi geliştirmek amacıyla, tesis kurma, eğitim, reklam ve tanıtım projeleri desteklenmiştir. Bu kapsamda Dipkarpaz Bungalov Projesi ve Büyükkonuk Rekreasyon ve Çevre Düzenleme Projeleri tamamlanmıştır.

DİPKARPAZ BUNGALOW PROJESİ

KKTC’de Eko-Turizmi geliştirmek ve konaklama ünitesinde farklılık sağlamak amacıyla projenin yapımına 2009 yılında başlanmıştır. Proje ahşap ev yapımı (bungalow) ve rekreasyon projesinden oluşmaktadır. Söz konusu proje Dipkarpaz yerleşim merkezinde çam ağaçları içerisinde 1 adet 3 yatak odalı 2 katlı ünite, 7 adet 2 yatak odalı 1 katlı ünite, 5 adet 1 yatak odalı tek katlı ünite olmak üzere 13 üniteden, kafeterya ve çevre düzenleme projesinden oluşmaktadır.

BÜYÜKKONUK AHŞAP BUNGALOW PROJESİ

Eko-Turizmin bir örneği olarak ahşap ev (bungalow) yapımı projesi daha önceki yıl tamamlanmış ve hizmete açılmıştır. Projenin devamı olan yüzme havuzu, piknik amaçlı barbekü çardaklar, halı saha ve yürüyüş alanlarını kapsayan rekreasyon projesi de tamamlanmış olup, kullanıma açılmıştır. Söz konusu proje Büyükkonuk yerleşim merkezinin batısında ormanlık alana inşa edilmiş 13 adet ahşap ev ve çevre düzenlemesinden oluşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti katkılarıyla 2010 yılında toplam 1.564.774 TL harcama yapılmıştır.

Elektrik Altyapılarını Geliştirme Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	4.749.583 TL
Katkı Tutarı	4.749.583 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

132 Kv Lefkoşa Tm-Güneşköy Ntm E. İletim Hattı

Lefkoşa TM. ile Güneşköy TM. Merkezi arasındaki enerji nakil hattı takriben 38.8 km boyunda olup 2 X 954 MCM ACSR Cardinal iletken den çift devreden yapılmıştır. Hattın taşıma kapasitesi 400 MVA dir. Proje TA1, RA1, VA1 ve ZA1 direk modellerinden 110 adet ile yapılmış olup yer yüzeyinden en alçak direk mesafesi 23.35 mt. En yüksek direk mesafesi ise 39.40 mt. olarak yapılmıştır.

Batı bölgesine enerjiyi gerilim düşümü olmadan taşıyabilir. Ayrıca doğuda yapılan Kalecik Üretim santralindeki enerjiyi Batı bölgesine kesintisiz ve kaliteli olarak taşınmasını sağlar. Hat sayesinde ayrıca teknecek Güzelyurt Lefkoşa ringini de sağlamış oldu.

Yenierenköy Dipkarpaz Zafer Burnu Enerji Nakil Hattı

Dipkarpaz ile Zafer Burnu arasındaki turistik tesislere ve bölgedeki lokantalar ile çeşitli diğer tesislere elektrik enerjisi götürülmesi projesidir. Hattın taşıma kapasitesi 10MW gerilimi ise 22KV dir.

Bu bölgeye ilk kez elektrik getirilmiştir.

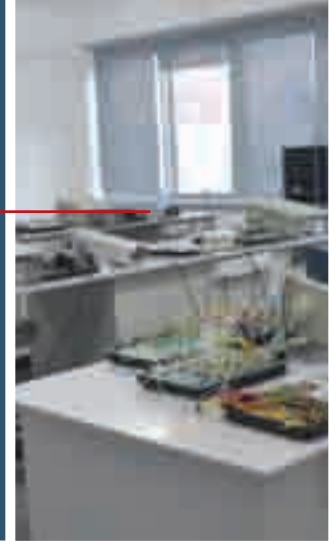
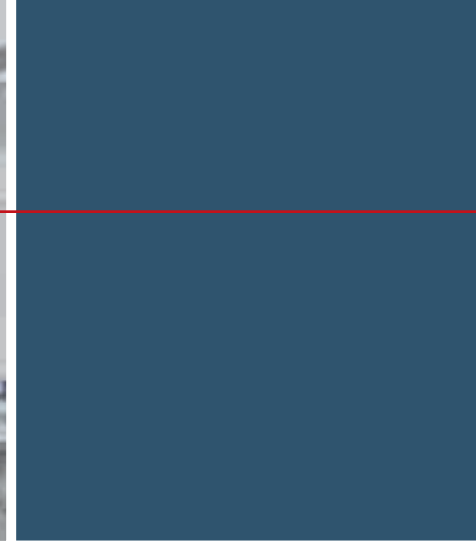
Teknecek Üretim Santralinde Dizel Jeneratörlere Ait 100 MVA 132 K Volt Trafo İlavesi Projesi

Teknecekte bulunan 6 adet 17,5 MW'lık jeneratörlere monte edilen bu trafo ile jeneratörlerin mevcut üretimi dağıtımını tam kapasiteye ulaştırmıştır. Ayrıca tek olan mevcut 100 MVA'lık trafo da yedeklenmiş oldu.

Lefkoşa 22/11 KV Ecvet Yusuf Dağıtım Merkezi

Lefkoşa şehir içinde artan yük talebi nedeni ile sık sık yaşanmakta olan elektrik kesintilerinin giderilmesi sağlanmış oldu. Ayrıca şehir merkezine yapılmış olan bu Trafo Merkezi ile tüketicilere gerilim düşümü olmadan kesintisiz enerji sağlanmıştır. Trafo dağıtım kapasitesi 20 MW dur. Ve uzun yıllar lefkoşa'nın elektrik ihtiyacını karşılayacaktır.

Bu projelere 2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti yardımlarıyla toplam 4.749.583 TL harcama yapılmıştır.

Girne Amerikan Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Teknopark Laboratuvarı Projesi

Yer	Girne
Proje Tutarı	475.972 TL
Katkı Tutarı	475.972 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2008-2010

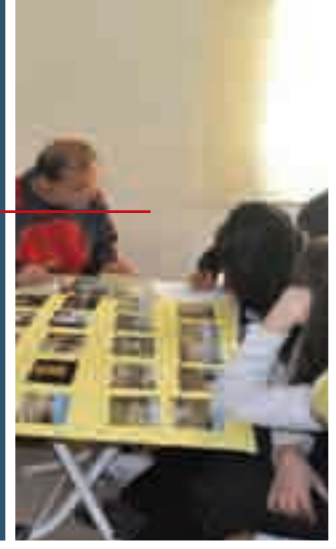
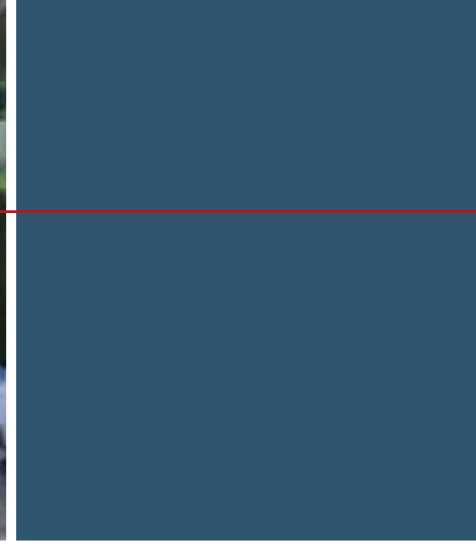
GAÜ Mühendislik Fakültesinin Teknopark binasında eğitim ve araştırma faaliyetlerini sürdürmesi için kullanılan mevcut laboratuvarların geliştirilmesi ve yeni labrotuvarların faaliyete geçirilmesi amacıyla aşağıda belirtilen labrotuvarlara 2010 yılında 475.972 TL. katkı sağlanmıştır.

Mühendislik laboratuvarının geliştirilmesi ile hem öğrencilerin eğitimi sırasında göreceği derslerdeki başarısını artırması, hem de ilerideki meslek hayatına katkıda bulunması amaçlanmaktadır.

Mühendislik akreditasyon kuruluşları labrotuvarların kapasitesine özel önem vermektedir. Söz konusu katkı ile gerçekleştirilen yatırımların akreditasyon sürecini hızlandırması hedeflenmektedir.

- 1.Fizik Laboratuvarı
- 2.Elektronik Laboratuvarı
- 3.Ergonomi ve İş Etüdü Laboratuvarı
- 4.PLC ve Mikroişlemci Laboratuvarı
- 5.Elektrik Makineleri Laboratuvarı
- 6.Bilişim Teknolojileri Araştırma ve Geliştirme Merkezi Laboratuvarı
- 7.Alternatif Enerji Laboratuvarı

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 475.972 TL harcama yapılmıştır.

Gençlere Yönelik Sosyal ve Kültürel Faaliyetlerin Desteklenmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	97.919 TL
Katkı Tutarı	97.919 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Ülkemi Tanıyorum Projesi

Gençlik Dairesi Müdürlüğü tarafından ülke çocukları ve gençliğinin KKTC'yi tanımalarına yardımcı olmak, çevreye ve topluma karşı duyarlılığını artırmak ve farkındalık yaratmak amacıyla "Ülkemi Tanıyorum Projesi" gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Demokrasi Ortaokulu öğrencileri ile birlikte Gazimağusa Namık Kemal'da iki gün süren etkinlikler düzenlenmiştir. Etkinlikte, 150 öğrenci yeteneklerini sergilemiştir. Gençler bölgelerinden dışarıya çıkarak ülkelerini tanıma fırsatı bulmuş ve çektikleri fotoğrafları proje haline getirme fırsatı bulmuştur. Proje kapsamında toplamda 500 genç organizasyona katılma şansı yakalamıştır.

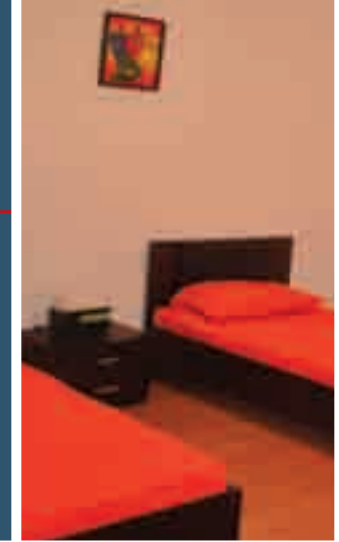
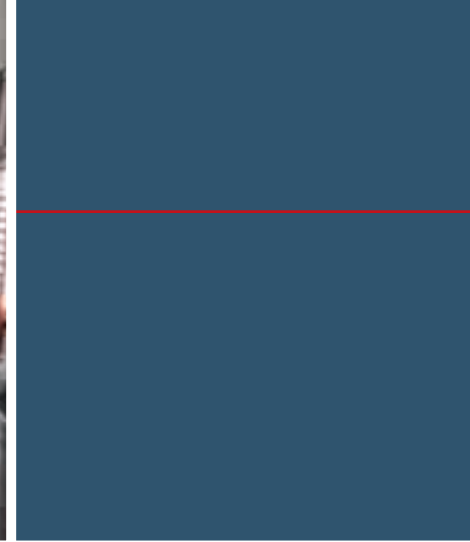
Liselerarası Orkestralar Şöleni Projesi

Doğu Akdeniz Üniversitesinde 30 Nisan 2010'da gerçekleşen 1. Liselerarası müzik festivaline 12 liseden grup katılmıştır. Toplam 72 genç, yeteneklerini sergilerken organizasyonu 3000'e yakın seyirci izlemiştir.

Anıtkabir Ziyareti

Gençlere yönelik Sosyal ve Kültürel Faaliyetler kapsamında bir grup izci Ankara ziyareti gerçekleştirmişlerdir. Ankara'nın tarihi yerlerini gezen izciler, gerçekleştirdikleri Anıtkabir ziyareti ve kültürel gezinin ardından Atatürk'ün hayatına dair sergilenen eşyaları ve geçirdiği savaşları yerinde görmüşlerdir.

Bu faaliyetler için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında 97.919 TL harcama yapılmıştır.

Gençlik Kamplarının Yenilenmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	210.000 TL
Katkı Tutarı	210.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Kantara Gençlik Kampının Yenilenmesi

Kantara Gençlik Kampının mutfağı yeniden yapılandırılıp mutfak içerisindeki bankolar, fayanslar ayrıca idare binası komple yenilenmiştir.

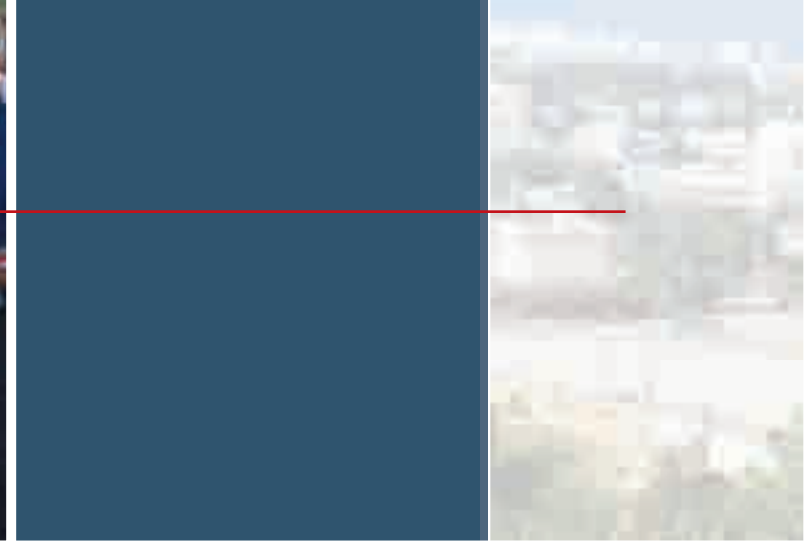
Eksik veya arızalı olan döşeme demirbaş tamamlanmıştır (Su buzluğu, sanayi tipi bulaşık makinesi gibi). Kantara Gençlik Kampı'nın yolu (asfalt) yaptırılmıştır.

Lapta Gençlik Kampının Restore Edilenmesi

Lapta Gençlik Kampı Restore edilerek modern ve çağdaş hale getirilmiştir. Kamp en üst düzeyde kullanılabilir duruma getirilmiş, yemekhane, salon, yatak odaları ve binaların iç ve dışında yapılan yenileme çalışmalarıyla kamp yeni bir görünüm kazanmıştır. Kampa kazandırılan çok amaçlı kafeterya, toplantı salonu ve modern bahçe düzeniyle de kampın çehresi değişmiştir.

Kampta gençlere yönelik fitness bölümü de yapılarak gençler spora yönlendirilmiştir.

Bu projeler için 2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında 210.000 TL harcama yapılmıştır.

Girne Çevre Yolu Üstgeçit Bağlantı Yolu Yapımı Projesi

Yer	Girne
Proje Tutarı	21,8 Milyon TL
Katkı Tutarı	21,8 Milyon TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC Karayolu Master Planı kapsamında, 2010 yılında yapım çalışmalarına başlanan Girne Çevre Yolu Üstgeçit Köprüsü, 20.07.2010 tarihinde hizmete açılmıştır. Açılış, KKTC'den sorumlu Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, KKTC Cumhurbaşkanı Derviş Eroğlu, Başbakan İrsen Küçük, Bayındırlık ve Ulaştırma Bakanı Ersan Saner ve diğer KKTC Bakanlarının katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

11,3 km uzunluğunda olan Girne Çevre Yolunun Üstgeçit Köprüsünün de içinde bulunduğu yolun 8 km.sinin tamamlanıp hizmete açılmasıyla, KKTC için çok önem arz eden ve turizm merkezi niteliğindeki Girne şehir içi trafiği rahatlatılmıştır.

Bunun yanı sıra Lefkoşa-Girne, Lapta-Girne istikametinde ulaşımın daha kısa sürede ve daha güvenli bir hale gelmiştir.

Proje yapımından önce havayolu veya deniz yolunu kullanarak yurtdışından gelen turistlerin Girne'ye ya da Lapta'ya varabilmeleri için zorluklar yaşanırken bu üstgeçit köprüsünün bitirilmesi ile daha kısa sürede varabilmeleri sağlanmıştır.

21,8 Milyon TL'ye yapılan yol dört ay da tamamlanmış olup Türkiye Cumhuriyeti katkılarıyla yapılmıştır.

Gönendere Tirmen Yolu Projesi

Yer	Gönendere
Proje Tutarı	774.000 TL
Katkı Tutarı	774.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

5200m uzunluğundaki Gönenedere-Tirmen anayolu Karayolları Dairesi tarafından yapılmıştır. Konu yolda yarma, dolgu, sanat yapıları, alttemel ve sıcak karışım asfalt işleri yapılmıştır. Kaplama genişliği 6m olup 3. sınıf yol standardında inşa edilerek 14 Ocak 2011 tarihinde trafiğe açılmıştır.

Gönendere Tirmen yolu projesi için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 774.000 TL harcanmıştır.

Güzelyurt III. Etap Double Yolu Projesi

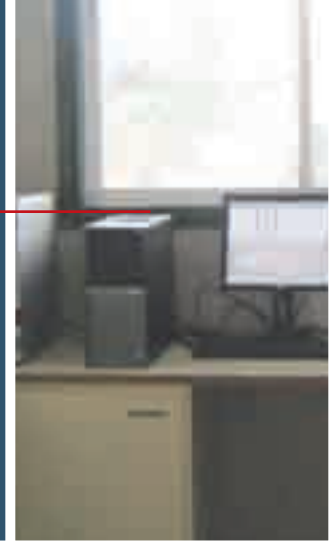
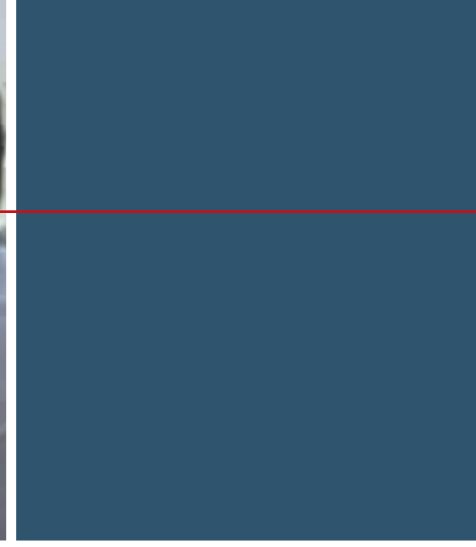
Yer	Güzelyurt
Proje Tutarı	27.280.000 TL
Katkı Tutarı	27.280.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Lefkoşa Güzelyurt Anayolunun 2 gidiş 2 de geliş olarak genişletilen 16 kilometrelik 3. Etapının yapımına Ağustos 2008 de başlanmış olup 20 Temmuz 2010 tarihinde törenle açılmıştır. Yolum maliyeti toplam 27 Milyon 280 bin Liradır. 25 Metre genişliğinde olan Yolum 4 kilometresi mevcut anayol güzergâhında 12 kilometresi ise tamamen yeni bir güzergâhta inşa edilmiştir. Yılmazköy ve Serhatköy bölgesinde 2, Serhatköy Mevlevi arasında 2 olmak üzere toplam 4 altgeçit ve 4 dönel kavşak ile 5.400 m uzunluğunda aydınlatma işleri yapılmıştır.

Proje Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarıyla finanse edilmiştir.

2010 Yılı Faaliyet Raporu

Hayvan Islahı ve Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Projesi

Yer	Genel
Proje Tutarı	526.802 TL
Katkı Tutarı	526.802 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

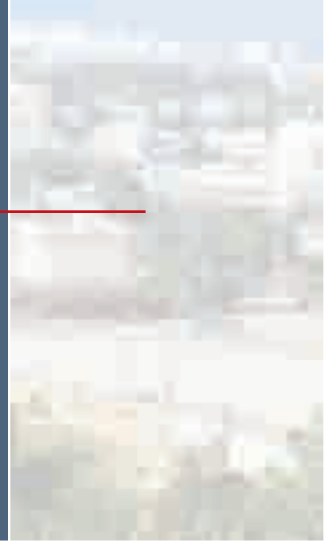
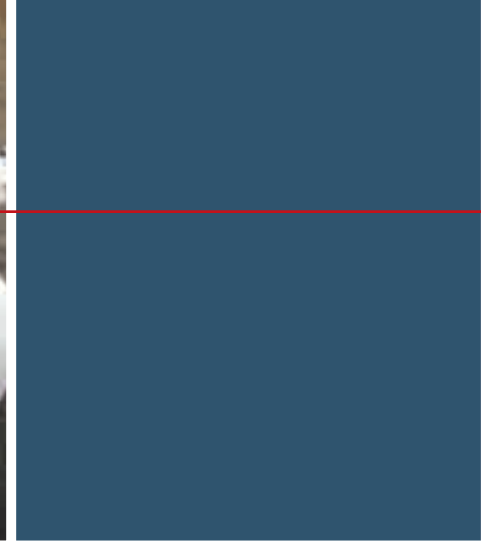
Proje aşağıda belirtilen bazı alt bileşenlerden oluşmaktadır.

Laboratuvarların Akreditasyonu Çalışmaları

Et ve süt ürünlerinin yeşil hat tüzüğü veya doğrudan ticaret yöntemi ile ihracatının yapılabilmesi için resmi otoritenin hazırladığı belge ve raporların uluslararası alanda geçerli olması gerekmektedir. Hayvansal orijinli gıdaların ve hayvan hastalıklarının uluslararası standartlara uygun olarak Veteriner Dairesi laboratuvarlarında gerekli tahlil ve kontroller yapılarak raporlanmasının sağlanmasının yolu da laboratuvarların akreditasyonunun yapılmasıdır. Bu amaçla Türkiye'deki çeşitli kuruluşlarla işbirliği yapılmaktadır. Bunlardan bazıları aşağıda görüldüğü gibidir.

1. Gıda Laboratuvarının uyumlaştırılması kapasite, kalite ve güvenilirliğinin artırılması çalışmaları,
2. Veteriner Dairesi Laboratuvarlarının akreditasyonu çalışmaları,
3. Hayvanların kayıt altına alınması ve izlenebilmesi çalışmaları,
4. Brucella hastalığı kontrol ve eradikasyon çalışmaları,
5. Hayvan hastalıklarının kontrolü, hastalıklardan korunma ve ekonomik kayıpların önlenmesine yönelik yapılan aşılama çalışmaları,
6. Laboratuvarlara kit alımı çalışması : Kaliteli hizmet verme hedefi doğrultusunda çalışmalar yapılmıştır. Bu amaçla 191.000 TL lik kit, agar, kimyasal madde ve diğer sarf malzemelerinden alınmıştır.
7. Pedigrili işletmeler oluşturma çalışmaları,
8. Et ve Süt Ürünleri imalatçılarının denetlenmesi ve standartlarının geliştirilmesi, uyumlaştırılması çalışmaları.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 526.802 TL harcama yapılmıştır.

Hayvancılığın ve Organize Hayvan Barınaklarının Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	144.104 TL
Katkı Tutarı	144.104 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC 'de hayvancılık ve süt ürünleri sanayi ekonomide önemli bir yere sahiptir. Bu proje ile köy içerisinde sağlık yönünden kirlilik yaratan hayvan barınaklarının köy dışına çıkarılması, organize hayvancılık bölgelerinin elektrik, su, yol vb alt yapılarının tesis edilmesi amaçlanmıştır. Bu proje kapsamında ihale usulü ile Adaçay köyü için 40.083 TL ve Çayönü köyü için 33.289 TL harcanarak iki köyün organize hayvancılık bölgesindeki parseller arası stabilize yol yapımı tamamlanmıştır. Bunun yanında Devlet Üretme Çiftlikleri Müdürlüğüne bağlı hayvancılık işletmelerinde kondaktivitesi 7000 mikromos seviyesinde çok düşük kaliteli olan ve üretimi olumsuz yönde etkileyen arıtma ünitesinin yerine Projeden 70.000 TL lik katkı yapılarak yeni bir arıtma ünitesi kazandırılmış ve bu sayede hayvanların verimini olumsuz etkileyen hayvanların içme suyu rehabilite edilerek kondaktivitesi 50 mikromos seviyesine düşürülmüştür.

Hayvancılığın ve Organize Hayvan Barınaklarının Geliştirilmesi ve Katkı Projesi için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 144.104 TL harcama yapılmıştır.

İçmesuyu Şebeke Yenileme, Çevre ve Altyapı Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	5.684.323
Katkı Tutarı	5.684.323

Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010
---------------------------	------------------

KKTC’de içme kullanma suyunun büyük bölümü yer altı kuyularından karşılanmakta, küçük bir kısmı ise denizden arıtma yolu ile sağlanmaktadır. Bu proje kapsamında yerleşim bölgelerinin yetersiz isale hatları, depolar ve şebekelerine takviyeler, özellikle asbestli ve uzun yıllar öncesinde yapılmış, aşırı kaçaklar görülen, su kalitesini bozan boruların değişimine öncelik verilmiştir. Yine bu kapsamda depo yapımları, depo ve dalgıç pompa türbin gibi mekaniklerin eksiklerinin giderilmesi, yenilerinin alınması ve enerji takviyeleri yapılarak su sağlamada devamlılığın sağlanması hedeflenmiştir. Bu kapsamda aşağıdaki işler tamamlanmıştır.

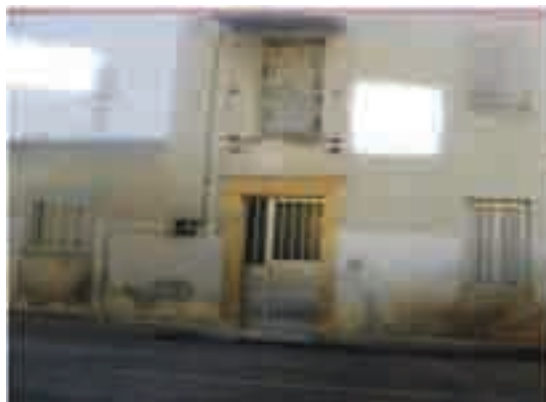
Proje Adı	Miktarı. (Mt./ Ad./M ³)	Harcama
Dalgıç Pompa Aksamaları Temini Projesi	1.530,00	146.412,00
Yedidalga Takviye İçmesuyu Temini Projesi		23.464,72
Lefkoşa- G.Mağusa İçme Suyu Hattı Ve Tesisi Bakım Ve Onarımı Projesi	500	364.420,14
Lefkoşa İçme Suyu Şebeke Yenileme Projesi		400.000,00
Lefke İçme Suyu Şebeke İyileştirme Projesi	7.200,00	99.999,43
Güzelyurt İçme Suyu Şebeke Yenileme Projesi		62.205,22
Mağusa İçme Suyu Şebeke Yenileme Projesi		104.083,88
Hamitköy Şebeke Geliştirme Ve İyileştirme Projesi	37.890,00	222.543,39
Çatalköy İçme Suyu Tesislerinin Geliştirmesi Projesi	3.000,00	8.480,48
Taşpınar İçme Suyu İsale Hattı Yenileme Projesi	4.591,00	25.071,74
Göletler Ve Derivasyon Kan.Bakım Onarımı Ve Tem.İşl.Projesi	5.000m	80.692,46
Topçuköy-Ardahan Terfi Hattı Yenileme Projesi	2.250,00	225.875,27
Geçitkale İçme Suyu Şebeke Yenileme		99.774,37
Akdoğan Belediyesi		50.000,00
Lefkoşa Dikmen- Opel Arası İsale Hattı		300.000,00
Vadili İnönü İsale Hattı	7.090	276.365,00
Zeybekköy Ve Sazlık Köy İsale Hattı	14.050	503.418,88
Alevkayası Yeni Kuyudan Ve Görneç’e İçme Suyu İle Elekt Akımı Projesi	10.020	172.877,02
Girne Boğaz İsale Hattı	5.050	598,5
Vadili Köyü İsale Ve Şebeke Yenileme	8.200	948,75
Beylerbeyi İsale Ve Şebeke Yenileme	2.820	0

Çatalköy İsale Ve Şebeke Yenileme	8.570	0
Sid Depo Yapımı Ek Blokesi		0
Beşparmak İsale Hattı	3.670	0
Adaçay Sipahi Hattı	650	0
Dağ Yolu İçme Suyu-	6.080	114.169,29
Yeşilirmak İçme Suyu	15.460	55.136,70
Meriç Gaziköy İçmesuyu	3.725	39.138,83
Brt Deposu	200m ³ Depo	23.704,35
Serdarlı İçme Suyu Projesi	7.175	204.160,00
Kantara İçme Suyu	300m ³ Depo	104.400,00
Karşıyaka İçme Suyu	1.660	92.800,00
Mehmetcik Belediyesi İçme Suyu	5.250	205.360,60
Boğaztepe İçme Suyu	3.110	167.040,00
Beyarmudu Üsler Bölgesi Islah Sekileri Projesi	2 Adet	103.239,99
Güzelyurt Derivasyon Kanalı	14.000m	27.268,29
Ulukışla İçme Suyu	2.075	39.521,95
Kurtuluş Ergazi İsale Hattı	6.180	166.924,00
Boğaztepe DAÜ İsale Hattı	13.650	586.030,60
Sid Depo Yapımı		0
Ulukışla Kurudere İsale Hattı	5.730	87.000,00
Kalecik Köyü İçme Suyu İsale Ve Şebeke	5.300	278,25
Derivasyon Kanalı Gölet Ve Pınarların Düzenlenmesi	200.000,00	0
Anadolu Mahallesi Elektrifikasyon		35.029,31
İçme Suyu Depo Yapımları	214.970,00	1.176,00
Bağlıköy, Güneşköy Ulukışla Aslanköy Hattı Ve Depo Yapımı	3 Adet Depo	1.176,00
Mağusa Anadolu Mahallesi İçme Suyu Şebeke Yenileme		118.784,00

Bu dönemde 2009 ve 2010 yıllarında ihale edilen ve 47 isale, şebeke hattı ve depola projelerinden 24 adet proje tamamlanarak işletmeye açılmıştır. 10 bölgede dere ve gölet temizlikleri yapılmıştır.

Bu projelere Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından toplam 5.684.323 TL harcama yapılmıştır.

Kırsal Kalkınma Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	5.810.833 TL
Katkı Tutarı	5.810.833 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC de yaşayan dar gelirli vatandaşların konutlarının tamirinin yapılması için finansman desteği sağlamak üzere kırsal kalkınma projesi altında evini tamir edene yardım projesi geliştirilmiştir. Projenin amacı %40'ı hibe %60'ı sıfır faizli kredi olmak üzere ev sahiplerinin de katkısının sağlanması böylece devlet vatandaş yardımlaşmasının temin edilmesi suretiyle hem konut sektörünü canlandırmak hem de dar gelirli vatandaşların kendi emeklerini de kullanma imkanı oluşturmaktır.

YIL	KREDİ		HİBE	
	ADET	MİKTAR	ADET	MİKTAR
2009	221	2.110.130,-	201	853.662,-
2010	227	2.194.556,-	144	652.485,-
TOPLAM	448	4.304.686,-	345	1.506.147,-

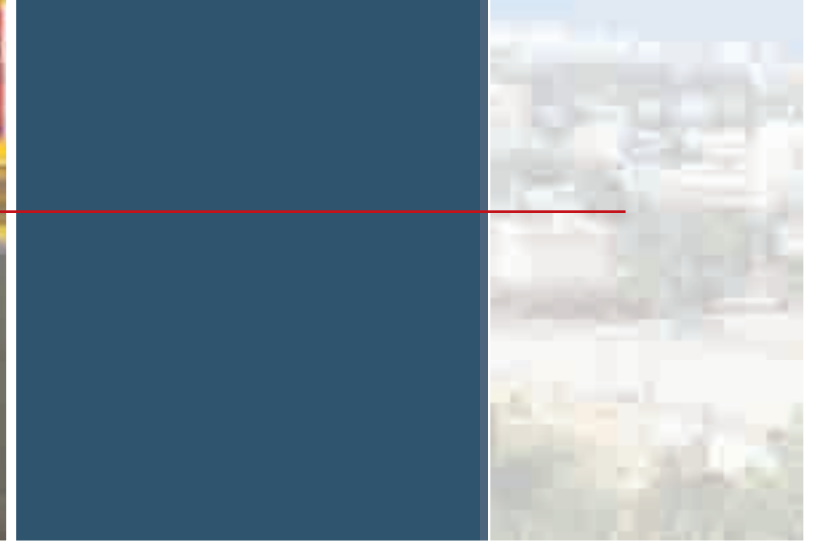
Bu amaçla TC Ziraat bankası ile protokol imzalanmış hibe kısmı ile kredi faizi Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından karşılanarak dar gelirli vatandaşlara ilk üç ay ödemesiz 36 ay taksitli ödeme imkânı sunulmuştur. Toplam 448 dar gelirli aileye 1.506.147 TL Hibe 4.304.686 TL Kredi olmak üzere toplam 5.810.833 TL ödeme gerçekleştirilmiştir.

Kızılay Derneği Ramazan Çadırı Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	600.000 TL
Katkı Tutarı	300.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Toplumsal yardımlaşma ve kaynaşma için ramazan ayları bir fırsattır. Bu amaçla 2010 yılı ramazan ayında da geleneksel hale gelen ramazan çadırları kurulmuştur. Kızılay Derneği'nin organizasyonu ile 8 bölgede kurulan iftar çadırından günde ortalama 3.500 - 4.000 arası kişi yemek yemiştir. Bir ayda toplam 100-120 Bin kişiye yemek verilmiştir. Ayrıca toplumsal dayanışma örneği sergileyerek birçok insanımız ve iş adamlarımız iftar yemeklerine maddi ve manevi katkı yapmışlardır. Ayrıca Sn Cumhurbaşkanı Dr. Derviş Eroğlu ve Devlet erkânı bu bölgelerde iftar çadırlarını ziyaret etmiş ve programlara katılmışlardır. Sosyal ve toplumsal dayanışmanın en büyük örneği olan ramazan ayındaki katılım halkla Devlet erkânının buluşmasına imkân vermiştir. Kişi başına maliyet 5.000 TL olup günde 4.000 kişilik yemek çıkarıldığı dikkate alındığında bir günlük masraf 20.000 TL'dir 30 günde bu rakam 600.000 TL olmaktadır. Bu kaynağın 300.000 TL si Türkiye Cumhuriyetinin katkılarıyla diğer yarısı ise halk tarafından karşılanmıştır.

KKTC Ormancılık Sektörünün Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.505.392 TL
Katkı Tutarı	1.505.392 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Güzelyurt Orman Fidanlığında 2009/2010 Döneminde 4.000 m³ kırmızı toprak temini ve toplam 1.500.000 adet fidan üretimi ve bakımı hizmeti alınmıştır ve bu hizmetler için “KKTC Ormancılık Sektörünü Geliştirme Projesi” ödeneğinden kaynak sağlanmıştır.

Aralık 2009-Aralık 2010 Dönemindeki üretim miktarı, türlere göre aşağıda verilmiştir;

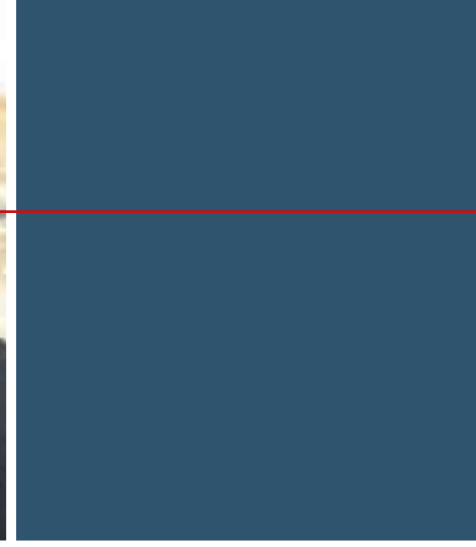
Fıstık Çamı	52,536	Boylu Akasya	1,176
Kızılçam	344,554	Demir Ağacı	504
Halep Çamı	246,943	Japon Kavağı	5,886
Servi	310,520	Dodonya	8,400
Akasya	157,188	Parkinsonya	40,320
Zakkum	20,376	Palmiye	13,944
Ilgın	8,344	Harup	68,880
Ayrelli (Kuşkonmaz)	15,624	Okaliptüs	17,976
Kallitris	80,850		
TOPLAM:			1,393,941

2009/2010 Ağaçlandırma Sezonunda 3 değişik bölgede toplam 1.000.000 adet fidan dikimi gerçekleştirilmiştir. “Ağaçlandırma sahalarındaki 1. ve 2. yaş gurubu fidanların kültür bakımı” sonucunda 2010 yılında 3 değişik bölgede toplam 754,000 adet fidana kültür bakımı (ot alma, çapalama) gerçekleştirilmiştir.

Bu projeler için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.505.392 TL harcama yapılmıştır.

2010 Yılı Faaliyet Raporu

Köy İçi Yolları Yapım Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.462.855 TL
Katkı Tutarı	1.462.855 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Akdoğan Belediyesi Köy İçi Yolların Asfaltlanması Projesi

Köy içi yolların tamiri bölgedeki ulaşımı rahatlatmış yolları kullanan araçların hasar görmesi önlenmiştir. Uzun yıllar yapılmayan ve bozuk olan yollar tamamen asfaltlanmış olup yörede geçimini sağlayan üreticilerin bahçelerine ve arazilerine güvenli bir şekilde gitmeleri sağlanmıştır. Ulaşım engel ova yollarının tamiri, geçimini tarım, hayvancılık ve sulu ziraatten sağlayan insanımıza çok daha iyi koşullarda çalışma ortamı sunmuş böylece yöre halkına daha iyi hizmet götürülmüştür. TC kaynaklarından 2010 yılında 100.000 TL harcama yapılmıştır.

Beyarmudu Belediyesi Köy içi Yolların Asfaltlanması Projesi

Pile, İncirli ve Çayönü Köy içi yollarının belde halkının artık ihtiyacını karşılayamaz hale gelmesi nedeniyle ve bu kapsamda toprak yolların asfaltlanması işleri yapılmıştır. Bu işler sırasında 900 ton asfalt işi ile 4715 m malzemeli mekanik reklam işleri yapılmıştır. T.C Kaynaklarından 2010 yılında toplam 232.863 TL harcama yapılmıştır.

Dikmen Belediyesi Köy İçi Yolların Asfaltlanması Projesi

Dikmen hudutlarında toprak ve yıpranmış yolların asfaltlanarak yenilenmesini içeren bu proje, belde halkının yaşam kalitesini ve standardını artırmak ve altyapının çağdaş normlara getirilmesini amaçlamaktadır.

Dikmen Belediyesi'ne bağlanan Aşağı Taşkent'in tüm yolları ve Yukarı Taşkent bağlantı yolu Dikmen Belediyesi tarafından asfaltlanmaya başlanmıştır. Amaç Dikmen köyünün ve köylüsünün temiz bir çevre ile yaşam kalitesini artırmaktır. T.C Kaynaklarından 2010 yılında toplam 200.000 TL harcama yapılmıştır.

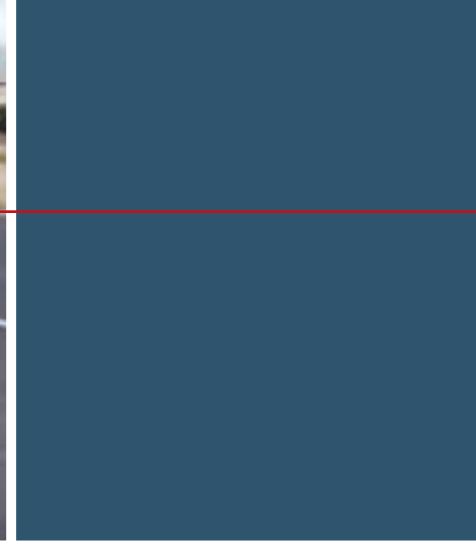
Esentepe Belediyesi Köy içi Yolları Asfaltlanması ve Kaldırım Projesi

Esentepe Belediyesi Asfalt kaldırım altyapı işleri 2010 yılı altyapı çalışmaları kapsamında yapılmıştır. Esentepe ve bağlı köylerde; Karaağaç, Bahçeli Esentepe köyünde asfalt, kaldırım, ve köy dokusunun korunması açısından ara mahallelere parke döşenmiştir. Özellikle Esentepe köyünden sahil yoluna olan bağlantıda yeni asfalt ve kaldırım çalışmaları yapılmıştır. Bahçeli köyü sahil yolu anayol bağlantısı, karaağaç köy içi asfalt çalışmaları ve köy çıkışı alevkayası bağlantı yolu asfalt çalışmaları tamamlanmıştır. TC katkılarıyla 2010 yılında toplam 380.000 TL harcama yapılmıştır.

Dipkarpaz Belediyesi Köyüçü Yolların Asfaltlanması

Belde sınırları dâhilinde bulunan ve yıllardır toprak yol olarak kullanılan yollar 2010 yılı içinde, toplam 1.323 ton mekanik dolgu malzeme ve 620 ton asfalt kullanılarak 5 cm kalınlığında 3.50 metre genişliğinde 1.280 metre asfalt yol yapıp halkın hizmetine sunulmuştur.

T.C Kaynaklarından 2010 yılında toplam 100.000 TL harcama yapılmıştır.

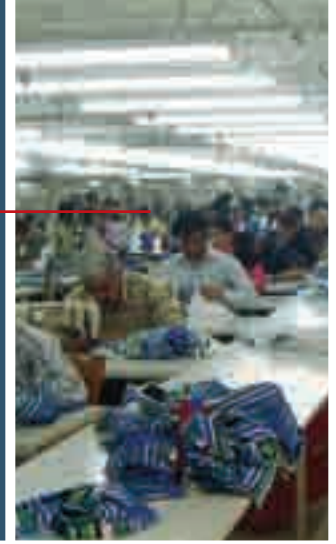
Paşaköy Belediyesi Aslanköy ve Ulukışla Köyiçi Yollarının Yapılması Projesi

Paşaköy belediyesine bağlı Aslanköy ve Ulukışla köylerinin köy içi yolları köy halkının ulaşım ihtiyaçlarını karşılayacak hale gelmiştir. Eski su şebekesinin değişmesi ve yenilenmesi sonucu yollar hasar görmüştür. Hasar gören yolların yeniden asfaltlanması ile toprak yolların asfalt kaplama işleri yapılmıştır.

Tatlısu Belediyesi Yalı Mahallesi Yol Yapımı Projesi

2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti yardımlarıyla yapılan Tatlısu Belediyesine bağlı Yalı Mahallesinde 1000 metre uzunluğunda 3 metre genişliğinde olan mahalle yolu 3 metre daha genişletilerek 6 metre genişliğe çıkarılmış ve yolun daha güvenli bir hale gelmesi sağlanmıştır.

T.C Yardımlarıyla toplam 100.000 TL harcanmıştır.

Küçük ve Mikro İşletmelere İstihdam Endeksli Faizsiz Kredi Desteği Projesi

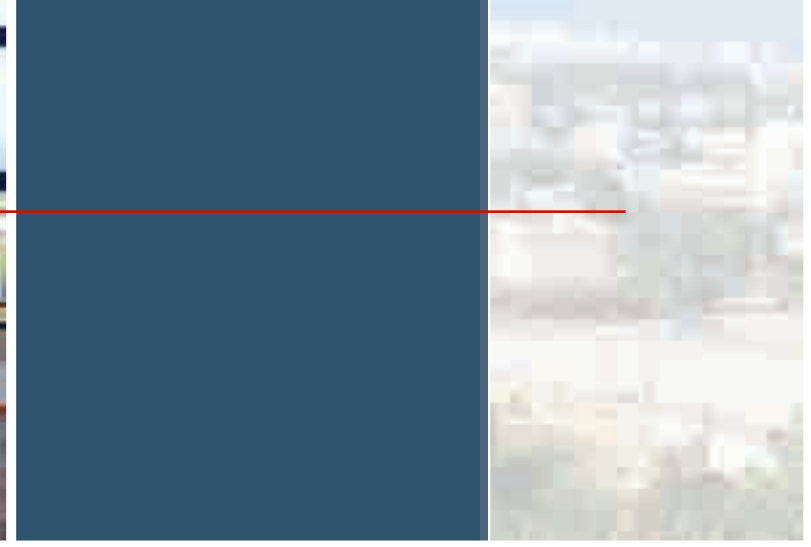
Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	3.000.000 TL
Katkı Tutarı	3.000.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

2008 yılı ortalarında baş gösteren küresel mali krizin KKTC ekonomisine olan etkisinin hafifletilebilmesi ve bu yolla KKTC ekonomisine ivme kazandırılabilmesi amacıyla, T.C. Ziraat Bankası ile KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı arasında bir protokol imzalanmıştır. Protokole göre; imalat/üretim alanında faaliyet gösteren mikro ve küçük ölçekli işletmelerden (KOBİ) Kıbrıs Türk Esnaf ve Zanaatkarlar Odası veya Kıbrıs Türk Sanayi Odası'na imalatçı olduğu belgelendirilenlere üst limiti 80.000,-TL olan ilk 3 ayı ödemesiz 24 ay vadeli 0 (sıfır) faizli kredi verilmesi hususunda anlaşılmıştır.

Bu protokol kapsamında 272 esnaf ve firmaya toplam 14.466.500 TL kredi kullandırımı gerçekleştirilmiştir. Bölgeler itibariyle detaylı tablo aşağıda belirtildiği gibidir.

KREDİ		
BÖLGELER	ADET	MİKTAR
LEFKOŞA	132	7.441.500,00
GAZİMAĞUSA	45	1.888.000,00
GÜZELYURT	26	1.194.000,00
GÖNYELİ	14	928.000,00
GİRNE	55	3.015.000,00
TOPLAM	272	14.466.500,00

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından faiz desteği için toplam 3.000.000 TL katkı sağlanmıştır. Bu faiz desteği karşılığında 14.466.500 TL kredi kullandırılmıştır.

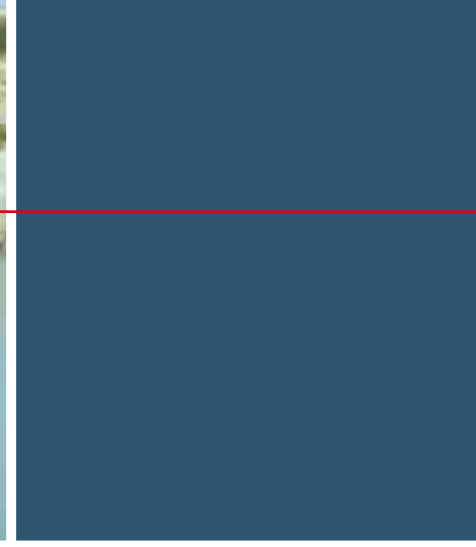
Lefke Avrupa Üniversitesi Kimya Laboratuvarı Projesi

Yer	Lefke
Proje Tutarı	243.000 TL
Katkı Tutarı	243.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Eğitim ve araştırmalarda kullanılmak üzere yeni kurulan Kimya Laboratuvarı için cihaz ve malzeme alımına katkı sağlanmıştır. Bu kapsamda alınan bazı malzemeler şunlardır:

- -Malzemelerin yüksek sıcaklık davranışlarını incelemek ve gravimetrik analizde kullanmak üzere kül fırını.
- Çözeltilerin sabit sıcaklığa getirilmesini ve o sıcaklıkta tutulmasını sağlayan (izotermal) Su banyoları, Süspansiyon haldeki çözeltilerin fazlarına ayrılmasında ve gravimetrik deneylerde çökelek oluşturmada kullanılmak üzere santrifüjler (öğrencilerin rahatça kullanımı için her tezgahta karşılıklı 2 adet)
- Yoğun hassas karıştırma gerektiren biyolojik ortam deneyleri için zaman ve hız ayarlı mekanik sallayıcı/çalkalayıcı (digital reciprocating shaker)
- Organik bileşiklerin (hidrokarbonlar, alkoller, substitüe hidrokarbonlar) analizi amaçlı Alev İyon Detektörlü (FID) Gaz Kromatografi AR-GE cihazı, yazılımı.
- Çeşitli örneklerde azot ve protein tayinine yönelik Kjeldahl sistemi.
- Kullanılan beher, balon joje, pipet vd cam malzemelerin ve nemli maddelerin kurutulması amaçlı Etüv cihazı
- Çeşitli karışımların 600 °C'a kadar ısıtılmasını sağlayan 2 adet yağ banyosu
- Çözeltilerin ve çeşitli örneklerin sıcaklığını ve asitlik derecesini (pH değerini) ölçmek üzere pH/ORP/Sıcaklık ölçer.
- Çözeltilerin ve çeşitli örneklerin iletkenliğini, toplam çözünmüş madde miktarını, tuz miktarını ve sıcaklığını ölçmek üzere EC/TDS/NaCl/Sıcaklık ölçer.
- 1 adet kurutma ve Nem giderme amaçlı Etüv ve biyolojik ortam deneylerinde (bakteriyolojik) kullanılmak üzere 1 adet inkübatör.
- Gaz Kromatografi cihazına bağlı basınçlı tüpler.
- Kimyasal analizlerde ve deneylerde kullanılmak üzere üretilecek ve depolanacak Damıtık Su (deiyonize su) üretim cihazı ve ters osmoz tankı.
- Çeşitli örneklerde ağır metal analizi için kullanılmak üzere Atomik Absorpsiyon Spektroskopisi.
- Yoğun hassas karıştırma gerektiren biyolojik ortam deneyleri için zaman ve hız ayarlı mekanik sallayıcı/çalkalayıcı.
- Mühendislik ve Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi kapsamında her tezgahta karşılıklı 3'er öğrenci olmak üzere bir seferde toplam 25-30 öğrenciye gravimetrik, titrimetrik, enstrumantal analiz yaptırmak üzere su-elektrik bağlantılı tezgahlar, dolaplar ve kullanılacak cihazlar.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 243.000 TL harama yapılmıştır.

Limnlar ve Balıkçı Barınaklarının Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.107.017 TL
Katkı Tutarı	1.107.017 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Limnlar ve Balıkçı Barınaklarının Geliştirilmesi Projesi kapsamında 2010 yılında yapılip tamamlanan işler şunlardır:

- Gazimağusa Serbest Limandaki ambar (Eski UNIPAC) yıkım işleri,
- Dipkarpaz (Şelonez) Balıkçı Barınağı tamiri işleri,
- Girne Baş Kılavuzluk ve Liman Başkanlığında kılavuzluk ve romorkaj hizmetlerinde kullanılan Mehmetçik-IV romorkörünün tamiri,
- Gazimağusa ve Girne Baş Kılavuzluk ve Liman Başkanlıkları sorumluluğunda bulunan tüm birimlerin, Avrupa Birliği Çevre Koruma Kanunları dahilinde , WHO (Dünya Sağlık Örgütü) tarafından onaylı ilaçlarla ilaçlanması,
- Gazimağusa Limanında ahşap iskelenin tamiri, çöken yolların tamiri, yıkılan (Eski UNIPAC) ambara ait s/s'nin iptali ve 11KV y-a kablosu yapımı, iptal edilen sokak lambalarının ekmulfu ile birbirine eklenmesi işleri,
- Gazimağusa ve Girne Turizm Limanlarında ISPS Kod gereğince "Liman Tesisi Güvenlik Değerlendirmesi" ve 2015 Yılına kadar geçerli olacak "Uygunluk Beyanı" alınması,
- Gazimağusa Baş Kılavuzluk ve Liman Başkanlığı kullanımında olan yüzer vinç (maçuna) güvertesinin aksamalarının sökülmesi ve güvertenin boş bir düz alan haline getirilmesi işleri yapılmıştır.
- ISPS Kod gereği güvenlik sistemlerine ait cihazlarla donatılan Gazimağusa Limanı'nın bazı elektronik güvenlik sistemlerinin bakım ve onarımı,
- Gazimağusa Limanı'nda yıkılan ambar alanının asfaltlanması işleri,

Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarından 2010 yılında toplam 1.107.017 TL harcama yapılmıştır.

Maliye İdaresini Geliştirme Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	196.676 TL
Katkı Tutarı	196.676 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Hazine ve Muhasebe Dairesine Bilgisayar alımı

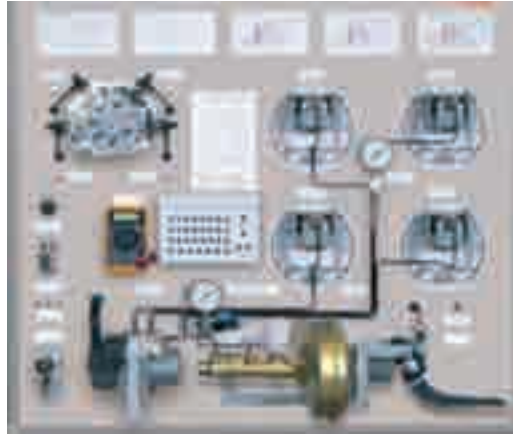
Maliye İdaresini Geliştirme Projesi kapsamında Hazine ve Muhasebe Dairesi'ne mevcut Otomasyon sistemine internet üzerinden erişebilme olanağı sağlaması amacına da hizmet etmek ve makine parkını yenilemek amacıyla 36 adet bilgisayar alınmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından Hazine ve Muhasebe Dairesi'ne alınan Bilgisayarlar için 2010 yılında toplam 35.724 TL harcama yapılmıştır.

Yapılan diğer işler ise şöyledir:

• Gazimağusa Vergi Dairesi Şube Binasının tamiri	77.970
• Vergi Dairesi Otomasyon Projesi (Merkeze Aktarma) İşlemi	60.832
• 2 adet bilgisayar 2 adet projeksiyon cihazı alımı	9.551
• Denetleme Kuruluna alınan bilgisayar ve aksamaları	12.598
TOPLAM	160.952

Bu işler için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 196.676 TL harcama yapılmıştır.

Meslek Liseleri Altyapı Modernizasyon Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	194.999 TL
Katkı Tutarı	194.999 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

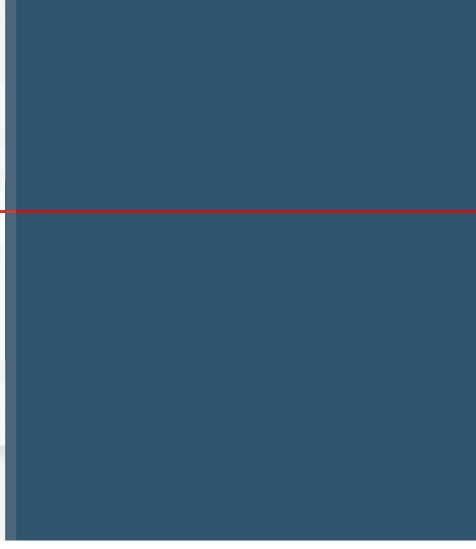
KKTC Otomotiv yan sektörleri gelişme göstermektedir. Bunlara paralel olarak yetişmiş insan gücüne ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için Meslek Liselerinin ilgili bölümlerinin sektör için yetişmiş deneyimli insan ihtiyacını karşılaması gerekmektedir. Bu da okullara yapılacak altyapı yatırımları ile mümkün olacaktır. Okullarda yetişen öğrencilerin dışarıda yeni gelişen teknolojileri yakından takip edip uygulama imkânları bulunmadığından yeni teknolojilerin okullara deney seti olarak sunulup öğrencilerin burada kendilerini geliştirmesi sağlanmaktadır.

KKTC Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı Mesleki Teknik Öğretim Dairesine 2010 yılında proje kapsamında ihtiyaç dâhilinde çeşitli donanımlar alınmıştır. Donanım alınan okullar Sedat Simavi EML, Dr. Fazıl Küçük EML, Kumyalı Meslek Lisesi ve Cengiz Topel EML liseleridir. Motorlu Araçlar Teknolojisi bölümünün atölyelerine eğitim amaçlı olarak alınan başlıca malzemeler şunlardır;

Fren Hidrolik Yağı, Enjektör Test Temizleme Cihazı, Hidrolik Fren Deney Seti Modülü, Panel Tip ABS Fren Deney seti, Otomatik Vites Kutusu, Diagnostic Cihazı, Avans Ayar Cihazı, Karbon Temizleme Cihazı, Fren Hidrolik Dolucu, Akü Test Cihazı.

Yukarıda gözüken setlerden belirtilen okullara 1'er set olarak alınmıştır. Bu malzemeler Endüstri Meslek Liselerin Motorlu Araçlar Teknolojisi Bölümün atölyelerinde Eğitim-Öğretim müfredatına göre okutulan derslerin içeriklerinin daha iyi anlaşılıp öğrenilmesi için gerekli pratik eğitim donanımlardır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 194.999 TL harcama yapılmıştır.

Meteoroloji Sistemlerinin Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	813.767 TL
Katkı Tutarı	813.767 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Otomatik Meteoroloji Sisteminin Yenilenmesi

Ercan Hava Alanında 1989 yılında Impulsphsik (fabrikası kapanmıştır) firmasından alınmış olan Otomatik Meteoroloji Ölçüm Raporlama Sistemi bozulmuş ve HEK' e çıkarılmıştır. Yerine alınacak sistem pist başında kurulu bulunan ve Vaisala firmasından satın alınan Otomatik Meteoroloji Ölçüm Raporlama Sistemine uyum sağlamak maksadı ile aynı firmadan satın alınmıştır.

Kurulacak olan yerleşim birimleri ve yöresinde düzenli ve sürekli meteorolojik parametrelerin ölçüm ve gözleminin yapılabilmesi, iklim parametrelerinin ölçüm ve gözleminin yapılabilmesi, iklim parametrelerinin zamana bağlı değişimlerini takip etmek, ayrıca istenen detaylı iklim bilgilerinin verilebilmesi sağlanacak ve iklim değişiklikleri incelenebilecektir.

Hava ve Deniz Volmeti Yedek Parçası

Ada genelinde yayılmış olan mekanik meteoroloji istasyonları için ihtiyaç duyulan yedek malzemeler alınmıştır. Meteoroloji dairesine bağlı bulunan istasyonların mekanik ve otomatik parça gereksiniminde kullanılmıştır.

Kurulmuş olan istasyonların amaçlanan düzeyde çalıştırılabilmesi, sürekliliği ve güvenilir sağlıklı bilgi alınabilmesi hedeflenmektedir.

Sensör Alımı (6 adet)

Güzelyurt, Vadili ve Dipkarpaz Otomatik Meteoroloji İstasyonlarına halihazır hava durumu sensörü, Güzelyurt Meteoroloji İstasyonuna ultraviyole radyasyon sensörü ve Gazimağusa ile Esentepe Deniz Meteoroloji İstasyonlarına deniz suyu sıcaklığı sensörü Vaisala firmasından satın alınmıştır.

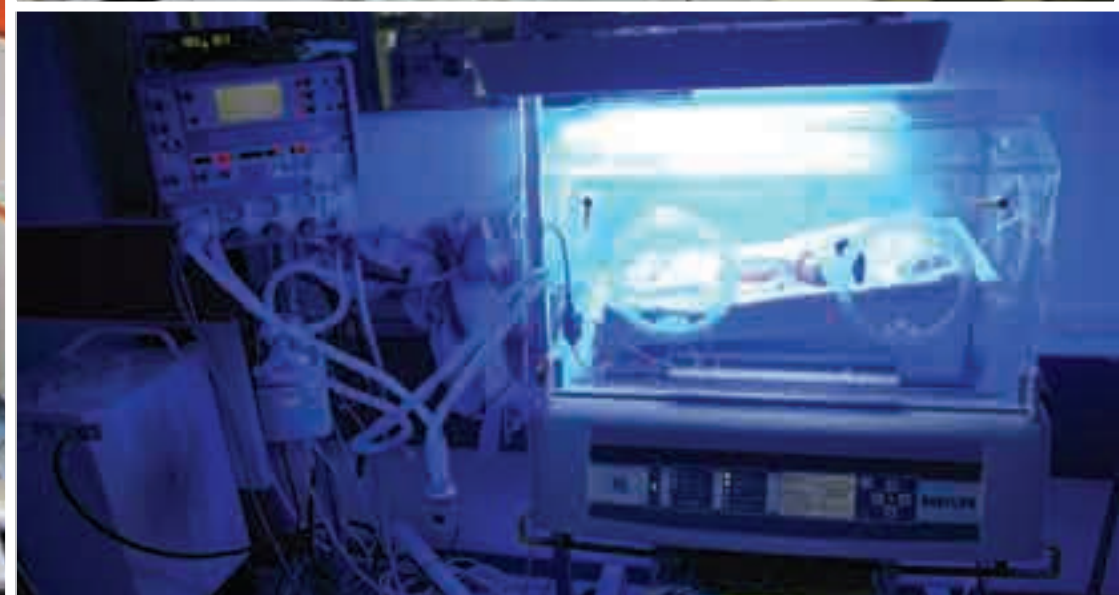
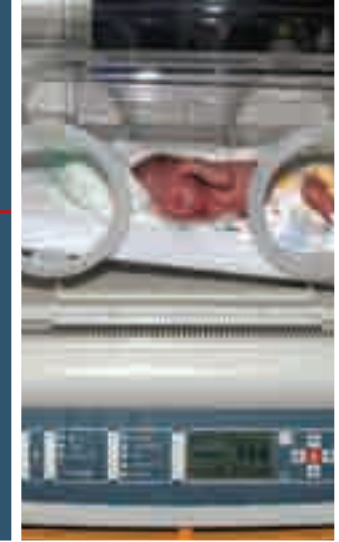
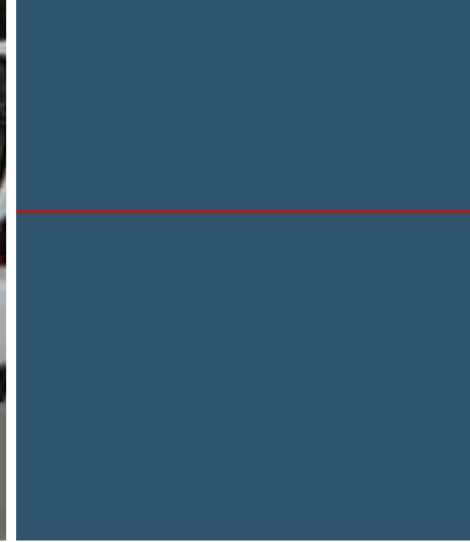
Bilgisayar ve Donanım Tedariki

Meteoroloji Müdürlüğündeki Mali İşler Bölümünün çağdaş bir yapıya ulaşması için üç adet bilgisayar seti ve bir adet lazer printer alınmıştır.

Meteorolojik Program Hazırlama

Ercan Havaalanında bulunan otomatik meteorolojik bilgi ölçüm sistemi için gerekli yedek parça (TS16 Port Server Unit – Digi marka TS16 model), temin edilmiştir.

Bu projeler için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 813.767 TL harcama yapılmıştır.

Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	753.902 TL
Katkı Tutarı	753.902 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Sağlık Hizmetlerinin Geliştirilmesi kapsamında 2010 yılında da çeşitli cihazlar ve Tıbbi malzemeler alınmıştır. Yine sıtma ile savaş projesi kapsamında İnsektisit ve Larvasit tipi ilaçlar temin edilmiştir. Alınan Bazı cihazların listesi aşağıdadır.

1 Adet Tam teşekküllü ambulans alımı
 1 adet röntgen cihazı ve 1 adet CR sistemi,
 Dr. Burhan Nalbantoğlu Hastanesi Hematoloji Laboratuvarına 1 adet Koagülometre cihazı,
 Dr. Burhan Nalbantoğlu Hastanesi Çocuk Servisi 2 adet bebek küvezi,
 Dr. Burhan Nalbantoğlu Hastanesi, Gazimağusa Devlet Hastanesi ve Güzelyurt Cengiz Topel Hastanelerine KKB Ameliyathanelerinde 3 adet hasta başı monitörü

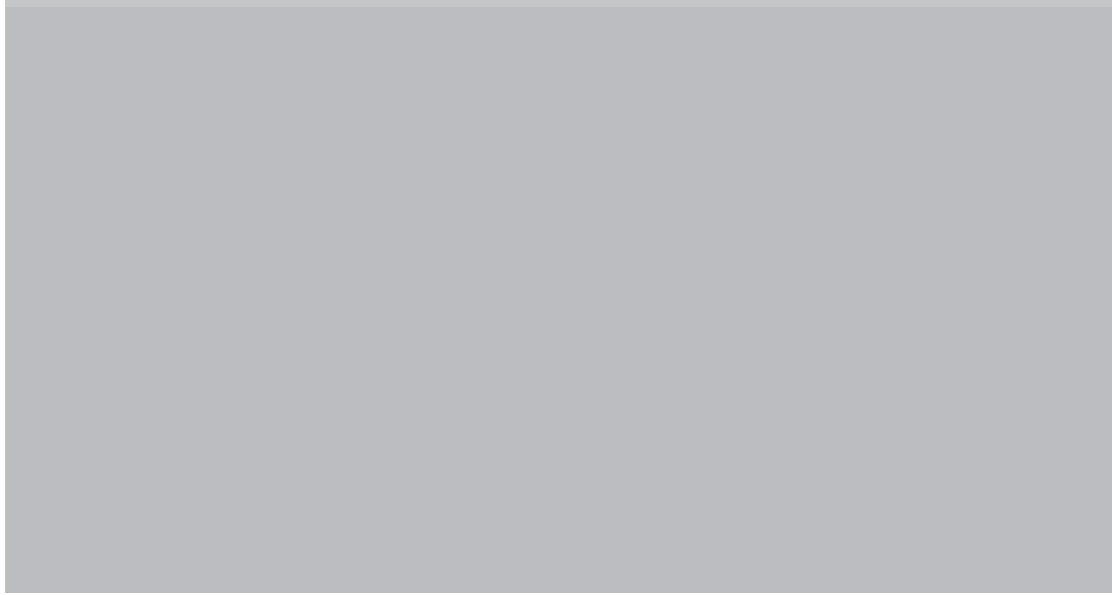
Hasta Başı Monitörü

Cihaz ilk olarak hayati belirtileri ve gelişim fonksiyonlarını takip etmek için üretilmiştir. Bu monitörler insanlara sıkıntı durumlarını veya vücutları çalışırken olumsuz bir durum olduğunu saptamada yardımcı olmaktadır. İnsanın kalp seslerini bir bağlantı mikrofonu ile ölçüyor ve her kalbin kesişen ve elektrik sinyali üreten ilk ve ikinci kalp seslerini ayırt ederek çıkışa aktarabiliyor. Bu metodun ve cihazın amacı kalbin damarlara pompalandığında bu pompalama şiddetinin frekansını doğru olarak belirleme ilk ve ikinci kalp seslerine bağlı nabız atışlarının periyodik değerlerini ölçmektir.

Bebek Küvezi

Erken doğmuş (altı – yedi aylık) çocuklar mevcut olduğu gibi, vaktinde dünyaya gelmiş, fakat vücutları çok zayıf (meselâ ağırlığı 2000 gram kadar olan) çocuklar da vardır. Bunlar, sıcaklıklarını kolay kolay muhafaza edemedikleri için çocuk kuvözünde tutulmaları gerekmektedir. Kuvözlerde hava (22 – 25) santigrat dereceye kadar ısıtılır bu sıcaklık derecesi daima sabit kalır ve bu hava hafif rutubetli olarak tutulur. Kuvözün içindeki kirlenmiş havayı dışarıya atıp, temiz havayı almak için yapılmış, hava değiştirilmesine yarayan, özel delikler vardır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 653.902 TL harcama yapılmıştır.

Sağlık Otomasyonu Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.347.571
Katkı Tutarı	1.347.571
Başlama-Bitiş Yılı	2008-2010

E-Devlet projelerinin esas hedefi hizmet kalitesini artırmak, insan hayatını kolaylaştırmak ve yaşam standardını yükseltmektir. Bunu sağlayabilmenin yolu eğitim, sağlık ve sosyal yaşam ile çalışma hayatına getireceğimiz yeniliklerle olacaktır.

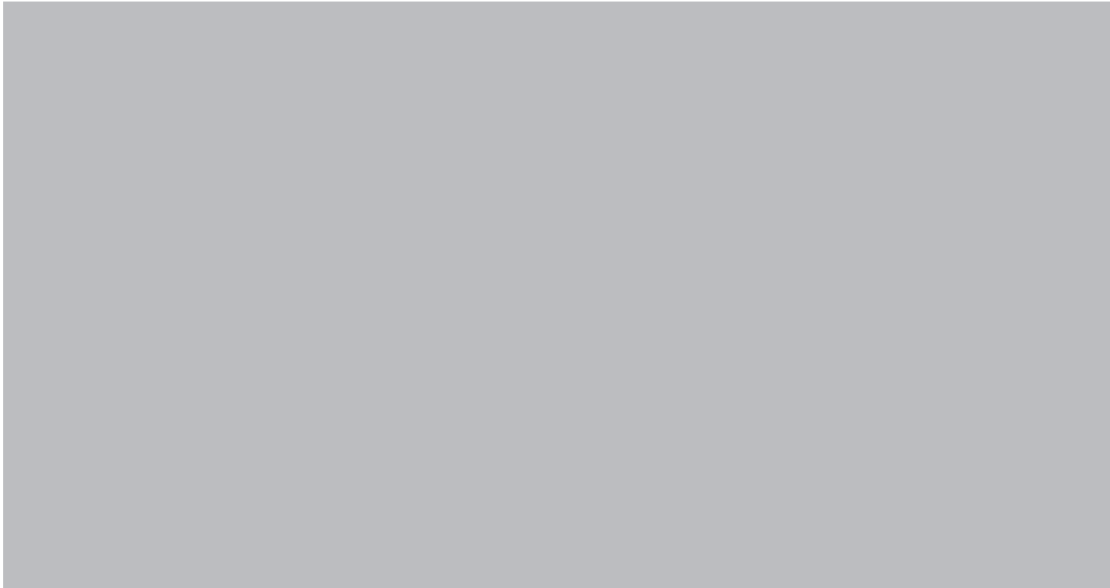
Sağlık, insana hizmette en temel ve birincil unsurdur. Bu sebeple E-Sağlık, E-Devlet projesinin en önemli parçalarından biridir. Hazırlanan proje çerçevesinde açılan bu ihale ile E-Sağlık projesi başlatılmıştır.

Proje hem sağlık sektörü çalışanlarına hem de sağlık hizmeti alanlara ciddi yenilikler ve birçok kolaylıklar getirecektir. Bunlardan bazıları şunlardır:

- Hastanın bilgilerine rahatlıkla ulaşılacaktır.
- Gereksinim duyulacak her türlü tahlil sonucu ve tetkikler elektronik ortamda tutulacaktır.
- Sağlık hizmeti alanlar randevularını çevrimiçi olarak alabilecektir.
- Verilen reçetelerin takibi sağlanarak tüm KKTC genelinde ilaç israfı ortadan kalkacaktır.
- Sağlık hizmeti veren Hastaneler birbirine Fiber optik altyapı ile bağlanarak merkezi bir yapıda her yerdeymiş gibi tüm hizmetlerini kesintisiz ve sürekli elektronik olarak sağlayacaktır.
- Tüm özel eczaneler reçete takip sistemine internet ortamında bağlanıp reçetelerin takibini sağlayacaktır.

Sistemde yer alan modüller şunlardır: Danışma Modülü, Hasta Kayıt/Kabul - Çıkış/Sevk İşlemi, Randevu İşlemleri Modülü, Poliklinik Servisleri Modülü, Eczane Modülü, Laboratuvar Modülü, Radyoloji Modülü, Ameliyathane Modülü, Ağız ve Diş Sağlığı Modülü, Hemodiyaliz Modülü, Kan Merkezi Modülü, Diyet Modülü, Sağlık Kurulu Modülü, Döner Sermaye Modülü, Personel İşlemleri Modülü, Hemşire Gözlem Modülü, Yatan Hasta Takip sistemleri, Cihaz Takip Sistemi, Reçete İzleme Sistemi, Hastane Bilgi Sistemi, Sağlık Merkezi Bilgi Sistemi, Eczane ve Ecza Deposu Sistemi, Devlet Laboratuvarı Bilgi Sistemi, Temel Sağlık Hizmetleri Bilgi Sistemi, Yataklı Tedavi Kurumları Bilgi Sistemi, Hasta Tıbbi Bilgi Görüntüleme Sistemleri

Bu proje için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 1.347.571 TL harcanmıştır.

Salamis Antik Kenti Kazısına Katkı Projesi

Yer	Gazimağusa
Proje Tutarı	250.000 TL
Katkı Tutarı	250.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Doğu Akdeniz Üniversitesi, Arkeoloji ve Kültür Varlıklarını Araştırma Merkezi (AKVAM) adına Doğu Akdeniz Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi'nin işbirliğinde, Salamis Kazı ve Araştırmalarının 13. Sezonu 9 Haziran - 21 Temmuz 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. 2010 yılı araştırma hedefleri arasında Roma Hamamının kuzeydeki son mekânı olan ve ikinci kullanım evresi Apodyterium'a (soyunma odası) dönüştürülmüş olan bölümü ile doğu-batı doğrultulu ana cadde Decumanus'un denize doğru olan uzantısının açılmasına devam edilmiştir. Roma Hamamının son bölümünün üzerinde yer alan yaklaşık 3-4 m.'lik kum dolgunun temizlenmesinden sonra ulaşılan Batı duvarı boyunca korunmuş durumda dört adet niş belirlenmiştir. Nişlerin varlığı bu bölümün heykeltıraşlık eserleri ile süslenmiş olması olasılığını akla getirmiş ve yaklaşık 1 m.'lik toprak dolgunun temizlenmesi ile birlikte mermer kaplı taban üzerinde nişlerin hemen önünde yüzüstü düşmüş biçimde yarı giyimli vaziyette betimlenmiş erkek heykeli ile çift giyimli kadın heykeline rastlanmıştır. Güneye ve kuzeye doğru ilerleyen araştırmalarda çift giyimli bir erkek heykeli ile erkek heykeli torsosuna daha rastlanması son iki sezondur kazısı yapılmakta olan bu mekânın hamamın soğukluk bölümü olduğu ve batı duvarı cephesinin de heykeller ile dekore edilmiş olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Salamis 2010 yılı çalışmaları içinde ikinci araştırma bölgesi kuzey-güney doğrultulu cadde olan Cardo ile doğu-batı doğrultulu cadde olan Decumanus'un kesiştiği kavşak noktası olmuştur. Bu bölgede yapılan kazı çalışmaları ile geç dönem şehir suru üzerinde kuzey ve güney kuleleri olarak adlandırılan iki kulenin ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Kentin bu bölgesindeki ikinci araştırma Decumanus'un doğuya denize doğru olan uzantısının takip edilmesi üzerine yoğunlaşmıştır.

Bu proje için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında 250.000 TL harcama yapılmıştır.

Sel Felaketinden Etkilenen İşletmelere Kredi Verilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.000.000 TL
Katkı Tutarı	1.000.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

T.C. Ziraat Bankası ile KKTC Ekonomi ve Enerji Bakanlığı arasında, Şubat/2010 ayında KKTC’de yaşanan sel felaketinin ülke ekonomisinde yarattığı olumsuz etkilerin hafifletilebilmesi ve selden hasar gören işletmelerin mağduriyetinin giderilebilmesi gayesiyle ilk 6 ayı ödemesiz dönem olmak üzere 36 ay vadeli, üst limiti 150.000,- Lira olan ve düşük faizli (Yıllık %4) bir destek programı uygulamaya alınmıştır.

Uygulamaya alınan bu program sayesinde bugüne kadar aşağıda bölgeler itibariyle de görüleceği üzere 34 KEZ/firmaya toplam 3.538.000,- TL kredi kullanımı gerçekleştirilmiştir.

BÖLGE	KREDİ	
	ADET	MİKTAR
GÜZELYURT	28	2.543.000
LEFKOŞA	6	770.000
GÖNYELİ	2	225.000
TOPLAM	36	3.538.000

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında faiz desteği için toplam 1.000.000 TL katkı sağlanmıştır. Bu faiz desteği karşılığında 3.538.000 TL kredi kullandırılmıştır.

Spor Faaliyetleri ve Sportif Tesislere Katkı Projesi

Yer	Lefkoşa
Proje Tutarı	798.800 TL
Katkı Tutarı	798.800 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Spor Dairesinde gerek mali gerekse idari konularda yapılan işlerin sağlıklı bir şekilde veri akışı sağlanamamaktaydı. Hayata geçirilen bilgi işlem merkezi sayesinde Spor Dairesinin bütçe doğrultusunda yapılan bütün harcamalarının ayrışik bir bütçe şeklinde görülmesi sağlanmıştır. Ayrıca otomasyon sistemi ile birlikte idari konularda yapılan bütün yazışmalar ve yapılan bütün harcamaların fatura ve çekleri güncel olarak sisteme yerleştirilmektedir.

Proje kapsamında 10 Adet bilgisayar 1 Adet Server ile çeşitli donanım malzemesi alınmıştır.

Bilgi İşlem Merkezi'nin hizmet verdiği başlıca konular şunlardır:

- Muhasebe konularında ardışık bütçe
- Bütün harcamaların elektronik ortamda fatura ve çekleri
- Spor dairesinin bütün yazışmaları gelen ve giden evraklar
- Spor dairesinin bütün personel bilgilerinin ve izinlerin takibi
- Sporla ilgili bütün yerel basının günlük arşiv kayıtları

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarıyla 2010 yılında Bilgisayar alımına 60.000 TL Donanım alımı için ise 20.000 TL Harcanmıştır. Bilgi İşlem Merkezi Yapım ve Tadilatı için 80.000 TL harcanmıştır.

2010 yılında aynı zamanda Spor Dairesinin Muhasebe Bölümünün de tamir ve tadilatı yapılmıştır. Spor dairesi muhasebe personelinin daha modern ve teknolojik şartlarda hizmet verebilmesi için muhasebe bölümü de tamir edilip 2010 yılında kullanıma açılmıştır. Muhasebe bölümü için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 98.800 TL harcanmıştır.

Federasyonlara Yapılan Katkı

2010 yılında Spor Dairesi Müdürlüğüne bağlı 27 adet (Atletizm, Atıcılık, Basketbol, Boks, Bisiklet, Engelliler, Güreş, Herkes İçin Spor, Hentbol, Masa Tenisi, Tenis, Voleybol, Yelken, Triatlon, Futbol Tenisi, Darts, Golf, Su Sporları, Bilardo, Badminton, Jimnastik, Eskrim, Judo-Hapkido-Kicksboks, Halter- Vucut Geliştirme, Satranç, Okculuk ve Taekwondo, Karete, Aikido, Kuraş Vuşu Federasyonu) Federasyona her federasyonun kendi ihtiyaçları doğrultusunda muhtelif malzeme alımları için katkı sağlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından toplam 370.000 TL harcanmıştır.

Aynı zamanda 2010 yılında spor kulübü ve Altyapı spor derneklerine muhtelif spor malzemeleri temini için katkı yapılmıştır.

Su Sondajları Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	461.315
Katkı Tutarı	461.315
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC’de içme, kullanma ve sulama su ihtiyacı genelde alüvyon ve Girne dağlarını oluşturan aküferlerden sağlanmakta, deniz suyu arıtma tesisleri ile de takviye edilmektedir. Türkiye’den su getirme projesi gerçekleşinceye kadar yerleşim yerlerinin su ihtiyaçları için her yıl yeni kuyular açılması, su seviyesi düşen kuyularda temizleme, deneme ve yenileme çalışmaları yapılması, sondaj çalışmalarının daha verimli olması, ovaların geometrik özelliklerinin çıkarılması kıyı olüvyonlarında tuzluluk girişimlerinin kontrol edilebilmesi amacıyla jeofizik çalışmaları yapılmaktadır. TC DSİ’den teknik eleman destekli Yeşilirmak alüvyonunda çalışmalar başlatılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 461.315 TL harcama yapılmıştır.

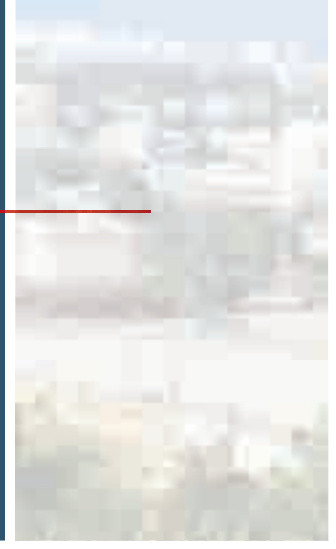
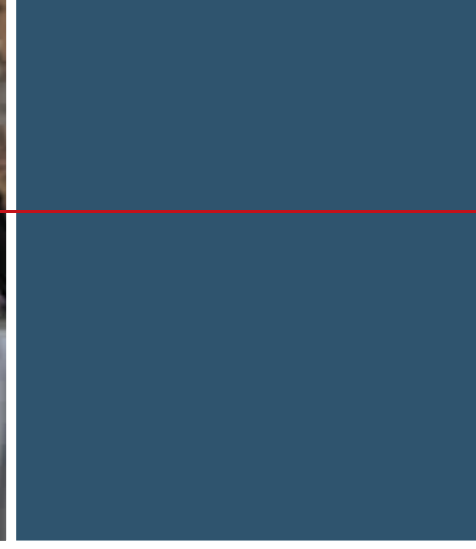
Tarım Sektörünün Geliştirilmesi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	558.914 TL
Katkı Tutarı	558.914 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC’de küçük ve orta büyüklükteki tarımsal işletmelerin finansmanına katkı sağlamak amacıyla Kooperatif Merkez Bankası aracılığıyla beş yıla kadar vadeli düşük faizli (%5) tarımsal kredi imkanı yaratılmıştır. Hayvancılıkla ilgili ağıl yapımı, sera yapımı, alet makine traktör ve ekipmanları gibi mekanizasyon alımları, tarımsal elektrifikasyon alt yapısı ile arıcılıkla ilgili yatırımlar için krediler verilmiştir.

2010 Yılı Faaliyet Raporu

Tarımsal Amaçlı Faiz Destekli Kredi Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	2.500.000 TL
Katkı Tutarı	2.500.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Tarım sektörünün finansman ihtiyacının uygun koşullarda karşılanması amacıyla faiz destekli kredi projesi uygulamasına başlanmıştır. Anaparası Ziraat Bankası kaynaklarından temin edilen kredinin, faiz farkı "Faiz Destekli Tarımsal Kredi Projesi"nden karşılanmıştır. Uygulamada Bankanın kredi kullandırımına ilişkin kuralları esas alınmıştır. Gerçek ve tüzel kişi üreticilere, Bankaca uygulanmakta olan tarımsal kredi cari faiz (%13) oranından kredi konuları itibarıyla aşağıda belirtilen oranlarda destek yapılmak suretiyle tarımsal kredi kullandırılmıştır.

KREDİ KONULARI	Destek Oranı (%)
HAYVANSAL ÜRETİM	
Süt sığırcılığı –(işletme)	75
Süt sığırcılığı –(yatırım)	100
Büyükbaş hayvan besiciliği –(işletme)	75
Büyükbaş hayvan besiciliği –(yatırım)	100
Küçükbaş hayvan besiciliği (işletme - yatırım)	100
Damızlık düve yetiştiriciliği (işletme-yatırım)	100
Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği (işletme)	75
Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği (Yatırım)	100
Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği (koyun-keçi) (işletme)	75
Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği (koyun-keçi –(yatırım)	100
Kanatlı sektörüne yönelik bio güvenlik (işletme-yatırım)	50
Arıcılık (işletme)	75
Arıcılık (yatırım)	100
ORGANİK TARIM	
Organik Tarım (İşletme- Yatırım)	100
TAVUKÇULUK	
Yumurta tavukçuluğu ve Et tavukçuluğu (işletme-yatırım)	75
SU ÜRÜNLERİ AVCILIĞI VE YETİŞTİRİCİLİĞİ	
Su ürünleri Avcılığı ve yetiştiriciliği (işletme-yatırım)	75
TARIMSAL SULAMA	
Tarla içi modern basınçlı sulama sistemleri (damla sulama, yağmurlama sulama) (yatırım)	100
Diğer sulama sistemleri (derin kuyu açılması vb.) (yatırım)	75
TARIMSAL MEKANİZASYON	
Tarımsal mekanizasyon (traktör ve biçerdöver dahil) (yatırım)	50
KONTROLLÜ ÖRTÜALTI TARIMI	
Kontrollü örtüaltı yetiştiriciliği (işletme)	75
Kontrollü örtüaltı yetiştiriciliği (yatırım)	100
DİĞER İŞLETME ve YATIRIM KREDİLERİ	50
(Tarımsal Sanayi ve Tarımsal Pazarlama Dahil)	

Tarım işletmelerine tahsis edilecek olan kredi limiti her bir üretici için; İşletme Kredisinde üst limit 200.000 TL, Yatırım Kredisine en az 10.000 TL. ve üst limit 250.000 TL, Projeli Yatırım Kredisine en az 250.000 TL kredi öngörülmüştür. Karar kapsamındaki uygulanacak kredi desteğinden üreticiler bir defaya mahsus olarak yararlanmıştır.

Kredinin vadesi; İşletme kredilerinde ilk 3 aya kadar ödemesiz dönem olmak üzere toplam 24 ay, yatırım kredilerinde ilk 2 yıla kadar ödemesiz dönem olmak üzere toplam 3-5 yıl, projeli yatırım kredileri 2 yıla kadar ödemesiz dönem olmak üzere toplam 5-7 yıl olarak uygulanmıştır.

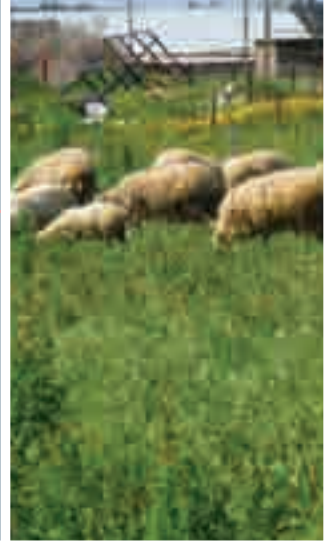
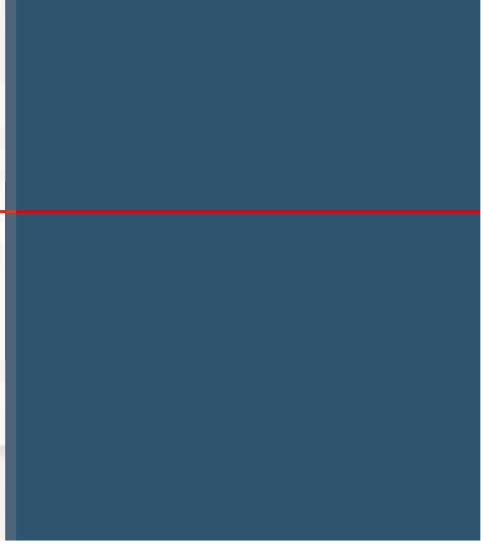
Proje 24 Eylül 2010 tarihinde T.C. Büyükelçiliği, KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı ile T.C. Ziraat Bankası'nın imzaladığı protokolle hayata geçirilmiştir. Lefkoşa'da yapılan imza töreninde tarım sektöründe faaliyet gösteren tüm üretici birliklerinden temsilciler ve üreticiler hazır bulunmuştur.

Uzun vadeli düşünülmüş olan bu projeyle üreticilerin finansman maliyetlerinin düşürülmesi ve krediye ulaşım imkanlarının artırılmasının yanısıra Tarım sektöründe rekabetin yaratılarak kalitenin ve rekabet edebilirliğin artırılması hedeflenmiş olup, bu proje kapsamında aşağıdaki tabloda detayları görüleceği üzere 111 çiftçiye toplam 10.427.945,- Lira tutarında sıfır faizli yatırım ve/veya işletme kredisi kullandırılmıştır.

TARIMSAL KREDİLER RAPORU

KONU	MİKTAR	ADET
KKTC SUBV.2011 TARIMSAL MEKANİZASYON (TRKTÖR VE BİÇERDÖVER DHL) PROJESİZ-YATIRIM	389.000,00	9
KKTC SUBV. 2011 TARLA İÇİ MODERN BASINÇLI SULAMA SİSTEMLERİ PROJESİZ-YATIRIM	320.000,00	5
KKTC SUBV. 2011 TARIMSAL SANAYİ KREDİLERİ-İŞLETME	1.080.000,00	10
KKTC SUBV. 2011 TARIMSAL SANAYİ KREDİLERİ PROJESİZ-YATIRIM	2.980.000,00	9
KKTC SUBV. 2011 TARIMSAL PAZARLAMA KREDİLERİ PROJESİZ-YATIRIM	75.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 SÜT SIĞIRCILIĞI-İŞLETME	976.520,00	7
KKTC SUBV. 2011 SÜT SIĞIRCILIĞI PROJESİZ-YATIRIM	1.029.333,34	9
KKTC SUBV. 2011 SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ PROJESİZ-YATIRIM	25.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 MEYVE YETİŞTİRİCİLİĞİ-İŞLETME	25.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ-İŞLETME	72.300,00	2
KKTC SUBV. 2011 KÜÇÜKBAŞ HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ PROJESİZ-YATIRIM	478.258,94	8
KKTC SUBV. 2011 KÜÇÜKBAŞ HAYVAN BESİCİLİĞİ PROJESİZ-YATIRIM	75.000,00	2
KKTC SUBV. 2011 KONTROLLÜ ÖRTÜALTI YETİŞTİRİCİLİĞİ-İŞLETME	171.010,00	4
KKTC SUBV. 2011 KONTROLLÜ ÖRTÜALTI YETİŞTİRİCİLİĞİ PROJESİZ-YATIRIM	559.000,00	9
KKTC SUBV. 2011 ET TAVUKÇULUĞU-İŞLETME	187.500,00	1
KKTC SUBV. 2011 ET TAVUKÇULUĞU PROJESİZ-YATIRIM	250.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 DİĞER YATIRIM KREDİLERİ PROJESİZ-YATIRIM	640.500,00	12
KKTC SUBV. 2011 DİĞER SULAMA SİSTEMLERİ PROJESİZ-YATIRIM	390.523,00	8
KKTC SUBV. 2011 DİĞER İŞLETME KREDİLERİ-İŞLETME	504.000,00	9
KKTC SUBV. 2011 DAMIZLIK DÜVE YETİŞTİRİCİLİĞİ-İŞLETME	100.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 ARICILIK-İŞLETME	20.000,00	1
KKTC SUBV. 2011 ARICILIK PROJESİZ-YATIRIM	80.000,00	1
	10.427.945,28	111

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 2.500.000 TL katkı sağlanmıştır.

Tarımsal Araştırma Projesi

Yer	Genel
Proje Tutarı	202.348 TL
Katkı Tutarı	202.348 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC'deki tarımsal araştırma çalışmaları iki ana başlıkta özetlenebilir.

Tarımsal Araştırma Geliştirme Projesi Çalışmaları (TAGEP)

KKTC Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı Tarımsal Araştırma Enstitüsü ile Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Arasında 1999 yılında imzalanan proje kapsamında; KKTC tarımsal potansiyelinin en iyi şekilde değerlendirilmesini sağlamak amacı ile yapılması gerekli, tarımsal araştırma- geliştirme çalışmalarının bütünüdür. Ağırlıklı olarak adaptasyon çalışmalarının yer bulduğu projede öne çıkan çeşitler üretime alınmıştır. Özellikle meyvecilik alanında üretime alınan adaptasyonu kanıtlanmış çeşitler ülke tarımına çok olumlu katkı yapacaktır. Adaptasyon çalışmaları devam ederken bitki besleme ve sulama konuları da çalışılmakta ve üreticilere sürekli olarak bilgi verilmektedir. Bağ alanında kaliteli anaç dağıtımı ücretsiz olarak yapılmakta ve bağcılıkta sofralık ve şaraplık üretime katkı sağlanmaktadır.

Hayvancılık alanındaki çalışmalarla DÜÇ Ercan keçicilik ünitesinde, mevcut saf Damascus keçi ırkının ülke koşullarına adaptasyon yeteneklerinin incelenmesi ve ıslah çalışmalarına devam edilecektir.

Tarımsal Araştırma İşbirliği Projesi Çalışmaları

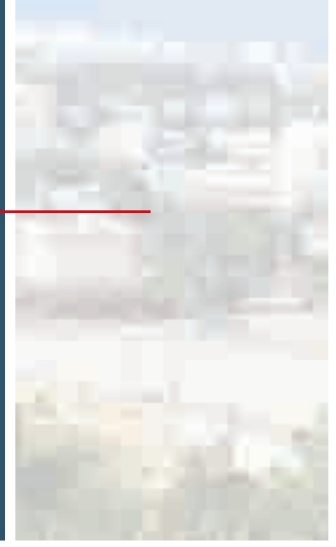
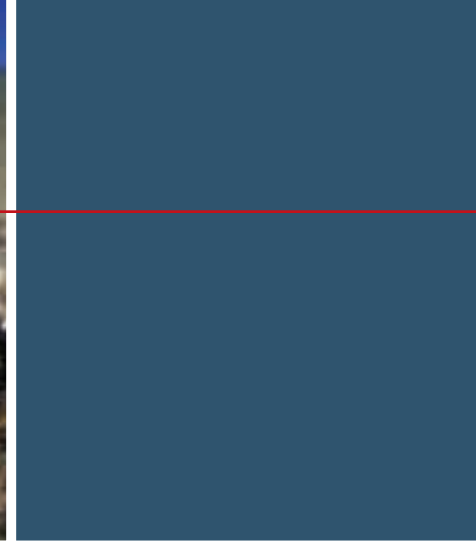
Türkiye Cumhuriyeti Tarım ve Köyşleri Bakanlığı ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Tarım ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı arasında tarımsal araştırmalar alanında işbirliğini geliştirmek ve ortak araştırmalar yapmak üzere işbirliği protokolü imzalanmıştır. Bu kapsamda araştırma faaliyetleri ve çeşitli projeler devam etmektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalar ise şunlardır.

- 1.KKTC Asma Genetik Kaynakları
 - 2.KKTC Koşullarında, Bazı Zeytin Çeşitlerinin Adaptasyon Durumlarının Araştırılması Ve Yerli Zeytin Tipinin Karakterizasyonu
 - 3.KKTC Koşullarına Uygun Fiğ Hatlarının Geliştirilmesi Ve Fiğ Tescili
 - 4.KKTC'de Patates Ekimi Yapılan Alanlarda Viral Etmenlerin Araştırılması
 - 5.Kırmızı Palmye Böceğinin Yayılış Alanlarının Saptanması Ve Eradikasyon Projesi
 - 6.Tarım Ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı Devlet Üretim Çiftliği Damascus Keçi Sürüsünde Paratüberküloz Hastalığı İzleme, Kontrol Ve Eradikasyon Programı
 - 7.KKTC'de Koyun Irklarının Scrapie Hastalığına dirençlilik Yönünden Genetik Olarak Taranması
 - 8.KKTC Koşullarında Tahıl Alanlarında Görülen Hastalık Ve Zararlıları
- Konularında araştırma çalışmaları devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti kaynaklarından 2010 yılında toplam 980.000 TL harcama yapılmıştır

2010 Yılı Faaliyet Raporu

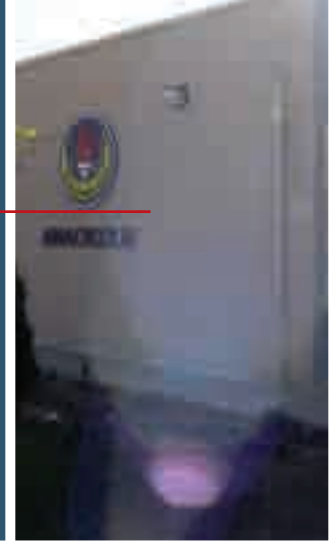
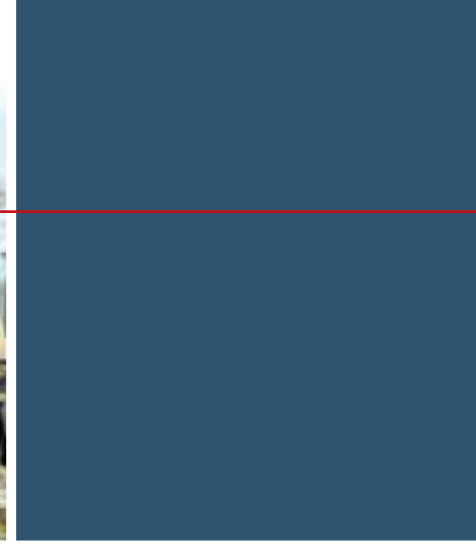

Tarımsal Kısmi Hibe Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	634.561 TL
Katkı Tutarı	634.561 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC tarımsal işletmelerin yeniden yapılandırılma sürecinde alt yapı eksikliklerini tamamlama ve oldukça yaşlı makine varlığını gençleştirebilmeleri için hibe programı uygulanmıştır.

Bu kapsamda 133 üreticiye muhtelif mekanizasyon araç teminine hibe katkı için 334.937,00 TL ve tarımsal amaçlı su kuyularına elektrik altyapısı temini için 299.622,00 TL katkı yapılmıştır

KKTC TED Koleji Yapım Projesi

Yer	Lefkoşa
Proje Tutarı	25.000.000 TL
Katkı Tutarı	11.459.311 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

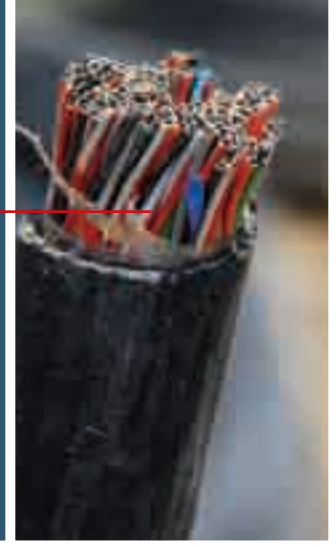
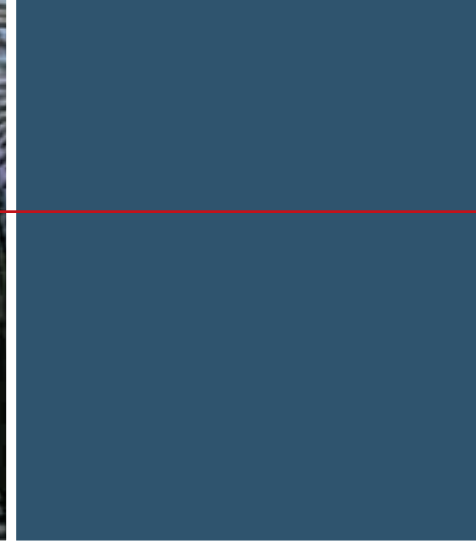
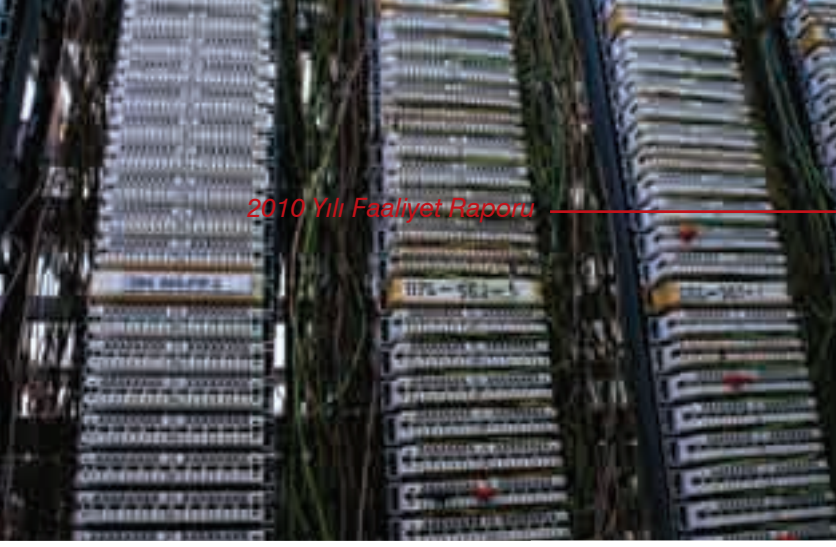
TED Koleji Lefkoşa Fuar alanının bulunduğu mevkide yaklaşık 30.000m² üzerine kurulmuş, kampusun tamamı 16.400m² kapalı alana sahip olacak şekilde projelendirilmiştir.

Birinci aşamayı oluşturan binaların 14 Kasım 2009 tarihinde temeli atılmış ve yönetim binası, anaokulu, ilk ve ortaokul binaları, yemekhane ve kafeterya binası ile 25 konuttan oluşan lojman binası tamamlanmıştır.

Kolej, birinci aşamanın tamamlanmasıyla 2010-2011 öğretim yılında okul öncesi dahil olmak üzere 1.- 6. Sınıf düzeylerinde 125 öğrenci kabul etmiştir.

Kampüs yapımının ikinci aşamasında ise, lise binası, kapalı spor salonu ile 250 kişi kapasiteli konferans salonu binası tamamlanacaktır. Bu binaların 2012- 2013 öğretim yılında faaliyete geçmesinin ardından, okulun 2015-2016 öğretim yılında 1240 öğrenci kapasitesi ile tüm düzeylerde faaliyet göstermesi ve aynı öğretim yılı sonunda liseden ilk mezunlarını vermesi hedeflenmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 11.459.311 TL harcama yapılmıştır.

Telekomünikasyon Dairesi Kablo Alımı ve MSAN Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.979.370
Katkı Tutarı	1.979.370
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Bakır ve Fiber Optik Kablo Alımı

Harici tesisat kablosu telefon direklerindeki kablolardan ev içine giden kablolardır. Bu kablolar eskimiş hatların yenilenmesinde kullanılmaktadır.

Telekomünikasyon Dairesini eskiyen kabloların değişimi ve yeni tesisatların takılmasında bakır kabloları kullanılmaktadır. Camper teli santralden çıkış ve bağlantı yapılması amacıyla kullanılan kablolardır. Alınan Toplam kablo 69.000 metredir.

Bakır kablolar, Telekomünikasyon Dairesinin hasarlı kabloların değişimi ve yeni tesisat kurulumu gibi olağan işlerinde kullanılmaktadır.

Fiber Optik Kablo

Mevcut sistemde çalışan hasar görmüş fiber optik kabloların değiştirilmesi maksadıyla kullanılmaktadır.

Fiber optik kablolar ADSL sistemlerinde kullanılmaktadır.

Ayrıca MESAN Projesi kapsamında da Fiber Optik Kablolar kullanılmaktadır.

Fiber Optik kablolar Devletin çeşitli kurumlarında da kullanılmaktadır.

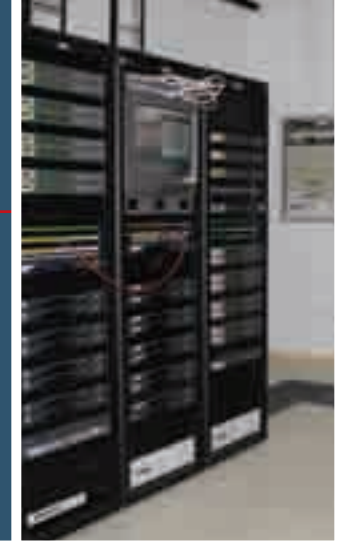
2010 Yılında Toplam 679.370 TL tutarında Bakır ve Fiberoptik kablo alınmıştır.

MSAN PROJESİ :

MSAN (Multi Service Access Node) çoklu servis erişim noktası anlamına gelmektedir. MSAN cihazları, yüksek hız ve ses, bilgi, video, multi-media servisleri gibi yüksek kalitede servis imkanları sağlar. Bu cihazlar dslam ve MSAN ünitelerini içermektedir. MSAN ünitesine takılan kartlar, pstn çevir sesini üretmektedir.

Kurumsal ve bireysel kullanıcılara KKTC'nin her yerinden erişilebilen geniş band, güvenilir, kesintisiz internet, data ve ses erişimine imkan veren altyapının kurulması amaçlanmaktadır. MSAN cihazları sadece mevcut bakır şebekenin lokal güzergahını kullanmakta ve saha dolabı vazifesini de gördükleri için kuruldukları yerdeki saha dolabı kaldırılmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.300.000 TL harcama yapılmıştır.

Televizyon ve Radyo Yayıncılığının Geliştirilmesi Projesi

Yer	Lefkoşa
Proje Tutarı	2.525.995 TL
Katkı Tutarı	2.525.995 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

1- Sayısal Paket Kodlayıcı Projesi-Artırım:

Projenin bir önceki aşamasında;

Analog yayınlarda kullanılan 5 kW'lık verici cihazında sayısal yayınların yapılabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılarak, 11 Ağustos 2009 tarihinde Ch 33'ten birinci paket karasal sayısal yayına başlanmıştır. Söz konusu paket kapsamında, BRT TV1, BRT TV2, Ada TV, Kanal Sim, Genç TV, Kanal T, Kıbrıs TV, As TV ve ART TV olmak üzere toplam 9 yerel TV kanalı bulunmaktadır.

Projede artırım yapılarak gerçekleştirilen ikinci aşamasında ise;

Analog yayınlarda kullanılan diğer bir 5 kW'lık verici cihazında sayısal yayınların yapılabilmesi için gerekli düzenlemeler yapılmış ve ikinci sayısal paket yayını için hazırlanmıştır. Söz konusu pakette Türkiye'den aktarılmakta olan TRT1, TRT2, TRT Çocuk, NTV, Kanal D, Show TV, ATV, Star TV, Kral TV yayınlarının bulunması planlanmış ancak Ch 33'ten yapılmakta olan birinci paket frekansının Rum tarafından yapılan yayınlarla bloke edilmiş olması nedeniyle, sorun giderilinceye kadar bu paketten de yerel TV kanalları havaya verilmiştir. İkinci paket Ch 41'den yapılmakta olup 17 Haziran 2010 tarihinde yayına başlanmıştır.

2- Radyo Yayın Yapım Stüdyo Donanım Projesi:

Proje, Bayrak Radyo Televizyon Kurumu bünyesinde bulunan toplam 5 adet radyo yayın stüdyosu ile 3 adet kayıt stüdyosunun sayısal olarak yapılandırılması amacıyla hazırlanmıştır.

3- Lefkoşa Transmisyon Merkezi Sayısal TV Vericileri Projesi:

Bu projenin hayata geçmesi ile, Lefkoşa Transmisyon Merkezi'nden karasal sayısal yayınlar başlatılmış olacaktır.

4- Radyo FM Yayınları Verici Sistemleri Projesi:

Bu proje ile Selvilitepe Verici Merkezinden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti batı bölgesine yapılmakta olan FM Kamu yayınlarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

5- Sinandağı Transmisyon Merkezi Bina ve Ekleri Projesi:

Bu proje ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin doğu bölgesine her türlü Radyo ve Televizyon yayınları ile data aktarım hizmetlerinin sürdürülebilmesi için Sinandağı Verici Merkezi'ne Transmisyon Binası yapılacaktır.

6- Stüdyo Kamera Seti ve SYNC Pulse Generator Alımı:

Proje, BRT yayınlarının yayın kalitesinin artırılması amacıyla hazırlanmıştır. Bu çerçevede, Haber Stüdyosu'na 1 set kamera alınarak halen 3 olan kamera sayısının 4'e çıkarılması planlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 2.525.995 TL harcama yapılmıştır.

TUBİTAK Ar-Ge Destek Projesi

Yer	
Proje Tutarı	1.006.021 TL
Katkı Tutarı	1.006.021 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Bu proje, KKTC’de bulunan üniversitelerin daha fazla Ar-Ge programı oluşturmasını sağlamak ve öğretim görevlilerinin Ar-Ge Projesi yapmak suretiyle bilime olan katkılarının desteklenmesine imkan sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Proje kapsamında TC yardımlarından kaynak ayrılmakta, üniversiteler Ar-Ge Projelerini TUBİTAK’a sunmaktadırlar. TUBİTAK tarafından desteklenmeye değer bulunan projelere TC yardımlarından kaynak aktarılmaktadır.

2009 2. Dönemde uygun bulunan 6 projenin sözleşmeleri imzalanmıştır. 2010 yıllı 1. dönemde 5 proje TUBİTAK tarafından uygun bulunmuştur. Uygun bulunan projelerin sözleşmeleri de imzalanmıştır.

2010 yılında uygun bulunan projeler şunlardır:

Sıra No	Bütçe	Proje Adı	Yürütücü	Kuruluş
1	73.867	KKTC’de Yerel Sebze Genotipleri ile Akraba Türlerinin Toplanması Karakterizasyonu ve muhafazası	Dr. Nihat YILMAZ	LAÜ
2	207.190	İleri Oksidasyon Proseslerinin Zirai Mücadele Kaynaklı Kirleticilerin Giderimi için kullanılması	Yrd. Doç.Dr. Rana KIDAK	UKÜ
3	134.873	Tatlısu-Çiftlikdüzü Kazı ve Araştırma Projesi	Yrd.Doç.Dr. Müge ŞEVKETOĞLU	UKÜ
4	230.091	Frekans Ayarlanabilir ve Yüksek Verimliliğe Sahip Yükselteç Tasarımı Karakterizasyonu ve Üretimi	Yrd.Doç.Dr. Tayfun NESİMOĞLU	ODTÜ
5	360.000	İletken Perilen Diimid ve Polimerleri Esaslı Stabil ve Etkin Boya Sensörlü Güneş Pilleri	Prof.Dr. Huriye İCİL	DAÜ

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.006.021 TL harcama yapılmıştır.

Turizm Bölgelerinin ve Turistik Yerleşim Birimlerinin Alt Yapı Projelerine Katkı Programı

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.323.741 TL
Katkı Tutarı	1.323.741 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Programın amacı, KKTC Turizmini geliştirmek, çeşitlendirmek yeni yapılacak otellere altyapı hizmetlerine olanak sağlamak özellikle turizm bölgesi ilan edilmiş olan Bafra Turizm bölgesinin eksik altyapılarını yapmaktır. Bafra turizm bölgesinin 2. Etap yol projesi ve uygulaması tamamlanmış, 3. Etap bölgesinde de ihale hazırlıkları bitmiştir. Halkın daha sağlıklı denizden ve plajlardan yararlanabilmesi amacıyla da plajlarda düzenlemeler yapılmış, soyunma, duş, tuvalet alt yapılarının yapılmasına destek verilmiştir.

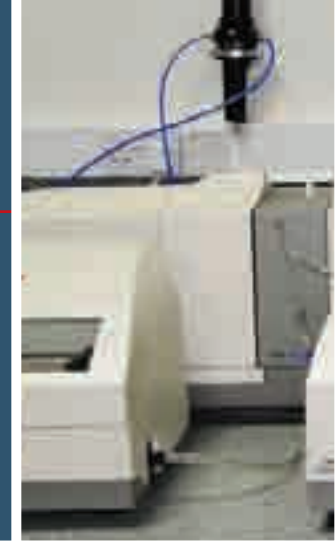
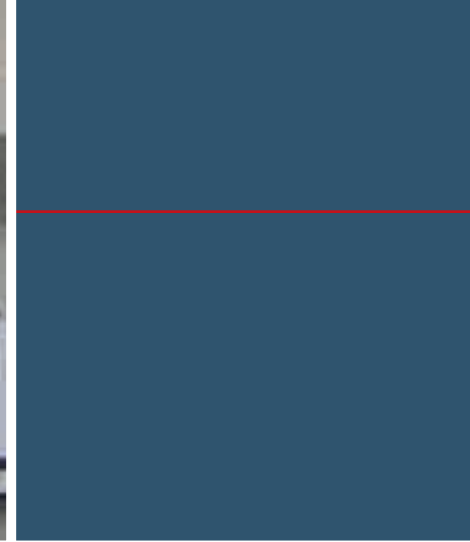
Turizm Bölgelerin ve Turistik Yerleşim Birimlerinin Alt Yapı Projelerine Katkı Projesi için Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.323.741 TL harcama yapılmıştır.

Turizm Talebinin Artırılması Projesi

Yer	
Proje Tutarı	7.828.228 TL
Katkı Tutarı	2.828.228 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC'ne yurt dışından turist getirilmesini cazip hale getirmek, ulaşım maliyetlerini rekabet edilebilir yapmak, kişi başı geceleme miktarını artırmak, Türkiye ve İngiltere dışından yeni destinasyonlardan da turist getirilmesini sağlamak, turizm sektörüne ara eleman yetiştirmek, yurt dışında tanıtım amaçlı projelerin yapılması bu proje kapsamında desteklenmektedir. Turizm sektöründe konaklama ve turist sayısında 2010 yılında teşviklerin de etkisiyle yüzde 10 civarında artış sağlanmıştır. KKTC'nin Türkiye ve İngiltere'den gelen turist sayısı toplam turist sayısının %80-85'ini oluşturmakta ve birçok Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinden KKTC'ye turist gelmesi için ulaşım imkanları bulunmamaktadır. Bu nedenle konaklama sayısının artışına göre kademeli artan teşvik sistemi oluşturulmuş. Yeni destinasyonlardan carter uygulamaları başlamış, 2010 yılında çeşitli Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinden turist getirilmesine yönelik ilk adımlar atılmış, Hollanda, İtalya, Almanya'dan uzun süreli konaklamalı turist adaya getirilmiştir. 2011 yılında da yaklaşık 11-12 ülkeden KKTC'ye turist getirilmiş olacaktır. Ayrıca bu teşvik sistemi ile 2010 yılında İngiliz pazarında yaşanan ciddi olumsuzluk, başka ülkelerin açılması ile önlenmiş otel doluluklarında genelde sorun yaşanmamıştır.

Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Yapı Malzemeleri Laboratuvarı Kurulması Projesi

Yer	Haspolat
Proje Tutarı	1.400.000 TL
Katkı Tutarı	1.400.000 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

Bu kapsamda alınan cihazlar şunlardır:

Çelik çekme cihazı: 100 tona kadar inşaat demirini çekebilecek kapasitede olan tam otomatik, bilgisayar kontrollü bir cihazdır.

Ses Yalıtım Sistemi: Ses yalıtım değerlerinin belirlenmesinde kullanılan bu cihaz mevcut bilgisayar programı sayesinde elde edilen tüm verilerin standartlara uygunluğunu tespit etmemize olanak sağlamaktadır.

X- Işını Floresan Spektrometresi: X-ray fluorescence (XRF) yıkıcı olmayan bir analiz tekniğidir. Katı, toz ve sıvı numunelerin içerdiği elemanların nitel ve nicel analizlerini yapmak için kullanılır.

Taramalı Elektron Mikroskobu: Elektronları kullanarak örnek yüzeyinden yüksek çözünürlüklü görüntü alınmasını sağlayan sistemlerdir.

Fourier Transform Infrared Spektrometresi: FTIR Spektrum Cihazı organik bileşiklerin tanımlanmasında kullanılır.

Yüksek Performanslı Sıvı Kromatografisi. HPLC (Yüksek Performanslı Sıvı Kromatografisi) ve MS/MS (Kütle Spektrometresi / Kütle Spektrometresi) ünitelerinin birlikte çalıştırılarak yapı aydınlatması ve miktar tayininde kullanılan bir cihazdır.

Parçacık Boyut Analizörü: Ölçüm Aralığı 0.02µm-2000µm arasındadır. Her türlü yaş ve kuru numunelerin analizi için kullanılır.

Kjeldahl Azot-Protein Tayin Cihazı: Her türlü numunede AZOT-PROTEİN tayini yapmak için kullanılan bir cihazdır.

Aox/Tox Halojenli Organik Bileşikler Analiz Cihazı: Temiz su, Atık su, Katı Atık ve Atıkyağ numunelerinde organik bileşiklerde bulunan halojenlerin toplamının klorür iyonu cinsinden analizinin yapılması amacıyla kullanılır.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 1.400.000 TL harcama yapılmıştır.

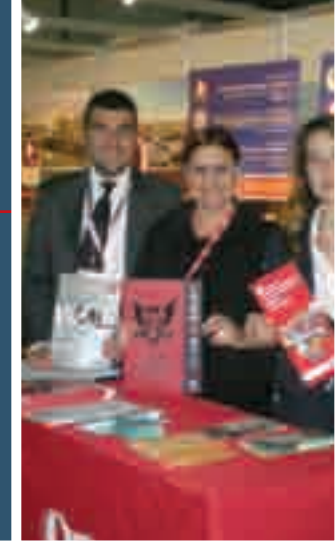

Üniversitelerin Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	1.050.388 TL
Katkı Tutarı	1.050.388 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Yüksek Öğretimde Bilimsel Faaliyetlerin Desteklenmesi Projesi uygulanma esasları çerçevesinde 29.09.2010 tarihinde Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'nda yapılan komite toplantısında aşağıdaki projeler kabul edilmiştir.

Sıra No	Üniversite İsmi	Proje Tutarı	Üniversite Katkısı	Yapılacak Katkı
1	Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Projeleri	254.037	107.687	143.500
2	Doğu Akdeniz Üniversiteleri Projeleri	31.850	9.850	22.000
3	Lefke Avrupa Üniversitesi Projeleri	38.575	19.773	18.800
4	Yakın Doğu Üniversitesi Projeleri	106.388	35.588	70.800
	Toplam	436.850	175.898	255.100

Üniversitelerin Tanıtımı Projesi

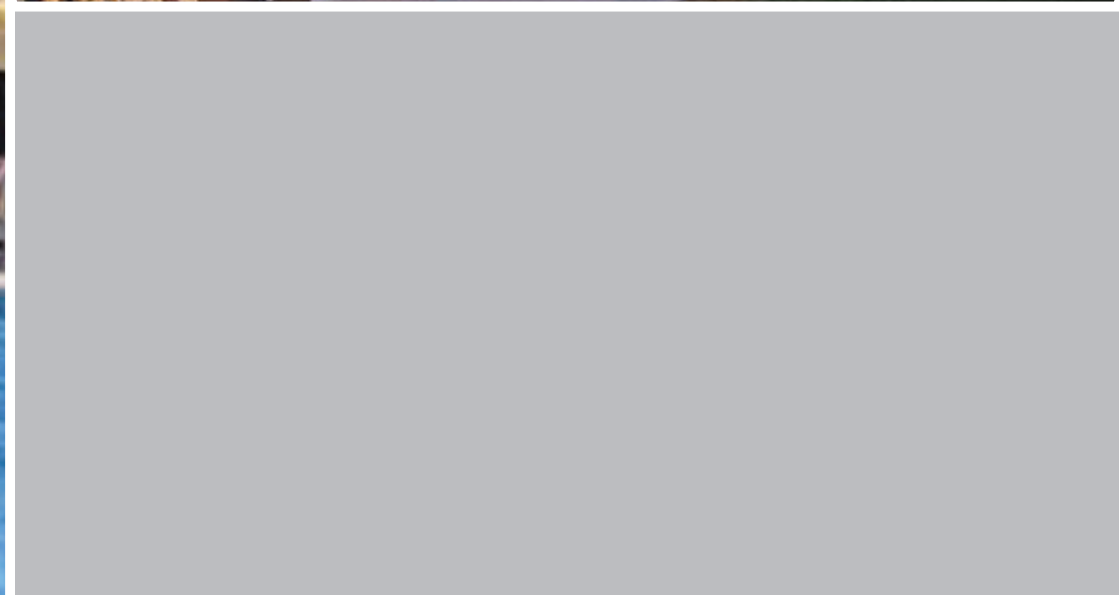
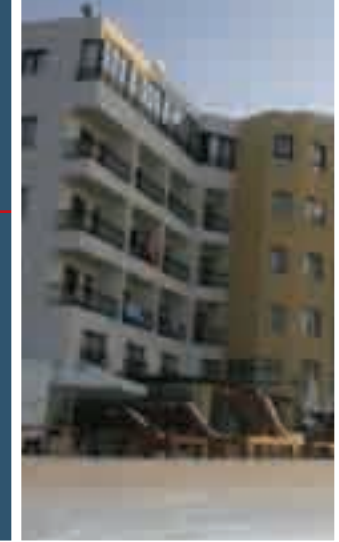
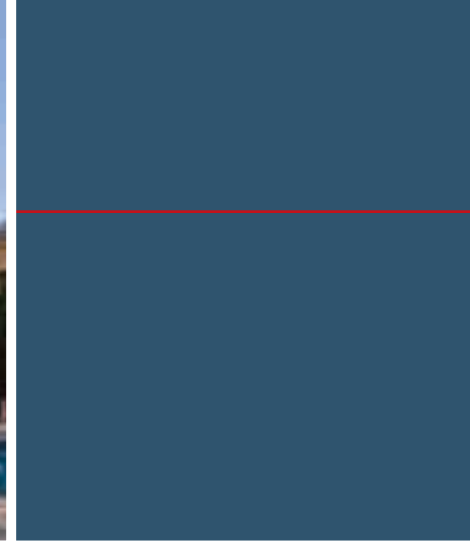
Yer	
Proje Tutarı	264.434 TL
Katkı Tutarı	264.434 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2010-2010

KKTC Üniversiteleri Ortak Tanıtım Konsorsiyumu çerçevesinde; yurtdışı ortak tanıtım faaliyetlerinde bulunulmuştur. Üniversitelerin münferit yaptıkları tanıtım çalışmalarını bir şemsiye altına toplayarak, KKTC'nin tanınma probleminden doğan tanıtım zorluklarını gidermek ve Üniversitelere daha güçlü uluslararası bir kimlik kazandırmak amacıyla aşağıdaki fuarlara katılım desteklenmiştir.

2010 yılı fuarları ve organizatör üniversiteler:

- 19-23 Nisan Umman fuarı UKÜ
- 19-21 Ekim Libya eğitim fuarı YDÜ
- 14-17 Nisan Dubai Fuarı
- 02-06 Şubat Arnavutluk fuarı YDÜ
- 31 Mart- 03 Nisan Bahreyn fuarı LAÜ
- 16-23 Nisan Azerbaycan ve Kazakistan Fuarları DAÜ
- 13-16 Mayıs İran Fuarı ODTÜ

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 264.434 TL harcama yapılmıştır.

Yarım Kalmış Otellerin Tamamlanmasına ve Mevcut Otel ve Restorantların Geliştirilmesine Kerdi Verilmesi Projesi

Yer	Lefkoşa
Proje Tutarı	8.108.044 TL
Katkı Tutarı	8.108.044 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2008-2010

Bu proje kapsamında KKTC Kalkınma Bankası aracılığı ile 2008 yılında kredilendirilmiş olan 3 restoranın modernizesi ve 6 yarım kalmış otelin desteklenmesine devam edilmiştir. Ayrıca gazinosu olmayan ve selden zarar gören otellerin modernize edilmesi amacıyla faiz desteği projesi başlatılmış, yaklaşık 872.000 TL faiz desteği ile beraber aracı banka yaklaşık 6.000.000 TL'ye ulaşan kredi ile 21 turistik tesisin modernize edilmesini desteklemiştir.

Yarım Kalmış Otellerin Tamamlanmasına Ve Mevcut Otel ve Restoranların Geliştirilmesine Kerdi Verilmesi Projesi kapsamında Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 8.108.044 TL harcama yapılmıştır.

Yeşilırmak Sınır Kapısı Projesi

Yer	Yeşilırmak
Proje Tutarı	855.583 TL
Katkı Tutarı	855.583 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Temeli, 2. Cumhurbaşkanı Mehmet Ali Talat ile Rum kesimi Lideri Hristofyas tarafından 2010 Mart ayında atılan Yeşilırmak sınır kapısının 14 Ekim 2010 tarihinde resmi törenle açılışı yapılmıştır. KKTC ile Kıbrıs Rum kesimi arasında geçişleri sağlayan 7. sınır kapısı olan Yeşilırmak sınır kapısı Yeşilırmak ile Güney Kıbrıs'taki aşağı Pirgo köyünü birbirine bağlamaktadır. Aşağı Pirgo sakinleri Lefkoşa'ya gitmek için Trodos dağına aşmak zorunda kalıyordu. Yeşilırmak Kapısı'nın açılışıyla Aşağı Pirgo-Lefkoşa arasındaki seyahat süresi 3 saatten 1.5 saate düşürülmüş oldu.

Aynı zamanda bu proje kapsamında elektronik haberleşmenin sağlanması için 570.000 TL harcanarak telefon altyapısı fiber optik kablo ile döşenmiştir.

TC Yardımlarıyla yapılan Yeşilırmak sınır kapısı için 2010 yılında 855.583 TL harcanmıştır.

Yol Yapım Projesi

Yer	Muhtelif
Proje Tutarı	3.383.496 TL
Katkı Tutarı	3.383.496 TL
Başlama-Bitiş Yılı	2009-2010

Bolu Sokak – Şht. Ecevit Yusuf Caddesi. Yolu

Bolu sokak – Şht. Ecevit Yusuf Caddesi arası yol bir şehir içi anayoludur. L: 900m uzunluğunda olup ,2 adet dönel kavşak düzenlenmesi ve tali yol bağlantıları da yapılmıştır.

Konu yolda alttemel işleri, plentmiks temel işleri ,sanat yapıları ve sıcak karışım asfalt işleri ile kaldırım, aydınlatma, içme suyu hattının yenilenmesi ve telefon altyapı işleri yapılmıştır. Ayrıca şehir içi anayolu olması nedeni ile gelen talepler doğrultusunda ek ödenek temin edilerek kanalizasyon yapımı da ihale bünyesine dahil edilmiştir.

29/7/2010 tarihinde tamamlanmış olan yolda toplam 2,443,503 TL + %10 KDV harcanmıştır.

Akıncılar Bağlantı Yolu (Kırklar Varyantı)

Çalışmaları tamamlanmak üzere olan 4.7 km uzunluluğundaki Akıncılar bağlantı yolunda kazı, dolgu, sanat yapıları ve alttemel işleri yapılmaktadır. Altyapı aşamasına kadar olan işlerin ihale edildiği Akıncılar yolunda ihale bedeli 632,403 TL + %10 KDV'dir.

Türkiye Cumhuriyeti yardımlarından 2010 yılında toplam 3.383.496 TL harcama yapılmıştır.

